

LANDSORGANISASJONEN I NORGE

22. ORDINÆRE

Kongress 1969

FRA 18.—23. MAI

LANDSORGANISASJONEN I NORGE

PROTOKOLL
OVER FORHANDLINGENE VED
22. ORDINÆRE KONGRESS
18.—23. mai 1969

REFERAT VED
FINN BRATSKAR
STEN HANSEN

AKTIETRYKKERIET - OSLO 1969

SAKSREGISTER

	Side
<i>Talerliste</i>	5
<i>Dagsordenens punkt 1 — Kongressens åpning</i>	7
Formannens minnetale	7
Formannens åpningstale	11
Formannen hilser gjestene	18
Gjestene hilser Kongressen 19, 75, 115, 129, 130, 157, 255,	330
Hyllest til organiserte gjennom 70 år	27
Hilsen til Gunnar Bråthen	28
Hilsen til Vest-Tysk LO	28
Hilsen til Per Andersen	31
 <i>Dagsordenens punkt 2 — Konstituering</i>	 28
Godkjenning av fullmaktene	28
Godkjenning av dagsordenen	28
Godkjenning av forretningsordenen	29
Kongressens funksjonærer og komitéer	30
Navneopprop	32
 <i>Dagsordenens punkt 3 — Beretninger og regnskap</i>	 41
Beretningene for 1965, 1966, 1967 og 1968	41
Regnskapene for 1965, 1966, 1967 og 1968	42
 <i>Dagsordenens punkt 4 — Vedtektsendringer</i>	 44
a) Endringer i LO's vedtekter	44, 67, 296, 299
b) Regler for valg av representanter til LO's kongress ..	71, 297
c) Endring av samorganisasjonenes vedtekter	64
 <i>Dagsordenens punkt 5 — Tariffspørsmål og diverse avtaler</i> ..	 78, 115
A. Den økonomiske og faglige situasjon	78, 115
a) Skatter, subsidier, prisnivå osv.	86, 308
b) Pensjonsalder	82, 89, 303
c) Arbeidstiden	80, 304
d) Nasjonalisering	83, 305
e) Rasjonalisering og strukturendring	83, 313
f) Arbeidsmarkedspolitikken	86, 313
B. Fagorganisasjonens tariffpolitikk	78, 115, 306
P. Mentsens innledningsforedrag	78
Odd Højdahls innledningsforedrag	86
Einar Strands innledningsforedrag	89
Debatten	94, 116

	Side
C. Lovspørsmål	20 ^a
a) Arbeidstvistloven	203
Koblingsbestemmelsen	203
Lønnsnemndsloven	208
b) Arbeidervernloven	210
c) Ferieloven	217
d) Lov om trygd mot arbeidsløyse	219
e) Krav om sikring av arbeidernes lønn og feriepenger i konkursbo	219
f) Lov om syketrygd	220
g) Lov om yrkesskadetrygd	220
D. Hovedavtalen med Norsk Arbeidsgiverforening	220
Retningslinjer for bruk av arbeidsstudier	220, 226
E. Avtalen med Den Kooperative Tarifforening	221
F. Industrielt demokrati	228, 312
<i>Dagsordenens punkt 6 — Fagorganisasjonens engasjement i for- sikringsspørsmål .....</i>	<i>170, 183</i>
<i>Dagsordenens punkt 7 — Fagorganisasjonens handlingsprogram</i>	<i>130, 159, 302</i>
<i>Dagsordenens punkt 8 — Organisasjonsspørsmål .....</i>	<i>189</i>
Organisasjonskomitéens debattopplegg	194
Opprettelse av distriktskontorer	194, 196
Kjele- og maskinpassernes organisasjonsforhold	194
Lærernes tilslutning til Landsorganisasjonen	194
Omorganisering av LO's kvinnenemnd	226
<i>Dagsordenens punkt 9 — Internasjonale (faglige) spørsmål ....</i>	<i>260</i>
Arbeiderbevegelsens internasjonale støttekomité	260, 271
Internasjonale faglige spørsmål	264, 271
Utenrikspolitikkk	264, 273
Folk og Forsvar	264, 271
Europamesterskapet i friidrett i Athen	274
<i>Dagsordenens punkt 10 — Diverse forslag .....</i>	<i>233, 276</i>
Skriv fra Arbeiderpartiets kvinnesekretariat	128
Protest mot Regjeringens Moms-forslag	156, 169, 183
Norsk Folkehjelp	157
Bedriftslegeordning	233
Friarealer — Fritid	235
Skolespørsmål	235
Boligbygging	239
Angående tillitsmenn	243
Fagorganisasjonens Pensjonskasse — lik aldersgrense for kvin- ner og menn	246
Fagbladene	247
Representasjon i utvalg og råd — Organiserte, uorganiserte	248

	Side
Fiskeripolitikken	249
Stortingsvalget 1969	255
Fagorganisasjonens politiske engasjement	276
Samling av den politiske arbeiderbevegelse	278
Funksjonæroverenskomsten mellom LO-forbund og Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund	281
Vernespørsmål	283
Kursvirksomhet	285
Nordlandsbanen	286
Lønnsstatistikk	288
Streikefond og streikebidrag	289
Behandling av prinsipielle saker	289
Sammensetning av forhandlingsdelegasjoner	289
Tillitsmennenes lønninger	290
Retten til å bruke arbeidskamp	290
Medlemskapets egenverdi	291
Sommertid	291
Retten til arbeid	293
Forholdet mellom arbeidere og funksjonærer	294
Redaksjonskomitéens innstillinger	274, 296
Fagorganisasjonens Stønadskasse	314
Kongressens bevilgninger	314
<i>Dagsordenens punkt 11 — Valg</i>	315
<i>Avslutning</i>	326
Minnesmerke over Martin Tranmæl	31, 331

TALERLISTE

- Andersen, Alf*, 28, 42, 43, 174, 188, 243, 246, 327.
Andersen, Hjalmar, 324.
Andreassen, Nordahl, 225, 253, 285.
Andreassen, Thor, 62, 148, 180, 235.
Andresen, Arne, 119.
Andresen, Bjarne, 41, 62, 109, 164, 217, 274, 280, 323.
Andresen, Ivar, 322.
Andresen, Leif, 322.
Andresen, Thorleif, 239.
Aslaksen, Asbjørn, 102, 123...
Aspengren, Tor, 32, 46, 51, 63, 126, 130, 169, 170, 215, 231, 233, 246, 270, 271, 275, 278, 296, 299, 300, 301, 302, 306, 308, 311, 312, 313, 326, 327, 328, 329, 330.
Berentsen, Leif, 122.
Berg, Fredrikke Lange, 167, 321.
Bolin, Bertil, 26.
Borck, Torodd, 254.
Borten, Per, 20.
Bratlie, Olav, 45, 58, 125, 198, 207, 212.
Brattebø, Harald, 222.
Bratteli, Trygve, 22, 70, 112, 255, 330.
Christiansen, Olav H., 168, 177, 291, 323.
Dahl, Henning, 62, 155, 247.
Dahlberg, Kåre, 154.
Danielsen, Sigurd, 48, 150, 169, 178, 199, 225, 238, 239, 277, 278, 280, 314, 316.
Dehareng, Marselle, 129.
Denné, John, 124, 229, 269, 317.
Dranitzki, Yudin, 75.
Egelund, Øystein, 157.
Enger, Sverre, 74, 101, 181, 185, 225, 245.
Engstad, Paul, 31.
Eriksen, Kåre, 108.
Eritslund, Leif, 276.
Flesvig, Ole, 100, 152, 268, 273.
Fossen, Erling M., 225.
Frotjold, Alf, 41, 54, 143, 213, 237, 277, 314.
Frøshaug, Hjalmar, 229.
Furusest, Rolf, 160.
Granerød, Arne, 49, 217, 272, 278, 279.
Grava, Jacob, 165.
Gundersen, Gunnar, 198.
Halden, Kåre, 68, 69, 70.
Halvorsen, Martin, 99, 207, 224.
Halvorsen, Tor, 67, 70, 118.
Hangaard, Simen Kr., 282, 283.
Hannestad, Fritz W., 59, 61, 317.
Hansen, Arne Jonny, 121.
Hansen, Arvid B., 123.
Hansen, Ingvald, 118, 322.
Hansen, Kåre, 70, 73, 317, 322.
Hansen, Odd, 197, 245, 324.
Hartvedt, Trygve, 117, 187, 260.
Hauge, Rolf, 117.
Haugen, Ingemund, 43, 70.
Haugness, Lage, 315, 316, 317, 318, 321, 322, 324.
Henriksen, Erik Wiggen, 109.
Heile, Ragnvald, 214, 292, 321.
Hoem, Nils, 49.
Hofstad, Klaus, 47, 164.
Holgernes, Håkon, 238.
Holler, Kjell, 170, 186.
Holthe, Ingolf, 66, 112, 150, 207.
Hugås, Ingvald, 108, 217.
Hübenbecker, Odd, 95.
Højdahl, Odd, 86, 116, 154, 200, 219, 247.
Ingsøy, Bjarne, 69, 161, 184, 275, 277.
Irvoll, Grethe, 150, 321.
Isaksen, Odd, 220, 252.
Jacobsen, Ingeborg, 105.
Jager, Joze, 25.
Jensen, Charles, 45, 71, 156, 157, 170, 237, 243, 265, 271.
Johannessen, Nils H., 199.

- Johansen, Bjørg, 147, 320.
 Johansen, Jan, 104, 286.
 Johansen, Olav, 43, 94, 144, 175, 275, 292, 317.
 Johansen, Aase, 321.
 Johnsen, Arne, 255.
 Jonassen, Ragnar, 45, 113, 160, 215.
 Kaldahl, Rolf, 312.
 Kalvik, Arild, 112, 210, 231.
 Karling, Olaf, 246.
 Karlsen, Sigurd, 46, 116.
 Karlsen, Thv. 47, 66, 110, 179, 196, 248.
 Kjelsrud, Klaus, 50, 122.
 Knutsen, Arnfin, 168.
 Kokaas, Gunnar, 57, 59, 110, 161, 234, 266, 273.
 Kristensen, Alert, 259, 277, 314.
 Kristiansen, Willard, 48, 50, 145, 203, 206, 244.
 Kristoffersen, Birger, 221.
 Kristoffersen, Kåre, 250.
 Larsen, Gunnar Alf, 66, 69.
 Larsen, Odd Wessel, 273.
 Larsen, Øystein, 44, 269, 288.
 Lerø, Olav, 71, 117.
 Li, Arne, 124, 282.
 Lian, Annathon, 68, 168, 254.
 Ludvigsen, Paul, 199.
 Lundell, Rolf, 206.
 Løken, Arne, 108, 165, 205, 208, 218, 288.
 Lønseth, Sigurd, 147.
 Mathiesen, Arve, 44, 118.
 Mathisen, Ivar, 19.
 Mentsen, P., 7, 11, 18, 25, 27, 28, 29, 30, 31, 40, 48, 49, 52, 54, 59, 68, 70, 77, 78, 115, 126, 130, 157, 158, 169, 203, 206, 255, 260, 282, 283, 326.
 Mikkelsen, Erland, 99, 199.
 Moen, Reidar, 61, 65, 154, 224, 246.
 Mogstad, Arthur, 125.
 Morgenlien, Holm, 118.
 Mortensen, Kurt, 121.
 Myhre, Kåre, 44, 184, 223.
 Myhre, Peder, 214.
 Møller, Oddbjørn, 167, 219, 283.
 Mæhlumshagen, Magne, 166.
 Nakken, Knut, 47, 111.
 Nessel, Bjørn, 46, 61, 68, 245, 276, 277.
 Nicolaysen, Henry, 61, 197.
 Nielsen, Thomas, 24.
 Nilsen, Finn, 107.
 Nordli, Arvid, 229, 233.
 Nøss, Alfred, 61, 69.
 Olsen, Oskar, 195, 318.
 Olsen, Osvald, 46, 63, 109, 167, 220, 280.
 Ottesen, Alf, 46, 48, 65, 200, 247, 292, 322.
 Pedersen, Arne, 108.
 Persen, Ralf W., 51, 301.
 Petersen, Åge, 62, 253.
 Pettersen, Johannes, 48, 144, 292.
 Remme, Wiktor, 53, 54.
 Schugens, Willy, 330.
 Skau, Leif, 42, 50, 58, 60, 73, 168, 198, 277, 279, 285, 289, 317, 323.
 Staff, Karl, 252.
 Steinbru, Erling, 47, 167, 270.
 Strand, Einar, 41, 50, 66, 89, 120, 127, 186, 189, 201, 279, 291.
 Sunde, Olaf, 169, 212.
 Svendsen, Werner, 224.
 Søfting, Aksel D., 290.
 Søyland, Peder, 24, 130.
 Søråas, Gunnar, 65, 73, 197.
 Tangen, Anders, 115.
 Thoresen, Rolf, 287.
 Tonning, Jan, 98, 142, 306.
 Torp, Jens, 195, 201.
 Totland, Otto, 45, 50, 60, 64, 72, 104, 207, 208, 222, 226, 246, 281, 283, 299.
 Tveiten, Martin, 149, 224, 282, 283.
 Tyssen, Arne B., 96, 162, 218, 311, 312.
 Tømmereek, Aage, 245.
 Tørmoetn, Harry, 120.
 Utsi, Per, 116.
 Westerlund, Fredrik, 98, 166.
 Ødegård, Håkon A., 69, 319.
 Ødegård, Ivar, 59, 152.
 Østhaug, Mauritz, 68, 109, 197, 301.
 Østli, Leif, 64, 164, 218.
 Aasen, Bernt, 105, 269.

Landsorganisasjonen i Norge

åpnet sin 22. ordinære kongress i Folkets Hus' festsal, Oslo, søndag 18. mai 1969 kl. 11.00.

Søndagens møte ble åpnet med en konsert av Den norske Operas orkester med kapellmester Arvid *Fladmoe* som dirigent. Sangerinnen Kari *Frisell* medvirket som solist. Programmet var:

1. Johan Svendsen: Festpolonese.
2. Edvard Grieg: Norske danser nr. 2 og 3.
(Orkestret.)
3. Agathe Backer Grøndahl: Kløvereng. (Tekst: Theodor Caspari.)
4. Eivind Groven: Om kvelden. (Tekst: Arnulf Øverland.)
5. G. Puccini: O mio babbino caro, arie fra operaen «Gianni Schicchi».
(Kari Frisell.)
6. Harald Sæverud: Kjempeviseslåten.
(Orkestret.)

Minnetale.

P. M e n t s e n : I denne kongress-periode siden 1965, er en rekke av våre venner og kamerater gått bort. Det er ikke mulig å nevne alle ved navn, så jeg må innskrenke meg til å nevne noen få som i særlig grad sto oss nær og har vært knyttet til fagbevegelsens virksomhet.

Tidligere distriktssekretær i Bergen og tidligere formann i Bergen og fylkenes faglige samorganisasjon, B e r n h a r d B e r n t s e n , døde 4. juli 1965, 73 år gammel. Han var en mann som tidlig gjorde seg gjeldende og var aktiv både i den faglige og politiske arbeiderbevegelse og dessuten i kooperasjonen. Hans aktivitet på alle områder gjorde at han også ble en meget nyttig dirigent på våre kongresser.

Norsk Arbeidsmandsforbund mistet med kort mellomrom to av sine fremste tillitsmenn. W a l t e r K r i s t i a n s e n , formann i

forbundet, døde 22. mars 1966. Han var aktiv på mange områder, men det var særlig fagbevegelsen som fikk godt av hans store interesse og arbeidskraft. Han var ved sin død bare 55 år gammel.

Paul Sundt, som overtok formannsvervet etter Walter Kristiansen, døde bare 5 måneder etter, 57 år gammel. Ved sin død hadde han mere enn 15 års arbeid bak seg som tillitsmann i forbundet.

Formann i Poståpnernes Landsforbund, **Ole Kirkbak**, døde også i 1966, 67 år gammel. Han hadde da vært formann i sitt forbund i 11 år. Han var også en tid formann for Postfolkenes Fellesforbund.

Nils Heggland — tidligere formann og hovedkasserer i Norsk Gullsmedarbeiderforbund, døde i november 1966, 76 år gammel. Han ble formann i forbundet i 1935 og fratrådte dette verv i 1948, men fortsatte som hovedkasserer i forbundet til 1955.

Tidligere formann i Norsk Papirindustriarbeiderforbund, **Edvard Stenklev**, døde 18. januar 1967, vel 80 år gammel. Han var en kjent skikkelse i fagorganisasjonen. Han ble allerede i 1925 valgt som sekretær i forbundet og senere til nestformann, og formann fra 1937 til han gikk av med pensjon.

En av de mest særpregede skikkelser i norsk arbeiderbevegelse, **Gunnar Ousland**, døde 29. januar 1967, 89 år gammel. Av yrke var han utlært typograf og kom til Christiania i 1897. Han ble innvalgt i forbundets hovedstyre, og i 1907 avløste han Ole O. Lian som forretningsfører i Norsk Centralforening for Boktrykkere, (typografenes fagforbund). I 1911 ble han faglig medarbeider i «Socialdemokraten», nåværende Arbeiderbladet. Han var formann i Oslo Arbeiderparti og var meget aktiv på alle felter. I 1926 flyttet han til Bergen for å redigere sosialdemokratens avis der. Han var så redaktør i Bergen Arbeiderblad til 1939, da han kom tilbake til Oslo for å arbeide med Landsorganisasjonens historie. Ousland var en særpregert skikkelse som spilte på mange strenger. Han var en av bevegelsens ypperste skribenter og talere. Han skrev prologer, sanger og artikler ved så å si alle anledninger. Under siste krig deltok han aktivt i motstandsbevegelsen her hjemme. Etter krigen gjorde han ferdig verket «Fagorganisasjonens Historie». Han var alles venn og hjalp hvor han kunne komme til.

I takknemlighet over hans store gjerning har LO reist en minnestøtte på hans grav på Vår Frelses gravlund.

Den 11. juli 1967 døde den mann som kanskje fram for noen annen var lederskikkelsen i norsk arbeiderbevegelse i den første halvdel av dette århundrede, — Martin Tranmæl. Han ble 88 år gammel. Han var aktiv på en rekke områder, men kanskje først og fremst var han organisasjonsmann og forkynner, både i tale og skrift. Vi skal senere i dag avduke en statue av ham ute på skolen vår på Sørmarka og tiden tillater meg ikke her nærmere å utdype hans vita.

Anker Nordtvedt, formann i Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund, døde 7. september 1967, 64 år gammel. Han var i mange år aktiv innenfor arbeiderbevegelsen i Trondheim. I 1945 ble han opplysningssekretær i forbundet, senere nestformann og formann i 1962. Nortvedt var også en meget aktiv kooperatør.

Tidligere Rådmann og arbeidsdirektør, Sverre Iversen, døde 20. oktober 1967, nær 88 år gammel. Av yrke var han utlært murer og ble først aktiv i Norsk Murerforbund omkring århundreskiftet. I 1911 ble han sekretær i LO. Ikke lenge etter gikk han over i offentlig virksomhet som sjef for Oslo Arbeidskontor. Hans virksomhet falt etter hvert mer på det politiske og administrative plan. Han ble varaordfører i Oslo i den første arbeiderstyrte perioden 1916—1919. I 1926 ble han lønnsrådmann i Oslo og var det til han ble avsatt av de nazistiske myndigheter i 1940. Han var en fremragende personlighet som gjorde seg gjeldende overalt. Uansett hvilken oppgave eller stilling han påtok seg, glemte han aldri sitt utgangspunkt: Fagbevegelsen.

Emil Edvardsen, formann i Norsk Jernbaneforbund, døde 25. september 1968, bare 63 år gammel. Han ble sekretær i Jernbaneforbundet i 1949, — siden hovedkasserer og formann i 1962. Han var videre nestformann i Statstjenestemannskartellet, og en tid også formann der.

Tidligere formann i Norsk Tekstilarbeiderforbund, Gulbrand Brauer, døde 26. september 1968, 65 år gammel. Han var aktiv i fagbevegelsen helt fra sine yngre år. I 1950 ble han nestformann i forbundet, og i 1961 formann. I de siste årene var han plaget av sykdom og måtte trekke seg tilbake fra formannsvervet. Han fikk dessverre ikke oppleve sammenslutningen av de tre forbund innenfor bekledningssektoren, noe han hadde arbeidet aktivt for.

Trygve Lie døde nyttårsaften i fjor, 72 år gammel. I mellomkrigsårene var han først i noen år sekretær i Det norske Arbeiderparti, kom siden til LO som juridisk konsulent. I en vanskelig periode for fagbevegelsen utførte han et betydelig arbeid både i rettssalen og ved forhandlingsbordet. I 1935 kom han inn i Nygaardsvold-regjeringen som justisminister. Siden ble han forsyningsminister, handelsminister, og fra sommeren 1940 utenriksminister. Han var meget aktiv og markerte seg over alt som en framtrædende personlighet. I 1946 ble han valgt til FN's første generalsekretær. Denne stillingen hadde han i 7 år. En tid etter han kom tilbake til Norge i 1953, ble han fylkesmann i Oslo og Akershus. I 1963 kom han inn i regjeringen igjen, først som industriminister og siden som handelsminister.

En av LO's tidligere framtrædende tillitsmenn, Lars Evensen, døde 20. januar i år, vel 72 år gammel.

Lars Evensen var av yrke pølsemaker. Han var aktiv i fagbevegelsen fra den dag han gikk ut i arbeidslivet. I 1927 ble han sekretær i sitt forbund og kort tid etter formann i forbundet. I 1934 ble han valgt til sekretær i LO, og 5 år senere ble han nestformann. I okkupasjonsårene ledet han LO's sekretariat i Stockholm med kontakt til den illegale ledelse hjemme og LO-ledelsen i London.

Etter krigen fortsatte han i sekretariatet, men ble statsråd allerede i den første regjering som ble dannet etter frigjøringen. Han overtok Handelsdepartementet. I 1947 ble han industriminister og hadde denne stillingen til slutten av 1953. Samme år ble han valgt til stortingsmann for Oslo og var formann i Stortingets Industrikomité. Like etter ble han utnevnt til fylkesmann i Vest-Agder og sluttet i Stortinget etter en periode.

Olaf Askeland, tidligere formann i Norsk Transportarbeiderforbund, døde 21. februar i år, 78 år gammel. I 1938 ble han sekretær i forbundet og senere nestformann, og i 1953 formann.

La meg så kort nevne noen andre kamerater som har hatt framtrædende tillitsverv i bevegelsen og som har gått bort:

Hovedkasserer Harald Børsum — Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund.

Hovedkasserer Hans Ruud — Norsk Skog- og Landarbeiderforbund.

Nestformann Sigurd Johansen — Norsk Hotell- og Restaurantarbeider-Forbund.

Sekretær Arnfinn Olsen — Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund.

Distriktssekretær Elof Strand — Østfold.

Nestformann Einar Haugen — Norsk Sjømannsforbund.

Nestformann Johan Moksnes — Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund.

Tidligere formann i Oslo Typografforening og medlem av LO's Revisjonsutvalg, Halvdan Wigaard.

Tidligere formann i Oslo Transportarbeiderforening og formann for Folkets Hus i Oslo, Gustav Strøm.

Videre vil vi også minnes nestformann i dansk LO, Einar Nielsen, likeså visegeneralsekretær Herbert Tullatz i FFI.

Vi minnes dem alle, både de som er nevnt og de som ikke er nevnt, — takker dem for deres gjerning såvel i fagbevegelsen som i arbeiderbevegelsen som helhet. Vi lover å hedre deres minne ved å føre deres arbeid videre.

Under minnetalen spilte Den norske Operas orkester Ole Bulls «I ensomme stunder».

Formannens åpningstale.

P. M e n t s e n : På Sekretariatets vegne har jeg den ære og glede å ønske representanter, gjester og andre innbudte velkommen til Landsorganisasjonens 22. ordinære kongress.

Denne gang holdes Kongressen i et jubileumsår. Den 1. april i år var det nemlig 70 år siden Landsorganisasjonen i Norge ble stiftet.

Selv om dette er en jubileumskongress, kan vi likevel ikke bruke altfor mye tid på det vi har lagt bak oss. Kongressens oppgaver i disse dager den er samlet, blir i første rekke framtidsrettet. Mange ting er utrettet i de 70 år som nå er gått, ting som sto som framtidsdrømmer ved århundreskiftet, da Landsorganisasjonen ble stiftet. Men likevel er det mange saker som fagorganisasjonen står overfor, og må løse. Merkepælene må stadig flyttes framover.

Før Landsorganisasjonen ble stiftet i 1899, var det allerede atskilte fagforeninger rundt om i vårt land, og vi hadde også fått flere forbund. Men behovet for en samlet fellesorganisasjon meldte seg sterkere og sterkere. 12 år tidligere hadde vi fått Det norske Arbeiderparti som den politiske fellesnevner for arbeiderbevegelsen i vårt land. Partiet hadde også på sett og vis fungert som en fellesorganisasjon for den framvoksende fagbevegelse.

Ingen må likevel tro at den nystiftede Landsorganisasjon og den stadig voksende fagbevegelse sto overfor noen lett oppgave. Mot-

stand og mistenkeliggjørelse var fagorganisasjonen og dens tillitsmenn stadig utsatt for av de som hadde den økonomiske og politiske makt i vårt land. Arbeidsgiverne, så vel som de politiske myndigheter, så med uvilje på fagbevegelsen og betraktet den som et utidig og unødvendig onde. Jeg tror derfor jeg trygt kan si at en på alle områder ble motarbeidet.

Jeg skal imidlertid ikke oppholde meg altfor mye med det en måtte gjennomgå i den faglige og politiske strid og kamp gjennom årene. Jeg vil bare understreke at tross motvillig innstilling fra våre motstandere, vokste fagbevegelsen ganske raskt i medlemstall og styrke. Alle må vel i dag innrømme at fagbevegelsen i den tid den har bestått i vårt land, har vært med på å forme utviklingen. Ingen vil vel benekte i dag at en organisasjon som vår, med omlag 575 000 medlemmer, representerer en ganske stor del av den norske befolkning, og således må telle med i samfunnsøkonomien og samfunnspolitikken.

Det samfunn som har utviklet seg fra århundreskiftet og til nå har vi vært med på å forme.

La meg i dag når jeg skal gi et lite tilbakeblikk også minne om at tross motstand og uvilje, måtte myndighetene så vel som arbeidsgiverne etter hvert innstille seg på at den organiserte arbeiderbevegelse i vårt land var kommet for å bli. Et tegn på dette var også kanskje at arbeidsgiverne året etter at Landsorganisasjonen ble stiftet, som motvekt dannet sin egen landsomfattende organisasjon. La meg som en kuriositet nevne at etter at arbeidsgiverne hadde gjort vedtak om å stifte sin egen landsomfattende organisasjon, ble det hilst med glede av vår fagbevegelse. Denne gleden ble imidlertid ikke langvarig. Det gikk etter hvert opp for tillitsmennene i vår organisasjon at dette nok ble en hård og vanskelig maktkonstellasjon å ha som motpart.

Myndighetene var tidlig ute med en såkalt arbeidstvistlovgivning. Dette var imidlertid et tiltak fra myndighetenes side som ikke tok sikte på en avklaring i arbeidslivet, men snarere begrensning av fagorganisasjonens voksende innflytelse.

Etter hvert måtte motparten, arbeidsgiverne, også gjennom sine sammenslutninger, gå med på å opprette tariffavtaler. En fikk tariffavtaler på forskjellige områder, den første av landsomfattende karakter i 1906—1907 innen jernindustrien. Siden kom det i stand tariffavtaler også på andre områder. Når det gjaldt staten eller myndighetene, var det ingen lettere oppgave å få i stand tariff-festede vilkår. Den politiske motstand var kompakt avvisende. Først i 1913 ble den første tariffavtale undertegnet av staten og fagorganisasjonen. Den gjaldt arbeiderne ved jernbaneanleggene. Det

er vel i denne sammenheng verd å nevne at året før, 1912, var det valgår, og valget førte til sterk framgang både i stemmetall og representantantall for Arbeiderpartiet, og Venstre vant en stor valgseier som førte til at Gunnar Knudsen ble statsminister. Jeg peker på at dette er også et eksempel på at faglig framgang har nøye sammenheng med politisk innflytelse. Dette sagt uansett om en vil erkjenne det eller ikke.

I mange år etter århundredskiftet arbeidet fagbevegelsen seg framover gjennom nederlag og seire til en sterkere posisjon og større innflytelse. Utviklingen gikk til dels i bølger. En unngikk heller ikke strid eller brytninger innenfor arbeiderbevegelsen selv. Jeg minner om Fagopposisjonen av 1911—1912 som arbeidet for et program med sterkt revolusjonerende innslag. Det samme gikk igjen i den politiske arbeiderbevegelse, slik at det hele kulminerte med den politiske striden i 1920-årene som gjennom mange år splittet den politiske arbeiderbevegelse, og som også førte med seg alvorlige problemer for fagorganisasjonen. Det lyktes imidlertid å bevare fagbevegelsen intakt, og det tror jeg hele vårt samfunn i dag kan være takknemlig for. Tross disse brytninger innad, oppnådde en likevel praktiske resultater gjennom forhandlinger, dels gjennom lovgivning. Vi fikk 8-timers dagen som vi på sett og vis tok i 1918, men ble stadfestet av myndighetene i 1919. Ferieordninger begynte også så smått å komme i stand. Syketrygden fikk vi allerede i 1911.

Selv om fagbevegelsen etter hvert ble mer og mer anerkjent, var tiden fram til begynnelsen av 1930-årene en kamptid som førte til både seire og nederlag. Ved stortingsvalget i 1933 ble det for norsk arbeiderbevegelse et nokså avgjørende gjennombrudd, som bl. a. i 1935 førte til dannelsen av en regjering utgått av Det norske Arbeiderparti. Dette førte til større aktivitet og samling av kreftene innenfor arbeiderbevegelsen, som igjen førte til nye framsteg. Vår motpart ble nå etter hvert fornuftigere å resonnerer med. I 1935 fikk vi den første hovedavtale, som etter min mening betydde et avgjørende vendepunkt i forholdet mellom arbeidslivets to hovedorganisasjoner. Det var arbeidslivets grunnlov en da la grunnlaget til.

Men, ser vi nærmere på den første hovedavtale i forhold til den hovedavtale og samarbeidsavtale som gjelder i dag, må en være temmelig svaksynt eller ensidig innstilt hvis en ikke oppdager at det er gjort store framskritt.

I dette foredrag kan jeg ikke gå noe nærmere inn på okkupasjonsårene. Den tidsperiode har vært utdypet mange ganger før på våre kongresser. Jeg vil bare konstatere at fagbevegelsen fant sin plass

i motstandskampen. Vi minnes i takknemlighet de folk som førte an i denne kampen.

Arene etter krigen ble en gjenoppbyggingsperiode og en utbyggingsperiode både for landet og arbeiderbevegelsen. Nye grupper fant veien til fagorganisasjonen. Det var bl. a. funksjonær- og tjenestemannsgrupper som tidligere ville være «sin egen lykkes smed». Jeg tror de fleste av disse gruppene er best tjent med å være med i det store fellesskap som Landsorganisasjonen er.

Vårt medlemstall i jubileumsåret er på omlag 575 000. Vi kan ikke skilte med noen stor økning i kongressperioden. Det har mange årsaker, bl. a. forholdene på arbeidsmarkedet. I en rekke av våre forbund er det stor gjennomtrekk som gjenspeiler dette forhold. I de tradisjonelle fag- og industriforbund merker en sterkt rasjonalisering og den teknologiske utvikling. Den fulle sysselsetting har dessuten ført til at arbeidsgiverne stort sett ikke får folk uten å betale tariffmessige lønninger, selv om de ikke er tariffbundet. Jeg legger heller ikke skjul på at det finnes en del arbeidstakere som synes det er unødvendig *da* å være fagorganisert. Dette synes jeg personlig er meget kortsynt. De som står utenfor fellesskapet nyter godt av de fordeler som fellesskapet har brakt fram. Det burde alle etter hvert erkjenne.

Jeg vil gå over til å snakke litt om framtidsperspektivene.

I fjor høst satte vi i gang en kampanje for å verve nye medlemmer. Selv om medlemstallet ikke umiddelbart fyker i været, er det grunn til å tro at kampanjen vil vise gode resultater. På samme tid satte vi i gang den nå velkjente studieaksjon for å legge grunnlaget for vårt handlingsprogram som Kongressen skal ta stilling til. Alt dette har skapt en aktivitet innad og en oppmerksomhet utad som jeg tror vil bety mye for oss. Vi vil også etter hvert legge større og større vekt på vår saklige informasjonsvirksomhet. Vi merker etter hvert nødvendigheten av best mulig informasjon. Vi har til stadighet henvendelser fra allmennheten, ikke minst fra skoler og skoleungdom og ellers institusjoner som vil vite hva fagbevegelsen er og hva den står for.

Den økte aktivitet som nå er i gang, er ikke ment som noe «skippertak». Det blir den framtidige ledelses oppgave å fortsette arbeidet med å stimulere til aktivitet og planmessig utvikling. Jeg håper at denne kongress vil bli et godt grunnlag i så måte.

La meg også minne om den betydelige utvikling vi har hatt når det gjelder sosiale vilkår i sin alminnelighet, spesielt når det gjelder arbeidsvilkår, enten forbedringer er oppnådd gjennom avtaler eller gjennom lovgivning, noe som vi kommer tilbake til under Kongressens forhandlinger.

Ved åpningen er det naturlig nok uråd å komme inn på alle de saker som skal behandles her. Det vil jeg under sakens gang under selve Kongressens forhandlinger komme nærmere inn på.

La meg så si at når det gjelder vår arbeidsmåte og for så vidt våre organisasjonsformer, så er det mange som synes at vi ennå er for mye preget av den tid som er tilbakelagt. Det hevdes også synsmåter blant våre medlemmer og motspillere og for den saks skyld motstandere, at det som etter hvert har skjedd, må gjøre det nødvendig for fagorganisasjonen å foreta en omvurdering av sin stilling, sin politikk og sin virksomhet. Til disse vil jeg gjerne si at vi som har vårt virke i fagbevegelsen er klar over at det til enhver tid må foretas vurderinger og for den saks skyld omvurderinger, som kan føre til at fagbevegelsen er i pakt med utviklingen ellers. Det gjelder fagorganisasjonens struktur, oppbygging, dens gjøremål, taktikk og politikk. Den må tilpasses den økonomiske, industrielle, sosiale og kulturelle utvikling som foregår i samfunnslivet. Den må ikke bare tilpasses denne utvikling, men vårt apparat må alltid være intakt og i en slik arbeidsmessig form at vi kan sette vårt preg på utviklingens forskjellige faser. Det har vi gjort hittil, og det må vi fortsette med.

Som jeg har nevnt tidligere, er det noen som kritiserer oss fordi vi er for mye preget av den tid som er tilbakelagt. Noen kritiserer oss også fordi Landsorganisasjonen fremdeles er en kamporganisasjon. Dette gjelder i første rekke våre motstandere, men også blant lønnstakerne er det noen som forsøker å finne seg et argument for ikke å slutte seg til fellesskapet.

Til denne kritikk og beklagelse vil jeg gjerne si at det her ikke må herske noen tvil. Landsorganisasjonen er fremdeles også en kamporganisasjon. Retten til å føre kamp kan vi aldri gi fra oss. Det er imidlertid aldri spørsmål om kamp for kampens egen skyld. Men skulle det bli forsøkt med angrep eller restriksjoner på noen måte som begrenser fagbevegelsens handlefrihet, forbeholder vi oss retten til å ta nødvendige anerkjente kampmidler i bruk. Det samme gjelder hvis det blir gjort forsøk på reduksjon av de ting fagorganisasjonen har oppnådd.

Det er også helt klart at fagorganisasjonen til enhver tid må sørge for at lønnstakerne får sin rimelige og riktige andel av den velstandsøkning som de selv er med på å skape i vårt samfunn. Vi må naturligvis alltid forsøke å komme fram med fredelige midler. Det er mest tjenlig for alle parter. Men lykkes ikke det, så får vi bruke vår kamprett. Det er en spilleregul og demokratisk rett som alle må anerkjenne.

Våre formål og oppgaver har alltid utvidet seg, og fanger etter hvert videre. Jeg vil si det slik at etter min mening bør ikke, eller skal ikke, noen ting av betydning i vårt samfunnsliv skje eller foregå uten at fagorganisasjonen er med og setter sitt preg på det. Det får ikke hjelpe om vårt rettsapparat, nå som tidligere, mobiliseres av våre motstandere til å begrense fagorganisasjonens innflytelse og virksomhet. Med den demokratiske innstilling fagorganisasjonen og dens ledelse alltid må ha, vil en selvsagt avfinne seg med og respektere de avgjørelser som foretas også av rettsapparatet, selv om vi er uenig i avgjørelsene. Imidlertid vil jeg sterkt understreke at når det gjelder vår målsetting, våre gjøremål og spørsmålet hva som er primære eller sekundære oppgaver, vil Landsorganisasjonen forbeholde seg å avgjøre dette selv og ikke overlate det til utenforstående instanser. Men på samme tid peker jeg på at det må stimulere oss til å finne nye veier og nye arbeidsmåter til å dekke opp fagorganisasjonens og medlemmenes interesser på alle felter. Dette er ikke bare et ønskemål, men det er et program som jeg håper Landsorganisasjonen vil følge.

En sak av stor betydning, som jeg kort vil nevne, er nordisk økonomisk samarbeid. Landsorganisasjonen må så langt råd er medvirke til å løse denne saken. Nordisk fagbevegelse står her samlet om sitt syn på de nordiske samarbeidsspørsmål. Synsmåtene er klare og kjente. Jeg viser i så måte til den deklarasjon som ble vedtatt i Gøteborg i fjor høst av de nordiske fagorganisasjoner, til det faglige og politiske møte i Harpsund, hvor det også ble vedtatt en klar uttalelse. Videre vises til Landsorganisasjonens standpunkt som tidligere er gjort kjent.

Selv om jeg her ikke på noen områder har kunnet gå i detaljer, men bare pekt på enkelte ting, vil jeg gjerne si at jeg mener fagbevegelsen har en stor og viktig oppgave å utføre i et moderne demokrati. Vi har fremdeles sterke interesse motsetninger i vårt land. Det skal vi ikke legge skjul på. Det er ikke spørsmål bare om lønns- og arbeidsvilkår i snever forstand, men om ledelsen av samfunnet og den politikk som skal føres. Dette avgjøres ikke bare ved valgene. Det avgjøres først og fremst gjennom den posisjon de ulike grupper i kraft av sin organisasjonsmessige styrke har, og de midler de disponerer. Maktfordelingen går ikke bestandig fullt ut etter valgresultatene.

Til stadighet foregår det diskusjon om statens og det offentliges innflytelse i arbeids- og næringslivet. Her er partene uenige, og her er arbeidslivets organisasjoner uenige.

Når det gjelder utviklingen på dette område, er det naturlig nok vanskelig å spå, men jeg tror at det i stor grad er avhengig

av den innflytelse fagorganisasjonen til enhver tid har og dens vilje til å koordinere lønnsstakernes felles interesser også på dette område.

Når vi nå åpner denne kongress, har vi bak oss den første stortingsperiode i nyere tid med borgerlig flertall i Stortinget og borgerlig regjering. Det er noe som er uvant for den nye generasjon. Jeg har tidligere sagt og vil gjenta at det som skjedde ved valget i 1965 ikke var noe revolusjonerende — heller ikke for fagorganisasjonens virksomhet. Det må være helt klart at fagorganisasjonens målsetting og dens oppgaver er de samme uansett hvordan den politiske konstellasjon i vårt land er. Like klart må det være at selv om målsettingen og oppgavene er de samme, må kanskje arbeidsmåten endres. Men arbeidsmåten for å løse oppgavene er gjerne avhengig av hvordan vår ærede motpart og de til enhver tid utøvende myndigheter stiller seg til fagorganisasjonens gjøremål.

I den periode vi nå har bak oss har det som nevnt ikke skjedd noe revolusjonerende. Arbeidet med Folketrygden har gått sin gang, og vi har også fått en arbeidstidsforkortelse. Når det gjelder den økonomiske politikk som har vært ført, har det vært visse tilløp til avvikelser fra de retningslinjer som arbeiderregjeringen trakk opp og fulgte. Etter min mening har ikke samlingsregjeringen hittil maktet å markere noen ny selvstendig økonomisk politikk.

Personlig trodde jeg heller ikke det ville være mulig for noen borgerlig regjering å fravike eller ta avgjørende skritt bort fra den sosialpolitiske linje eller hovedlinjene i den økonomiske politikk som var trukket opp. Heller ikke tror jeg det vil være mulig i overskuelig framtid i vårt land å «stable på bena» en politisk konstellasjon som regjerer mot fagorganisasjonen. Myndighetene bør vel helst stille seg slik at de i hvert fall i de fleste store saker i det minste har subsidiær tilslutning fra fagorganisasjonen.

Det som jeg imidlertid vil bebreide de borgerlige partier er alle de løfter som de slo om seg med foran stortingsvalget i 1965, og som ikke er gjennomført. Det gjelder bl. a. slutt på prisstigning, krympefri lønningspose osv., noe som jeg syntes tydet på at de ikke ventet å få noe flertall. For selv en borgerlig regjering i vårt land kan ikke melde seg ut av Europa eller verden for øvrig. Jeg vil imidlertid gjøre det klart at jeg ikke har til hensikt å drive noen valgkamp her, så det får være nok med dette.

Når det gjelder tariffrevisjonene i kongressperiodene, har vi foruten lønnsøkinger og kompensasjon for arbeidstidsforkorting, også fått gjennomført andre ting. Tiden tillater imidlertid ikke å komme nærmere inn på dette. Jeg vil derfor nærmere utdype dette i foredraget om den faglige og økonomiske situasjon senere på Kongressen.

Men så til slutt: Kampen for vår tilværelse er på mange måter en ideologisk kamp. De politiske ideér, så vel som religiøse og filosofiske, spiller en stor rolle. Jeg synes personlig at de spiller for stor. De har lett for å føre til prinsipprytteri, prestisjejakt og maktkamp for maktens egen skyld. Vi kan bare se på verden omkring oss for å konstatere det. Vi behøver i så måte ikke gå lenger enn til oss selv. Jeg vil stille spørsmålet: Er det fornuftig eller rimelig med en oppdeling av verden og de enkelte samfunn etter ideologiske forestillinger? Jeg vil nærmest tro at det er nødvendig med en oppmyking av systemene enten de kaller seg sosialistiske eller privatkapitalistiske. Hvordan skal folkene ellers kunne leve i fred og fordragelighet og respektere hverandres oppfatninger? Jeg håper imidlertid at vi må nå fram til en større forståelse på dette område.

De oppgaver vi står overfor og som må løses, blir etter hvert mer og mer av en slik karakter at de må løses både på det faglige og politiske plan. Dette er ufravikelig, selv om mange hevder at Landsorganisasjonen er utidig fordi den driver med politikk. Det gjelder i første rekke våre motstandere, men også røster innenfor vår egen bevegelse. Mange vil også helst legge skjul på det og snakke det bort. Jeg gjør det imidlertid helt klart at vi ikke må legge skjul på at det er politikk vi driver. Det er lønnspolitikk, kulturpolitikk, sosialpolitikk, politikk på så å si alle områder. Sier en noe annet, så bestrides faktum. Vår ærede motpart driver også politikk gjennom sin virksomhet. Det både aksepterer og respekterer vi.

Fagorganisasjonen må derfor stille seg slik at den har innflytelse på den politikk som skal drives av våre myndigheter. I dette året er en slik mulighet til stede i forbindelse med stortingsvalget.

Med dette ønsker jeg igjen representanter, gjester og andre innbudte hjertelig velkommen, og erklærer den 22. kongress i Landsorganisasjonen i Norge for åpnet.

Etter formannens åpningstale ble Kramer-Johansens «Samholdssangen» sunget unisont. P. Mentsen takket Den norske Operas orkester, dirigenten Arvid Fladmoe og sangerinnen Kari Frisell for deres medvirkning til den høytidelige åpningen.

Formannen hilser gjestene.

P. M e n t s e n: Vi har innbudt en rekke innenlandske og utenlandske gjester. Det gleder oss at så mange har kunnet ta imot innbydelsen og vi hilser dem alle hjertelig velkommen. Gjestene vil hilse Kongressen i denne rekkefølge: Varaordfører Ivar Mathi-

sen fra Oslo kommune, statsminister Per Borten fra Regjeringen, Trygve Bratteli fra samtlige innenlandske organisasjoner og personlig innbudte, bortsett fra NKL, Norges Fiskarlag og Norsk Bonde- og Smaabrukarlag. Peder Sjøiland hilser fra NKL, Norges Fiskarlag og Norsk Bonde- og Smaabrukarlag. Thomas Nielsen, dansk LO, hilser på vegne av de nordiske lands faglige organisasjoner og samtlige utenlandske som er tilsluttet FFI. Jugoslavisk LO's representant vil hilse, og til slutt får vi høre vår gamle venn Bertil Bolin, ILO. FFI hilser Kongressen først på onsdag.

Gjestene hilser Kongressen.

I v a r M a t h i s e n: Det er en stor glede for meg å bringe Landsorganisasjonen i Norge en hilsen fra Oslo by, en hilsen hvortil jeg knytter et varmt velkommen til alle tilreisende gjester og kongressdeltakere.

18. mai er jo vanligvis ikke noen dag en ønsker å se gjester fra fjern og nær. Det er dagen en prøver å rydde opp og komme til hektene etter en sterk innsats på så mange felter. Hvordan Oslo presenterer seg nettopp på en slik dag, kan vel være så som så. Men også her i byen er det noen — om ikke så mange steder — hvor en med rette kan si at «no livnar det i lundar», slik at en kan få en berettiget følelse av grotid også her i hovedstaden.

Hovedstaden har alle landsmenn sin rettmessige andel i — og som regel også en viss naturlig interesse for. Det er meg derfor kanskje tilgitt om jeg knytter noen få betraktninger til forholdene her.

Vi er nå omtrent 485 000 mennesker i Oslo. I alle år etter krigen har strømmen av landsmenn gått fra distriktene inn til Oslo. I de siste par år synes deres reiselyst å stoppe opp noe utenfor Oslos grenser, i nabokommunene, hvor de lettere finner «et sted å være», til delvis nokså stor fortvilelse for disse våre nabokommuner. Hvorfor har strømmen gått og går mot Oslo-gryta? Tendensen er hos oss den samme som i alle land. Jo, Oslo-området har et betydelig arbeidsmarked med underskudd på arbeidskraft. Her er mulighetene for et rimelig utkomme langt bedre enn i store deler av landet ellers. Dessuten har byen de beste muligheter for en kompletterende utdanning innenfor de aller fleste yrker . . . og her gis muligheter for engasjement og opplevelser i teater og annet kulturliv og mange former for personlig aktivitet.

Men byen har noe mer. Her er forholdsvis flere biler enn noe annet sted i landet. Vi mangler boliger for tusener av hussøkende, vi mangler sykehusplasser, skoler og barneanlegg. Vi mangler

trygge leikeplasser, og vi mangler frisk luft! Og byen mangler skikkelig underbringelse for sine gamle. Om få år er 50 000 mennesker i Oslo over 70 år. Og kanskje det vanskeligste av alt: tross sitt yrende liv, tross plassmangel synes bysamfunnet for mange å være den mest *kontaktsløse* livsform menneskene kan møte.

Nærings- og arbeidslivet har selvsagt også sine vansker i et bysamfunn som vårt. Kanskje først og fremst plassmangel. Det er ikke lett å følge med i utviklingen, rasjonalisering og modernisering med sikte på lønnsom produksjon og dermed tryggere arbeidsplasser, når plassen er begrenset og trafikkbelastningen er sterkt økende.

Byens kommunale myndigheter vil gjerne gjøre sitt til å løse eller lette enkeltmenneskets behov og vansker — og også så langt råd er, bistå byens arbeids- og næringsliv med løsningen av deres oppgaver.

Det arbeid som Landsorganisasjonen til daglig utfører er en streven etter å heve levestandarden for den enkelte og hans familie. Samhørigheten i det store fellesskap Landsorganisasjonen utgjør, har gjort det mulig å løse mange og viktige oppgaver opp til i dag. *Den* streven og innsats som gjøres på det kommunalpolitiske plan har samme målsetting og må kunne sees som en fortsettelse av den innsats som Landsorganisasjonens medlemmer gjør på sine arbeidsplasser og i sine fagforeninger landet over. Det finnes vel knapt et kommunestyre i dette land hvor Landsorganisasjonen ikke bare har ett, men mange medlemmer. Mange av dagens kongressdeltakere er aktive kommunepolitikere. Jeg tillater meg å minne om dette i dag, fordi dette er noe Landsorganisasjonen bare må glede seg over, tross det faktum at mange som var eslet til betydelige oppgaver i den faglige virksomhet i stedet har viet det meste av sine krefter til kommunalpolitiske gjøremål.

La meg uttrykke det håp at rekrutteringen til det offentlig/politiske liv fra fagbevegelsens side kan bli enda sterkere i årene som kommer. Alle vil kunne glede seg ved det.

Jeg ønsker Landsorganisasjonen tillykke med sitt 70-års jubileum — og ønsker Kongressen hell og framgang i sitt arbeid, et arbeid størstedelen av det norske folk vil følge med spenning og interesse.

Velkommen til Oslo!

Per Borten: La meg først takke for innbydelsen til åpningen. Jeg er glad for at jeg personlig fikk høve til å bære fram Regjeringens hilsen til Landsorganisasjonen ved dens høyeste organ, Kongressen — og til å ønske hjertelig tillykke med 70-års jubiléet.

Organisasjonene er viktige ledd i den demokratiske styringsprosessen i dagens samfunn. Den enkelte yrkesutøver har liten mulighet til å ivareta sine interesser alene. — Ved siden av de konstitusjonelle myndigheter, er det i våre dager organisasjonene som regulerer balanseforholdet mellom de enkelte interessegrupper i folket. Forutsetningen for at denne ordning skal falle naturlig inn i det demokratiske mønster som vi er tilhengere av, er at organisasjonene selv er bygd opp etter demokratiske prinsipper, og at de lar seg lede av dem i sitt indre liv. Først da er de folkebevegelser i beste forstand.

Fagbevegelsen har vært en viktig faktor i den sosiale demokratiseringsprosessen i vårt land i det siste århundre. Det er naturlig å framheve dette ved åpningen av den kongress som markerer Landsorganisasjonens 70-års jubileum.

LO er en av hovedpillarene i vårt organisasjonssamfunn. Selv om motparten er arbeidsgiverne, får de avtaler som inngås konsekvenser for hele vårt fellesskap. Derfor er det av største betydning at det er til stede et tillitsfullt kontaktforhold mellom LO og Storting og Regjering.

Jeg tror alle har grunn til å være tilfreds med den sterke stilling LO har som ledende samordningsorgan innen fagbevegelsen. Ikke alle land har den fordel og styrke som følger av å ha en ansvarsbevisst samlende fagbevegelse med den nødvendige autoritet til å medvirke til stabile forhold i arbeidslivet i avtaleperiodene. Verdien av dette kan neppe overvurderes.

Vi har i de senere år fått såkalte samordnede inntektsoppgjør. Jeg vet det kan være delte meninger om dette i forbundene, — men fra samfunnsmessig synspunkt må denne oppgjørsformen betraktes som en landevinning — og må sies å bygge på en erkjennelse av den gjensidige avhengighet mellom alle grupper i det økonomiske liv.

I går satt jeg og leste protokollen fra Kongressen i 1965. Den forteller om hvilke spørsmål som er i forgrunnen i dagens debatt. Skal man snakke om en undertone gjennom det hele, så er det bestrebelsene på å sikre arbeidstakerne økt mulighet til å rå over sin egen skjebne. For så vidt ingen uaktuell parallell på Grunnlovsdagen — som ga oss som folk den samme retten.

Leste man flere protokoller, ville man finne at vesentlige ting har vært diskutert — til og med hvilket samfunnssystem var å foretrekke. Dette vil frie folk sikkert fortsette å diskutere til alle tider!

I Norge har vi det vi kaller blandet økonomi, dvs. verken statlig eller privat i reneste forstand. Og vi har nådd ganske bra resultater på dette grunnlag. Poenget er vel å la den enkeltes idéskapende

krefter komme til sin rett. Men systemet trenger korrektiv, bl. a. gjennom reell trustkontroll, — en aktiv sosiallovgivning — og, tror jeg, vakthold mot for stor dominans fra gigantkonsernene som vokser fram, i stadig økende grad i verden. En sterk fagbevegelse skal sikre arbeidstakerne deres rettmessige del av produksjonsresultatet.

Det vil alltid reise seg nye problemer under marsjen. Utdannings- samfunnet synes å ha krefter i seg til å skape det motsatte av mer like kår, tendensen forsterkes av at fagene har ulik økonomisk bæreevne. Disse tendensene kaller på årvåkenhet både fra myndig- hetene og fra organisasjonene.

Men den materielle velferd er ikke alt. I ethvert menneske er nedlagt en trang til som åndsskapning å ville rå over sin egen ut- vikling og skjebne. Dette har ført til debatten om utvidelse av medbestemmelsesretten til stadig flere felter, bl. a. bedriftslivet. *Det er etter min mening en riktig og verdifull tanke.* Også på dette område kan det bli nødvendig med supplerende lovgivning, men *forutsetningene* må være til stede om vi skal evne å lage lover som fremmer hensikten. Også denne sak må finne sin løsning gjennom en kontinuerlig prosess, akkurat på samme måten som medbestem- melsesretten på andre områder i vårt samfunnsliv er vokst fram.

Fagbevegelsen har sitt utspring i en dyp og sterk solidaritets- følelse. Den har vært livsnerven i dens utvikling. Fra den enkle samfølelse mellom kameratene på en arbeidsplass utvidet den seg til samhold mellom stadig større grupper, og i dag er vi — håper jeg — på vei mot en fellesskapsfølelse av enda videre omfang i takt med evnen til å bygge ut vårt samfunn i demokratisk lei.

Kongressen går nå til sitt viktige og ansvarsfulle arbeid. På Re- gjeringens vegne hilser jeg alle kongressdeltakerne. Jeg håper og tror at de vedtak dere kommer til å gjøre, vil bli til gagn ikke bare for Landsorganisasjonens medlemmer, men for hele det norske samfunn!

Trygve Bratteli: Jeg har den glede å hilse denne kongress fra en rekke samarbeidende organisasjoner som er innbudt til å la seg representere her. De er:

Det norske Arbeiderparti, Arbeidernes Ungdomsfylking, Arbei- dernes Opplysningsforbund, Statstjenestemannskartellet, Folkets Hus Landsforbund, Norsk Folkehjelp, Norsk Folke Ferie, Norsk Arbeiderpresse A/S, Norsk Boligbyggelag og LO's kvinnenemnd.

Videre fra de personlig innbudte gjester.

Denne kongress markerer Landsorganisasjonens 70-års jubileum. Vi vil gjerne lykkønske med dette jubiléet.

Samtidig er det oss alle en stor glede at denne store kongressen ikke er kommet sammen for å dvele ved gamle minner eller for å feire fortids bragder.

Landsorganisasjonen er så avgjort storebror i vår tids organisasjonssamfunn, og det er dens styrke og det er dens problem. Veldige krefter ligger latent i en organisasjon med nær 600 000 medlemmer. Den stilles hver dag overfor spørsmålet om hvordan den best skal frigjøre og utløse disse veldige krefter for å virke avgjørende inn i samfunnets ustanselige omforming. For å fylle sin oppgave må de latente krefter aktiviseres, den må løse ut den dynamiske styrke i folkemassenes egen vilje og aktivitet.

På én jubileumsdag som denne vil Landsorganisasjonen bli hyllet fra alle kanter.

Midt i all hyllesten vil jeg gjerne et øyeblikk vende tankene tilbake til hverdagen og også framover til den nye hverdag som ligger like foran oss.

For en stor organisasjon som denne er det maktpåliggende at den ytre styrke kombineres med et intenst indre liv i organisasjonen. Denne indre aktiviteten vil aldri bli så intens som en gjerne skulle ønske det. Derfor er det en permanent oppgave å sette større fart i all dens virksomhet.

Aksjon 69 er i nyere tid det største og mest systematiske tiltak i denne retning. Virkningene er oppmuntrende og må følges energisk opp i tiden som kommer.

Til denne Kongressen er det forberedt et aktuelt samfunnsprogram — LO's handlingsprogram. Det har blitt formet samtidig med at Arbeiderpartiet har forberedt og vedtatt sitt eget handlingsprogram for kommende periode. De samme hovedkrav stilles i forgrunnen i de to programmer. Det kan ikke overraske noen som kjenner til hvordan Arbeiderpartiet og Landsorganisasjonen er rundet av samme rot, og hvordan de gjennom sin historie har delt medgang og motgang med hverandre.

Vi har vært gjennom en motgangens periode, og den er ennå ikke helt overvunnet. Likevel er det mange tegn på at vi igjen kommer i frammarsj. Arbeiderpartiets landsmøte er nettopp avsluttet. Både det landsmøtet og denne kongressen vil vise at nå akter vi å rykke fram igjen.

Våre programmer kaller på kreftene til løsning av mange enkeltsaker — også meget store enkeltsaker.

Viktigere er det likevel at tiden krever en ny økonomisk politikk og en ny næringspolitikk. De politiske myndigheter kan ikke være lammet av gammel overtro på det private næringslivs rolle og muligheter. Heller ikke kan en regjering dekke over passivitet i

næringspolitikken med at dette er oppgaver de private næringsdrivende kan greie bedre enn staten. Vår tid stiller sentrale oppgaver som bare samfunnets organer kan løse, og som derfor slett ikke blir løst hvis de politiske myndigheter skyver dem fra seg.

For å nytte tidens store muligheter og for å gi den enkelte trygghet i et samfunn under dyptgående forandringer, må samfunnets organer langt mer enn før gå aktivt inn for oppgavene. Det felles samfunn må organiseres og ledes slik at den tekniske og økonomiske framgangen blir til gagn for alminnelige mennesker.

Enda viktigere enn hvert års økonomiske resultater er det at samfunnet blir forandret slik at gamle klasseskiller fjernes og at nye hindres fra å oppstå. For hele arbeiderbevegelsen er det en hovedoppgave å skape en politisk situasjon som gir de best mulige vilkår for folkemassenes sosiale og kulturelle frigjøring — dette århundres største samfunnsoppgave.

Vi hilser Kongressen — og venter stadig å finne Landsorganisasjonen i fronten for å løse den oppgaven.

P e d e r S ø i l a n d hilste Kongressen fra Norges Kooperative Landsforening, Norsk Bonde- og Smaabrukarlag og Norges Fiskarlag:

Vi takker for innbydelsen. Både vi som er valgt og våre medlemmer er klar over den store betydning LO-kongressen har. Den er av de viktigste møtene som holdes i vårt land. Derfor er det en glede å kunne være til stede. Vi ønsker at Kongressen må gjøre riktige og gode vedtak.

Det har vært nevnt tidligere her hvilken betydning folkeorganisasjonene har i vårt land. Det er også av stor betydning at disse folkeorganisasjoner er en garanti for bevaringen og utvidelsen av demokratiske styringsformer. Det ligger nemlig ikke i sakens natur at det er slik. Tvert imot kan det tenkes at store organisasjoner fører til maktkonsentrasjon. Men i Norge har det lyktes å gjøre de store organisasjoner til viktige ledd i bestrebelsene på å skaffe samfunnsmessig balanse.

Landsorganisasjonen er den største av folkeorganisasjonene. Den har evnet å trekke mange andre med seg, og har vært eksemplet for andre. Dette vil vi takke for, det er vår hilsen og våre ord til gratulasjon med de 70 år.

T h o m a s N i e l s e n, Landsorganisationen i Danmark, hilste fra sin organisasjon og fra alle landsorganisasjoner som står tilsluttet Den Frie Faglige Internasjonale: Jeg takker for innbydelsen som gir oss høve til å hylle det samhold som er til stede og som

kan utbygge det personlige kjennskap til ledelse og til hverandres spesielle forhold.

Et gammelt ord sier at «Ingen kjede er sterkere enn dets svakeste ledd». Må jeg til dette få si at vi alltid har oppfattet LO i Norge som et av de sterkeste leddene. Det er ikke medlemstallet i rene tall som i og for seg avgjør styrken, men den tilslutning i videre forstand som medlemmene føler til sin organisasjon. Det er med LO som med orkesteret vi nylig hørte, der finnes en førstefiolin. Og det er førstefiolin LO er. Det er vårt ønske til dere at man ved valget i september må nå fram til en seierrikk posisjon. Vi ønsker til lykke med jubiléet og hell med Kongressen.

Og så noen ord helt til slutt. Vi i de nordiske landsorganisasjonene har funnet fram noen av sparepengene våre og kjøpt en gave til jubelanten. Det er en miniatyr-statue av en hest, en pen og rask hest som vi mener skal ha den symbolske betydning at den kan trekke lass, tunge lass, og helt fram i stallen.

Formannen, P. M e n t s e n, tok imot og takket hjertelig for gaven.

Joze Jager fra den jugoslaviske landsorganisasjonen, holdt denne hilsningsstalen:

Kjære venner!

La meg på vegne av Landsorganisasjonen i Jugoslavia få takke for den vennlige innbydelsen til å delta i dette jubiléet og på den norske landsorganisasjons 22. kongress. Vår organisasjon, dens medlemmer og det arbeidende folk i vårt land, som er knyttet sammen med arbeiderne og folket i Norge gjennom tradisjonelle vennskapsbånd, sender dere sine hjerteligste hilsener og oppriktige ønsker om suksess i Deres arbeid.

I disse dager feirer Deres landsorganisasjon sitt 70-års jubileum. Den harde og stadige kampen for å bedre arbeidernes kår og rettigheter og beskytte deres interesser har fylt hundrevis av sider i organisasjonens mangeårige historie, som også kan fortelle om krig, grusomhet og forsøk på å undertrykke landets frihet og selvstendighet. Frukten av de norske arbeideres kamp kan en også finne i arbeidet på denne Kongressen. Disse er et stort bidrag til den kamp alle progressive krefter fører for å beskytte arbeidernes interesser og bedre deres sosiale og økonomiske stilling. Samtidig ser vi i disse frukter resultatene av den felles kamp arbeiderbevegelsen fører i alle land.

Vi er særlig glad over å få være her og vil ved denne anledning uttrykke den jugoslaviske fagbevegelses store tilfredshet med det åpne og vennlige samarbeid som består mellom våre to organisasjoner. Landsorganisasjonen i Jugoslavia har alltid gått inn for

størst mulig samarbeid mellom fagbevegelsen i verden uansett ulik ideologisk oppfatning. Formålet for et slikt samarbeid er å realisere arbeidernes felles kamp og interesser og øke vår styrke og solidaritet. Etter vår mening bør ikke samarbeidet være gjenstand for noen betingelser, og samarbeid er bare mulig når det baseres på respekt for full likestilling, ingen innblanding i hverandres interne saker, gjensidig respekt uten ideologiske og politiske fordommer.

Samarbeidet mellom norsk og jugoslavisk fagbevegelse har utviklet seg på denne bakgrunn og etter de nevnte prinsipper. Vi tror fullt og fast at et slikt samarbeid vil bidra til å forsterke vennskapet mellom arbeiderne i våre to land, slik det oppsto under krigens harde år. Samarbeidet fremmer en nyttig utveksling av erfaringer om vår virksomhet og det tjener til å sikre verdensfred og sosialt framskritt.

Kjære venner, det arbeidende folk i vårt land gjør en stor innsats for å fremme en vellykket utvikling av sitt eget sosialistiske samfunn. De resultater som er oppnådd og vanskelighetene med å bygge opp dette samfunnet ble behandlet i fjor på vår organisasjons sjette kongress. Vi vet at disse spørsmålene, som vi hadde den glede å drøfte i Jugoslavia for en tid siden med formannen for Deres organisasjon, P. Mentsen, ikke er ukjente for dere.

Landsorganisasjonen i Jugoslavia feirer i år sitt 50-års jubileum. Jubiléet og den tiden vi feirer det i gir oss nye plikter og oppgaver særlig innenfor rammen av det internasjonale arbeidet. Tillat oss å uttrykke den tro at samarbeidet mellom våre to organisasjoner i framtida vil være et beskjedent men verdifullt bidrag til å gjennomføre disse oppgavene. Vi ønsker igjen lykke til med arbeidet.

Vi ønsker ved en passende leilighet en av dagene å få overrekke en gave til jubilanten.

Bertil Bolin hilste på vegne av ILO som samtidig med LO's 70-års jubileum kan feire sine 50 år: Når en leser forslagene til denne Kongressen får en inntrykk av at 70-åringen er preget av vitalitet og åpenhet. Det har alltid vært en styrke for ILO å ha Norge med som representant. Vi har alltid kunnet be om den faglige sidens støtte innen ILO, og vi har alltid hatt den beste kontakt med formannen, P. Mentsen. Nå har dere også satt advokat Olaf Sunde inn i utvalg i ILO, og det er jeg forvisset om vil være en styrke.

Dessverre er det slik at ILO ikke er så godt allment kjent i de forskjellige land. Det kan vel også ha sammenheng med at det er dårlige nyheter og sensasjoner som gir dekning og oppslag i fjernsyn og presse. Men ILO's arbeid er å gjøre hverdagsjobb, mange

små saker som dog er bestrebelser på å få større rettferd i en bedre verden. ILO har aldri blitt en statisk del av det politisk bestående, men er en åpen og framtidsrettet verdensorganisasjon. De 128 konvensjonene og de 130 rekommandasjonene som den har vedtatt, er et stort verk, et godt grunnlag å bygge på. Vi starter nå et nytt, ambisiøst program som vi kaller verdenssysselsettingen. Vi har ikke i tankene å være noen slags arbeidsformidling i verdensmålestokk. Vi prøver med dette å bibringe verdens regjeringer større forståelse for betydningen av den fulle sysselsetting.

Det er sagt om tre-enigheten i ILO at den er som på en bil: Regjeringene representerer karosseriet, arbeidsgiverne bremsene og arbeiderne motoren. Med all respekt for karosseri og bremses så er det motoren som får bilen til å fungere. Om så ILO har lyktes i det man satte som mål for 50 år siden, får dere selv avgjøre. Tillykke med jubiléet og Kongressen.

P. Mentsen: En hjertelig takk til alle for hilsener og gode ord. Jeg håper Kongressen kan legge grunnlaget for å oppfylle de mange ønsker.

Hyllest til organiserte gjennom 70 år.

P. Mentsen: Jeg vil gjøre oppmerksom på at vi har medlemmer som har vært LO-organiserte i 70 år. Altså like lenge som LO har bestått. Dette gjelder:

Bekledningsarbeiderforbundet har 2 medlemmer:

Axel Steen og Oskar Johansen, Oslo.

Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund har 1 medlem:

Sigurd E. Dahl, Filtvedt.

Norsk Grafisk Forbund har 4 medlemmer:

Johs. Hulthin og Einar Olav Olsen, Oslo.

Andr. Johannessen, Bærum, og Gustav Adolf Almqvist, Skien.

Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund har 1 medlem:

August Widén, Herøya.

Jeg ber om Kongressens tilslutning til å sende disse ærverdige medlemmer en hilsen. (Kraftig bifall.)

Hilsen til Gunnar Bråthen.

P. Mentsen: Blant de personlig innbudte gjester er Gunnar Bråthen. Han hadde tilsagt sitt nærvær, men er nå blitt syk og kan ikke komme. Jeg ber om tilslutning til å sende ham en hilsen. (Bifall.)

Hilsen til vest-tysk LO.

P. Mentsen: Vest-tysk LO åpner også sin kongress i dag og kunne derfor ikke være representert hos oss. Også til dem ber jeg om fullmakt til å sende en hilsen (Bifall.)

Dagsordenens punkt 2. Konstituering.

P. Mentsen: Vi går nå til konstituering, og jeg gir ordet til formannen i Fullmaktskomitéen.

Godkjenning av fullmaktene.

Alf Andersen: Sekretariatet oppnevnte i møte 5. mai 1969 følgende fullmaktskomité:

Alf Andersen, Einar Strand, Marie Lindquist, Henry Nicolaysen og Leif Andresen.

Fullmaktskomitéen avgir denne innstilling:

Fullmaktskomitéen har gått gjennom de innsendte fullmakter som er bekreftet av vedkommende organisasjoner. 3 representanter hadde undertegnet sine egne fullmakter. Disse er returnert og rettet.

Det foreligger ingen protester eller anmerkninger og det er intet som tyder på at valgene ikke er foretatt i samsvar med Landsorganisasjonens regler for valg av representanter til Kongressen. Det møter således 300 representanter. En del forfall foreligger, men her møter varamenn med nødvendig fullmakt.

Fullmaktskomitéen innstiller samtlige fullmakter til godkjenning av Kongressen.

Votering:

Innstillingen enstemmig godkjent.

Kongressens dagsorden.

P. Mentsen la fram denne saklista:

1. Kongressens åpning.
2. Konstituering.
  - a) Fullmaktenes godkjenning.
  - b) Vedtakelse av dagsorden og forretningsorden.

- c) Valg av 4 ordstyrere og 4 sekretærer.
- d) Valg av redaksjonskomité og valgkomité.
- 3. Beretninger, regnskaper og revisjonsrapporter for årene 1965, 1966, 1967 og 1968.
- 4. Vedtektsendringer.
- 5. Tariffspørsmål og diverse avtaler.
  - a) Den økonomiske og faglige situasjon.
  - b) Fagorganisasjonens tariffpolitikk.
  - c) Lovspørsmål.
  - d) Hovedavtalen med Norsk Arbeidsgiverforening.
  - e) Avtalen med Den Kooperative Tarifforening.
  - f) Industrielt demokrati.
- 6. Fagorganisasjonens engasjement i forsikringsspørsmål.
- 7. Fagorganisasjonens handlingsprogram.
- 8. Organisasjonsspørsmål.
- 9. Internasjonale faglige spørsmål.
- 10. Diverse forslag.
- 11. Valg.

Votering:

Enstemmig vedtatt.

Forretningsordenen.

P. M e n t s e n: Sekretariatets innstilling til forretningsorden er foreslått som følger:

1. Møtets forhandlinger er offentlige i den utstrekning Kongressen ikke vedtar noe annet. Dagsordenens punkt 3, 4 og 5 b behandles for lukkede dører.
Adgangskort for representanter, innbudte, pressen og tilhørere utstedes av Sekretariatet.
2. Til å lede møtet velges 4 ordstyrere. Ordstyrerne ordner innbyrdes møtenes ledelse. Til å føre protokollen velges 4 sekretærer.
3. Møtene holdes fra kl. 9.30 til kl. 13.00 og fra kl. 15.00 til kl. 18.00.
4. Ingen har rett til å få ordet mer enn 2 ganger i samme sak. Med unntak for innledningsforedrag er taletiden 10 min. første og 5 min. annen gang. Ordstyreren har for øvrig, når han finner det påkrevd, rett til å stille forslag til ytterligere tidsbegrensning og strek med de inntegnede talere. Til forretningsorden gis ingen ordet mer enn én gang og høyst 1 minutt til hver sak. Talerne skal tale fra den bestemte plass i salen.

5. Forslag må leveres skriftlig til ordstyreren, undertegnet med vedkommendes navn og navnet på den organisasjon han representerer. *Innsendte forslag som ikke opptas av noen representant, bortfaller. Likeledes bortfaller forslag som opptas, men som på forespørsel fra ordstyreren ikke får noen støtte fra andre organisasjoners representanter.*

Intet nytt forslag kan opptas etter at det er besluttet satt strek med de inntegnede talere. Forslag som ingen forbindelse har med de på dagsordenen oppførte saker, kan ikke behandles.

6. Alle saker avgjøres med alminnelig flertall. I tvilstilfelle, eller når 30 representanter forlanger det, foregår avstemningen ved navneopprop.
7. I protokollen innføres forslag, talere, avstemninger og vedtak.
8. Protokollen leses opp ved hvert møtes begynnelse og for siste møte ved dets avslutning.

Votering:

Forretningsordenen ble enstemmig vedtatt.

Kongressens funksjonærer og komitéer.

P. M e n t s e n la fram Sekretariatets innstilling til funksjonærer på Kongressen:

Dirigenter:

Egil Halvorsen, Norsk Jernbaneforbund, Klaus Kjelsrud, Norsk Skog- og Landarbeiderforbund, Trygve Bratteli, Odd Helland, Norsk Sjømannsforbund.

Sekretærer:

Odd Eide, Norsk Politiforbund, Odd Bakkejord, Distriktene, Lorange Kristiansen, Norsk Murerforbund, Evelyn Svendsen, Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund.

Redaksjonskomité:

Tor Aspengren, formann, LO, Sekretariatet, Per Haraldsson, LO, Henry Nicolaisen, Norsk Transportarbeiderforbund, Leif Skau, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund, Hjalmar Andersen, Norsk Tjenestemannslag, Leif Andresen, Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund, Odd Wessel-Larsen, Norsk Jernbaneforbund.

Valgkomité:

1. Lage Haugness, formann, Norsk Bygningsindustriarbeiderforb.
2. Ivar Andresen, Norsk Kommuneforbund.
3. Ingvald Hansen, Bekledningsarbeiderforbundet.
4. Rolf Furuset, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund.
5. Fritz W. Hannestad, Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer.
6. H. Fondevik, Kartellet/og Norsk Tele Tjeneste Forbund.
7. Åse Johansen, Norsk Papirindustriarbeiderforbund.
8. Erling Johansen, Norsk Elektriker- og Kraftst.forb.
9. Endride Sommerseth, Norsk Kjemisk Industriarbeiderforb.
10. Arne Andresen, Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarb.forb.
11. Arthur Mokstad, Norsk Arbeidsmandsforbund.
12. Kåre Hansen, Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forb.
13. Rikard Thon, Norsk Grafisk Forbund og fylkene.
14. Eivind Strømmen, Norsk Hotell- og Rest.Arb.Forbund.
15. Alfred Nøss, Norsk Treindustriarbeiderforbund.

Votering:

Alle innstillinger ble enstemmig vedtatt.

Hilsen til Per Andersen.

P. Mentsen meddelte at en av Sekretariatets medlemmer, Per Andersen, formann i Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund, var blitt syk og innlagt på sykehus, slik at han ikke kunne delta i Kongressen. Han foreslo at Kongressen sendte ham en blomsterhilsen.

Forslaget ble enstemmig vedtatt.

P. Mentsen leste følgende telegram:

Norsk Pensjonistforbund hilser Kongressen den 18.—23. mai.

Minnesmerke over Martin Tranmæl.

Paul Engstad viste til den innbydelse som Kongressens deltakere hadde fått til å overvære avdukingen av minnesmerket over Martin Tranmæl på Landsorganisasjonens skole, Sørmarka, samme dag kl. 15.45. I den forbindelse opplyste han at busser ville gå fra Arbeiderbladets ekspedisjon kl. 15.00. En buss ville hente de utenlandske og innenlandske gjester som oppholdt seg på Hotell Viking. Bussene ville returnere til Oslo umiddelbart etter at avdukingen var over, antakelig ved 17-tiden.

Søndagens møte ble så hevet (kl. 13.30).

Formiddagsmøtet mandag 19. mai kl. 9.30.

Dirigent: Egil Halvorsen. Sekretær: Odd Eide.

Dirigenten satte møtet og under ledsagelse av en gruppe fra Oslo Musikerforening sang man unisont «Frihetens forpost».

Dirigenten: Dette er et lukket møte.

Kongressens deltakere.

Landsorganisasjonens nestformann, Tor Aspengren, foretok navneopprop.

Følgende møtte:

Navnefortegnelse ved Kongressen.

FORBUNDENES REPRESENTANTER

Arbeidernes Presseforbund (1 representant):

Simen Kr. Hangaard, Oslo.

Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer (3 repr):

Paul Ludvigsen, Porsgrunn, Ove Varreng, Oslo, Aksel D. Sjøfving, Mo i Rana.

Norsk Arbeidsmandsforbund (11 representanter):

Ole Flesvig, Oslo, Ivar Seljeseth, Førde i Sunnfjord, Asbjørn Furali, Rena, Kåre Bøystad, Frøskeland, Gunnar Haltli, Løkken Verk, Ingvald Hugås, Sulitjelma, Olav Dahle Haugen, Dalen i Telemark, Arne Pedersen, Hokksund, Arnt Renå, Tydal, Solbjørg Ohrø, Trondheim, Torodd Borck, Kiberg.

Norges Befalslag (2 representanter):

Albert Uglem, Oslo, Otto Ibenfeldt, Oslo.

Bekledningsarbeiderforbundet (10 representanter):

Finn Nilsen, Oslo, Alf Bøe, Bergen, Ingeborg Jacobsen, Drammen, Anders Brevik, Oslo, Teresia Medalen, Sandnes, Bjarne Bårdsen, Oslo, Johan Moldvær, Langevåg, Stein Jacobsen, Halden, Ingvald Rønhovde, Dalekvam, Henry Wold, Oslo.

Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund (21 representanter):

Odd Maritvold, Vardø, Odd Isaksen, Tromsø, Ivar Lande, Terråk, Ola Kr. Dahl, Bangsund, Klaus Hofstad, Hommelvik, Arne Langen, Sunndalsøra, Gardar Iversen, Landås, Kjell Skjøld, Stavanger, Gudmund Gyberg, Vågsbygd, Tor Holte, Ulefoss, Olav Bakken, Kongsberg, Paul Svensrud, Fluberg, Ole Dahlby, Brumunddal, Odd Omberg, Sarpsborg, Arne B. Tysen, Nesbru, Charles Jensen, Oslo, Olav Johansen, Oslo, Oskar Skogly, Oslo, Olav Lerø, Oslo, Øivind Henriksen, Oslo, Arne Andersgaard, Oslo.

Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund (7 representanter):

Erling Johansen, Oslo, Nils H. Johannessen, Oslo, Birger Kristoffersen, Oslo, Annathon Lian, Tromsø, Bjørn Sørensen, Sarpsborg, Martin Bjørknes, Stavanger, Helge Tystad, Bergen.

Norsk Fængselstjenestemannsforbund (1 representant):

Reidar Albertsen, Oslo.

Grafisk Forbund (6 representanter):

Johan M. Bøe, Oslo, Kåre Eriksen, Oslo, Arild Kalvik, Oslo, John Sand, Oslo, Gunnar Kokaas, Høybråten, Arne Helgesen, Bergen.

Norsk Gullsmedarbeiderforbund (1 representant):

Kåre Dahlberg, Oslo.

Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund (18 representanter):

Kjell Erik Johansen, Fredrikstad, Hjalmar Frøshaug, Oslo, Arnfin Knudsen, Oslo, Tormod Jensen, Oslo, Reidar Moen, Oslo, Arve Mathiesen, Gjøvik, Johan Stenbro, Drammen, Olav Hofstad, Kristiansand S., Werner Svendsen, Porsgrunn, Evelyn Svendsen, Stavanger, Harald Brattebø, Nesttun, Anders Tryti, Ardalstangen, Ruth Spjøtvold, Trondheim, Oddvar Eilertsen, Skeid, Ann-Jorid Thingvoll, Tromsø, Kåre Hansen, Oslo, Rolf Lundell, Oslo, Thor Skogfelt, Oslo.

Norsk Hotell- og Restaurant-Arbeider-Forbund (3 representanter):

Alf Frotjold, Oslo, Arne Løken, Oslo, Martin Tveiten, Bergen.

Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund (37 representanter):

Leif Skau, Oslo, Thor Andreassen, Oslo, Håkon Thesen, Oslo, Peter Pettersen, Oslo, Kåre Ø. Hansen, Drammen, Kåre Myhre, Oslo, Willard Kristiansen, Oslo, Erland Mikkelsen, Oslo, Bernt Aasen, Spikkestad, Arvid Nordli, Oslo, Niels Hoem, Oslo, Kai Rustad, Oslo, Martin Halvorsen, Oslo, Elsa Jensen, Oslo, Sverre Borgen, Fredrikstad, John Karlsen, Tistedal, Leif Lund, Lillestrøm, Arne Henriksen, Strømmen, Kolbjørn Fjeldseth, Hamar, Rolf Furuset, Raufoss, Julius Svegården, Lillehammer, Rolf Kaldahl, Kongsberg, Arne Granerød, Sandefjord, Trygve Hartvedt, Horten, Finn Nicolaisen, Nøtterøy, Olav Hansen, Porsgrunn, Osvald Olsen, Høvåg, Kurt Nordbø, Stavanger, Einar Sig. Birkeland, Haugesund, Rasmus Aasheim, Bergen, Axel Winther, Bergen, Peder Stokke, Bergen, Ingolf Ulleland, Molde, Arvid B. Hansen, Trondheim, Gunnar Wold Olsen, Steinkjer, Oddbjørn Møller, Selfors, Harald Sverre Olsen, Harstad.

Norsk Jernbaneforbund: (11 representanter):

Odd Wessel Larsen, Oslo, Leif Eritsland, Stavanger, Arne Olsen, Ski, Odd Hultmann, Ski, Arne Skog, Drammen, Sven E. Skjønberg, Bergen, Odd Hagen, Kristiansand S., Alf Myhre, Ridabu, Rolf Antonsen, Trondheim, Sverre Berg Landsnes, Stavanger, Jan Johansen, Narvik.

Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund (15 representanter):

Sverre Enger, Oslo, Håkon A. Ødegaard, Oslo, Erling Steinbru, Askim, Bjørn Sandberg, Stathelle, Helge Jacobsen, Tromsdalen, Eindride Sommer-seth, Glomfjord, Leif Kvam, Charlottenlund, Peder Thunshelle, Øvre Ardal, Kåre Lunde, Odda, Olav Kjøbstad, Bergen, Ralf W. Persen, Kristiansand S., Arne Johnny Hansen, Porsgrunn, Rolf Henning Larsen, Sandefjord, Hans O. Johansen, Fredrikstad, Mauritz Østhaug, Oslo.

Norsk Kjøttindustriarbeiderforbund (2 representanter):

Henning Dahl, Oslo, Arne Moe, Oslo.

Norsk Kommuneforbund (32 representanter):

Ivar Andresen, Oslo, Jens Torp, Oslo, Alf Ottesen, Oslo, Sigurd Karlsen, Oslo, Olav H. Christiansen, Oslo, Odd Hansen, Oslo, Margot Klemetsen, Oslo, John Denné, Oslo, Bjarne Enget, Oslo, Sigurd A. Danielsen, Oslo, Paul Johansen, Greåker, Randi Moe, Fjellstrand, Torbjørn Hammargren, Elverum, Per Tveter, Segalstad bru, Gunnar Søråas, Vikersund, Vilmar Hagen, Horten, Arvid O. Skaate, Notodden, Gustav Pehrson, Risør, Arnold Olsen, Kristiansand S., Reidar Tjøstheim, Hillevåg, Alf Skare, Haugesund, Konrad Martin Larsen, Bergen, Konstanse Bolstad, Bergen, Bjarne Tveiten, Odda, Henning Skaar, Måløy, Alert Kristensen, Alesund, Sigurd Karlsen, Trondheim, Sven-Erik Oxholm, Trondheim, Alf Hammervold, Steinkjer, Sigfrid Hov, Bodø, Asbjørn Nymo, Gibostad, Hans Jørgensen, Vardø.

Lensmannsbetjentenes Landslag (1 representant):

Olav Klepp, Oslo.

Norsk Lokomotivmannsforbund (1 representant):

O. Anfinsen, Oslo.

Norsk Losforbund (1 representant):

Ragnar Gustavsen, Nevlunghamn.

Luftforsvarets Befalsforbund (1 representant):

Karl M. Olsen, Oslo.

Norsk Murerforbund (2 representanter):

Lorang Kristiansen, Oslo, Gunnar A. Sunde, Oslo.

Norsk Musikerforbund (1 representant):

Sigurd Lønseth, Oslo.

Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund (9 representanter):

Arne Andresen, Oslo, Nordahl Andreassen, Melbu, Roald Johansen, Oslo, Egill Wiggen Henriksen, Bergen, Harry Tørmoen, Oslo, Anders Tørresdal, Stavanger, Helge Gustad, Trondheim, Karl Kaspersen, Oslo, Konrad Bakken, Brumunddal.

Norsk Papirindustriarbeiderforbund (7 representanter):

Rolf Hauge, Oslo, Kåre Berg Andresen, Vennesla, Peder Myhre, Ranheim, Aase Johansen, Sandvika, Olav A. Skogen, Notodden, Henry Eriksen, Drammen, Bjarne Andresen, Sarpsborg.

Norsk Politiforbund (1 representant):

Odd Eide, Oslo.

Postfolkernes Fellesforbund (5 representanter):

Aage Tømmereek, Oslo, Leif Paulsen, Oslo, Ragnar Ødven, Oslo, Rolf Rasmussen, Stavanger, Bjørn Flage Pettersen, Oslo.

Norsk Sjømannsforbund (16 representanter):

Kåre Kristoffersen, Oslo, Leif Berentsen, Oslo, Leif Østlie, Oslo, Asbjørn Aslaksen, Hammerfest, Karl Staff, Tromsø, Odd Helland, Trondheim, Alf Berg, Ålesund, Olaf Gjertsen, Bergen, Wernalf Falao, Bergen, Einar Dahl, Haugesund, Kjell H. Andersen, Stavanger, Helmer Jahnsen, Kristiansand S., Haakon Abrahamsen, Porsgrunn, Arne Gjersøe, Tolvsrød, Willy Syversen, Fredrikstad, Torbjørn Hagen, Oslo.

Norsk Skinn- og Lærarbeiderforbund (1 representant):

Wiktør Remme, Oslo.

Norsk Skog- og Landarbeiderforbund (6 representanter):

Knut Nakken, Oslo, Svein Morgenlien, Oslo, Sverre Pedersen, Oslo, Thor Thorsen, Adal, Per Heimdal, Vegårdshei, Gunnar Wennberg, Selbustrand.

Telefolkernes Fellesforbund (5 representanter):

Bjørn Nasset, Oslo, Harald Fondevik, Oslo, Kaare Andersen, Oslo, Gunvor Smolan, Bergen, Odd Abel Hafsrød, Halden.

Norsk Tjenestemannslag (11 representanter):

Hjalmar Andersen, Oslo, Johnny Jacobsen, Oslo, Håkon Holgernes, Bergen, Gerd Raer, Oslo, Holm Morgenlien, Arnes, Arne Laberg, Bjerkvik, Hans Haugen, Skien, Per Berge, Trondheim, Borgmund Bang, Vadsø, Bjarne Ingsøy, Oslo, Haakon Hotvedt, Tønsberg.

Norsk Tolltjenestemannsforbund (1 representant):

Ivar Nilsen, Oslo.

Norsk Transportarbeiderforbund (8 representanter):

Leif Bergstrøm, Oslo, Arne Hermansen, Hauketo, Gunnar Johansen, Sarpsborg, Erling Høiland, Stavanger, Ragnvald Hetle, Viksdalen, Arnfinn Berglie, Trondheim, Ole Foshaug, Bakkehaug, Walter Kolstad, Asker.

Norsk Treindustriarbeiderforbund (2 representanter):

Erik Eriksen, Oslo, Alfred Nøss, Os.

FYLKENES REPRESENTANTER

Akershus fylke (2 representanter):

Edvin Heia, Skedsmo, Leif Stensrud, Vollebekk.

Aust-Agder fylke (1 representant):

Thorleif Johannessen, Arendal.

Bergen fylke (3 representanter):

Birger L. Larsen, Bergen, K. O. Madsen, Bergen, Jan Tonning, Bergen.

Buskerud fylke (2 representanter):

Trygve Lillebuen, Kongsberg, Harry W. Karlsen, Drammen.

Finnmark fylke (1 representant):

Kurt Mortensen, Kirkenes.

Hedmark fylke (2 representanter):

Eivind Kjeldsen, Alvdal, Paul Frilseth, Hamar.

Hordaland fylke (1 representant):

Fredrik Westerlund, Odda.

Møre og Romsdal fylke (1 representant):

Gunnar Gundersen, Kristiansund N.

Nordland fylke (2 representanter):

Albert Zahl, Bodø, Rolf Thoresen, Ankenesstrand.

Nord-Trøndelag fylke (1 representant):

Arthur Mogstad, Malm.

Oppland fylke (1 representant):

Magne Mælumshagen, Lillehammer.

Oslo fylke (9 representanter):

Gunnar Alf Larsen, Oslo, Ivar Ødegaard, Oslo, Grethe Irvoll, Oslo, Fredrikke Lange Berg, Jar, Harry Pedersen, Oslo, Oscar Olsen, Oslo, Bjørg Johansen, Oslo, Finn Lund, Oslo, Odd Hübenbecker, Oslo.

Rogaland fylke (2 representanter):

Hans Angelund, Kopervik, Georg Haug, Stavanger.

Sogn og Fjordane fylke (1 representant):

Erling M. Fossen, Høyanger.

Sør-Trøndelag fylke (2 representanter):

Odd Asphjell, Orkanger, Ingolf Holthe, Trondheim.

Telemark fylke (2 representanter):

Per Larsen, Notodden, Tor J. Halvorsen, Skien.

Troms fylke (1 representant):

Arvid Johnsen, Harstad.

Vest-Agder fylke (1 representant):

Johannes Pettersen, Flekkefjord.

Vestfold fylke (2 representanter):

Ragnar Jonassen, Horten, Richard Thon, Tønsberg.

Østfold fylke (3 representanter):

Yngve Haagensen, Halden, Leo Johannesen, Gressvik, Øistein Hansen, Ørje.

Sekretariatet:

P. Mentsen, Tor Aspengren, Alf Andersen, Thorleif Andresen, Einar Strand, Odd Højdahl, Marie Lindquist, Lage Haugness, Otto Totland, Klaus Kjelsrud, Henry Nicolaysen, Age Petersen, Arne Li, Fritz W. Hannestad, Eivind Strømmen, Ingvald Hansen, Øystein Larsen, Arne Born, Olaf Karling, Leif Andresen, Olav Bratlie, Egil Halvorsen, Thorvald Karlsen.

Landsorganisasjonens Revisjonsutvalg:

Alf M. Michelsen, Harry Jørgensen, Anna Nilsen.

Landsorganisasjonens administrasjon:

Egil Ahlsen, Harald Andersen, Liv Buck, Ronald Bye, Paul Engstad, Kåre Halden, Steinar Halvorsen, Per Haraldsson, Ingemund Haugen, Kjell Lien, Kurt Mosbakk, Mirjam Nordahl, Jon Rikvold, Ragnar Røberg-Larsen, Ulf Sand, Olaf Sunde, Richard Trælnes.

Landsorganisasjonens skole, Sørmarka:

Birger Breivik.

Landsorganisasjonens distriktssekretærer:

LO's distriktskontor Bergen:

Ralph Christiansen, Finn Lien.

LO's distriktskontor Bodø:

Hans Nordahl Jensen, Odd M. Bakkejord.

LO's distriktskontor Drammen:

Leif Haraldseth.

LO's distriktskontor Gjøvik:

Ole Knapp.

LO's distriktskontor Hamar:

Aage Søgård.

I.O's distriktskontor Kirkenes:

Per A. Utsi.

LO's distriktskontor Kristiansand S.:

Oddvar Gøthesen, Aage Bjorvand.

LO's distriktskontor Molde:

Thorleif Hansen.

LO's distriktskontor Porsgrunn:

Harald E. Olsen.

LO's distriktskontor Tromsø:

Rolf Nilssen.

LO's distriktskontor Trondheim:

Rikhard Haugen.

LO's distriktskontor Sarpsborg:

Jakob Grava.

LO's distriktskontor Stavanger:

Per Aase.

Fylkesutvalget for samorganisasjonene i Akershus:

Tryggve Aakervik.

Gjester:

Det norske Arbeiderparti:

Trygve Bratteli, Reiulf Steen.

Arbeidernes Opplysningsforbund:

Bjartmar Gjerde.

Landsorganisasjonens Kvinnenemnd:

Lillian Bekkevad.

Statstjenestemannskartellet:

N. R. Mugaas.

Folkets Hus Landsforbund:

Knut Møller.

Norsk Folkehjelp:

Øystein Egelund.

Norsk Folke Ferie:

Arne Johnsen.

Norges Fiskarlag:

Anders Tangen.

Norges Kooperative Landsforening:

Peder Spøiland, Magne Bølviken, Sigurd Smeby.

Norsk Bonde- og Smaabrukarlag:

Bjarne Hervik.

Norsk Arbeiderpresse:

Johan Ona.

Norske Boligbyggelags Landsforbund:

Arne Amundsen.

Arbeidernes Ungdomsfylking:

Lars Buer.

Personlig innbudte:

Konrad Nordahl, Gunnar Bråthen, Elias Volan, Hans Hegg, Torjus Graver, Jens Berg, Alfred Skar, Ragna Karlsen, Kristine Amundsen, Erling Frogner, Gunvald Hauge, Viktor Jensen, Kjønik Kjøniksen, Josef Larsson, Alfred Nilsen, Kaare Pehrson, Arthur Ruud, Karsten Torkildsen, Marius Trana, Einar Gerhardsen, Haakon Lie, Idar Nordstrand, Reidar Hirsti, Olav Brunvand, Håkon Hoff, Sverre Bolstad, Reidar Danielsen, Bjarne Dahlberg, Peder Birkeland, ambassadør Ilja Topoloski, Jugoslavia, ambassadør Nathan Bar-Yaacov, Israel, arbeiderattasjé Theodore Sellin, USA, sekretær Heinrich Löwe, Vest-Tyskland.

International Confederation of Free Trade Unions (FFI):

Marselle Dehareng.

Federation Generale du Travail de Belgique:

Willy Schugens.

Landsorganisationen i Danmark:

Thomas Nielsen, Carl Rosenberg Jensen, Verner Sørensen.

Finlands Fackföreningars Centralförbund (SAK):

Athi Fredriksson.

Landsorganisasjonen i Finland:

Svea Degermann.

Histadrut Israel:

Yehuda Yudin Dranitzki, Dov Dworsky.

Nederlands Verbond van Vakverenigen (NVV):

A. de Boon.

Schweizerischer Gewerkschaftsbund:

Gallus Berger.

Landsorganisationen i Sverige:

Lars Ahlvarsson, Bengt Norling.

Österreichischer Gewerkschaftsbund:

Alfred Strör, Louis Seebacher.

Confederation of Trade Unions of Yugoslavia:

Joze Jager, Dusan Bilandzic, Zivota Pilic.

International Labour Office:

Bertil Bolin.

Gjester ved Kongressens åpning:**Regjeringen:**

Statsminister Per Borten, statsråd Dagfinn Vårvik, statsråd Helge Seip, statsråd Otto Grieg Tidemand.

Oslo kommune:

Varaordfører Ivar Mathisen.

Norsk Arbeidsgiverforening:

Direktør Wilhelm Dahl, direktør Lars Aarvig, direktør A. P. Østberg, direktør Trygve Kleppe.

Referenter:

Finn Bratskar, Sten Hansen.

Sekretær Odd Højdahl refererte protokollen fra åpningsmøtet søndag. Protokollen ble godkjent uten bemerkninger.

Dirigenten takket på egne og de øvrige dirigenters og sekretærens vegne for tilliten ved å bli valgt.

P. M e n t s e n ba om Kongressens godkjenning for at man endret morgendagens møteprogram slik at det blir følgende: Formiddagsmøte kl. 9.00—13.00 og ettermiddagsmøte kl. 14.30—17.00. Det ble godkjent uten bemerkninger.

Dagsordenens punkt 3. Beretninger og regnskaper.

Beretningene for årene 1965, 1966, 1967 og 1968.

Dirigenten refererte beretningen for 1965 avsnittsvis og den ble godkjent uten bemerkninger.

Beretningen for 1966 ble referert på samme måte og godkjent uten bemerkninger.

Beretningen for 1967 ble referert på samme måte.

Alf Frotjold, Oslo, Hotell og Restaurant: Under punktet om Landsorganisasjonens skole, Sørmarka, referert på side 162, finner jeg det nødvendig å stoppe opp et øyeblikk. Det står der at en foreløpig har satt et punktum for utbyggingen på Sørmarka. Jeg synes ikke vi skal forbigå det store arbeidet som her er gjort i stillhet av alle de som har hatt med saken å gjøre. Jeg synes at de bør få honnør for arbeidet og det i form av Kongressens applaus.

Kongressdeltakerne applauderte.

Votering:

Beretningen for 1967 ble enstemmig vedtatt.

Beretningen for 1968 ble referert på samme måte etter at dirigenten hadde gjort oppmerksom på at den ikke hadde vært til behandling i Representantskapet.

Einar Strand, Sekretariatet: På side 115 under avsnittet «Tariffrevisjonen 1968», har det innsneket seg en trykkfeil i første avsnitt. Det står at praktisk talt alle avtaler løp ut i 1966. Det skal være 1968.

I tredje avsnitt står det at Sekretariatet har behandlet 424 tariffsaker omfattende 436 tariffer. Det er for så vidt riktig, men det gjelder bare nye tariffer. Alt i alt har Sekretariatet behandlet 706 tariffsaker, omfattende 3815 tariffer. Jeg ber om at dette blir rettet i de eksemplarer representantene har. Arkiveksemplarene vil selvsagt bli rettet i samsvar med det som er sagt her.

Bjarne Andresen, Sarpsborg, Papir: Det er nødvendig å si noe om tariffrevisjonen 1968 allerede under beretningen. Det som skjedde fra januar 1968 til juni—juli samme år var beklagelig. Det var en framgangsmåte på linje med den som ble brukt før krigen, da vi spilte poker. Det ble bestemt en pott å spille om. Av hensyn

til de blakke var det ikke mulig å høyne den potten. I 1968 ble det også gitt en pott — og noe utover det ble det ikke. Samtidig gikk et indeksoppgjør som vi hadde krav på med i dragsuget. Hvis LO's ledelse har tenkt noe over hvordan det var for tillitsmennene rundt på arbeidsplassene å skulle forklare det som hendte, vil de begripe at ved neste korsvei må vi få forbundsvis oppgjør.

Og så denne arbeidstidsforkortelsen som vi fikk. De helkontinuerlige skiftarbeiderne er glemte. Jo, vi fikk da noe. Vi fikk lov å arbeide opp til 20 timer! Sånt som dette går ikke an. Jeg regnet med at så ofte som jeg hadde tatt opp de helkontinuerlige skiftarbeidernes problem i Representantskapet, burde ikke den komitéen som var i sving glemme skiftarbeiderne.

Jeg vil for øvrig ta opp et nytt punkt under ferispørsmålet. Det er den samme gruppen det da gjelder.

Votering:

Beretningen for 1968 ble enstemmig godkjent.

Regnskapene for årene 1965—1968.

Dirigenten refererte tallene for hovedpostene i regnskapet for 1965.

Votering:

Regnskapet ble godkjent.

Dirigenten forespurte om Kongressens samtykke til å referere regnskapet for 1966 side for side.

Leif Skau, Oslo, Jern og Metall: Jeg tror ikke, etter å ha overvært første del av regnskapsbehandlingen, at representantene får noen oversikt. Vi har fått utlevert regnskapene to minutter før behandlingen begynner og kan ikke få tid til å danne oss noen som helst samlet oversikt over dem. Jeg vil henstille om at det til kommende kongresser finnes andre former for behandling av regnskapene. Jeg kan tenke meg at Kongressen velger et eget utvalg til kritisk å gå gjennom regnskapene, og samtidig må naturligvis representantene ha anledning til å stille spørsmål. Jeg finner i hvert fall nåværende behandlingsmåte rent generelt meget utilfredsstillende. Representantene sitter da også opptatt av helt andre ting mens dirigenten refererer tall. (Bifall.)

Alf Andersen, Sekretariatet: Jeg kan godt forstå reaksjonen fra salen. Man kan ikke få satt seg inn i regnskapene på to minut-

ter. Derfor har jeg også laget en oversikt over hele kongressperioden og kan godt tenke meg å gi denne oversikten.

Dirigenten: Jeg ber representantene følge med. Det er mye godt stoff i disse tallene. Alf Andersen slipper til etterpå. Kan vi så ta side for side?

Olav Johansen, Oslo, Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund: Jeg foreslår at vi i hvert fall leser regnskapet 1968 tall for tall. Det likner ingen ting å skulle godkjenne et regnskap man får bla i i to minutter.

Dirigenten: Det er etterkommet. Dirigenten refererte deretter regnskapet tall for tall.

Alf Andersen, Sekretariatet: Jeg gjør merksam på at det under punktet om Ringsaker Folkehøgskule er slik å forstå at en del av byggeomkostningene vil man få refundert, i henhold til de bestemmelser som gjelder for reisingen av slike skoler.

Etter at regnskapet for 1968 var referert til ende, ga hovedkassereren den tidligere bebudede oversikt over økonomien gjennom hele kongressperioden.

Ingemund Hagen, Revisjonskontoret, leste revisjonsberetningen.

Votering:

Regnskapene for 4-årsperioden ble enstemmig godkjent.

Ingemund Hagen, Revisjonskontoret: Når det gjelder den kritikk som er kommet fram i forbindelse med regnskapene, tror jeg det ville være fornuftig om Kongressen kunne komme fram til den form en mener regnskapene skal refereres i. Vi har ikke noe å stikke under stol og ville være takknemlig om en finner fram til en ordning som kommende kongresser kan være fornøyd med.

Dirigenten: Fra Johannes Pettersen, Flekkefjord, Vest-Agder fylke, er det framsatt følgende forslag:

«LO-kongressen 1969 henstiller til Sekretariatet at det ved kommende kongresser blir nedsatt et innstillende regnskapsutvalg, valgt av Kongressens medlemmer.»

Dirigenten: Vi foreslår at Pettersens forslag oversendes det nye sekretariat.

Votering:

Enstemmig vedtatt.

Dagsordenens punkt 4. Vedtektsendringer.

a) Endringer i LO's vedtekter.

§ 1.

Formål.

Dirigenten: Vi behandler her forslagene 1—17 og Sekretariatets innstilling, forslag nr. 18: «Paragrafen opprettholdes i sin nåværende form.»

Øystein Larsen, Sekretariatet: Under Sekretariatets behandling ble forslag nr. 12 tatt opp. Det var med andre ord ikke slik enighet som en kan få inntrykk av i Sekretariatets innstilling. Vi i Arbeidsmandsforbundet slutter opp om innstillingen fra forbundsstyret i Jern og Metall.

Kåre Myhre, Oslo, Jern og Met.: I likhet med foregående taler tar jeg opp forslaget fra Jern og Metalls forbundsstyre. Vi skal vel alle arbeide for sosialismens gjennomføring i Norge og hva er da mer naturlig enn å ha dette med i formålsparagrafen.

Forslaget var sålydende:

«Å arbeide for at de tilsluttede forbund blir ledet etter felles retningslinjer for på den måten ved gjensidig solidarisk samvirke mellom forbundene å skape enhet og kraft i arbeidet for å fremme og samordne lønnstakernes faglige, økonomiske, sosiale og kulturelle interesser for gjennomførelse av sosialismen.»

Arve Mathiesen, Gjøvik, Handel og Kontor: Jeg er på Kongressen for første gang og føler en spesiell trang til å gi mitt besyv med, selv om det jeg har å si kanskje vil falle enkelte tungt for brystet. Jeg mener LO i dag marsjerer i utakt med det brede lag av folket. Vi kan ikke begeistre, og vi virker ikke tiltrekkende. Vi må derfor erkjenne at fagbevegelsen befinner seg i en krise. De vesentlige saker avgjøres på topplanet, og den enkelte har ingen følelse av medvirkning. Vi som har kontakt med de menige ser misnøyen. Men misnøyen er ikke det verste. Enda verre er det å se tusener på tusener desillusjonerte medlemmer som føler seg maktesløse. Jeg sitter med brev fra en avdelingsformann som forteller at han nok en gang har måttet avlyse årsmøtet på grunn av manglende oppslutning. Gjentar det seg nok en gang, må han meddele Forbundet at avdelingen sitter uten styre. Dette skulle vise at om LO vil fram, må en ny kurs stakes opp. Det blir klarere for hver dag at det er en sosialistisk politikk som tiltrekker. Det er skuf-

fende å se Sekretariatets holdning mot en klar sosialistisk formålsparagraf. Men det er denne forsamling som avgjør, og jeg håper den innser at det trengs en radikalisering. En svak ansiktsløftning vil ikke være nok.

Olav Bratlie, Sekretariatet: *Jeg tar opp forslag nr. 16 fra avd. 5 og avd. 26 i Norsk Papirindustriarbeiderforbund og forslag nr. 17 fra avd. 49 i samme forbund.*

Forslag nr. 16 var sålydende:

Landsorganisasjonens formålsparagraf 1, punkt 3, får et nytt tillegg c, som lyder:

«Skog- og fjellarealer føres tilbake til folkeeie — slik at alle har adgang til å ferdes i disse områder og dyrke sine hobbyer.»

Forslag nr. 17 var sålydende:

§ 1, punkt 3. Innledningen av dette punkt har følgende ordlyd: «Å arbeide for gjennomføring av økonomisk demokrati ved bl. a.:»

Dette foreslås forandret til:

«Å arbeide for en sosialistisk målsetting ved bl. a.:»

Charles Jensen, Oslo, Bygning: Vi er 575 000 fagorganiserte som skal være med å bygge ut landet. Det kan gjøres bare på ett idémessig grunnlag — det sosialistiske. Jeg mener ikke at dette kan gjøres i løpet av kommende 4-årsperiode, men vi må se framover. Valget står i virkeligheten bare mellom kapitalisme og sosialisme. Da skulle det være lett for denne forsamling å velge. Jeg framsetter følgende forslag: «Forslag nr. 12 til § 1 innpasses i punkt 3.» (Dette gjelder Jern og Metalls forslag, framsatt av Kåre Myhre.)

Otto Totland, Sekretariatet: Det må ikke skje noen endring i paragrafen. Vi må huske at vi organiserer arbeidere og funksjonærer på et faglig grunnlag. Vi har et naturlig samarbeid med Arbeiderpartiet, men vi må ikke innsnevre formålsparagrafen politisk. Landevinninger kan fagbevegelsen nå først og fremst oppnå på funksjonærfronten. Vil vi hindre framskritt på denne fronten, kan vi vedta endringer som foreslått.

Ragnar Jonassen, Horten, Vestfold Fylke: *Jeg støtter avdeling 354 i deres forslag nr. 6.* og håper redaksjonskomitéen kan finne fram til en formulering som kan vedtas.

Osvald Olsen, Høvåg, Jern og Met.: Siden jeg var guttunge har jeg sett det slik at det er sosialismen vi skal fram til. Når det argumenteres med funksjonærene, er bare å si at de som har hatt ansvaret her i dette landet de siste 30 år har forsømt å få inn i skolen hva fagbevegelsen virkelig er og står for. Det er forstemmende å se hvor lite skoleungdommen vet på dette felt. Vi må ellers huske at de borgerlige ikke er våre folk. De får betale kontingent, men være uten medbestemmelse. Vi risikerer ellers en utvikling hvor vi kan få en borgerlig LO-formann.

Alf Ottesen, Oslo, Kommuneforbundet: Vi har masser av medlemmer som har sett det som eneste farbare vei å organisere seg for å kunne ivareta sine arbeidsmessige- og økonomiske interesser. Dermed kan vi ikke regne med at de også har tatt et politisk standpunkt. Dette med risiko for borgerlig LO-formann forstår jeg ikke. Det er jo tross alt denne forsamling som avgjør. Jeg har også regnet meg som sosialist fra guttedagene og ser fram til sosialismen. Men vi må huske at vi har mange medlemmer som ikke er sosialister. Vi har avdelingsformenn som er medlemmer av borgerlige partier, men som er utmerkede tillitsmenn. Jeg synes ellers vi skal se hele formålsparagrafen i sammenheng. Da oppdager vi i virkeligheten rendyrket sosialisme, selv om det ikke sies med rene ord. Endringer som er foreslått, ville bety den rene ulykke for funksjonærforbundene, og jeg anbefaler Sekretariatets innstilling. Det er veien til en sterkere fagbevegelse.

Sigurd Karlsen, Trondheim, Kommuneforbundet: Jeg sier meg enig med Ottesen. Hele formålsparagrafen må sees i sammenheng. Vi vil alle sosialisme her, men vi må ta hensyn til medlems-sammensetningen.

Bjørn Nesset, Oslo, Telefolkenes Fellesforbund: Forslag nr. 604 er ikke oppe til debatt nå. Men jeg tror hele vårt politiske engasjement snarest må komme opp til en grundig diskusjon i grunnorganisasjonene. Vi må få en utredning så vi vet hva vi gjør. Får vi sosialisme inn i formålsparagrafen, betyr det splittelse av fagbevegelsen.

Tor Aspengren: I Jern og Metall har vi fått sosialismen inn i formålsparagrafen. Jeg har vært spent på virkningen. Men det viser seg at det ikke er skjedd noen revolusjon. Marsjtakten er som før. Jeg tror det viser at det har liten betydning hva vi i ord og vendinger skilter med i formålsparagrafen. Det er

det vi gjør innen organisasjonene som betyr noe. Floskler og ordklisjeer har vi hatt nok av. Det er bare gjennom handling vi kan vise hva vi vil og hva som er vår målsetting. Jeg støtter Sekretariatets innstilling.

Dirigenten: Det foreslås at strek settes.

Votering:

Strek enstemmig vedtatt.

Klaus Hofstad, Hommelvik, Bygning: *Jeg tar opp forslag nr. 6 fra avd. 354, Stein-, Jord og Sementarbeidernes forening, Trondheim.*

Forslaget var sålydende:

«Å arbeide for at de tilsluttede forbund blir ledet etter felles retningslinjer for på den måten ved gjensidig solidarisk samvirke mellom forbundene å skape enhet og kraft i arbeidet for å fremme og samordne lønnstakernes faglige, økonomiske, forsikringsmessige, sosiale og kulturelle interesser.»

Erling Steinbru, Askim, Kjemisk: Jeg støtter forslag nr. 12. Det kan vel være riktig å vise at flertallet i LO ikke har noen tro på kapitalismen. Det er riktignok så at enkelte grupper innen LO ser sine avansementmuligheter avhengig av NAF og derfor ikke vil redusere arbeidsgivernes innflytelse. De er i egeninteresse avhengig av å stå på arbeidsgivernes side. Men vi kan ikke ta hensyn til egeninteressene. Hadde vi det gjort, hadde vi ikke hatt noe LO.

Th v. Karl sen, Sekretariatet: Ingen kan være i tvil om LO's formål. Men innen LO har vi lagt vekt på å være den eneste anerkjente lønnstakerorganisasjon. Utfordrer vi for mye rent partipolitisk, skyver vi fra oss en rekke lønnstakere og kan risikere å få en konkurrerende fagorganisasjon med en helt annen politisk oppfatning enn vår. Jeg ber om at en følger Sekretariatets innstilling.

Kn ut N a k k e n, Oslo, Skog og Land: Etter Sekretariatets innstilling, vil også forslag nr. 16 falle. Forslaget er kanskje ikke tilstrekkelig dekkende formulert, men ingen kan være i tvil om hvor viktig denne saken er og at vi må være mer aktive på dette felt. Jeg foreslår at forslaget oversendes redaksjonskomitéen, så vi kan få det med i vedtektene.

Johannes Pettersen, Flekkefjord, Vest-Agder fylke, andydet at han ville sette fram forslag.

Dirigenten gjorde merksam på at det var satt strek, så det kunne ikke settes fram noe forslag som tas opp til votering. Det samme gjelder forslaget fra Nakken.

P. Mentsen: Forslag om å få med ordet «Sosialisme» i formålsparagrafen, har gått igjen på alle kongresser siden 1957. Sosialisme kan vi imidlertid arbeide for, selv om ordet ikke er med i formålsparagrafen. Aktiviteten og tilslutningen til LO vil ikke øke om ordet kommer med, men så lenge fagorganisasjonen samarbeider med vår politiske bevegelse, arbeider vi hand i hand for sosialismen.

Når det gjelder forslag nr. 6, må alle være klar over at det som er skjedd gjennom rettsapparatet på forsikringsfronten, står fast. Vi kan ikke framtvinge en slags tilbakevirkende kraft på Høyesterettsdommen. Når det gjelder forslag nr. 16, vil jeg vise til handlingsprogrammet som følger opp intensjonene i dette forslaget. Selv om strek er satt, må det gå an å si at jeg er enig i prinsippet i Nakkens forslag og at det må la seg gjøre å se nærmere på det under handlingsprogrammet. Med andre ord kan en opprettholde paragrafen som den er, men dekke opp Nakkens og Papirarbeiderforbundets intensjoner.

Dirigenten: Jeg foreslår at de opptatte forslag samlet blir satt opp mot Sekretariatets forslag.

Etter et par protester fra salen mot voteringsformen, ble dirigentens forslag vedtatt.

Votering:

Sekretariatets forslag ble vedtatt mot 114 stemmer.

Alf Ottesen, Oslo, Kommuneforbundet, forlangte ordet til foretningensorden. — Jeg synes voteringen var gal. Mange kunne sikkert stemt for ett forslag, men vært i mot et annet. Ved å putte alt i en sekk, fikk en ikke anledning til å gi uttrykk for dette.

Sigurd Danielsen, Oslo, Kommuneforbundet: Votereringen foregikk ikke på riktig vis. En får ellers skaffe utstyr så en kan få bedre oversikt over avstemningen.

Willard Kristiansen, Oslo, Jern og Metall: Jeg er enig med Danielsen. I alle fall får en sørge for at et tellekorps blir opprettet.

Dirigenten: Det skal bli gjort i pausen.

§ 5.

Kongressen.

Dirigenten: Vi behandler her forslagene 19—32 og Sekretariatets innstilling, forslag nr. 33 som lyder:

«§ 5, punkt 2, 3. linje.

Ordet «distriktene» utgår, og erstattes med «fylkene».

Paragrafen for øvrig opprettholdes i sin nåværende form (se nedenfor særskilt forslag vedrørende «Regler for valg av representanter til Kongressen».)»

Nils Hoem, Oslo, Jern og Metall: Jeg opptar forslag nr. 28, som er innsendt av Jern og Metalls forbundsstyre. Jeg siterer:

«Det vises til de innsendte forslag om endring av Kongressens sammensetning, representantantallet og valg av representanter som tyder på misnøye med nåværende regler. Ut fra dette foreslås at Kongressen gir Sekretariatet i oppdrag å utarbeide nye regler for valg av representanter til Kongressen, og vurdere en hensiktsmessig utvidelse av antall kongressrepresentanter på grunnlag av Landsorganisasjonens vekst og utbredelse. Sekretariatets forslag forellegges Representantskapet i Landsorganisasjonen til godkjenning.»

Jeg er kjent med Sekretariatets innstilling hvor problemene kobles sammen med LO's organisasjonsform. Hvis utviklingen på det feltet skal gå med samme fart som hittil, vil det i år 2000 bli innført en ny organisasjonsform. Men misnøyen med den nåværende ordningen på valg av representanter til Kongressen er stor allerede i dag. Jeg skal hilse og si Kongressen dette fra min arbeidsplass på Standard.

Dirigenten gjorde oppmerksom på at Harry W. Karlsen, Drammen, Buskerud fylkes representant, hadde tatt opp forslag nr. 32 fra Drammen faglige Samorganisasjon, sålydende:

P. M e n t s e n: Jeg vil gjøre oppmerksom på at Representantskapet ikke kan gjøre vedtektsendringer, det er det Kongressen som må gjøre. Men til sakens realitet vil jeg si at det må være riktig å se den i sammenheng med organisasjonsformen. Hele dette komplekset skal utredes og forellegges neste kongress, etter det Sekretariatet foreslår. Og jeg ber om tilslutning til denne innstillingen.

Arne Granerød, Sandefjord, Jern og Metall: Det er ingen ukjent sak at valgene til Kongressen er et omstridt tema. Heller

ikke at det er utbredt misnøye med nåværende ordning. Jeg representerer en avdeling i Sandefjord som har sendt inn et forslag. Jeg skal likevel ikke ta det opp, men går inn for forslaget fra forbundsstyret i Jern og Metall. Men da må det være en forutsetning at det skal legges ned et alvorlig arbeid på å forsøke å få til en bedre ordning enn den vi har i dag.

Klaus Kjelsrud, Sekretariatet: Jeg er enig i de anker som er framført. På den andre siden er det en nesten uløselig oppgave å få til en ordning som kan virke demokratisk. I vårt forbund har vi drøftet spørsmålet flere ganger, men vi har ikke maktet å finne en bedre ordning. Da må nemlig hele landet gjøres til én valgkrets. Men jeg støtter tanken om å ta saken opp til alvorlig drøfting. For det er jo riktig nok at det nå blir innstillingen fra forbundsstyrene som er avgjørende og medlemmenes innflytelse meget sparsom. Det må erkjennes.

Willard Kristiansen, Oslo, Jern og Metall. Kjelsruds innledning er korrekt. Det framgår som en konklusjon av de innsendte forslagene, nemlig at misnøyen med dagens ordning er stor, men også den ting at ingen har noen nye alternativ. En annen ting er at forslaget fra forbundsstyret i Jern og Metall delvis kommer tilbake når vi skal behandle organisasjonskomitéens innstilling. Jeg støtter Hoem, men fordi det er en vanskelig sak, foreslår jeg forslaget sendt over til redaksjonskomitéen.

Otto Totland, Sekretariatet: Vi kan ikke behandle disse forslagene isolert. Det kommer flere til samme sak lenger ute i dagsordenen. Vi har for eksempel Handel og Kontors forslag nr. 105. En kan spørre hvorfor de kommer to steder i boka når de gjelder det samme. Jeg vil gjerne ha klarlagt behandlingsmåten før jeg sier noe om realiteten i forslagene.

Einar Strand, Sekretariatet: Forslag nr. 28 fra Jern og Metalls forbundsstyre er egentlig tilfredsstilt ved Sekretariatets forslag nr. 108. Der har man jo foreslått et eget utvalg til å se på disse tingene. Jeg anbefaler derfor Jern og Metall å ta sitt forslag nr. 28 opp under behandlingen av Sekretariatets innstilling, forslag nr. 108.

Dirigenten: Dirigentene har samme oppfatning som Strand.

Leif Skau, Oslo, Jern og Metall: Forslaget vårt er satt inn på feil sted, men vær oppmerksom på at det inneholder to ting.

Det ene gjelder misnøyen med ordningen i dag, noe som er bøtet på med forslag nr. 108 fra Sekretariatet. Men Jern og Metall foreslår også en utvidelse av antall representanter til Kongressen.

R a l f W. P e r s e n, Kristiansand, Kjemisk: Jeg har fått i oppdrag fra min avdeling å gjøre det klart at vi er misnøyd med den nåværende ordning. Jeg fremmer derfor følgende forslag:

«Den gamle ordlyd i vedtektene går ut i sin helhet og erstattes med:
«Hvert enkelt forbund bestemmer på hvilken måte de skal velge sine representanter til fagkongressen.»

«Kongressen vedtar å nedsette et utvalg som får i oppdrag å utrede en ny form for valg av representanter til Kongressen. Dette forelegges så Kongressen 1973, som tar stilling til saken.»

Fra Sekretariatet forelå det følgende innstilling:

«Den organisasjonskomité som nå er i arbeid, skal legge fram en innstilling vedrørende LO's hele struktur og oppbygging. Komitéen har allerede utarbeidet et debattopplegg som vil foreligge på Kongressen. Det skal så senere diskuteres i fagforeningene, og på grunnlag av den diskusjon og de uttalelser som da kommer fram, skal komitéen legge fram endelig innstilling. Regler for valg av representanter til Kongressen må derfor ses i sammenheng med den eventuelt nye struktur og oppbygging LO får. I sammenheng med foranstående, innbyr Sekretariatet Kongressen til å gjøre slikt vedtak:

«I samråd med Organisasjonskomitéen oppnevner Sekretariatet et utvalg som skal vurdere reglene for valg av representanter til Kongressen, slik at disse regler behandles på samme tid som Organisasjonskomitéens innstilling.»

Dirigenten: Jeg viser til Sekretariatets innstilling under punktet om regler for valg av representanter til LO's kongress, som er referert foran. Det rette vil vel være at vi nå under behandlingen av paragraf 5, lar forslagene utstå til vi kommer til reglene.

Tor Aspengren: Det er riktig som Leif Skau sier. Jern og Metalls forslag inneholder to ting. La oss da under dette punktet få avgjort om vi skal ha 300 representanter til Kongressen, og så får vi ta reglene for hvordan de skal velges under det andre punktet.

P. Mentsen: Etter min personlige oppfatning bør spørsmålet om utvidelse også ses i sammenheng med organisasjonsformen og en eventuell endret struktur.

Dirigenten: Jeg vil foreslå at forslagene sendes over til redaksjonskomitéen og ses i sammenheng med de forslagene som angår reglene for valg av kongressrepresentanter.

Votering:

Forslagene fra Jern og Metall, Ralf W. Persen og forslag nr. 33 fra Sekretariatet ble enstemmig oversendt redaksjonskomitéen.

§ 6.

Kongressens myndighetsområde.

Dirigenten: Vi behandler nå forslagene 34—35 og Sekretariatets innstilling, forslag nr. 36 som lyder:

a) «§ 6. I siste setning utgår ordene «De faglige samorganisasjoner», og erstattes med ordet «Fylkenes».

Sekretariatet består nå av 15 medlemmer og 9 varamenn. Dessuten er to av tillitsmennene som ikke er faste sekretariatsmedlemmer varamenn for de tillitsmenn som er medlemmer av Sekretariatet. Kongressen har tidligere godkjent at 6 varamenn for forbundsrepresentantene blir innkalt til hvert sekretariatsmøte. Hvis alle møter, vil det da være 23 medlemmer til stede.

Sekretariatets medlemmer blir valgt ut fra hensynet til at de ulike hovedområder av privat og offentlig virksomhet skal være representert, likeså at såvel arbeidere som funksjonærer skal være representert. LO har nå 38 forbund, og en må vel kunne regne med enkelte sammenslutninger i tida framover. Av hensyn til at Sekretariatet skal være et arbeidsdyktig kollegium, bør det ikke være altfor stort, og Sekretariatet mener det må være tilstrekkelig med den utvidelse som er foretatt tidligere ved at så vidt mange varamenn blir innkalt til alle møter. Sekretariatet er av den mening at det ikke er nødvendig at alle forbund er representert i Sekretariatet for å kunne dekke de hensyn som en må ta til en rimelig representasjon fra de ulike områder. En skal heller ikke se bort fra at kravet om utvidelse av Sekretariatet også vil kunne ha den konsekvens at ikke bare alle forbund skal være representert, men at enkelte større forbund vil kunne kreve flere representanter i Sekretariatet.

b) «Paragrafen for øvrig opprettholdes i sin nåværende form.»

W i k t o r R e m m e, Oslo, Skinn og Lær: Den første voteringen i dag viste en vilje til å gjøre visse endringer i gamle ting. Jeg håper at den vil gjelde også under behandlingen av forslag nr. 34, som jeg opptar og siterer:

Vedtektenes § 6, punkt 3, Kongressens myndighetsområde: punkt 3, endres til:

«Å foreta vedtak om at Sekretariatet skal bestå av forbundsformennene i de tilsluttede forbund i LO, varamann er de respektive forbunds nestformann, kasserer eller sekretær.

Av Sekretariatet velges et arbeidsutvalg bestående av 15 medlemmer med 15 varamenn. Av de 15 medlemmer er formannen, nestformannen, hovedkasserer og førstesekretær faste medlemmer av arbeidsutvalget, de øvrige valgte sekretærer er varamenn for dem.

De øvrige varamenn velges av Sekretariatet.

Medlemmer av Sekretariatet og arbeidsutvalget skal være bosatt i Oslo eller nærmeste omegn.

Medlemmer av arbeidsutvalget og varamennene skal velges ved særskilt valg. Hvor valget foregår ved særskilt valg, blir det krevd kvalifisert flertall. Har en ikke oppnådd det ved første avstemning, foretas bundet valg mellom de to som har oppnådd det høyeste stemmetall. Får disse to samme stemmetall, skal det foretas loddrekning.»

Motivering:

I den demokratiserings-prosess som foregår i dagens samfunn på de forskjellige felter, og de krav som stadig stilles om demokrati, må det etter vår vurdering også være riktig at det blir foretatt en oppmyking av sammensetningen av representasjonen i LO's sekretariat.

Vi er av den bestemte oppfatning at LO's sekretariat bør bestå av forbundsformennene i samtlige tilsluttede forbund i LO. Ved en slik sammensetning vil alle forbund i større grad være delaktig i behandlingen av de saker fagbevegelsen som helhet har til behandling og også en fordeling av ansvaret for de beslutninger som blir fattet. En annen sak er også at «Tariffrådet» da ikke vil være nødvendig lenger.»

Tariffrådet, ja. Det hadde 3 møter i 1965, ett i 1966, ingen i 1967 og ingen i 1968. Det består som kjent av forbundsformenn. Vi snakker om demokrati på arbeidsplassen. Her bør det foretas demo-

krati fra toppen og like ned på golvet. Jeg var for en tid siden på Sørmarka og fikk en uke følge med i Thorsrud-utvalgets rapport. Vi går sannelig interessante tider i møte. Også VI må være villige til å forandre oss. Hele dette spekteret fra krystallapparatene som vi kjente til og til landsettingen av satellitter på Månen, viser at vi ikke lenger greier å følge med i den teknologiske utvikling, vi som er eldre. De unge er langt friskere i sitt syn. Også vi bør lære oss til å se litt friskere på saker og ting.

P. M e n t s e n: Dette er så å si å skyte over målet. Remme vil ha et større sekretariat som blir et noe mindre representantskap. Han begrunner det med at Tariffrådet ikke skal ha hatt møter. Les beretningene som vi nylig har vedtatt — og les dem en gang til. Der vil dere se at det er holdt flere møter i det *utvidede* sekretariatet. Møtene fikk en noe annen form enn i tariffrådet, men det kom i hvertfall ingen krav om møter der etter de utvidede sekretariatsmøtene. Jeg kan ikke anbefale å gjøre Sekretariatet til en slik kjempeforsamling. Arbeidsutvalget vil ikke vite hva det skal ta stilling til før Sekretariatet har uttalt seg.

A l f F r o t j o l d, Oslo, Hotell og Restaurant: Remme etterlyser hvordan andre forbund ser på problemet med de forbund som ikke er representert i Sekretariatet. Jeg kan godt forstå Mentsens betenkeligheter med å gjøre dette organet til en kjempeforsamling. Men hovedspørsmålet i Remmes innlegg er vel spørsmålet om informasjon. Kan Remmes forslag utløse en debatt om dette, så har forslaget min støtte. Jeg foreslår at forslaget blir sendt til Sekretariatet.

W i k t o r R e m m e, Oslo, Skinn og Lær: Etter Frotjolds innlegg om informasjon, må jeg få gå litt tilbake. I 1965, etter siste kongress og etter valget, kom man på å ville gi økt informasjon. Det ble 6. oktober 1965 arrangert et møte der en representant for svensk LO redegjorde for hvordan man hadde det i Sverige på dette punkt. Man tok lærdom av dette og pressekontoret ble utvidet med mer mannskap og man fikk sogar et informasjonsblad som het «LO-Kontakt». Det kom i flere ulike fargenyanser, alt etter om det var ment som meldinger til offentligheten eller ting av mer intern fortrolig art. Med det lyse rosa eksemplaret hadde jeg følelsen av å få en del informasjon fra Sekretariatet. Bladet kom med 3 nummer i 1966, 24 i 1967, 4 i 1968 — men fra 23. april forsvant de fortrolige flak. En kan spørre om hvorfor. Et blad, nr. 5 for 1968, kom i oktober.

Jeg vet ikke hva som siden er skjedd. Går det slik med utvidet informasjon, så er det sørgelig.

Til Frotjolds forslag må jeg si at skal forslag nr. 34 sendes til Sekretariatet, så må det i hvert fall ikke være for å begrave det. Jeg vil at det skal stemmes over forslaget.

Dirigenten: Jeg foreslår at vi stemmer pro et contra mellom Frotjolds forslag om oversendelse og Remmes forslag. Det ble vedtatt.

Votering:

Forslag nr. 34 oversendes Sekretariatet mot 3 stemmer.

Dirigenten: Forslag nr. 35 er ikke opptatt. Vi har så Sekretariatets innstilling, forslag nr. 36. Vi stemmer over første del av forslaget og siden over annen del.

Votering:

Første del (a) enstemmig vedtatt.

Votering:

Annen del (b) enstemmig vedtatt.

Formiddagsmøtet hevet kl. 13.00.

Ettermiddagsmøtet mandag 19. mai kl. 15.00.

Dirigent: Egil Halvorsen. Sekretær: Odd M. Bakkejord.

Odd Eide leste protokollen fra formiddagsmøtet. Protokollen ble godkjent uten merknader.

Dirigenten opplyste at møteledelsen hadde tatt konsekvensen av ønsket om å få oppnevnt tellekorps og foreslo følgende fem til jobben: Representant nr. 133 Sverre Enger, 198 Rolf Hauge, 109 Sigurd Danielsen, 143 Charles Jensen, 92 Erland Mikkelsen.

Votering:

De foreslåtte ble enstemmig valgt.

§ 8.

Representantskapets sammensetning.

Dirigenten: Vi behandler forslagene 37—44 og Sekretariatets innstilling, forslag nr. 45, som lyder:

«§ 8, punkt 1, i annen og tredje linje utgår ordene: «Fra de faglige samorganisasjoner for» og erstattes med: «Valgt fra».

Paragrafen for øvrig opprettholdes i sin nåværende form.»
Ingen forlangte ordet.

Votering:

Sekretariatets innstilling ble enstemmig vedtatt.

§ 9.

Representantskapets myndighetsområde.

Dirigenten: Vi behandler forslagene 46—53 og Sekretariatets innstilling, forslag nr. 54, som lyder:

«Paragrafen opprettholdes i sin nåværende form.»
Ingen forlangte ordet.

Votering:

Sekretariatets innstilling ble enstemmig vedtatt.

§ 11.

Sekretariatets myndighetsområde.

Dirigenten: Vi behandler forslagene 55—60 og Sekretariatets innstilling, forslag nr. 61, som lyder:

«Paragrafen opprettholdes i sin nåværende form.»
Ingen forlangte ordet.

Votering:

Innstillingen enstemmig vedtatt.

§ 15.

Avstemning over tarifforslag — arbeidsstans.

Dirigenten: Vi behandler forslagene 62—83 og Sekretariatets innstilling, forslag nr. 84, som lyder:

«Paragrafen opprettholdes i sin nåværende form.»

Gunnar Kokaas, Høybråten, Grafisk: Det kan noe spøkefullt antydes at når det er kommet så mange forslag til dette punktet på dagsordenen, så skyldes det kanskje at medlemmene står i samme forhold til Sekretariatet som dirigenten til representantene her. Jeg refererer forslag nr. 69 og motiveringen:

«Punkt 1 gis følgende ordlyd:

Tarifforslag skal legges fram til avstemning for de medlemmer interessetvisten gjelder. Avstemningen må forberedes slik at resultatet gir et fullgyldig uttrykk for viljen hos medlemmene.»

Punkt 2 gis følgende ordlyd:

«Har et flertall av de som har deltatt i avstemningen stemt for forslaget, er det vedtatt. Har flertallet stemt mot, er det forkastet.»
Punktene 3, 4 og 5 tas ut.

Motivering:

Beskyldningen mot LO for å være byråkratisk ledet og om manglende indre demokrati i fagbevegelsen, tilsier at en fjerner bestemmelser i LO's vedtekter som kan frata medlemmene deres soleklare rett til å ta avgjørelsene selv, i sentrale saker ved en demokratisk avstemning. De nevnte punkter er mer egnet til å skape irritasjon og mistenksomhet enn de er til noen nytte.»

Når jeg tillater meg å ta opp forslaget skyldes det at medlemmene føler seg umyndiggjort. De føler at de kan være med et stykke på vei, som til å fremme tarifforslag, men når avgjørelsen skal falle, da er de satt utenfor. Det er ofte en hører «Hva nytter det å delta,

vi har jo ikke noe å si likevel». Ingen benekter at det av og til kan være nødvendig å legge avgjørelsen i tariffspørsmål i Sekretariatets hånd, men i prinsippet bør det jo selvsagt være medlemmene som tar avgjørelsen. Men nei, «avgjørelsen blir tatt over våre hoder», sier de. Når vi har slike punkter i våre vedtekter at man kan risikere umyndiggjørelse, så bør de tas ut. Vi bør ta dem ut for å kunne gå ut til medlemmene og si at det jo nettopp er aktivitet nedenfra vi ønsker — og at det nytter å slåss for sine synspunkter på en riktig måte.

Jeg håper at vårt forslag blir vedtatt. Men om det skulle by på vansker for noen å stemme for det, så vil jeg subsidiært gå inn for forslag nr. 62, som flere foreninger innen Bygning har sendt inn i fellesskap.

L e i f S k a u, Oslo, Jern og Metall: Jeg tror det er en trykkfeil i dagsordenen, nederst på side 27. Der står et forslag fra Norsk Bygningsindustriarbeiderforbunds styre, men med en ordlyd som er lik den Norsk Jern og Metallarbeiderforbunds forbundsstyre har fremmet. Jeg antar derfor at det er vårt forslag. Vårt forbund var jo i den situasjon at vi fikk stemt over vårt forslag, mens flere andre forbund ikke fikk det — hadde jeg nær sagt. Jeg tenker på koblingen i avstemningen ved siste tariffrevisjon. Vi fremmet dette forslaget for at ikke noe forbund for framtida skulle komme i den samme situasjon en gang til og ikke skulle kunne fri seg fra en koblet avstemning. Det er mulig at vårt forslag kan gis en annen form, men det er realiteten i det vi vil man skal se på. *Jeg opptar altså forslag nr. 73.*

Vedtektenes § 15, punkt 5, tilføyes:

«Felles avstemning over tarifforslag kan ikke finne sted mot det enkelte forbunds vilje.»

O l a v B r a t l i e, Sekretariatet: *Jeg opptar forslag nr. 81.* Jeg kan ikke se at det skulle kunne skje noen større skade om punktene 3 og 4 i paragraf 15 utgår. *Jeg opptar også forslag nr. 83* som knesetter at det skal være flertall i hvert enkelt forbundsstyre før det enkelte forbund trekkes inn i felles avstemning.

Forslagene er sålydende:

«Nr. 81.

Punktene 3 og 4 i Landsorganisasjonens vedtekter § 15 — utgår.

Nr. 83.

Vedtektenes § 15, punkt 5, endres til:

Omfatter en tariffbevegelse flere forbund eller fag og det foreligger et forslag som er tiltrådt av Sekretariatet og flertallet i hvert enkelt interessert forbundsstyre — kan Sekretariatet gjøre vedtak om felles avstemning.

For denne avstemning gjelder reglene i punkt 2.»

P. M e n t s e n: Jeg gjør oppmerksom på at det alminnelige krav lenge var uravstemning, og at Kongressen tok hensyn til det og innførte uravstemning. Vi har på denne måten fått oppslutning helt til over 80 prosent i avstemninger over tarifforslag. Når det er sagt at man hadde så godt oppmøte på medlemsmøtene og avstemningene før, så er ikke det riktig. Vi har sett etter og har funnet at den mange ganger ikke var større enn 10—15 prosent. Vær oppmerksom på at forslaget fra Grafisk opphever uravstemning. Metoden med uravstemning har aldri vært misbrukt, og har heller ikke ført til noen påtale i så måte.

F r i t z W. H a n n e s t a d, Sekretariatet. Noen stemte mot i Sekretariatet, deriblant jeg. Min begrunnelse var den som Leif Skau fremfører. Skal medlemmene få følelsen av å være med, må det være slik at de ikke plutselig kastes ut i et fellesoppgjør mot sin vilje.

Dirigenten: Jeg foreslår en prøvevotering i denne saken. Voteringstema er pro et contra i å opprettholde paragraf 15 i sin nåværende form.

Prøvevoteringen ga etter tellekorpsets oppgaver til resultat at 130 stemte mot å opprettholde paragrafen uendret, 60 var for.

I v a r Ø d e g a a r d, Oslo fylke: Til forretningsorden. Det telles ikke ved bordet nederst i salen. Avstemningsmetoden er uholdbar. Jeg foreslår navneoppop i en så vesentlig sak.

Dirigenten: Tallene er åpenbart gale, men det er ikke tvil her fra dirigentbordet om at Sekretariatets forslag er forkastet i prøvevoteringen. Som følge av det, foreslår dirigenten at samtlige forslag sendes til redaksjonskomitéen.

G u n n a r K o k a a s, Høybråten, Grafisk: Det er greit nok at forslagene oversendes, men en har jo da alltid angst for at de skal

komme svært forandret tilbake. Redaksjonskomitéen bør derfor kontakte de ulike forslagsstillerne for å kunne bevare intensjonene i dem.

Leif Skau, Oslo, Jern og Metall: Jeg er enig i at forslagene oversendes. Skulle man hatt votering nå, ville jeg ikke hatt mulighet til å vise at jeg ikke ville stemme for forslaget fra Kokaas. Den nyanseringen ville blitt vekk. Den bør kunne komme til uttrykk når forslagene kommer igjen fra redaksjonskomitéen.

Votering:

Mot 1 stemme ble det vedtatt å sende forslagene over til redaksjonskomitéen.

§ 17.

Kontingent.

Dirigenten: Vi behandler forslag 85 og innstilling fra Sekretariatet, forslag nr. 86, som lyder:

«Punktene 1—7 opprettholdes i sin nåværende form. Punkt 8 får følgende ordlyd: «Når Statistisk Sentralbyrås lønnsstatistikk — gjennomsnittstallet for industrien — viser endring opp eller ned på minst 10 prosent (første gang) i forhold til gjennomsnittstallet pr. 30. september 1968 (3. kvartal) reguleres kontingenten til Landsorganisasjonen opp eller ned med samme presentsats som gjennomsnittslønnen har endret seg. Reguleringen foretas fra 1. januar etterat reguleringsprosenten på forhånd er klarlagt. Senere reguleringer foretas på samme måte med utgangspunkt fra det gjennomsnittstall for lønnsendringer det sist er foretatt regulering til.

Innenfor denne reguleringsramme fastsetter Sekretariatet kontingentens øretall for uke- og månedsmerker.»

Otto Totland, Henry Nicolaysen og Klaus Kjelsrud stemmer for at det etter «3. kvartal» skal stå: «kan kontingenten til LO reguleres.»»

Otto Totland, Sekretariatet: Dette spørsmålet var oppe også på Kongressen i 1965. Det som da ble vedtatt var at kontingenten ikke skulle endres uten at såvel gjennomsnittslønningene som kostnadsnivået hadde steget med 10 prosent eller mer. I det flertallsforslag som Sekretariatet legger fram, vil man ikke lenger følge den ting at begge disse betingelser skal oppfylles før kontingentforhøyelse skjer. Nå skal det være 10 prosent høyning på lønns-

statistikken som alene er avgjørende. Det bør imidlertid ikke være lønnsstatistikken som avgjør dette, men LO's økonomi. *Jeg opptar mindretallets forslag.*

Reidar Moen, Oslo, Handel og Kontor: Dessverre er det få saker som vekker den interesse som vi håper, men når det gjelder kontingenten, skjer det ofte en bråvåkning hos medlemmene som det kan være litt ubehagelig å stifte bekjentskap med. Det er rimelig med endringer år om annet, men jeg vender meg mot automatikken i flertallsforslaget. Mindretallsforslaget må være det fornuftige. Sekretariatet og Representantskapet kan til enhver tid foreslå nødvendige forhøyelser.

Fritz W. Hannestad, Sekretariatet: Når det snakkes om indeksregulering i lønnsoppgjør, da vil man ha helautomatikk, men når det gjelder kontingenten, da vil man ha den halvautomatisk. Det som lå i vedtakene på siste kongress, var at den skulle være helautomatisk, slik at man skulle slippe gjentatte drøftinger av saken. Det er nettopp det mindretallets forslag vil føre til.

Alfred Nøss, Os, Treindustrien: Jeg er enig med Totland. Jeg har den tiltro til Sekretariatet at hvis det er nødvendig å legge på kontingenten, så greier de å gjøre det.

Bjørn Nasset, Oslo, Telefolkenes Fellesforbund: Jeg synes nok sammenlikningen som Hannestad gjorde med de to indeksreguleringer, er noe søkt. Vi får jo blant annet tro at LO fortsatt greier å få til en lønnsstigning som er dobbelt så høy som prisstigningen. Jeg vet at det vil bli nødvendig med forhøyelser på mange felter, men er ikke enig i en automatikk som går så langt som flertallets. Jeg er for mindretallets forslag. Jeg er bare ikke sikker på om jeg oppfatter det riktig. Det er vel meningen at setningen «kan kontingenten til LO reguleres» skal fortsette uten punktum i samme formulering som den flertallet har? Det er under den forutsetning jeg erklærer meg enig.

Henry Nicolaysen, Sekretariatet: Hannestad påsto at om mindretallets forslag blir vedtatt, så vil vi få en ny diskusjon om kontingenten. Det er feil. Det fremgår av forslaget vårt hva som skal skje. Hva intensjonene i det forrige kongressvedtaket angår, så var de at man ikke skulle komme på etterkjelken rent økonomisk. Skal man nå bare følge lønnsbevegelsen, vil man kunne få hyppige kontingentforhøyelser. Pengene er små og prosentene blir store.

Til Nettet vil jeg opplyse at han har oppfattet vårt forslag riktig. Setningen i mindretallets forslag skal fortsette inn i flertallets. Dette vil da si at LO *kan* regulere kontingenten når den finner betingelsene oppfylt og finner det nødvendig.

Dirigenten: Det er inntegnet fem talere. Jeg foreslår strek.

Votering:

Strek ble vedtatt.

Åge Petersen, Sekretariatet: Jeg var ikke til stede den dagen Sekretariatet behandlet kontingenten. Jeg støtter mindretallet. Automatikken bør man først begynne med i forbundene og siden i LO. I LO har man kompetente forsamlinger som til enhver tid kan vurdere nødvendigheten av høyning og treffe saklige avgjørelser. Ingen er tjent med et kjemperikt LO og en serie fattige forbund. En slik situasjon er vi delvis inne i i dag. Det gir seg blant annet merkelige utslag i forskjellig vurdering i enkelte saker.

Thor Andreassen, Oslo, Jern og Metall: Her er det ikke spørsmål om ord, men om holdning til den organisasjon vi skal ha. Vi har nettopp vedtatt et regnskap. Vi har sett at det årlig har vært investert 2 millioner kroner bare i skolebygg. Vi har startet en aksjon, «Aksjon 69», som har gitt oss en ansiktsløftning. Vi har et handlingsprogram vi skal drøfte. Ønsker vi å heve ansiktet og aktivisere oss, må det også være konsekvent at vi gir oss økonomi til å greie det. Så sterkt jeg kan, vil jeg anbefale flertallsforslaget.

Hennig Dahl, Oslo, Kjøttindustrien: Jeg slutter meg gjerne til foregående taler. De fleste forbund sliter med dårlig økonomi, det er sant. Men her tror jeg det ligger unnlattelsessynder. Jeg ser det slik at hvis Kongressen går foran, vil det bli lettere for forbundene å komme etter med kontingentforhøyelser. Det er også en erfaring jeg har gjort, at det ikke lenger er den samme motstand mot kontingentendringer som det var for noen år siden.

Bjarne Andresen, Sarpsborg, Papir: Vi har bestandig spurt oss selv om vi er beredt. Vi har spurt om LO er beredt til å være kamporganisasjon. Ikke minst har jeg spurt om det. Så står vi her og snakker om ører. Jeg vil så sterkt jeg kan anbefale flertallsforslaget.

Tor Aspengren: Jeg kunne ha frafalt, som det heter, men jeg vil støtte opp om det som Andreassen og Dahl her har sagt. Vi har vedtatt et regnskap som for så vidt viser underskudd. Nå er det ikke slik at jeg er redd for det, det er ikke derfor jeg sier dette. Men hvis vi vil noe med vårt handlingsprogram der vi jo snakker om menneskenes hele livssituasjon, hvis vi vil bedre service på en rekke felter, må vi ha en økonomi som står i forhold. Jeg tror også det er riktig at LO går i spissen for kontingentforhøyelser. Jeg ber dere, kamerater, om å se kontingentspørsmålet ut fra denne situasjonen, og da er det bare flertallsforslaget som duger.

Dirigenten: Vi går til avstemning som faller i to deler til forslag nr. 86. Først stemmer vi over om hvorvidt punktene 1—7 skal opprettholdes i sin nåværende form.

Votering:

Enstemmig vedtatt å opprettholde punktene 1—7 i nåværende form.

Dirigenten: Vi stemmer pro et contra over mindretallets og flertallets forslag. Kan avstemningstemaet godtas?

Votering:

Avstemningstemaet godtatt enstemmig.

Votering:

Mindretallsforslaget fra Sekretariatet vedtatt med 156 mot 145 stemmer.

Dirigenten: Jeg er av den mening at vi bør ha full klarhet i dette betydningsfulle spørsmålet, og siden stemmetallene ligger så nær hverandre, bør vi ha skriftlig avstemning.

Protester fra salen.

Dirigenten: Dere behøver ikke pipe. Vi har gode ører her oppe. Men saken er at det har kommet en anmodning fra administrasjonen om å få skriftlig avstemning, og da synes jeg at Kongressen bør etterkomme den.

Osvald Olsen, Høvåg, Jern og Metall: Jeg skulle gjerne hørt at dirigenten hadde kommet med den samme anmodningen da vi stemte over ordet «sosialisme» i forbindelse med formålsparagrafen. Avstemningsresultatet var like uklart da.

Otto Totland, Sekretariatet: Det kan nok være fristende å gå imot administrasjonen og LO-formannen her, men saklig sett synes jeg vi skal etterkomme anmodningen.

Leif Østli, Oslo, Sjømannsforbundet: Jeg synes dirigenten har mistet taket på forsamlingen. Jeg foreslår at Kongressen avviser noen ny avstemning i dette spørsmålet, særlig fordi dirigenten selv har indikert en slik framgangsmåte i tidligere avstemning. Den jeg sikter til var like uklar som denne.

Dirigenten: Skal vi foreta skriftlig avstemning? Den som stemmer mot ny avstemning viser det ved stemmetegn.

Votering:

Ny avstemning forkastet med stort flertall.

Dirigenten opplyste at for å bringe tellekorpset opp i rett antall i forhold til det som var praktisk, foreslo han at representant nr. 251, *Leif Bergstrøm*, supplerer de øvrige fem utpekte.

Votering:

Enstemmig vedtatt.

§ 19.

Overføring av medlemskap i forbundene.

Dirigenten: Vi behandler nå Sekretariatets innstilling, forslag nr. 88, sålydende:

«Paragrafen opprettholdes i sin nåværende form.»

Ingen forlangte ordet.

Votering:

Sekretariatets innstilling ble enstemmig vedtatt.

§ 20.

c) De faglige samorganisasjoner og samorganisasjonenes vedtekter.

Dirigenten: Vi behandler nå forslagene nr. 89—95 og Sekretariatets innstilling, forslag nr. 96, sålydende:

«Paragrafen opprettholdes i sin nåværende form.»

Dessuten forelå det følgende innstilling fra Sekretariatet:

«Samtlige forslag vedrørende de faglige samorganisasjoner sendes Sekretariatet som foretar en gjennomgåelse av samorganisa-

sjonenes vedtekter og en vurdering av gjeldende kontingentordninger. Innstillingen fra Sekretariatet forelegges Representantskapet til avgjørelse.»

Gunnar Søråas, Vikersund, Kommuneforbundet: Det foreligger mange forslag her, fra nedleggelse av samorganisasjonen til utvidelse. Jeg er tilbøyelig til å være enig i begge retninger. Det er jo så at vi bedømmer samorganisasjonen ut fra hvordan den virker på våre hjemsteder. Og slik samorganisasjonen virker der jeg kommer fra, kan den like gjerne nedlegges. Det er ting både når det gjelder oppgaver og frammøte som viser at noe klikker. På den annen side ser jeg positivt på forslagene om Faglige Fylkes-ting, men den utforming forslagene har fått er uholdbar. Jeg vil derfor henstille om at disse forslagene oversendes redaksjonskomitéen. Når det gjelder forslag nr. 94, tar jeg her opp innstillingen fra forbundsstyret i Norsk Kommuneforbund, sålydende:

«Forbundsstyret kan ikke tiltre forslaget slik det foreligger. Forbundsstyret vil likevel på ny reise spørsmålet om at samorganisasjonene fortsatt skal opprettholdes blir utredet og behandlet på neste kongress.»

Reidar Moen, Oslo, Handel og Kontor: Jeg skal ikke reise tvil om samorganisasjonens berettigelse i historisk tid. Det er heller ingen tvil om fortsatt berettigelse enkelte steder, men stort sett er samorganisasjonen avlegs. Jeg vil derfor støtte forslaget fra avd. 57 i Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund, forslag nr. 92.

Alf Ottosen, Oslo, Kommuneforbundet: Jeg viser til innstillingen fra forbundsstyret i Kommuneforbundet til forslag nr. 94. I de fleste avdelinger er tvil reist om effektiviteten i samorganisasjonen. Vi er klar over at vi ikke uten videre kan sløyfe samorganisasjonen, men det vi ber om er bare at spørsmålet blir utredet og behandlet på neste kongress. Med en utredning vil vi få et bedre grunnlag til å bedømme hele komplekset samorganisasjonene. Vi som representerer Kommuneforbundet på Kongressen kan for så vidt gå over til Sekretariatets forslag nr. 117 med denne tilføyelse: «. . . og saken utredes til neste kongress 1973».

Dirigenten: Med den innstilling Sekretariatet har lagt fram i forslag nr. 117 må de etterfølgende talere kunne frafalle.

Gunnar Alf Larsen, Oslo fylke, til forretningsorden: Nå blir det hele rotete. Sekretariatet har i forbindelse med § 20 i sitt forslag nr. 96 foreslått at paragrafen skal opprettholdes i sin nåværende form.

Thorvald Karlsen, Sekretariatet, til forretningsorden: Vi behandler to forskjellige saker. Det vi først må bli enige om er hvorvidt samorganisasjonen skal opprettholdes i sin nåværende form.

Ingolf Holthe, Trondheim, Sør-Trøndelag fylke: Jeg støtter alle forslag som går ut på å styrke samorganisasjonen økonomisk og tar opp forslaget nr. 112 fra Trondheim og Omegn faglige Samorganisasjon, sålydende:

«Vedtaket i LO's sekretariat angående Statstjenestemannskartellens kontingent til lokale samorganisasjoner, sålydende: Kontingenten er 1 øre pr. uke pr. medlem beregnet etter forbundets brutto medlemstall, forandres til: Kartellkontingenten skal være henholdsvis 3 øre for helt- og 2 øre for halvtbetalende medlem pr. uke.

Einar Strand, Sekretariatet: En avklaring er nødvendig fra Sekretariatet. Vi ser det slik at Sekretariatets forslag nr. 117 dekker samtlige forslag vedrørende samorganisasjonen. Ottesens forslag til tillegg om utredning til neste kongress slutter vi oss til. Det vil være riktig å se alt i sammenheng med debatten om hele vår organisasjonsstruktur.

Dirigenten: Vi tar da alle forslag i forbindelse med samorganisasjonen, bortsett fra de som hører inn under «Regler for valg av representanter til LO's kongress», opp under ett og ser dem i sammenheng med Sekretariatets forslag nr. 117 med Ottesens tilføyelse.

Votering:

Sekretariatets forslag nr. 117 ble enstemmig vedtatt. Det er sålydende med Ottesens tilføyelse innarbeidet:

Samtlige forslag vedrørende de faglige samorganisasjoner sendes Sekretariatet som foretar en gjennomgåelse av samorganisasjonenes vedtekter og en vurdering av gjeldende kontingentordninger. Innstillingen fra Sekretariatet forelegges Representantskapet til avgjørelse, og saken utredes til neste kongress 1973.

LO's vedtekter § 24.

Dirigenten: Jeg viser til stensilert ark i representantenes mapper og siterer:

«Landsorganisasjonen har i § 24 følgende selvdømmeklausul:

«*Avgjerd av tvister:*

Tolking av disse vedtekter og tvister om hvordan de skal forstås kan ikke prøves ved de sivile domstoler. De blir avgjort av Sekretariatet med rett til appell til førstkommende representantskapsmøte eller kongress. På samme måte skal organisasjonsmessige tvistesporsmål avgjøres som ikke direkte er løst i vedtektene.»

Etter Høyesteretts dom av 24. november 1967 er det på det rene at denne selvdømmeklausulen ikke vil være holdbar i alle relasjoner.

Sekretariatet innbyr derfor Kongressen til å gjøre vedtak om å endre § 24 til å lyde:

«§ 24. *Avgjerd av tvister.*

Tolking av disse vedtekter og tvister om hvordan de skal forstås kan ikke bringes inn til prøvelse for de ordinære domstoler. Tvister av denne art avgjøres av Sekretariatet. Den som er misfornøyd med Sekretariatets avgjørelse kan anke denne inn for en voldgiftsrett som skal bestå av 3 medlemmer. Høyesterettsjustitiarius utnevner voldgiftsrettens formann, som skal være høyesterettsdommer. Voldgiftsrettens formann trekker ved loddtrekning ut de 2 øvrige voldgiftsdommere fra et utvalg på 10 personer satt opp av Landsorganisasjonens representantskap.

Voldgiftsretten avgjør tvisten med endelig virkning for alle parter.

Ankefristen er 2 — to — måneder regnet fra det tidspunkt da melding om Sekretariatets avgjørelse er inngitt til posten i rekommandert brev.»

Tor Halvorsen, Skien, Telemark fylke: Jeg synes denne saken har fått en noe gal behandling. Det er et viktig prinsipielt vedtak som skal fattes, men forslaget er ikke kommet med i den trykte dagsorden. Det måtte ha latt seg gjøre. Det er jo et forslag som i store trekk er kjent fra før og som ble nedstemt på landsmøtet i Kjemisk. Det er mulig det er riktig rent juridisk å vedta forslaget, men det holder ikke moralsk. *Jeg tar opp forslag om å opprettholde paragrafen som den er.*

Mauritz Østhaug, Oslo, Kjemisk: Heller ikke jeg kan forstå at det ikke var mulig å få forslaget med i den trykte dagsordenen. Jeg forstår ellers ikke meningen med det hele. Man vil ikke ha rettsmyndighetene blandet inn, men med dette forslaget trekker man Høyesterett med allerede i første omgang. Jeg støtter ellers opp om Tor Halvorsens synspunkter.

Annathon Lian, Tromsø, Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund: Forslaget burde vært bedre utredet for Kongressens deltakere. Det hele er vel et juridisk spørsmål, men jeg kan ikke se at problemet med å holde rettsapparatet utenfor er løst om vi vedtar forslaget. Derfor er jeg imot en endring.

P. Mentsen: Det er riktig at det er et juridisk spørsmål. Men det er også et taktisk og praktisk spørsmål. Alt i 1949 kom en til at § 24 ikke lenger hadde noen hensikt. Visse saker visste vi kunne bli prøvet, og avgjørelser ville kunne erklæres ugyldige i retten. Men en ville vente med endringer til det kom en aktuell sak. Vi fikk den i forbindelse med forsikringssaken. Nå ble det aktuelt for LO's juridiske kontor med utredninger, og forslag ble lagt fram for Kjemisk's landsmøte. Siden har det vært aktuelt med nye utredninger, og det forslag som nå legges fram er ikke det samme som ble lagt fram for Kjemisk. Jeg kan bare beklage at nye utredninger har gjort det umulig å få med forslaget i den trykte dagsordenen. Men etter de nye utredninger mener juristene at vi er kommet fram til en holdbar utforming. Derfor anbefaler jeg forslaget.

Bjørn Nesset, Oslo, Telefolkenes Fellesforbund, til forretningsorden: Dette er en viktig sak og derfor er det spesielt ønskelig at også vi bak i salen hører noe. Hvis en taler ikke nærmest sluker mikrofonen er det umulig å oppfatte hva han sier. Jeg foreslår derfor at Kongressen tar pause til høyttaleranlegget er brakt i orden.

På spørsmål fra dirigenten erklærte forsamlingen at den hadde hørt Nesset's innlegg og dirigenten fastslo at det var talerne som måtte tale mer direkte til mikrofonen.

Kåre Halden, Administrasjonen: Enhver enkeltperson og institusjon, fagforbund og LO medregnet, er underlagt landets lovgivning og rettspraksis. Det saken dreier seg om er med andre ord ikke hvorvidt kongress eller forbund skal få avgjøre. Poenget er å trekke avgjørelser over fra domstolene og til et organ som foreslått.

Håkon A. Ødegaard, Oslo, Kjemisk: Landsmøtet i Kjemisk sa «nei» til forslaget da det var spørsmål om å få det inn i forbundets vedtekter. Men her gjelder det LO's vedtekter, og det er en annen sak. LO's medlemmer er de enkelte forbund. Et forbund kan altså appellere en avgjørelse i Sekretariatet og det kan være en fordel for et forbund. En annen ting er at kongressperioden er på 4 år og det kan være uheldig å måtte vente med en fortolkningstvist i årevis til Kongressen trer sammen. Jeg vil anbefale at man vedtar forslaget, men ser på om man ikke kan få det litt smidigere i formen.

Dirigenten satte fram forslag om strek.

Votering:

Strek ble vedtatt.

Alfred Nøss, Os, Treindustriarbeiderforbundet: Etter det som skjedde i forsikringssaken er jeg overbevist om at det vil være uklokt av LO ikke å endre selvdømmeklausulen. Jeg anbefaler forslaget.

Bjarne Ingsøy, Oslo, Tjenestemannslaget: Jeg ser framlegget fra Sekretariatet som positivt, men det bør behandles i Sekretariatet med tanke på å rette opp det kategoriske språkbruk. Jeg merket meg med glede Kåre Haldens uttalelse om at alle enkeltpersoner og institusjoner har rett til å prøve sine saker for domstolene.

— Jeg er en smule betenkt. Selv om vi vedtar forslaget kan vel nemndas avgjørelser bringes inn for domstolene? Og hva har vi da oppnådd?

Gunnar Alf Larsen, Oslo fylke: Vi må få klart svar på hva en vedtakelse av forslaget vil bety. Unngår man heretter retts tvister? Vil et vedtak her bety at forslaget må inn i alle forbundenes vedtekter? Har Høyesterettsjustitiarius plikt til å utnevne voldgiftsrettens formann? Om forslaget ellers: Ordet «misfornøyd» virker ikke særlig juridisk.

Kåre Halden, Administrasjonen: Jeg må ha uttrykt meg noe uklart og må få presisere at i utgangspunktet kan alle, enkeltpersoner og organisasjoner, gå til domstolene. Men vi kjenner en rekke tilfelle hvor selvdømmeklausulen går inn i stedet for domstolene. Den § 24 vi har i dag er verdiløs fordi den ikke fyller minstekravene

til domstolmessig behandling. Med den nye § 24 mener vi imidlertid å oppfylle disse betingelser. Det legges vekt på å få være herre i eget hus. Det kan vi bare bli ved å vedta forslaget til ny § 24. Det er spurt om vi nå unngår rettstvister. Vi mener det. Alle undersøkelser som er foretatt tyder på at den nye § 24 fyller alle krav. At klausulen også bør inn i de enkelte forbunds vedtekter, tilsier alminnelig orden. Spørsmålet om Høyesterettsjustitiarius har plikt til oppnevning av voldgiftsrettens formann kan bare besvares med: Han har ikke plikt, men det ville være unormalt om han ikke gjorde det.

K å r e H a n s e n, Oslo, Handel og Kontor: I voldgiftsnemnder er det normalt partsrepresentanter og sakene avgjøres ofte av oppmannen alene. Hvordan vil en eventuelt stemme i voldgiftsretten? Kan den juridiske dommer alene avgjøre saken?

K å r e H a l d e n, Administrasjonen: En stemmer på like linje.

P. M e n t s e n: I Sekretariatets forslag endres «misfornøyd» til «uenig». Videre endres i annet avsnitt i forslaget «for alle parter» til «for partene».

D i r i g e n t e n: Opprettholder Tor Halvorsen sitt forslag?

T o r H a l v o r s e n, Skien, Telemark fylke: Jeg kan ikke se at vi har fått noen uttømmende redegjørelse. Saken må opp på neste representantskapsmøte.

I n g e m u n d H a u g e n, Revisjonskontoret: Når «misfornøyd» blir byttet ut med «uenig» må også «med» byttes ut med «i», slik at setningen i Sekretariatets forslag blir sålydende: «Den som er uenig i Sekretariatets avgjørelser osv.»

T r y g v e B r a t t e l i: Jeg er litt engstelig for å blande meg opp i saksbehandlingen, men som dirigent vil jeg jo komme opp i det. I denne viktige sak mener jeg det vil være riktig å oversende saken til redaksjonskomitéen og få tilbake en helt klar formulering. Å sitte med blyant og rette opp etter hvert, er ikke helt forsvarlig.

Votering:

Kongressen vedtok enstemmig å sende forslaget over til redaksjonskomitéen.

b) Regler for valg av representanter til LO's kongress.

Dirigenten: Vi går nå over til å behandle forslagene nr. 98—107 og Sekretariatets innstilling, forslag nr. 108, sålydende:

«Den organisasjonskomité som nå er i arbeid, skal legge fram en innstilling vedrørende LO's hele struktur og oppbygging. Komitéen har allerede utarbeidet et debattopplegg som vil foreligge på Kongressen. Det skal så senere diskuteres i fagforeningene, og på grunnlag av den diskusjon og de uttalelser som da kommer fram skal komitéen legge fram endelig innstilling. Regler for valg av representanter til Kongressen må derfor ses i sammenheng med den eventuelt nye struktur og oppbygging LO får. I sammenheng med foranstående innbyr Sekretariatet Kongressen til å gjøre slikt vedtak:

I samråd med Organisasjonskomitéen oppnevner Sekretariatet et utvalg som skal vurdere reglene for valg av representanter til Kongressen, slik at disse regler behandles på samme tid som Organisasjonskomitéens innstilling.

Charles Jensen, Oslo, Bygning: Vi kjenner problemet med dårlig oppslutning og vi kjenner diskusjonene om mangel på demokrati. I denne saken må vel Kongressen kunne være med på at hvert enkelt forbund får bestemme på hvilken måte de skal velge sine representanter til Kongressen. Slik det er nå, får ikke fagforeningene en sjanse til å få valgt andre representanter enn de som er innstilt av forbundsstyret. Jeg vil derfor støtte forslag nr. 98, sålydende:

«Den gamle ordlyd i vedtektene går ut i sin helhet og erstattes med følgende:

Hvert enkelt forbund bestemmer på hvilken måte de skal velge sine representanter til Fagkongressen.»

Olav Lerø, Oslo, Bygning: Vi har hørt at det er sterk misnøye med valgordningen til kongressrepresentasjonen. Men det er ikke bare misnøye, faktisk en utbredt protestholdning som ytrer seg ved dårligere frammøte og direkte nektelse i å delta i valg på representanter. Vårt forbund møter her med 21 representanter, og de har ca. 4 prosent av medlemmene bak seg i avstemninger. Dette skulle illustrere situasjonen nokså godt.

I vårt forbund ble det i 1966 gjort vedtak som nå følges opp via et forslag fra Stavanger Stein- Jord- og Sement og som forbundsstyret har tiltrådt. *Det er nr. 102 som jeg tar opp.* Hvis det ikke skulle bli vedtatt, vil jeg subsidiært stemme for forslaget fra Handel og Kontor, nr. 105.

Forslag 102 er sålydende:

«Landet blir inndelt i så mange valgdistrikter som det er representanter. Fagforeningene innen hvert distrikt innstiller på 1 representant og 1 varamann. Samme framgangsmåte som samorganisasjonene bruker ved samme valg. Disse innstillinger blir så av forbundsstyret sendt ut til valg og avstemning i fagforeningene.»

Otto Totland, Sekretariatet: Hva er det som skjer når det velges representanter til Kongressen? Jo, forbundsstyret skal etter reglene be avdelingene sende inn forslag. Når det er gjort pr. brev og forslagene foreligger, skal forbundsstyret innstille. Deretter går innstillingen ut igjen til avdelingene, som så skal gå inn for innstillingen eller ikke. I det samme møtet skal avdelingene behandle dagsordenen til Kongressen. Andre saker skal ikke føres opp på dette avdelingsmøtet. I vårt forbund står det 410 stemmer bak våre representanter. Vi har 40 000 medlemmer. Det er altså snakk om 1 prosent. Her må åpenbart være noe galt. Jeg var til stede på siste møte i Oslo-foreningen. Det ble spurt fra salen hva som skjedde hvis nå Oslo for sin del ikke gikk inn for innstillingen. Det er et faktum at avdelingene ikke får noen innflytelse ved annen gangs behandling av saken.

I forslagene som foreligger for Kongressen er det også sagt at man heller kan overlate til det enkelte forbund å lage sine egne regler. Men jeg er redd at varierende regler bare vil skape kaos. Vi bør endre reglene, men vi bør bli enige om dem slik at de blir ensartet. Jeg siterer forslag nummer 105 fra Handel og Kontor:

«Det nedsettes et utvalg på 5 representanter, fordelt med 1 fra LO, 2 fra forbundene og 2 fra samorganisasjonene, til å gjennomgå de gjeldende regler med sikte på å framlegge forslag til en bedre valgordning for representanter til Kongressen. LO's representantskap gis fullmakt til å vedta eventuelle endringer, slik at disse kan gjøres gjeldende for valg på representanter til Kongressen 1973.»

Jeg gjør oppmerksom på at det her ikke er snakk om vedtektsendringer, men endringer av regler, og det må denne Kongressen kunne gi Representantskapet fullmakt til. Sekretariatets forslag vil innebære at vi også til neste kongress får de samme reglene, og når vi vet de er urimelige, hvorfor skal vi ikke da endre dem nå?

Dirigenten: Fire talere er inntegnet. Jeg foreslår at de forslag som er opptatt sendes over til redaksjonskomitéen.

Kåre Hansen, Oslo, Handel og Kontor: Jeg er ingen modig mann, men jeg vil likevel driste meg til å si noe til forsvar for de nåværende regler. Man møter i avdelingene en bastant oppfatning om at de er udemokratiske, nær sagt slik at når forbundsstyrene foretar innstilling, så skulle det være ut fra motiver og hvorvidt man liker fjeset på representantene eller ikke. Men behandling og avstemninger på denne kongressen har vel vist at det ikke sitter lakeier her verken for forbundsstyrene eller LO. Ikke desto mindre er det beklagelig at nomineringen av representantene til Kongressen også blir valgresultatet. Fordelene er imidlertid at man kan foreta vurderinger ut fra alle de hensyn som man bør ta, både om kjønn, om distrikt, om fagområde og om dyktighet. Jeg kan ikke se at noen andre ordninger kan gi fordeler. En annen ordning skal nemlig ikke bare være demokratisk, den må også ta hensyn til de andre forhold jeg har nevnt. Her er foreslått valgkretsordning, men det vil kunne føre til, i hvertfall teoretisk, at vi får en hel kongress fra samme yrkesområde.

Imidlertid er det klart at vi med nåværende regler har fått en belastning som vi ikke lenger skulle behøve å ta. Vi bør vel derfor endre reglene, men gjør vi først det, er det nødvendig å vente helt til Kongressen neste gang for å få til det. Det er ikke slik som Mentsen sa tidligere i dag at det er spørsmål om vedtektsendring, men slik som Totland sa. Her kan det delegeres myndighet til Representantskapet.

Men tro nå ikke at aktiviteten blir så mye større fordi man endrer reglene. Som sagt, beveggrunnene er at vi stadig får høre fra medlemmene at vi har fratatt dem deres rettigheter, så det er nødvendig å ta den belastningen.

Leif Skau, Oslo, Jern og Metall: Kunne frafalt, men støtter Kåre Hansen. Jeg har alltid mislikt reglene, ikke fordi de har gitt noe dårlig resultat, men fordi de kunne virke irriterende. Men vær oppmerksom på at det står en ting i disse reglene, punkt 2, siste setning, som gir anledning til å ta hensyn til mindre grupper som ellers ville hatt vansker med å få en representant til Kongressen. Jeg er overbevist om at dette har gjort at små grupper i store forbund har fått med representanter ut fra hensynet til at de nettopp trengte det best. Jeg er ellers enig i at forslagene oversendes redaksjonskomitéen.

Gunnar Søråas, Vikersund, Kommuneforbundet, refererte til et eksempel ved valgene på kongressdeltakere i Buskerud. — Jeg er forøvrig ikke overbevist om at medlemmene ikke er interes-

sert i valgene, snarere tror jeg det må være en form for latskap. Men hvis man fikk anledning til også å sette andre saker på dagsordenen til de møter der man skal velge, så tror jeg mye ville være vunnet.

Sverre Enger, Oslo, Kjemisk: Jeg er dypt uenig i forslaget fra Bygning, men helt fornøyd med forslaget fra Sekretariatet. Jeg er også dypt uenig med dirigenten når han vil sende Sekretariatets forslag over til redaksjonskomitéen sammen med de øvrige. Vi må vokte oss for å sende *alle* forslag den veien. Da blir komitéen en liten kongress for seg selv, og det har den ikke tid til.

Dirigenten: Jeg fastholder forslaget om å sende *alle* forslagene til redaksjonskomitéen.

Votering:

Med overveldende flertall ble det besluttet å sende alle forslag over til redaksjonskomitéen.

Dirigenten: Representanten Alfred Nøss, Os, Treindustrien, har fremmet forslag hos dirigentene om at referat fra avdukingen av statuen over Martin Tranmæl på Sørmarka i går, blir inntatt i sin helhet i den trykte protokollen som skal foreligge fra Kongressen. Dirigenten foreslår at forslaget sendes over til Sekretariatet for velvillig behandling, og anser det som vedtatt.

Formiddagsmøtet tirsdag 20. mai kl. 9.00.

Dirigent: Trygve Bratteli. Sekretær: Lorang Kristiansen.

Før møtet tok til var det musikk av et ensemble fra Oslo Musikerforening, og da alle hadde inntatt sine plasser sang man unisont «Seieren følger våre faner».

Sekretæren, Odd M. Bakkejord, refererte protokollen fra ettermiddagsmøtet mandag. Den ble enstemmig godkjent etter en merknad fra dirigenten.

Histadrut, Israel, hilser Kongressen.

Ordet ble så gitt til Y. Yudin Dranitzki fra Histadrut Israel, som på engelsk hilste Kongressen med disse ord:

Over en million medlemmer, som er organisert i Landsorganisasjonen i Israel, Histadrut, sender dere sine kameratslige hilsener og beste ønsker for en vellykket kongress.

Israels arbeidere har en god hukommelse. Vi har ikke glemt at det norske folk under den annen verdenskrigs fryktelige år, da store deler av Europa ble omgjort til en stor konsentrasjonsleir, ikke bøyde hodet overfor de fascistiske undertrykkere, men kjempet en modig kamp mot de tyske nazister for frihet, demokrati og menneskeverd.

Siden har vi fulgt med forståelse og sympati det norske folks vellykte arbeid med å bygge landet sitt opp igjen og vi kjenner naturligvis til den store innsats norsk fagbevegelse har gjort når det gjelder å gjøre deres land til et av de mest demokratiske og sosialt framskredne samfunn i verden.

Vi vet at norsk fagbevegelse nå i fredstid — som for 25 år siden under krigen, står i første rekke når det gjelder den verdensomfattende kampen for det arbeidende folks velferd, for retten til en rettfærdig del i landets materielle og kulturelle framgang og for å oppfylle århundreders lange drøm om et samfunn grunnlagt på politisk demokrati, sosial likhet, internasjonal solidaritet og fred for alle.

I alle disse oppgavene føler Histadrut seg nær knyttet til norsk arbeiderbevegelse.

Neste år skal Histadrut feire sitt 50-års jubileum. I disse skjebnesvangre år har vår arbeiderbevegelse spilt en avgjørende rolle for oppbyggingen av det jødiske folks liv i sitt historiske hjemland og for å skape Israels nye arbeidernesamfunn.

Histadruts faglige virksomhet har gjort det mulig å ta inn hundre tusener av overlevende fra Europas ragnarokk og jødiske flyktninger fra araber-landene, latt dem få innpass i næringslivet og gitt dem en stadig bedring i levestandard og sosial trygghet.

Vi har bygd Histadrut-eide industriforetak og jordbruk som nå omfatter 25 prosent av hele nasjonaløkonomien, og vi har nylig startet et program om industrielt demokrati basert på arbeidernes medbestemmelsesrett.

Vårt kibbutssystem og kooperativer markerer store resultater på den lange veien til likhet for menneskene.

Histadruts nettverk av helseinstitusjoner og sosial sikkerhet gir et solid grunnlag for en framskreden statlig sosial lovgivning.

Arabiske medlemmer av Histadrut bidrar til generell framgang for de arabiske samfunn og bringer den frie fagbevegelsens første budskap langt utover Israels grenser.

Histadrut har rakt solidaritetens hånd til arbeiderne i utviklingslandene i Asia, Afrika og Latin-Amerika og deler sine erfaringer og kunnskaper om dette.

Vi skulle ønske vi kunne ha utført alle disse vanskelige oppgavene under fredelige forhold, men til vår dype sorg har krigen aldri tatt slutt for vårt folk.

Det er en grusom realitet at Maidaneks og Dachaws overlevende fremdeles må kjempe for sine liv og for sin rett til nasjonal eksistens i sitt historiske hjemland.

Staten Israel, som ble gjenopprettet i Midt-Østen, som et resultat av det jødiske folks utallige lidelser og mange generasjoners tunge ofre og hardt arbeid, er fremdeles truet av sine naboer. Skjønt opprettet i samsvar med internasjonal lov har Israel måttet forsvare sin eksistens i 3 kriger i løpet av 20 år.

I juni 1967 trodde vi at dette skulle være den siste krigen som ble påtvunget oss. Vi mener at tiden er kommet til at araber-statene kan sette seg sammen med oss ved konferansebordet, hvor — er vi sikker på — alle problemer mellom oss kan løses gjennom direkte og vennskapelige drøftinger.

Vi tror at det ikke er noen erstatning for dette. Det er den eneste veien til varig fred som, når den er oppnådd, vil gjøre det mulig å

kombinere de arabiske og jødiske folks anstrengelser for å skaffe utvikling, velstand og sosial framgang til hele området.

Moderne fagbevegelse står overfor enorme oppgaver når det gjelder det arbeidende folks framtid i en verden som stadig endrer seg teknologisk. Men vi forstår at det ikke bare er deres økonomiske velgående som er en grunn til engstelse. Det er å få formet en verden hvor menneskeheten kan leve, som er vår uunngåelige oppgave.

Så la oss møte våre felles oppgaver med det mot og den verdighet som tilhører den demokratiske arbeiderbevegelses beste tradisjoner. La oss samle vår styrke for å skape en verden med fred, velstand og likhet for alle.

Talen ble hilst med sterkt bifall. Til slutt sa han på sitt eget språk, hebraisk: Vennskapet mellom fagorganisasjonene i våre to land er av gammel dato og jeg håper det vil fortsette i framtida til beste for arbeiderbevegelsen både i Norge og Israel. Jeg vil få overrekke en gave, et bilde av et israelsk landskap. Et landskap langt borte fra dere, men jeg håper bildet skal minne dere om mitt land. Gaven skal være et bevis på de gode forbindelser og det gode vennskap mellom våre to land. (Sterkt bifall.)

P. M e n t s e n: På LO's vegne sier jeg hjertelig takk for oppmerksomheten. Vi setter pris på gaven og vi setter pris på de vennskapsbånd som eksisterer mellom våre land.

D i r i g e n t e n: Følgende utenlandske organisasjoner: Den islandske Landsorganisasjon, Den italienske Landsorganisasjon (UIL), Den italienske Landsorganisasjon (CISL), Den vest-tyske Landsorganisasjon (DGB), Den Europeiske Regionale Organisasjon (ERO), Den franske Landsorganisasjon (Force Ouvrière), Landsorganisasjonen i Storbritannia (TUC), Den amerikanske Landsorganisasjon (AFL—CIO) og Landsorganisasjonen i Luxemburg (CGT), som har vært innbudt til Kongressen, har i brev eller telegram meddelt at de dessverre ikke kan komme til vår kongress, men sender sine hilsener med ønsket om at de vedtak som måtte bli fattet må bli til gagn, ikke bare for norsk fag- og arbeiderbevegelse, men også for internasjonal fag- og arbeiderbevegelse.

Dessuten har Kongressen mottatt hilsener fra Landsorganisasjonen i Sovjetunionen og Landsorganisasjonen i Tsjekkoslovakia.

D i r i g e n t e n: Møtet i går var lukket. Det foreslås nå åpent møte inntil annet blir bestemt.

Votering:

Åpent møte ble vedtatt.

Dagsordenens punkt 5. Tariffspørsmål og diverse avtaler.

A) Den økonomiske og faglige situasjon.

B) Fagorganisasjonens tariffpolitikk.

P. Mentsen innledet med dette foredraget:

Innledningsvis vil jeg gjerne komme litt inn på utviklingen i den kongressperiode vi nå har bak oss.

Rent generelt vil jeg gjerne gi uttrykk for at perioden har vært interessant, men på mange måter vanskelig. Det har vært usikkerhet bl. a. som følge av at vi fikk helt andre politiske myndigheter enn vi tidligere var vant med. Etter 30 år med arbeiderstyre er det klart nok at det oppsto usikkerhet, og tilpassingsprosessen var vel for mange vanskelig. Jeg skal imidlertid ikke utdype dette nærmere, men gå mer konkret over på den industrielle, produksjonsmessige og økonomiske utvikling.

Industriproduksjonen steg i tidsrommet fra og med 1965 til og med 1968 med godt og vel 14 prosent.

Når det gjelder industriproduksjonen regnet i faste priser, steg den i samme tidsrom med om lag 14½ prosent.

Prisutviklingen var følgende i perioden: For årene 1965 til og med 1968 steg konsumprisindeksen med 16,4 prosent. Dette gir en prisstigning pr. år i gjennomsnitt på om lag 3,9 prosent, og er for så vidt den samme som i perioden foran.

I samme tidsrom, fra og med 1965 til og med 1968, steg timefortjenesten for voksne menn gjennomsnittlig med 37 prosent.

For kvinner i samme tidsrom steg lønningene i gjennomsnitt med 43½ prosent.

Når vi regner lønnsstigningen ut i årsfortjeneste i samme periode, må vi ta hensyn til antall arbeidede timer, og da blir stigningen på gjennomsnittlig årsfortjeneste for menn om lag 30 prosent.

Tilsvarende beregnet årsfortjeneste for kvinner utgjør da en stigning på om lag 40 prosent.

Disse tall sammenholdt med konsumprisindeksen og lønnsindeksen, viser da at reallønnen for voksne menn i industrien steg med 11,4 prosent fra og med 1965 til og med 1968. Dette gir en årlig stigning på 2,8 prosent. For voksne kvinner i industrien steg reallønnen også på gjennomsnittsbasis med 16,8 prosent, hvilket tilsvarende en årlig gjennomsnittsstigning på 4 prosent.

Det vi kan trekke ut av disse tallene, er at produksjonsstigningen så vel som prisstigningen og reallønnsstigningen har vært noenlunde som i de tidligere perioder. Beregnet på gjennomsnittsbasis må en si at utviklingen har vært normal, hvis det i det hele tatt er noe som er normalt når det gjelder disse ting. Imidlertid vil jeg gjerne understreke at når det gjelder lønnsstigningen, så har selvsagt ikke alle fått den samme reallønnsøkning. Gjennomsnittsberegningen dekker over mange ulikheter eller skjevheter som igjen dekker over den vanskelighet som de lønnsstakergrupper har som er så uheldig å være sysselsatt i de minst lønnsomme eller betalingsdyktige industrier. De vil alltid på en måte bli hengende etter i velstandsutviklingen.

I tillegg til den oversikt jeg har nevnt for hele perioden, vil jeg så peke på utviklingen siste år og se om vi derav kan trekke noen slutninger for den nærmeste framtid.

I 1968 var den økonomiske vekst litt lavere enn foregående år. Til gjengjeld ble prisutviklingen i 1968 litt mer moderat enn hva den var året før. For året som helhet steg konsumprisindeksen med 3,5 prosent. Fra den tid tariffoppgjøret kom i stand i mai og ut året, steg den med 2,6 prosent. Det er da tatt med den prisstigning som skulle være en følge av tariffoppgjørene. Noen store forskyvninger gir ikke disse tallene uttrykk for i forhold til tidligere. Men jeg skulle tro at tross alle usikkerhetsmomenter er vi inne i en periode med noenlunde rolig utvikling både når det gjelder produksjon, omsetning og sysselsetting.

Når det gjelder utviklingen etter siste tariffrevisjon, tillater ikke tiden at jeg kan komme nærmere inn på den i detaljer. Jeg viser imidlertid til det foredrag jeg holdt på Representantskapet 10. og 11. desember i fjor, og som vel de fleste av kongressdeltakerne er kjent med.

Likevel vil jeg kort nevne at vi i denne periode har fått gjennomført arbeidstidsforkorting ned til 42½ time pr. uke med virkning fra 1. juli 1968.

I den sammenheng var det spådd ikke bare elendighet, men undergang for en del av vårt næringsliv som ikke ville makte belastningen. Spådommene holdt heldigvis ikke stikk. Noe som jeg for øvrig ikke trodde heller. Arbeidet med å heve produktiviteten i forbindelse med arbeidstidsforkorting, har vært viet stor oppmerksomhet. En kan vel ikke si at denne oppgave er over ennå. Arbeidet må føres videre på bakgrunn av de positive erfaringer en har. Dette i erkjennelse av at det er økt produktivitet pr. hode som må være det vesentlige grunnlag for videre framstøt både når det gjelder ytterligere reduksjon av arbeidstiden og andre forbed-

ringer for lønnstakerne. I sammenheng med arbeidstidsforkorting vil jeg sterkt understreke at vi har et hovedspørsmål som står igjen og som må løses snarest. Det er arbeidstiden for skiftarbeidere. Jeg har sagt mange ganger før, og det står ved makt, at etter hvert som utviklingen skrider fram og arbeidstiden forkortes, må nødvendigvis skiftarbeid utvides. Det tekniske utstyr, maskinene, kan ikke arbeide bare en del av døgnet eller uken. Det er utnyttelsen av det tekniske utstyr på alle områder som skal legge grunnlaget for hele vår økonomi og levestandard. Men skal det være mulig, må skiftarbeidstiden forkortes, og arbeidsvilkårene for skiftarbeiderne må gjøres så attraktive at ikke lønnstakerne motsetter seg skiftarbeid. De må ikke på noen måte føle seg deklassert i utviklingen.

Jeg må så gå over til de direkte dagsaktuelle konkrete ting vi står overfor i kommende kongressperiode. I direkte sammenheng med tariffpolitikken er det en rekke saker av betydningsfull karakter som må få sin løsning.

Det gjelder lavtlønnsproblemet, likelønnsspørsmålet, aldersgrensebestemmelser, for så vidt også arbeidstidsforkorting ned til 40 timer normalarbeidsuke. Spørsmålet om forbundsvise- eller samordnede oppgjør er jo også sterkt framme i diskusjonen til stadighet.

På Kongressen i 1965 ble det gjort klart vedtak vedrørende arbeidstidsforkorting. I samsvar med det er det også at vi fikk gjennomført reduksjon i arbeidstiden i 1968.

Den komité som utreder arbeidstidsspørsmålet ble oppnevnt av Gerhardsens regjering. Den har lagt fram første del av innstillingen, men fortsetter arbeidet videre. Etter den oversikt vi har, vil den i nærmeste framtid legge fram neste del av innstillingen, dvs. den del som omhandler skiftarbeid.

Arbeidstidsspørsmålet må en imidlertid være klar over må sees i sammenheng med andre framstøt vi skal gjøre på det mer sosialbetonte felt. Det må vurderes i sammenheng ved en lavere pensjonsalder. Da tenker jeg naturlig nok ikke på arbeidstiden for skiftarbeidere, som må ha høyeste prioritet, men jeg tenker da på den alminnelige ukentlige arbeidstid ned til 40 timer.

Når jeg nevner dette, er det fordi det naturlig nok er uråd å gjennomføre alt på en gang. Det må tas i den rekkefølge det er mulig, og en blir nødt til å foreta en fornuftig prioritering.

Et høyaktuelt problem ved hver tariffrevisjon er lavtlønnsproblemet. Det har ved de siste tariffrevisjoner vært foretatt en ganske betraktelig oppretting for de grupper som er blitt hengende igjen i lønnsutviklingen. Jeg peker i så måte på de spesielle lavtlønns tillegg som har vært gjennomført og det fordelingsystem eller om en vil pottsystem en anvendte ved siste tariffrevisjon.

Dette har rettet opp skjevheten en del, men i løpet av tariffperioden viser det seg likevel at lavtlønnsgruppene sakker akterut. Det gjelder de grupper av lønnstakere som er så uheldig å ikke få noen andel i den såkalte lønnsglidning som finner sted i tariffperioden. Lønnsglidningen forekommer ikke overalt, men bare som bekjent i de mest lønnsomme industrier og yrker og der hvor utgiftene kan føres til dekning av 3. person.

Lavtlønsspørsmålet må derfor til stadighet vies den største oppmerksomhet. For meg synes det å være helt klart at dette ikke alene kan løses gjennom tariffrevisjonene. Det må i større grad løses over samfunnsapparatet ved spesielle sosiale tiltak eller utjevningsordninger. Det er satt ned en offentlig komité og også innen LO et internt utvalg til å utrede denne saken. Mitt håp er at en må komme fram til en hensiktsmessig løsning.

Når det gjelder likelønsspørsmålet er det også en sak som er aktuell ved enhver tariffrevisjon. I prinsippet er likelønsspørsmålet løst, men det henger mye igjen før det er løst i praksis. Det skyldes mange ting, og det er naturligvis uråd å komme inn på alle minusfaktorene som i denne sammenheng gjør seg gjeldende til ugunst for kvinnene. Etter min mening bør det settes større fart i å få forholdene lagt til rette, slik at kvinnene kan søke alle de jobber de ønsker og på like vilkår med mennene. Det er i første rekke en samfunnsoppgave. Likelønnsrådet utfører et utmerket arbeid med klarlegging av problemene. Det peker også på tiltak og foranstaltninger som må settes i verk, og jeg håper at myndighetene, både kommunale og statlige, etter hvert kan sette tiltakene ut i praksis.

Jeg vil så nevne noe som til stadighet diskuteres, og det er spørsmålet om forbundsvise- eller fellesoppgjør, noe som mange fremdeles tror er helt avgjørende for resultatene. Men så er imidlertid ikke tilfelle.

Mange tidligere kongresser og representantskapsmøter i LO har behandlet dette meget omdiskuterte spørsmål, og har kommet til det syn at det ikke er mulig, fornuftig eller taktisk riktig å binde fremtidige tariffrevisjoner til bestemte oppgjørsformer eller mønstre. Det bør til enhver tid legges an på å finne fram til forhandlingsordninger og oppgjørsformer som tilfredsstillende hensynet til helheten og de ting en skal søke gjennomført. Imidlertid må det for de enkelte tariffområder i størst mulig grad føres direkte partsforhandlinger om saker av spesiell interesse. Slikt må avklares under forhandlingsprosessen før det blir trukket sammen til en felles avstemning.

Spørsmålet om forbundsvise- eller fellesoppgjør må avgjøres i hvert enkelt tilfelle på bakgrunn av den aktuelle situasjon. En skal

alltid ha klart for seg at det er minst to parter i tariffoppgjøret, og den ene part har ikke alene avgjørelsen om hvordan slutfasen i et oppgjør skal bli.

Slik som utviklingen har gått og vil gå i fremtiden, tror jeg at vi må bli fortrolig med at den oppgjørsform som blir mest aktuell, er samordnede oppgjør hvor de direkte parter forhandler om sine spesielle problemer og at det hele da trekkes sammen under en mer eller mindre opptrukket økonomisk ramme i samsvar med de økonomiske ressurser som står til rådighet.

Samordningen må imidlertid føres videre, slik at den omfatter alle grupper og næringer innenfor LO, også utenfor. Når jeg sier dette, er det fordi jeg ikke har noen tro på og heller ikke mener det er riktig å komme tilbake til 20—30-årenes oppgjørsmåter eller oppgjørsformer, som førte til store skjevheter. I mange tilfelle førte de til noen forbedringer for de sterkeste grupper, men til belastning for de svakere. Det vil derfor ikke være mulig eller forsvarlig å gå tilbake til slike former. Det betyr ikke bare konservatisme, men på meg virker det reaksjonært.

Pensjonsalder.

Jeg vil så nevne litt mer om pensjonsalderen, som det også foreligger mange forslag om. Etter min mening er det både rimelig og forsvarlig med en senkning av pensjonsalderen. Men som jeg tidligere har sagt, må dette spørsmål sees i sammenheng også med arbeidstidsforkorting. Av de forslagene som er sendt inn, går mange i den lei at pensjonsalderen bør senkes til 65 år. Enkelte mener den i hvert fall bør senkes til 67 år og med sikte på en videre reduksjon.

Det som imidlertid må være en hovedsak, etter min mening, er at pensjonsalderen må senkes så langt som det er forsvarlig, og forsvarlig er at pensjonsgodtgjørelsen om en vil, folketrygden, eller andre pensjonsordninger, må være slik at de som da skal forlate arbeidsplassene, kan ha et rimelig og forsvarlig eksistensgrunnlag. Måker vi ikke å få det til, vil en bare gjøre forholdene verre ved å senke aldersgrensen.

Kongressen i 1965 gjorde vedtak om at den alminnelige pensjonsalder måtte settes ned til 67 år. Vedtaket pekte videre på at en måtte skape en fleksibel pensjonsalder som kunne gi den enkelte valgmuligheter med sikte på bl. a. trivsel.

Etter den vurdering vi har lagt til grunn i Sekretariatet, tror vi at det vil være mulighet i løpet av kort tid å komme ned til en pensjonsalder på 67 år. Samtlige politiske partier har nå gitt sin

kjærlighetserklæring til det, men som jeg har pekt på tidligere, det er ikke nok. Den økonomiske siden av saken må løses tilfredsstillende. I første omgang må en få til en overkompensasjonsordning som gjøres gjeldende ved senkning av aldersgrensen, hvis de som slutter i arbeidslivet skal kunne opprettholde en noenlunde rimelig økonomisk standard. Jeg peker også på at pensjonsalderen bør være fleksibel, og det må tas hensyn til spesielle yrkesgrupper som har behov for en lavere pensjonsalder.

I det handlingsprogram vi legger fram, viser jeg til VIII, Økt fritid, hvor det pekes på en ytterligere senkning av aldersgrensen og for så vidt også arbeidstiden. Dette vil jeg sterkt understreke, men tilføye at hovedsaken er, og må være det ufravikelige, at den pensjonsalder vi kommer til, ikke må løses isolert uten at det økonomiske grunnlaget til de enkelte er sikret.

Nasjonalisering

er et spørsmål som også har sammenheng med den økonomiske og faglige situasjon. Det gjelder nasjonalisering av banker samt forsikringsvirksomhet og i første rekke vår stor-industri. Å gå til noen drastisk nasjonalisering er naturligvis en stor og vanskelig sak. Den har nøye sammenheng med den politiske innflytelse og makt vi har. På kort sikt tror jeg heller ikke det er mulig å gå til bred, omfattende nasjonalisering, men en bør ta sikte på nasjonalisering av finans- og kredittinstitusjoner og nøkkelindustrier. Derfor bør LO i samarbeid med den politiske arbeiderbevegelse foreta grundig utredning vedrørende alle sider av spørsmålet og med sikte på å gi arbeiderbevegelsen og dermed lønns-takerne rimelig innflytelse over den økonomiske og industrielle utvikling. Et ledd i nasjonaliseringen vil bl. a. være at en kan få opprettet en statens forretningsbank.

Rasjonalisering og strukturendring.

Når det gjelder rasjonalisering og strukturendring, viser jeg til vedkommende avsnitt i «hvitboka». Partiet og Sekretariatet har samarbeidet hele tiden, utredninger er sendt myndighetene og det er pekt på saker som bør gjøres. Det blir bare ikke gjort, i hvert fall ikke etter våre retningslinjer. De sakene som er tatt opp i utredningen som foreligger må vi følge opp og holde varme. Når det gjelder skatter, subsidier og priser legger vi fram egen innstilling. Jeg gjør her oppmerksom på at Regjeringens skatteframlegg ikke er akseptabelt for LO. Dette fordi skjevheter en alt har gjennom Regjeringens forslag ytterligere utdypes. De som får den hardeste beskatningen er de som har inntekter mellom 15 000 og

40 000 kroner. Særlig merkbart blir skattepresset for 2-barns-familier, ektepar og enslige. Dette fordi skatteforslaget Regjeringen legger fram skal gi samme inntekt som før, men samtidig lette skattetrykket for de med særlig høye inntekter og de med særlig lave inntekter. Da må trykket øke i mellomskiktet, men dette kan LO ikke akseptere. Vi har gitt vår tilslutning til det skatteforslag DNA's gruppe i Stortinget har lagt fram. Dette er langt fra fullkomment, men vesentlig bedre enn Regjeringens og det gir et grunnlag å bygge på. Omlegging av skattesystemet må vi fram til, og da er det riktig å ta utgangspunkt i Arbeiderpartiets framlegg. Det kunne være grunn til å komme inn på mye annet, men jeg håper det jeg har sagt kan danne utgangspunkt for en fruktbringende diskusjon.

Jeg tillater meg å ta opp Sekretariatets forslag nr. 637, 638, 639, 640 og 641, forslagene vedrørende skatter, subsidier, prisnivå m. v. og Arbeidsmarkedspolitikken.

Jeg tilføyer at det som er av størst betydning nå er i god tid å legge opp til et rammevedtak som Sekretariatet og Representantskapet kan bygge på når en skal legge opp neste tariffoppgjør.

Forslagene var sålydende:

Nr. 637.

«I samsvar med LO-kongressens vedtak i 1965 henstilles det til Regjeringen å påskynde utredningen av senkningen av den alminnelige pensjonsalder til 67 år, og lavere pensjonsalder med full pensjon for spesielle yrkesgrupper som har særlig behov for det, slik at myndighetene kan behandle og avgjøre denne sak så snart råd er.

Det må gjennomføres tilfredsstillende overkompensasjonsordninger ved senkningen av pensjonsalderen.

For øvrig vises til Handlingsprogrammet, avsnitt VIII.»

Nr. 638.

«Sekretariatet gir sin prinsipielle tilslutning til forslagene om 40 timers arbeidsuke, men vil i denne forbindelse peke på at tidspunktet for denne forkortelse må sees i sammenheng med andre krav av sosial karakter som arbeiderbevegelsen er opptatt av, og peker spesielt på nedsettelse av pensjonsalderen.

Arbeidstiden for hel- og diskontinuerlig skiftarbeid må imidlertid nedsettes til 40 timer snarest mulig.

Det vises for øvrig til Handlingsprogrammets avsnitt VIII.»

Nr. 639:

- «1. Kongressen opprettholder det tidligere vedtak om opprettelse av en Statens forretningsbank. Det må kreves av de politiske myndigheter at de i praksis benytter den penge- og kredittpolitiske lovgivning på en slik måte at den tilsiktede kontroll med kreditter og renteforhold oppnås.
2. Kongressen gir sin tilslutning til at Landsorganisasjonen i samarbeid med den politiske arbeiderbevegelse foretar en utredning av alle sider av spørsmålet om å gi arbeidstakerne en rimelig innflytelse over den økonomiske utvikling. Konkrete forslag kan legges fram enkeltvis. Spørsmålene må også ses i internasjonal, herunder nordisk, sammenheng, og det gis i utredningsarbeidet prioritet til de bransjer som anses for å være særlig utsatt i strukturrasjonaliseringen.»

Nr. 640.

«Kongressen slutter seg til de henstillinger som LO og DNA har sendt Regjeringen. Som ledd i dette støttes forslaget om et kredittinstitutt for strukturrasjonalisering. Det må også opprettes et industriøkonomisk institutt for utredninger av strukturproblemer i industrien. En forutsetning for en effektiv politikk på dette område er at det offentlige også må kunne ta initiativ over for bedriftene for rasjonalisering og samordning.»

Nr. 641.

- «1. Kongressen understreker at i samsvar med den produksjonsøkning som finner sted, må lønnstakerne sikres en tilsvarende øking av reallønn og sosiale goder. Det kan skje ved lavere pensjonsalder og/eller kortere arbeidstid, lønn under sykdom, sluttvederlag osv. Hensikten må være å komme fram til sosial likestilling for alle ansatte. Lavtlønnsgruppenes problemer må vies den største oppmerksomhet, likeså gjennomføringen av likelønnsspørsmålet i praksis.

Kongressen vil videre understreke at det må føres en arbeidsmarkedspolitikk som tar sikte på full sysselsetting og som skjerper samfunnets beredskap mot mulig arbeidsløshet.

2. Samtlige forslag under dette punkt på dagsordenen oversendes Sekretariatet, som må vurdere forslagene i forhold til hva som aktes gjennomført på tariffplanet eller ved lovgivning. De må også vurderes ut fra hva som i den aktuelle situasjon skal ha høyeste prioritet, arbeidstidsforkorting eller lavere pensjonsalder.»

Vedrørende: Skatter, subsidier, prisnivå m. v.

- «1. Regjeringens forslag til skattereform vil ikke bidra til å rette opp den grunnleggende skjevhet i beskatningen som rammer lønns- og pensjonsinntekter. Tvert imot ser forslaget ut til å øke denne skjevheten. Den sterke prisstigning som vil bli en følge av forslaget kan skade landets konkurransevne og få uheldige virkninger for den reelle inntektsfordeling. Det må derfor frarådes at dette forslag blir gjennomført.
2. Det forslag Arbeiderpartiet har satt fram har som hovedmål å komme bort fra den skjevhet i beskatningen som nå rammer lønns- og pensjonsinntekter. De konkrete forslag som forutsettes gjennomført fra 1970 gir fordeler for lønnstakerne. En gir derfor sin tilslutning til dette. Det videre reformarbeid drøftes nærmere av Landsorganisasjonen og Arbeiderpartiet i fellesskap med sikte på å komme fram til et mer rettferdig skattesystem.
3. Forslagene nr. 118—156 oversendes Sekretariatet, bl. a. med sikte på en drøfting av mulige virkemidler i prispolitikken — utjevning over samfunnsapparatet — i sammenheng med en omlegging av skattesystemet.»

Arbeidsmarkedspolitikken:

- «1. Kongressen godkjenner det som er foretatt fra LO for å skape en aktiv arbeidsmarkedspolitikk.
2. Sekretariatet må følge utviklingen nøye, og etter hvert fremme konkrete forslag som tar sikte på å avskaffe arbeidsløsheten i framtida.»

O d d H ø j d a h l, Sekretariatet: Min oppgave er å gi noen korte kommentarer om spesielle problemstillinger innenfor den offentlige sektor i tilknytning til LO-formannens innledningsforedrag.

Den offentlige sektor har to hovedavsnitt — den statlige og den kommunale. De faller stort sett sammen i alle hovedsaker, men det finnes også en del spesielle forhold innenfor hver, og jeg tar det forbehold allerede i innledningen om at der jeg berører slike spesielle forhold, gjelder det statssektoren. Jeg regner med at Kommuneforbundets representanter utfyller meg på sine spesielle forhold.

Det er klart at en rekke av de forhold Mentsen nevnte også gjelder for den offentlige sektoren, så som priser og kostnadsnivå. Det han sa om arbeidstidsforkortelsen gjelder også for oss. I den offentlige sektor hadde man 45 timer og fikk 42½. Vi har samme interesse som lønnstakerne i den private sektor i å komme videre ned til 40 timers uke.

Pensjonsalderen har også hos oss vært 70 år, men med den forskjellen at det har vært anledning til for de som ønsket det, å kunne gå av ved 67 års alder hvis vedkommende så ønsket, og eller oppfylte visse spesielle vilkår. Alle i den offentlige sektor støtter forslaget om å gå ned til 67 år som pensjonsaldersgrense — og er interessert i at lønnstakerne i den private som offentlige sektor går videre ned.

I forbindelse med spørsmål om samordning av oppgjørene i den private og offentlige sektor, vil jeg opplyse at det i den offentlige sektor i alt er 270 000 lønnstakere. Av dem står 160 000 i forbund tilsluttet LO. Vel 100 000 står organisert i forbund utenfor LO, forbund som vi i blant omtaler nedlatende, men som likevel er organisasjoner som driver regulært arbeid med oppretting av tariffavtaler. De er naturligvis ikke så sterke og flinke som LO og Kartellet med tilsluttede forbund, men sett fra samfunnets synspunkt tar det seg altså annerledes ut. Om lag 10 000 i den offentlige sektor er uorganiserte. Konklusjonen på dette er altså at organisasjonsprosenten er langt større i den offentlige sektor enn i den private. Av organisasjoner utenfor LO er Norsk Lærerlag så avgjort den største og mest betydningsfulle med ca. 20 000 medlemmer. Videre kan nevnes Embetsmenneskenes Landsforbund og Sykepleierforbundet.

Vi skal være klar over én ting, selv om det ikke rokker ved LO's og Kartellets stilling, den vil være sikker i lang tid — så går utviklingen i den retningen at sysselsettingen øker sterkest i de yrker som ikke sokner til Kartellet. Mens vi i dag har noe sånt som 30 000 lærere, vil vi om noen år ha 60 000, og man regner med at hver tredje nordmann om ytterligere noen år vil være knyttet til undervisningssektoren, enten som lærer eller elev. Dette vil selvsagt også innvirke på vår politiske faglige strategi.

Innenfor helsesektoren, som også vil fange opp flere og flere sysselsatte, har Kommuneforbundet sterk posisjon. Jeg tror at tilslutningen fra nye medlemmer til Kommuneforbundet fra denne sektoren holder omtrent tritt med den totale tilgangen til yrket, prosentmessig sett. Forholdene her er altså gunstigere enn på lærersektoren.

Om lønsspørsmålene: Det sies i blant at de offentlige lønnes for høyt i forhold til lønnstakerne i den private sektor. Faktum er at det overveiende antall av våre lønnstakere tjener rundt 25 000 kroner i året. De ligger for størstedelen i lønnsklassene 8, 9, 10, 11 og 12, fra 25 000 til opp mot 30 000 kroner. Det er således ikke noe avvik her i forhold til den private sektoren. Jeg advarer derfor mot den problemstillingen hvor man kjører opp med byråsjef-lønninger på 50 000 kroner eller mer for å vise forskjellen mellom offentlig og

privat sektor. Mentsen nevnte en lønnsstigning på ca. 30 prosent i kongressperioden for private yrker i gjennomsnitt. Jeg har regnet etter for fagarbeidergruppene i staten og den viser 26 prosent. De fire prosentene legger ikke jeg noen avgjørende vekt på. Tallene for de samme grupper for året 1968 viser henholdsvis 25 400 kroner for industriarbeidere i året, inkludert feriepenger og 24 900 for fagarbeidere i offentlig sektor.

Om samordningspolitikken: I LO's representantskap har diskusjonen oftest konsentrert seg om fellesoppgjør eller forbundsvise oppgjør. I den offentlige sektor er man ikke direkte berørt av dette, for det er utenkelig at Kommuneforbundet ikke skulle forhandle direkte med By- og Herredsforbundet som sin motpart og de 20 øvrige forbund i Kartellet med staten. Alle 20 er enige om at forhandlingene må skje felles. Skal man eventuelt endre på dette mønsteret vil jeg tro at slike beslutninger må tas på Kommuneforbundets landsmøte og i Kartellets representantskap.

På LO's representantskapsmøter hvor oppgjørsformen diskuteres blir representanten fra den offentlige sektor ofte tvunget til å ta standpunkt til hvorvidt forbund i den private sektor skal forhandle felles med Norsk Arbeidsgiverforening eller om de skal sitte i hvert sitt rom. Særlig er dette ubehagelig hvis det er så at man skulle være utslagsgivende faktor. Spørsmålet om andre former i så måte har vært noe drøftet, spesielt i fagbladene.

Men la meg helt åpent si at Kartellet naturligvis kan være interessert i forbundsvise oppgjør, fordi det da blir noe lettere for forbundene i den offentlige sektor å innrette sine krav etter de spesielle forhold som gjelder innenfor dette område. Dette har også vært noe av motivene når vi har stemt i Representantskapet. Konklusjonen er at situasjonen ikke er fullt ut tilfredsstillende.

Jeg vil i forbindelse med samordningsspørsmål skille mellom to begreper som ellers lett blandes sammen både i den offentlige debatt og innen fagbevegelsen. Det ene gjelder såkalt fellesoppgjør, kontra forbundsvise oppgjør. Rent teknisk er forskjellen spørsmålet om å sitte i eget rom eller i fellesrom. Og reelt er jeg enig med LO-formannen i at det ikke er noe avgjørende spørsmål for resultatet. Langt viktigere er det totale samordningsproblem, altså at alle grupper i samfunnet blir samordnet i et inntektsoppgjør. Nå er det stort sett slik at det er LO's medlemmer som samordnes mot hverandre, pluss noen av forbundene utenfor LO. Men frie yrker, private næringsdrivende, private funksjonærer eller funksjonærer som står tilsluttet enkelte bedriftsforeninger, står utenfor samordningen. Samordningen er i virkeligheten en «skvis» som utsetter lønnstakerne for et press. Myndighetene ser gjerne denne «skvisen» for på

den måten får man kontroll over den økonomiske utvikling. Men vi i LO kan ikke akseptere at noen grupper ikke utsettes for den samme «skvis». På lang sikt må vi arbeide for at alle grupper kommer inn under det samme press. Men foreløpig skjer ikke det. Bare når tariffoppgjørene står for døren kommer kravene om samordning, med støtte fra borgerlig presse.

Se på barnehagelærerstreiken. Alle må være klar over at det her ikke er lønsspørsmålet det står på. I Oslo kommune hvor det er 19 ulike grupper og hvor Kommuneforbundet står sterkest blant dem, skal det altså være så at en liten gruppe skal få en helt annen behandling enn de andre. Det kan ikke gå an. Alle må være med i samordningen, ellers må man stille alle våre grupper fritt.

Når det gjelder det lønsmessige området ligger den offentlige sektoren på slep av den private. Teknisk sett. I den sosiale sektoren ligger den offentlige foran. Tidligere lå den langt foran. Jeg tror at vi skal akseptere forholdene slik de er i dag og samarbeide om størst mulig likhet både på det lønsmessige og det sosiale feltet. Det vi må hindre er at vi ikke samordnes mot hverandre, mens andre går fri. Vi må legge an vår tariffpolitikk på en slik måte at vi kan trekke sammen om å bedre forholdene for lønnstakerne på alle områder.

Dirigenten ga deretter ordet til sekretær Einar Strand for orientering om pensjonsaken.

Pensjonsalder.

Einar Strand: Sekretariatet har funnet det naturlig at jeg, som medlem av pensjonsalderkomitéen som er nedsatt av Sosialdepartementet, det skjedde i fjor høst, gir en orientering om arbeidet hittil og noe av bakgrunnen.

Mitt utgangspunkt i forbindelse med utredningen om Folketrygden var i første rekke å få et pensjonssystem som kunne gi garanti for et økonomisk grunnlag og en forsvarlig pensjon. Pensjonsalderspørsmålet var ikke det sentrale spørsmål i den utredningen, men da Landsorganisasjonens kongress i 1965 behandlet de forslag som var kommet inn i forbindelse med pensjonsalder og aldersgrensespørsmål, så ble det gjort følgende vedtak:

«Når folkepensjonen har trådt i kraft, bør det oppnevnes en offentlig komité som får i oppdrag å utrede alle spørsmål i forbindelse med en nedsettelse av den alminnelige pensjonsalder til 67 år. Det bør legges vekt på å skape en fleksibel pensjonsalder, som gir den enkelte valgmuligheter med sikte på å fremme trivselen, og som gjør det mulig å ta yrkesmessige og andre hensyn.

Utredningen bør foreligge på et så vidt tidlig tidspunkt at en nedsettelse av pensjonsalderen kan finne sted når kostnadene ved gjennomføringen av folkepensjonsreformen for øvrig kan sies å være absorbert av den økonomiske utvikling.»

Landsorganisasjonens krav til myndighetene om å sette ned en offentlig komité til å utrede pensjonsalderspørsmålet ble etterkommet fra Regjeringens side høsten 1968, om lag to år etter at folketrygden hadde trådt i kraft. Forut for Regjeringens vedtak om å sette ned pensjonsutredningskomitéen var det framsatt et krav fra stortingsrepresentant Oskar Skogly, som bl. a. viste til Landsorganisasjonens krav, og han konkluderte i stortingsmøtet 7. februar 1968 med forslag til Regjeringen om snarest å oppnevne en allsidig sammensatt komité med det oppdrag å utrede alle spørsmål i forbindelse med nedsettelse av pensjonsalderen i folketrygden. Den nedsatte komité er i gang med å skaffe til veie det materiell som en mener skal være nødvendig for å avgi en utredning om den alminnelige pensjonsalder, og i den forbindelse kan jeg nevne at det er iverksatt et samarbeid med Statistisk sentralbyrå i den hensikt å få iverksatt en opinionsundersøkelse for å få en del bakgrunnsopplysninger til støtte for komitéens arbeid. Disse undersøkelser tar bl. a. sikte på for det første å få med noen spørsmål vedrørende pensjonsaldersaken i en intervjuundersøkelse som Statistisk sentralbyrå skal avslutte høsten 1969 i forbindelse med en undersøkelse vedrørende valget. Det er også meningen å sette i gang en annen undersøkelse blant personer i aldersgruppen 50—74 år hvor det vil bli stillet en rekke spørsmål i forbindelse med nedsettelse av pensjonsalder. Også denne undersøkelse er det meningen å få gjennomført og avsluttet i løpet av høsten i inneværende år.

En nedsettelse av den alminnelige pensjonsalder regnes for å være en meget vidtgående reform, og som et eksempel kan nevnes at en nedsettelse, f. eks. fra 70 til 67 år, vil bety at antallet alderspensjonister vil øke med ca. $\frac{1}{3}$. Man har foreløpig beregnet den årlige kostnad til om lag 600 mill. kroner pr. år om man bare regner med folketrygdens grunnbeløp. På den annen side er det allerede en del uførepensjonister blant aldersgruppen 67—70 år, og det vil i så fall komme til fradrag. Imidlertid må man også regne med det forhold at folketrygden ikke vil få inntekter av aldersgruppen 67—70 år, slik de får i dag. Men ved å sette ned pensjonsalderen til f. eks. 67 år, er det ikke bare grunntrygden som skal utbetales. Disse pensjonister skal også nyte godt av den opprettede tilleggspensjon, og ut fra disse korte betraktninger om de økonomiske konsekvenser ved å nedsette pensjonsalderen, vil man

allerede kunne slå fast at de midler samfunnet må sette inn på dette område, vil bli ganske betydelige.

I utredningsarbeidet er det en rekke forhold som må klarlegges. I dag er det slik at en pensjonist etter fylte 70 år får alderspensjon uten ervervsmessig prøving. Det er derfor reist spørsmål om hvorvidt en skal ha samme regel gjeldende når aldersgrensen blir satt til 67 år. Man har bl. a. vist til at det i Storbritannia er en aldersgrense på 65 år, men der er det satt som vilkår for å yte alderspensjon til personer i alderen 65—69 år at de ikke har arbeidsinntekt av nærmere bestemt størrelse.

Utredningskomitéen skal også ta for seg de spørsmål som har sammenheng med den sterke mangel på kvalifisert arbeidskraft. Vi står nemlig foran det faktum at den yrkesaktive befolkning blir redusert ganske betraktelig — for det første fordi ungdommen kommer senere ut i det produktive arbeidsliv på grunn av økt utdannelsestid, og når det for det annet skjer en senkning av den alminnelige pensjonsalder så vil også den yrkesaktive del av befolkningen bli beskåret også fra denne side.

I utredningsarbeidet vil det også bli vurdert om det bør skje en avveining eller prioritering mellom de forskjellige former for fritid. Det kan gjelde lengre ferie, kortere arbeidstid i forhold til en lavere pensjonsalder.

Også de forhold som har med det medisinske synspunkt på de eldre helse og arbeidsevne vil bli belyst, og i den forbindelse må en få en konfrontasjon både fra arbeidsgivers synspunkt, vedkommende arbeidstakers synspunkt, og ikke minst fra bedriftslegens synspunkt.

Man trekker ofte den konklusjon at man i yngre år foretrekker å se fram til en forholdsvis lav aldersgrense, mens innstillingen til aldersgrensen blir en helt annen etter hvert som aldersgrensen nærmer seg. Også dette fenomen er det nødvendig for Utredningskomitéen å behandle, fordi det gjelder å få fram det beste materielle i den hensikt å få den mest fordelaktige pensjonsalder for yrkesutøverne.

Ordet fleksibel aldersgrense går igjen, og det er klart at det er ingen som kan bortforklare at det er stor forskjell mellom de enkelte mennesker når det gjelder å holde seg på høyde i arbeidslivet, og det gjelder både fysisk og åndelig. Derfor vil det selvfølgelig være det aller beste om den enkelte kunne få bestemme selv om hvorvidt pensjonsaldersgrensen er nådd eller ikke. Et slikt fleksibelt pensjonsaldersystem måtte selvsagt innebære at det måtte settes en nedre og en øvre aldersgrense. Et slikt system kan

bli meget komplisert, men det må selvsagt vies stor oppmerksomhet av Utredningskomitéen.

Hvis en skal gå over til en lavere pensjonsalder vil selvsagt spørsmålet om forberedelse for pensjonsalder være mer nødvendig enn tidligere. En rekke mennesker vil føle vanskeligheter ved å gå over fra full sysselsetting til full lediggang. En slik overgang kan bety sterk psykisk belastning for enkelte mennesker. Derfor vil det være av stor betydning om det går an å finne fram til mer smidig overgangsbestemmelse. I den forbindelse er det framhevet at mennesker som har kommet opp i en viss alder burde kunne gå over i lettere arbeid, arbeid med mindre ansvar, at de kunne få lengre ferie eller kortere arbeidsuke. Også disse spørsmål vil komitéen måtte vurdere.

For mennesker som går over i pensjonsalder etter 67 år vil det være mange som kan ta annet arbeid enn det de tidligere har hatt. Spørsmålet om å få sysselsetting som deltidsarbeidere eller å få spesielle oppdrag av hensyn til de eldres velferd og trivsel er også et spørsmål som må tas opp og vurderes.

I forbindelse med utredningen om folkepensjonen ble det fra komitéens side foreslått at det skulle være adgang til å ta ut pensjon fra et tidligere tidspunkt enn den fastsatte alminnelige aldersgrense, men med den konsekvens at det da ble en redusert alderspensjon som vedkommende måtte finne seg i å ha resten av pensjonstiden. Dette ble imidlertid ikke vedtatt av Stortinget. Vi kjenner til at Regjeringen nå har tatt opp denne saken med forslag om at det skal innføres en slik adgang.

I den forbindelse må en ta i betraktning at det å tilby menneskene en redusert alderspensjon, reiser betydelige problemer, og det kan lett bli til *det* at de mennesker som fra før av hadde den laveste pensjon, også har det største behov for å ta ut en redusert alderspensjon, og da vil vi få det forhold at de mennesker som var lavtlønnsarbeidere i det yrkesaktige liv, også vil bli de som får det vanskeligst i pensjonstiden. Dette er såpass alvorlig at Utredningskomitéen må ta dette opp til grundig drøftelse.

I det foregående har jeg utelukkende nevnt aldersgrensen 67 år i forhold til nåværende aldersgrense, 70 år. Imidlertid må man være klar over at det i dag er fastsatt lavere pensjonsalder med pensjonsordninger, f. eks. for sjømenn, skogsarbeidere, fiskere, og vi har også pensjonsordninger på avtalemessig basis med lavere aldersgrenser. Det gjelder f. eks. gruvearbeidere under dagen, og pensjonsutredningskomitéen må ta opp til nærmere vurdering hvilke grupper som man regner med har så slitsomt arbeid at de bør ha en lavere pensjonsalder enn det som settes som vanlig.

De ca. 7000 av våre aktive medlemmer som var med i Program 69, la grunnlaget for det handlingsprogram som i dag foreligger på Kongressen, prioriterte aldersgrensespørsmålet framfor andre spørsmål. Den samlede konklusjon i handlingsprogrammet går ut på at det på lengre sikt må prioriteres en pensjonsalder på 65 år.

Av dagsordenen til Kongressen går det også fram at de innsendte forslag fra fagforeningene har satt opp pensjonsalderen som prioritert, og også her går aldersgrensen på 65 år igjen i de fleste forslag.

Ifølge gammel romersk oppfatning var alderdommen en uhelbredelig sykdom. Denne teori er i dag erstattet med bl. a. følgende som er utformet av to amerikanske leger for noen år siden:

«Det samfunn som understøtter forskning for å redde mennesker, må også ta ansvaret for de liv som på denne måte blir forlenget. Det er vitenskapens oppgave, ikke bare å legge år til livet, men viktigere er å gi liv til årene.»

Ut fra slike betraktninger, må pensjonsordning for hele folket betraktes som en viktig integrerende del av samfunnets ansvar og av statens medvirkning for å nå en høyere levestandard for folket. I den forbindelse kan det være grunn til å nevne våre økonomers spådommer om at det norske folks levestandard vil være fordoblet i overskuelig framtid. Noen nevner 20 — andre 30 år. Nøkternt regnet vil vi kunne si at vår reallønn i gjennomsnitt vil kunne øke med om lag 3 prosent hvert år, og da vil vi kunne se en fordobling av levestandarden i løpet av ca. 30 år. I dag er det verd å stille oss følgende problem: Enhver som er sikret full pensjon og som vil oppleve utviklingen mot en fordoblet levestandard, bør kunne pålegges en samfunnsplikt å føle det som en solidaritetshandling å få iverksatt full pensjon til alle pensjonister allerede i dag. En så sterk prioritering av pensjonistenes levestandard vil måtte få konsekvenser for andre fellesgoder. Men når det nå synes å være politisk mulig å senke aldersgrensen, bør det også være grunnlag for gjennomføring av tiltak som sikrer alle full pensjon om kort tid.

Til slutt vil jeg nevne det forslag som Sekretariatet har lagt fram med motivering vedrørende pensjonsaldersspørsmålet. Når det gjelder den prinsipielle langsiktige målsetting, er det vist til handlingsprogrammets avsnitt hvor aldersgrensen er prioritert med 65-års grense og med lavere alder for spesielle yrker.

Forslag til vedtak for vårt arbeid i Kongress-perioden går ut på å få iverksatt Kongress-vedtaket fra 1965, som går ut på å få en

alminnelig pensjonsalder på 67 år, basert på et system med fleksibel pensjonsalder og med lavere pensjonsalder for de yrker som har spesielt behov for det.

Dirigenten: Jeg minner om at følgende forslag er opptatt og vil komme inn under votering i dag: Nr. 637, 638, 639, 640, 641 forslaget om skatter, subsidier, prisnivå m. v., og Arbeidsmarkedspolitikken. Dirigentene er kommet til at det må være riktig og også mest tidsbesparende at man etter disse innledningene tar en alminnelig debatt og med anledning for representantene til å ta opp de forslag som hører hjemme under dette punktet på dagsordenen.

Ola v Johansen, Oslo, Bygning: Ser vi på den form tariffrevisjonen i 1968 ble gjennomført på, må man kunne si at den ikke frister til gjentagelse. Med den skjerpede holdning som Arbeidsgiverforeningen la for dagen, med trusler og trenering av forhandlingene for å få disse inn i den form som passet NAF best for igjen å slippe så billig som mulig fra oppgjøret, er det klart at LO's forsiktige og nølende opptreden førte dårlig fram. Dette førte til at en stor del av våre medlemmer mistet tilliten til fagbevegelsen, mens Arbeidsgiverforeningen styrket sin posisjon tilsvarende. Skal vi derfor vinne tilbake den tapte tillit, må vi legge opp til en hardere linje ved de kommende tariffrevisjoner. Sekretariatet og Representantskapet må utarbeide klare retningslinjer og krav i tråd med de forslag som er sendt inn fra medlemmene i fagforeninger og forbund, og de vedtak som ut fra dette blir vedtatt i LO's representantskap må danne grunnlag for gjennomføringen av tariffrevisjonene. Det må ikke lenger hete at det spiller liten rolle hvilken form oppgjøret får. Dette er en altfor svak formulering og spiller de beste kortene over på motpartens hender. Det rår også en amper stemning på arbeidsplassene blant håndverk- og industriarbeidere i Oslo-området og dette er vel tendensen i hele landet overfor den fordelingsnøkkelen som blir brukt ved tariffrevisjonene. Ved prosenttillegg tilfører man alltid de med høyeste inntekter de største tilleggene. Dette benytter også grupper utenfor LO seg av, grupper med høy utdanning som på denne måten tiltusker seg altfor stor del av det vi etter den økonomiske rammen har til fordeling. Det kan heller ikke ved neste arbeidstidsforkortelse aksepteres at grupper som fra før av har kortere arbeidstid og som har hatt denne fordel i mange år, krever kompensasjon for nedsettelsen av arbeidstidene i industri og håndverk. På den måten får de jo større lønnstillegg enn de har krav på i forhold til de samme grupper. Slike oppgjør fører jo bare til større og større avstand lønnsmessig

og i levestandard mellom de med lave og middelstore inntekter i forhold til de med de høye inntektene. Det er disse forhold de manuelle arbeidere ikke lenger kan godta. Fram til 1950-årene var det en viss utjamning gruppene i mellom, men i 1960-årene har det gått den veien høna sparker med utjamningen. De manuelle arbeidere krever derfor nå at det legges opp til tariffrevisjoner som fører til bedre utjamning i 1970-årene. Vi må derfor ved de kommende tariffrevisjoner kreve tilleggene for alle grupper i landet, både i og utenfor LO, gitt i kroner og ører etter antall arbeidede timer i året, og da med kroner til de lave og middelstore inntekter og ører til de med store inntekter. En slik tariffpolitikk vil føre til den utjamning som kan gi ro på arbeidsplassene. Det går også klart fram av de meninger som er kommet til uttrykk i «Aksjon 69» at medlemmene krever en fastere og mer konkret linje fra LO's side ved kommende revisjoner. Det er klokke tariffpolitikk av Sekretariatet og Representantskapet å ta tilbørlig hensyn til medlemmenes krav i sitt opplegg. Man kan vel også si at Arbeidsgiverforeningen bør merke seg disse, hvis de vil unngå store tvister i industrien ved tariffrevisjonen i 1970.

Odd Hübener, Oslo fylke: Det er etter min mening ikke lagt fram tilstrekkelig forslag i Sekretariatets innstilling til å ivareta lavtlønsgruppens interesser. Det er nok en gang skjøvet ut i det blå med noen vage hentydninger om at noe må gjøres. I snart 10 år har jeg hørt i møter og tillitsmannsutvalg at saken må løses, mens forslag på forslag bare blir skjøvet til side uten forsøk på å gjennomføre tiltak. Det er klart for meg at vi må sette noe i gang og så får vi se utviklingen. Jeg håper Kongressen er med meg når jeg herved fremmer et tilleggsforslag til Sekretariatets innstilling, sålydende:

Nr. 641, punkt 1, første avsnitt, siste setning som omhandler lavtlønsgruppens problemer. Her tilføyes det:

«og Kongressen pålegger Sekretariatet å utarbeide en form for lønnsindeks til neste tariffoppgjør.»

En lønnsindeks kan lages på flere grunnlag, men har til hensikt å fremme lønnsглиdning for de grupper som ikke har dette. Det kan for eks. settes tak ved gjennomsnittsfortjenesten, den kan settes mellom forskjellige grupper, og det er flere andre muligheter.

Jeg vil gjerne nevne at dette ikke er noe nytt i tarifforhold. Jern og Metall har naturligvis løst dette spørsmålet for sine med-

lemmer som ikke står på akkord, og jeg siterer fra deres verksted-overenskomst, merknad til paragraf 12, hvor det heter:

«Ved bedrifter hvor det ikke arbeides akkord, skal arbeidernes lønnsforhold minst én gang årlig tas opp til vurdering og eventuell regulering slik at den gjennomsnittlige timefortjeneste ekskl. overtids- og skifttillegg for gruppene mannlige fag-, spesial- og hjelpearbeidere etter reguleringen utgjør minst 80 prosent av gjennomsnittlig timefortjeneste ekskl. overtids- og skifttillegg for de tilsvarende grupper i verkstedsindustrien i sist kjente kvartal.

Arbeidere nevnt i § 15 d, første avsnitt, omfattes ikke av denne merknad.»

Dette er en form for lønnsindeks eller lønnsjustering. Til slutt vil jeg si at man kan ikke få gjennomført en kontingentglidning basert på lønnsglidning når så mange grupper mangler denne lønnsglidning.

Arne B. Tyssen, Nesbru, Bygning: Jeg viser til forslag nr. 123 fra avd. 32 i Bygning. Denne uttalelse vedrørende innstilling fra Sandbergkomitéen vil jeg kommentere noe nærmere ved å berøre det som etter min mening er to hovedpunkter i denne innstillingen. 1) Forholdet bedrift kontra lønnstaker og 2) usikkerheten for hva prisstigningen vil bli og følgene av den.

Til punkt 1). Jeg vil her peke på at for alle aksjeselskapers vedkommende skal de bli fritatt for formuesskatt, og inntektsskatt skal bli redusert. Likeså skal investeringsavgifter reduseres. Alt dette uten at det finnes noen motpost. Avgiftsgrunnlaget for investeringsavgiften er riktignok utvidet, så som at tjenestelevering til næringslivet er beskattet, det vil si revisorer, datamaskiner m. m., men det må man regne med vil slå direkte ut i prisene og belastes forbrukerne. Bortsett fra en meget moderat øking i minstefradraget i lønnsinntekten, er det ikke gjort noe for å bedre lønnstakernes skattemessige vilkår. I inntekter under 10 000 kroner og mange barn å forsørge, ser Sandbergkomitéens forslag godt ut, men hvem er disse i denne inntektsgruppen? Det er sikkert svært mange av disse som ikke er lønnstakere. For lønnstakere i denne gruppe må det brukes helt andre midler enn barnetrygd for å hjelpe.

Til punkt 2) — usikkerheten for hva prisstigningen vil bli og følgene av den: Den gjennomsnittlige prisstigningen er beregnet til 6 prosent. Ved en slik drastisk skatteomlegging er det umulig å beregne hva den nøyaktig kan bli. Det ligger i sakens natur at det som er beregnet er minimumsstigning. I tillegg til de beregnede

6 prosent kommer det som Aukrust-utvalget har beregnet som 8½ prosent. Det er ikke gjort noe forsøk på å analysere hvordan pris-sjokket vil slå forskjellig ut på de ulike grupper så som lavtlønnede, trygdede, enslige forsørgere, og det gjelder særlig enslige kvinner i arbeidslivet med barn hjemme. Det nye skatteforslaget er sammenliknet med hensyn til lettelser — med et system som gjelder i 1969. Når man vet at de skattemessige satser normalt blir endret fra år til år, måtte det sammenliknes med et forslag etter nåværende system som var vedtatt for 1970, for å kunne se forskjellen.

Ut fra disse betraktninger vil jeg ikke nå ta opp Askøys forslag, men anbefale Sekretariatets. Samtidig vil jeg gjøre kongressdel-takerne oppmerksom på den overleveringen av protest mot «Momsen» som arbeiderne her i Oslo skal foreta i morgen. Det er en uttalelse som lyder slik:

«Til Stortinget og Regjeringen.

Med stigende uro og forbitrelse har vi fulgt prisstigningen i tida etter tariffoppgjøret våren 1968. Nå må vi ta til motmæle, og den direkte foranledning er Regjeringens forslag til innføring av merverdiavgift, som vil bety en drastisk omlegging til enda større indirekte beskatning.

Overgang til merverdiavgift vil utdype de sosiale skjevheter som i dag hefter ved skattesystemet, og den vil føre til at Norge får verdens hardeste momsavgift. Dessuten vil den innebære en vesentlig skjerping av en prisutvikling som allerede har rammet oss mer enn hardt nok. Lavt regnet vil overgang til moms føre til en prisstigning på 5—6 prosent.

Dette vil komme i tillegg til en prisstigning som av det såkalte Aukrust-utvalget er anslått til 8.5 prosent i inneværende tariffperiode. Dessuten vil dette føre til økt skattesvikt. Derfor krever vi at Regjeringen trekker dette skatteforslaget tilbake. Ikke økt indirekte beskatning til fordel for næringslivet på vår bekostning, men lettelser for lønnstakerne må være målet for nye skatteordninger. Vi krever også at statsmyndighetene nå tar i bruk Prisloven av 1953 for å få stanset prisstigningen.

Det som skjedde under tariffoppgjøret med det indekstillegget på 25 øre timen som vi hadde tariffestet krav på pr. 15. mars i fjor, og det som har skjedd på prisfronten etter tariffoppgjøret, undergraver fullstendig oppnådde tariff tillegg. Særlig understreker vi at de som blir hardest rammet er de lavest lønte gruppene.

Så sterk som prisstigningen har vært og også ventes å bli, kan vi bare trekke en slutning, når vi sammenholder prisutviklingen med

det beskjedne resultat tariffrevisjonen ga. Det er den slutningen at det via prisstigningen skjer en løpende omfordeling av nasjonalinntekten til fordel for næringslivet og kapitalinteressene her i landet. Dette er det stikk motsatte av en *demokratisk* økonomisk politikk, og kravet vårt er at det innføres prisstopp på alle dagligvarer og tjenester.»

Jeg ber om at Kongressen slutter opp om uttalelsen.

Fredrik Westerlund, Odda, Hordaland fylke: I åpningsforedraget i dag sa formannen noe om å gjøre vår innflytelse gjeldende i sterkere grad. Jeg tar opp forslag nr. 151 fra Askøy faglige samorganisasjon og håper det kan være en prøvestein i så måte. Jeg siterer:

«Det må fremmes krav overfor regjering og storting at det blir tatt effektive tiltak mot tomtejobbing og skattesnyteri.»

Askøy er en av de kommuner som vil komme i brennpunktet i så måte, blant annet fordi det nå skal bli fastlandsforbindelse ved bru.

Jan Tønning, Bergen fylke: Strand var inne på pensjonsalderen i sitt foredrag. Vi som vanker i fagforeningene er noe forbauset over Sekretariatets innstilling. Der er det snakk om 67 år, men i grunnlagsmaterialet i «Aksjon 69» ligger kravet på 65 for aldersgrensen. Selv om et slikt forslag har økonomisk rekkevidde og også må måles mot ønsket om kortere arbeidstid, synes jeg likevel vi skal føre den sosiale storhet videre ved å senke grensen til 65 år. Jeg tar opp forslag nr. 171, som er innsendt fra flere foreninger i fellesskap:

Nr. 171.

«Den offisielle aldersgrense for pensjonsalder nedsettes til 65 år.»

Og så et hjertesukk. Det går til forslag nr. 639, der det blant annet i punkt 2 foreslås: «å gi arbeidstakerne en rimelig innflytelse over den økonomiske utvikling». Jeg tror Kongressen kan bekrefte et ønske om å få sløyfet slike overflødige ord som «en rimelig». Ordet «innflytelse» bør stå alene. Jeg tar opp forslag om det.

Han foreslo følgende endring i forslag nr. 639: «i pkt 2, 3. og 4. linje ordene: «en rimelig.»

Erland Mikkelsen, Oslo, Jern og Metall: LO-formannen var inne på rasjonalisering og produktivitetsutvikling. Vi lever i dag i et samfunn i større forandring enn noen generasjon tidligere. Den utviklingen som er i gang innen teknologi og forskning vil gripe sterkere inn enn vi kanskje aner i dag, både merkantilt og teknisk. EDB-maskiner og innføring av styrte prosesser vil føre til arbeidskraftbesparing, ja, kanskje i en grad så hele arbeidsplasser blir borte. Utviklingen kan gi oss mye om den blir styrt i riktig retning. Vi ønsker vel heller ikke å stoppe den. Her må imidlertid LO satse sterkere og ikke vente på utredninger. Det har vi ikke tid til. Det blir LO's oppgave å gjøre den sterkeste innsatsen for at rasjonaliseringen og endringene i det hele blir tilpasset menneskene. LO bør ta kontakt med de lokale tillitsmennene der slike ting skjer. Disse tillitsmennene har god kontakt innbyrdes, men dessverre er ikke linjene til LO slik de kunne og burde være på dette området.

Jeg er enig i forslag nr. 640. Men det som sies er for lite. Denne saken er av de aller viktigste vi behandler på denne Kongressen. Om fire år, på en ny kongress, skal vi alle få se at det har skjedd en rekke ting på dette feltet.

Jeg vil konkludere med å be LO ta denne saken meget alvorlig. Ja, jeg vil si det sånn at det er mitt KRAV at LO tar den meget alvorlig. Saken er langt viktigere enn man tilsynelatende skulle tro.

Martin Halvorsen, Oslo, Jern og Metall: LO reiser saker og engasjerer seg i saker av avgjørende betydning i samfunnet. En rekke av disse enkeltsakene blir av våre medlemmer oppfattet med større eller mindre interesse, alt avhengig av sakens natur og aktualitet. Vi engasjerer oss i arbeidet med å sikre naturherligheter, vi skriver brev til Regjeringen om pris- og subsidiepolitikken osv. Dette er spørsmål av den største viktighet, men det er som sagt ikke alle som fullt ut har satt seg inn i betydningen av slike saker. Men på ett punkt er alle våre medlemmer interessert og følger godt med, og det er tariffpolitikken og oppgjørene. De anser disse spørsmål som fagbevegelsens desidert viktigste oppgave. Det som er avgjørende i hele tariffkomplekset er oppgjørsformene, og det på flere måter. For det første vil medlemmenes engasjement her være helt avgjørende for evnen til å gjennomføre oppgjør som gir akseptable resultater. Vi må bruke former som ikke svekker fagbevegelsens slagkraft. Vi har nyttet ulike former tidligere, eller vi har blitt tvunget til å nytte former som ikke har gitt oss de tilsiktede resultater.

Det er fra de politiske myndigheters side gitt uttrykk for hensiktsmessigheten av såkalte samordnede oppgjør. Gjennom samordning av oppgjørene har nemlig de politiske myndigheter fullt herredømme over den kjøpekraft man ønsker å gi landets arbeidstakere til enhver tid og hvilke sosiale goder man mener er tilrådelig å iverksette. En slik oppgjørsform gir myndighetene den avgjørende innflytelse på tariffresultatet. Vi — medlemmene — er fullstendig satt utenfor. Oppgjøret blir med andre ord illusorisk. Vi må i vår tariffpolitikk bruke de former som er realistiske og som gir de enkelte forbund avgjørende innflytelse på resultatet. Det er virkelighetsfjernt å tro at en samordning av inntektsoppgjøret vil kunne omfatte alle arbeidstakere og interessegrupper. Samfunnet har ganske enkelt ikke tilstrekkelig apparat til en hel samordning som vil gi et helt rettferdig og fordelingsmessig grunnlag. Etter min mening er det ikke grunnlag for, eller reell tariffpolitikk, å bruke andre former enn de tradisjonelle forbundsvise eller også fellesoppgjør der dette måtte være hensiktsmessig.

Våre medlemmer er fullt klar over disse forholdene, og de ønsker oppgjørsformer som ikke gir anledning til politiske manipulasjoner med vår kjøpekraft og levestandard. Jeg behøver ikke tro noe som helst om medlemmenes ønsker i denne retning. I mitt forbund ønsker man så avgjort forbundsvise oppgjør, og jeg vil anbefale forsamlingen og Sekretariatet det pålegg ikke å innlate seg på oppgjørsformer som ikke er i overensstemmelse med medlemmenes ønsker og krav.

Ole Flesvig, Oslo, Arbeidsmandsforbundet: Det jeg spesielt vil henlede oppmerksomheten på er det som kommer til uttrykk i forslag nr. 245, og jeg vil sitere det:

«Norsk Arbeidsmandsforbund vil henstille til Landsorganisasjonen om snarest å gå inn for å påvirke våre politiske instanser for gjennomføring av 40 timers uke for de arbeidstakere som ennå ikke har det.

Vi må kreve at feilen som ble begått i 1959 for de som hadde 60 timers uke må bli rettet opp ved neste forkortelse av arbeidstiden.

Samtidig må vi kreve at ytterligere generell arbeidstidsforkortelse også må bli gjort gjeldende for underjordsarbeidere ved gruver og anlegg.»

Det må være innlysende at den forkortelse av arbeidstida som de med 60 timers uke fikk var alt for liten i forhold til de med kor-

tere arbeidstid. Vi er så flinke ellers til å regne forholdsmessig, så hvorfor ikke også i dette spørsmålet? Jeg kan ikke se at Sekretariatet har beskjeftiget seg med det spesielle problem som kommer til uttrykk i forslag nr. 245, annet avsnitt. Jeg tillater meg å fremme følgende forslag:

«LO-kongressen 1969 vil henstille til den sittende arbeidstidskomité at Arbeidervernlovens bestemmelse om at enkelte arbeidere eller grupper av arbeidere, som i sin arbeidstid blir avbrutt av perioder hvor intet eller lite arbeid blir ytet skal kunne ha forlenget arbeidstid på inntil 2 timer pr. dag, tas ut av loven.

Det vil si: Punkt 5 i lovens § 24 strykes.»

Dirigenten: Jeg gjør oppmerksom på at det er dagsordenens punkt 5 A og B som behandles nå.

Sverre Enger, Oslo, Kjemisk. På landsmøtet i Kjemisk ble den faglige situasjon og tariffpolitikken nøye drøftet og det ble fattet et vedtak der som jeg gjerne vil sitere:

«Landsmøtet vil understreke at oppgjørsformen ved tariffrevisjonen er blitt sterkt kritisert på møter blant forbundets medlemmer i avdelingene.

Kritikken er fullt ut berettiget på bakgrunn av at Representantskapet i LO i januar 1968 fattet vedtak om at det skulle føres forbundsvise forhandlinger for de enkelte overenskomstområder. Dette vedtak ble ikke fulgt opp ved årets tariffrevisjon.

Videre vil landsmøtet påpeke Arbeidstvistlovens § 35 og dens anvendelse. Landsmøtet krever revisjon av Arbeidstvistloven.

Under henvisning til innkomne forslag fra forbundets avdelinger, og debatten i sakens anledning på vårt 13. ordinære landsmøte, henstilles derfor til Landsorganisasjonen i Norge å nedsette en bred sammensatt komité, bestående av representanter fra LO, forbund og fagforeningene.

Komitéen får i oppdrag å utarbeide retningslinjer for fagorganisasjonen ved fremtidige tariffoppgjør.

Komitéens innstilling legges fram til behandling på førstkommende kongress i Landsorganisasjonen i Norge, etter at innstillingen er behandlet i fagforeningene.»

Jeg vil også få sitere et avsnitt fra heftet med innstillinger fra Sekretariatet. Det heter der på side 12: «Den 24. mai satte Riks-

meklingsmannen fram forslag for samtlige overenskomster som var under mekling og hadde utløp innen 1. juli samme år. Forslagene ble ved uravstemning vedtatt av begge partene.»

Dette er riktig nok, men det var Riksmeklingsmannens forslag som ble vedtatt over hodet på en rekke forbund. En må heller ikke i den smukke vending om at forslaget ble vedtatt, glemme at det var 50 000 som stemte mot. Det må nå være på tide at LO, forbundene, fagforeningene og for den saks skyld også representanter fra større arbeidsplasser, setter seg ned og finner fram til bedre ordninger som kan tilfredsstille flest mulig. Jeg er ikke fornøyd med Sekretariatets innstilling nr. 641. Særlig pottsystemet begrenser forbundenes forhandlingsmuligheter. Det må være bedre i første omgang å la forbundene forhandle og se hva en kommer fram til. Lavtlønsspørsmålet er ellers et typisk tariffspørsmål som en ikke kan skyve over til myndighetene. Jeg tillater meg å sette fram følgende forslag:

«Kongressen pålegger Sekretariatet at det nedsettes en bred sammensatt komité bestående av representanter fra LO, forbundene og fagforeningene.

Komitéen får i oppdrag å utarbeide forslag til retningslinjer for fagorganisasjonen ved framtidige tariffoppgjør. Komitéens forslag legges fram for Sekretariatet.

Sekretariatet legger deretter fram forslaget for LO's representantskap som tar endelig stilling til forslaget om retningslinjer som skal følges ved tariffrevisjoner.»

Dirigenten: Det er inntegnet 41 talere. Det settes fram forslag om 5 minutters taletid og strek.

Dirigenten: Jeg refererer nå de forslag som er innlevert og dermed tas opp i forbindelse med at strek blir satt:

A s b j ø r n A s l a k s e n, Hammerfest, Sjømannsforbundet, foreslår:

«Redaksjonskomitéen pålegges å utarbeide forslag til uttalelse rettet til Pris- og lønnsdepartementet om at det så snart resultatet av pågående prisundersøkelse foreligger — blir iverksatt effektive tiltak som kan skape likhet i leveomkostninger mellom landsdelene.»

T h v. K a r l s e n, Sekretariatet, tar opp forslag nr. 231 sålydende:
«Pensjonsalderen nedsettes fra 70 til 67 år for menn og 65 år for kvinner.»

J o h n D e n n é, Oslo, Kommuneforbundet, tar opp forslag nr. 272 sålydende:

«Den alminnelige arbeidstid nedsettes til 40 timer. Skiftarbeidstakers arbeidstid 36 timer.»

Og forslag nr. 284 sålydende:

«Nasjonalisering av banker og forsikringsselskaper.»

O l a v L e r ø, Oslo, Bygning, foreslår følgende:

«Oppstår det under tariffrevisjoner vanskeligheter med å få gjennomført den oppgjørsform Representantskapet til enhver tid har gjort vedtak om, skal Representantskapet på nytt innkalles for å vurdere situasjonen og eventuelt gjøre nødvendige vedtak.»

T o r H a l v o r s e n, Skien, Telemark fylke, foreslår følgende:

«Sekretariatet får i oppdrag å vurdere nødvendigheten av å nedsette et utvalg som skal se om våre lønssystemer er i pakt med den utvikling som foregår i arbeidslivet.»

I n g o l f H o l t h e, Trondheim, Sør-Trøndelag, fylke, tar opp forslag nr. 238, sålydende:

«LO-kongressen 1969 fatter et prinsippvedtak om at pensjonsalderen skal settes ned fra et bestemt tidspunkt.»

K u r t M o r t e n s e n, Kirkenes, Finnmark fylke, foreslår:

«Forslag nr. 154 kommer som tillegg til Sekretariatets forslag om «skatter, subsidier, prisnivå m. v.», pkt. 3.»

A r n e L ø k e n, Oslo, Hotell- og Restaurant, tar opp forslag nr. 180, sålydende:

«Pensjonsalderen senkes fra 1. januar 1970 til 67 år. Innen 1975 skal pensjonsalderen være 65 år.

Fram til tidsrommet hvor pensjonsalderen blir 65 år, må det være adgang til førtidspensjonering etter fylte 62 år etter ønske fra den enkelte arbeidstaker.»

R o l f H a u g e, Oslo, Papir, tar opp forslag nr. 229, sålydende:

«Kongressen pålegger Sekretariatet å medvirke til at pensjonsalderen blir senket til 65 år. Videre å øke pensjonene for de personer som ikke har mulighet til å opptjene tilleggspensjonen.»

Bernt Aasen, Spikkestad, Jern og Metall, foreslår følgende:
«Sekretariatets formulering i utkast til handlingsprogram, punkt VIII angående pensjonsalderen, tas opp som forslag til prinsipielt vedtak på denne kongress.

Redaksjonskomiteén får i oppdrag å samordne dette med Sekretariatets forslag nr. 637.»

Arne Pedersen, Hokksund, Arbeidsmandsforbundet, foreslår følgende:

Siste setning i forslag nr. 637 endres til:

«Såsnart arbeiderbevegelsen igjen har fått den politiske makt.»

Ingeborg Jacobsen, Drammen, Bekledningsarbeiderforbundet, foreslo følgende:

«Det henstilles til Sekretariatet å nøye vurdere mulighetene for å få gjennomført et felles beregningsgrunnlag for kvinner og menn ved fastsettelsen av lavtlønnsstilleggene ved tariffrevisjonen 1970.»

Jan Johansen, Narvik, Jernbaneforbundet, tar opp forslag nr. 141, sålydende:

«Levekostnadene mellom landsdelene søkes utjevnet ved opphevelse av omsetningsavgift på frakt og ved fraktutjevning på konsumvarer.»

Dirigenten foreslår at det blir satt strek med de inntegnede talere og at taletiden settes til 5 minutter.

Votering:

Dirigentens forslag ble vedtatt.

Dirigenten: Ingen forslag kan heretter tas opp eller settes fram.

Jan Johansen, Narvik, Jernbaneforbundet: Jeg har tatt opp forslag nr. 141 fra Statsbanenes Verkstedforening, Narvik. Å søke å utjevne levekostnadene mellom landsdelene er en gammel sak, men er i det siste igjen aktualisert gjennom TV og presse. Forslaget er uttrykk for et rettferdskrav fra befolkningen nordpå som Kongressen må slutte seg til.

Otto Totland, Sekretariatet: Samordnede oppgjør for absolutt alle i landet kan vi ikke få. Når dette er klart, står bare

forbundsvisse oppgjør igjen og vi må få vedtak for denne formen og rette opp skjevheter som er oppstått under tidligere samordnede oppgjør. Det er ellers interessant å se hva kostnadsstigningen skyldes her i landet. 40 prosent skriver seg fra tariffoppgjørene, 40 prosent fra lønnsglidning i tariffperioden og 20 prosent utgiftsstigninger på den sosiale sektor. Det er et ganske nytt bilde etter krigen at lønnsglidningen får så stort utslag. Og dette innebærer igjen at fagorganisasjonen får mindre innflytelse på inntektsfordelingen. Jeg tror en må sørge for å redusere glidningen til fordel for selve tariffoppgjørene.

B e r n t A a s e n, Spikkestad, Jern og Metall: Pensjonsspørsmålet står sentralt i diskusjonen og det er et klart ønske om å få satt den til 65 år. En kan diskutere hvordan en skal prioritere de større sakene. Men det vi har oppnådd av goder siden 1964 med fire ukers ferie, folkepensjon, bedre sykkelønsordning, lønnsglidning osv. tilsier at vi vier pensjonsalderen høyeste prioritet nå. Jeg viser til forslag 180, men for at vi ikke skal binde oss for mye, har jeg satt fram det forslag som er referert av dirigenten.

I n g e b o r g J a c o b s e n, Drammen, Bekledning: Når det gjelder likelønn, så vet vi jo alle hva som hittil er blitt gjort. Vi fikk rammeavtalen, gruppeinndeling, opptrappingstillegg og betegnelsen menn — kvinner fjernet fra overenskomsten.

Men det som var meningen med det hele, nemlig likelønn, har vi ikke fått.

I 1962 var den gjennomsnittlige timefortjeneste for kvinner i industrien 68,7 prosent av mannens lønn. — 3. kvartal 1968 var den 74,9 prosent.

Når det gjelder konfeksjonsindustrien, hvor jeg selv arbeider, var tallene henholdsvis 73,8 og 80 prosent. Men i kroner og øre økte avstanden mellom mann- og kvinnelønn i samme tidsrom.

Det var dessverre mange som virkelig trodde at Rammeavtalen ville gi oss likelønn. Den ble nærmest sett på som en slags trylleformel. Det nyttet i hvert fall lite å forsøke å hevde at dette ikke ville bli noen likelønn.

Etter min mening har det kommet en god ting ut av dette, nemlig det at vi nå må erkjenne at likelønnsproblemet er stort og at det langt fra er løst.

Men nå later det til at det er funnet et annet ord istedet for Rammeavtale som skal løse det hele. Det er ordet «utdanning».

«Kvinnene må utdanne seg», heter det. Selvfølgelig skal kvinnene utdanne seg, men det løser da vel ikke likelønnsproblemet i industrien.

Vi kan da vel ikke bli arbeidsledere alle sammen, den største gruppen vil allikevel bli stående på gulvet.

Likelønnsrådet peker i sin rapport på en rekke ting som etter deres mening kan være årsak til at resultatet er så lite tilfredsstillende, slike ting som gruppeinndelingen, større personlige tillegg til menn enn kvinner, og at opptrappingstilleggene ikke ble gjort gjeldende fullt ut ved akkordarbeid.

Å endre disse forhold kan nok bidra til å rette opp den skjeve utvikling som har vært, men jeg tror ikke det vil gi særlig utslag.

Der hvor det virkelig kunne gjøres noe, og gjøres noe som monner, må bli ved tariffoppgjørene.

Den praksis som hittil har vært brukt ved beregningen av lavtlønnsstillegget, må da nærmest stå i strid med likelønnsprinsippet.

Menn i for eks. vår bransje sammenliknes med menn i annen industri, og får derfor et forholdsvis stort tillegg, mens vi sammenliknes med kvinner i annen industri (som jo heller ikke er fornøyd), og da vi ligger på gjennomsnittet eller kanskje noe over, så får vi ingen ting. Dette vil i praksis si at en mann som tjener 8 kroner pr. time vil få et tillegg, mens en kvinne på 8 kroner ikke får noe.

Når det gjelder det forbund som jeg tilhører, så mener det heldigvis at det ikke kan være med på å gjøre skjevheten enda større ved å gi de høyest betalte grupper størst tillegg. Det blir gitt samme tillegg til menn og kvinner. Men dette har betydd, for eks. for konfeksjon, at mennene har gitt avkall på en stor del av tillegget for at kvinnene i det hele tatt skal få tillegg. Men dermed greier vi heller ikke å løse lavtlønnsproblemet.

Disse tingene henger nemlig nøye sammen og må etter min mening sees under ett.

Selv om det vel finnes lavtlønte innenfor alle grupper, så er det allikevel de industrier hvor flertallet av lønsmottakerne er kvinner som klart skiller seg ut.

Vi er fullstendig klar over at disse spørsmålene ikke er lette å løse, men vi mener at det nå må kjøres hardere enn det hittil har vært gjort, for virkelig å gjøre noe med disse problemene.

Vi ber derfor LO om at de ved neste tariffoppgjør støtter Bekledningsarbeiderforbundet i deres krav om at det nå må tas den fulle konsekvens av likelønnsprinsippet, ved å fjerne betegnelsen menn og kvinner også ved beregningen av lavtlønnsstillegget, og bruke ett grunnlag.

Dette må etter vår mening være det riktige om vi skal ha noe håp om å løse disse problemer som vil bety så meget for våre medlemmer, ikke bare for kvinnene, men også for mennene.

Jeg viser ellers til det forslag som jeg har satt fram og som er referert av dirigenten.

Finns Nilsen, Oslo, Bekledning: De tre tidligere forbund, Bekledning, Tekstil og Skotøy, som i dag utgjør det nye Bekleddingsarbeiderforbundet, behandlet alle spørsmålet om oppgjørformen på sine avsluttende landsmøter i oktober 1968. I en uttalelse om den faglige situasjonen, som ble vedtatt, heter det bl. a. «at landsmøtet uttaler håpet om at alle krefter innenfor LO ved neste tariffrevisjon kan samordne sine interesser for på den måte å stå sterkere i sitt krav overfor NAF».

Dette betyr at vårt forbund går inn for såkalt samordnet oppgjør. Jeg vil begrunne dette noe nærmere.

Etter min mening er forbundsvise oppgjør etter gammel oppskrift i dagens- og morgendagens samfunn urealistisk. Svensk fagbevegelse har forlenget erkjent det faktum at man ikke kommer utenom en samordning av tariffoppgjørene. Noe opplegget for årets tariffoppgjør i Sverige bar tydelig preg av.

Jeg er stort sett enig i de synspunkter om samordnede oppgjør som forbundsstyret i Bygning gir uttrykk for i forslag nr. 307.

Jeg vil spesielt peke på at fagbevegelsen selv har vært med på å legge forholdene til rette for samordnede oppgjør gjennom en økt konsentrasjon av tariffavtalenes utløpstid og en harmonisering av overenskomstenes alminnelige bestemmelser. Det synes også klart at framtidens tariffpolitikk vesentlig vil dreie seg om prinsipielle spørsmål og saker av felles interesse for samtlige lønns-takere.

Ikke minst på grunn av lavtlønnsproblemet og likelønnsproblemet er det nødvendig med samordnede oppgjør. Naturlig nok er vårt forbund sterkt opptatt av disse problemene da vi har store grupper lavtlønnsarbeidere, deriblant mange kvinner. Et skritt på vei til en løsning av disse problemer mener vi kan bare skje ved at alle krefter innenfor LO ved tariffrevisjonene kan samordne sine interesser når det gjelder disse forhold for på den måte å stå sterkere i sine krav. Dette er en solidarisk lønnspolitikk.

Fra tilhengere av forbundsvise oppgjør blir det hevdet at samordnede oppgjør ikke gir muligheter til en teknisk revisjon av tariffavtalene. Dette er etter min mening ikke riktig. De tre forbund fikk i 1966 gjennomført tekniske endringer av avtalene i større utstrekning enn ved tidligere forbundsvise oppgjør. Vi måtte

naturligvis betale noe av «Potten» for de endringer som vi var klar over betydde utgifter for bedriften. Hvis man bruker hele «Potten» til lønnstillegg vil man naturligvis ikke ha noe igjen til en teknisk revisjon.

Jeg er enig i at i størst mulig utstrekning må alle grupper være med i et samordnet oppgjør. Et problem i denne forbindelse er at det ikke eksisterer inntektskontroll og løpende lønnsstatistikk for en stor del av landets yrkesutøvere, slik vi har det for lønns-takerne. Jeg tenker her i første rekke på de såkalte selvstendige næringsdrivende som i dag ikke er underlagt noen offentlig inntektsstatistikk. Også for en del grupper blant lønns-takerne er det ingen eller i beste fall en dårlig lønnsstatistikk. Av hensyn til en rimelig inntektsfordeling yrkesgruppene imellom bør det snarest bli iverksatt lønnsstatistikk og inntektsstatistikk for alle yrkes-grupper. Hvis ikke det skjer vil man stadig oppleve kritikk, mis-forståelser og misnøye mellom enkelte yrkesgrupper, og det bør være en stor oppgave å få bort slike tilstander.

K å r e E r i k s e n, Oslo, Grafisk: Jeg støtter forslaget fra Ingeborg Jacobsen, da jeg ikke kan ta opp forslaget fra mitt eget forbund.

A r n e L ø k e n, Oslo, Hotell og Restaurant: Hvor nødvendig det er å få satt pensjonsalderen ned er jeg daglig vitne til. Mener vi noe med å trygge framtida må vi snarest nå en pensjonsalder på 65 år. At det vil koste penger vet vi, men denne belastningen må vi ta.

A r n e P e d e r s e n, Hokksund, Arbeidsmandsforbundet: Vår erfaring fra samlede oppgjør er at de har gitt tildels bra tillegg, men når det gjelder spesielle krav er det da vanskelig å komme fram. Når det gjelder pensjonsalderen tror jeg ikke 65 år er realistisk. Jeg må være enig i Sekretariatets forslag om 67 år. Ellers må en få en snarlig løsning på problemene som oppstår i forbindelse med at arbeidstakere i til dels høy alder overføres fra kommuner og fylker til staten og dermed pensjonsmessig faller mellom to stoler. Spesielt må en også være oppmerksom på underjordsarbeidernes arbeidsforhold.

I n g v a l d H u g å s, Sulitjelma, Arbeidsmandsforbundet: Underjordsarbeiderne har et hardt, tungt og usunt arbeid. Selv har jeg vært i gruva i 40 år, det vil bli nesten 50 år etter den pensjonsordningen vi har. Dette er langt for mye, og vi må kreve og bli hørt

når vi sier at grensen i hvert fall må settes ved 60 år. Vårt forbund har gjort mye for å hjelpe oss, men vi håper å komme et steg videre ved hjelp av Kongressen.

Egil Wigggen Henriksen, Bergen NNN: Hübenbeckers forslag støtter jeg. Medlemmene innen lavtlønnsfagene stiller spørsmål om det nå ikke snart skal gjøres noe radikalt. Og de etterlyser resultater av den solidariske lønnspolitikken vi påberoper oss. Forholdet er jo at vi helt holdes utenfor lønnsglidningen. Det vi måtte oppnå ved et oppgjør spises opp i perioden, og så er vi helt på bunnen igjen ved neste korsvei.

Bjarne Andresen, Sarpsborg, Papir: Mentsen hadde i tankene at det kostbare produksjonsapparat vi nå har ikke kan stå. Jeg håper han også har i tankene de arbeidstakere som sørger for at maskinene er i drift døgnet rundt, de helkontinuerlige skiftarbeiderne. Disse ble i virkeligheten straffet ved oppgjøret i 1968 og jeg må be Sekretariatet om at de nå tar opp til grundig prøving hele problemkomplekset for de helkontinuerlige skiftarbeidere. Når det gjelder det siste tariffoppgjøret vil jeg ellers få minne om at det var ikke bare Kjemisk som forkastet. Også Papir gjorde det. Måten en behandlet oppgjøret i 1868 på får jeg inderlig håpe vi aldri opplever mer.

Osvald Olsen, Høvåg, Jern og Metall: Jeg lurer på om Arbeiderpartiet denne gang har gjort fagbevegelsen en bjørnetjeneste. Var det tilsiktet eller tilfeldig at partiet hadde sitt landsmøte før Kongressen? Det er klart at vi i fagbevegelsen skal drive politikk, men vi vil gjerne selv få legge opp den politikken vi skal føre. Ikke bare følge opp Arbeiderpartiets vedtak. I forbindelse med senking av pensjonsalderen til 65 år blir det her hevdet at vi må huske på at det er vi som skal betale utgiftene. Hvorfor skal vi det så lenge vi vet at det er folk her i landet som har penger nok? Det som skal til er at vi sørger for å få kontroll over kapitalen.

Mauritz Østhaug, Oslo, Kjemisk: Oppgjørsformen i 1968 var uheldig. Det ser ut til at det hele skal gjøres mer innviklet og forhandlingsutvalgene fratras innflytelse. Det virket helt urimelig når forbund som ikke ønsket å være med i fellesoppgjør i NAF ble presentert et ultimatum. Tidsmessig var også det hele håpløst. Når det gjelder hvilke oppgaver en skal prioritere; pensjon, kortere arbeidstid eller lønnsstillegg, er dette et skjønsspørsmål. Det hele må sees i sammenheng, men det synes klart at lavere

pensjonsalder må komme først. Jeg viser ellers til Ingeborg Jacobsens innlegg. Vi står overfor liknende problemer i vårt forbund. Det heter så riktig at alle skal ha samme betaling for likt arbeid, men vi ser jo at kvinner havner i de to laveste lønnsklassene uansett.

Th v. Karl sen, Sekretariatet: Jeg mener å ha tatt opp forslag nr. 231 før strek ble satt. Forslaget er fra Forsvarsstabens Etatsforening, og jeg mener da forbundsstyrets innstilling til det forslag som Forsvarsstabens Etatforening har sendt inn. Jeg siterer forbundsstyrets innstilling:

«Forbundsstyret slutter seg i prinsippet til forslaget om en nedtrapping av pensjonsalderen. En er imidlertid av den oppfatning at det bør tas sikte på en alminnelig nedtrapping av pensjonsalderen både for kvinner og menn, i første omgang til 67 år, og i neste omgang 65 år.»

Når jeg tar det opp er det fordi jeg mener at det er mer dekkende enn det som står i Handlingsprogrammet om samme tema under punkt 8. Selv om sekretær Strand har hevdet at det ikke er noe uenighet i vårt forslag i relasjon til Handlingsprogrammet, er det som sagt bedre i formen, slik at vi kan unngå misforståelser. Hvordan det best skal ordnes rent praktisk under den videre behandling, vet jeg ikke nøyaktig, men antar at redaksjonskomiteén kan se det i sammenheng med sitt øvrige materiale.

Ellers gir jeg min uforbeholdne tilslutning til det som Højdahl sa i forbindelse med oppgjørsformene. Vi må få oppgjør som ikke animerer så sterkt til indre strid. Vi må heller samle kreftene til å kjempe mot dem som vi vel egentlig skulle kjempe mot. Vi må akseptere at utgangspunktet er noe forskjellig og i tråd med det at de enkelte grupper får ivareta sine spesielle interesser, men innenfor et fellesskap som ikke sprenger sin ramme. Vi må kunne gå inn for utjamning og jamstilling i de sosialpolitiske sakene. Jeg er enig i Sekretariatets framlegg om oppgjørsformen — at man må ta stilling til den i hvert enkelt tilfelle.

G u n n a r K o k a a s, Høybråten, Grafisk: Jeg ville egentlig tatt opp forslag nr. 311, sålydende:

«Forslag om vedtak til visse retningslinjer for tariffoppgjør.

Vi foreslår at Fagkongressen gjør vedtak om at det skal være fri adgang for de forbund som ønsker det å forhandle forbundsvis og

gjennomføre hele tariffrevisjonen helt fram til og med avstemningen alene. Likeledes at LO's ledelse ikke inngår noen økonomisk rammeavtale som binder de forbund som ønsker å forhandle alene.

Videre foreslår en for Fagkongressen at den uttaler seg for at en automatisk indeksregulering er en naturlig og nødvendig del av enhver tariffavtale og den sikreste garantien for kompensasjon for prisstigningen. Likeså at et svingningstall på 3 poeng må være maksimum etter det nye utgangspunkt for indeksberegningen,» —

men forstår at det nå er for sent, siden altså strek er satt. Jeg vil imidlertid uttrykke min støtte til andre forslag som går i samme retning. Vårt forbund står nemlig på det standpunkt at forbundene selv må avgjøre sin oppgjørsform. Det er logisk nok at noen forbund som ikke når fram alene, går sammen i oppgjørene, men for oss har det vært slik at det har vært enklest å løse oppgavene alene. Den tekniske utviklingen har aksentuert dette forholdet. Det er ikke bare for at vi kan nå et bedre økonomisk resultat at vi ønsker forbundsvise oppgjør, men også det forhold at vi selv bedre kan snakke om de nye tekniske tingene som kommer inn. Det kan dreie seg om nye maskiner eller utstyr hvor spørsmålet kan være om det skal betjenes av ufaglært arbeidskraft.

Det forrige oppgjøret ble litt av en karikatur. Det ble sagt av Sekretariatet at det skulle være forbundsvise oppgjør. Siden opplevde vi at det mindretallsforslaget som ble fremsatt i Representantskapet og som inneholdt en setning som ble forkastet, ble det man likevel fulgte. Representantskapet gikk ifra sitt flertallsvedtak. 10 forbund gikk ut i fellesoppgjør, og det trakk med seg de øvrige, slik at Grafisk og andre ikke fikk forhandle alene. Etter oppgjøret sto vi igjen med null i resultat.

Jeg vil her betone at om noen forbund skulle oppnå mer enn andre, så vil det ikke skje på de andres bekostning, men eventuelt på arbeidsgivernes. Om det finnes avantgardeforbund som kan få ut mer enn andre, så må det være riktig å la disse få slippe til for egen del og dermed trekker de også de andre lettere med seg til høyninger av nivået.

K n u t N a k k e n, Oslo, Skog og Land: Foregående taler og andre før ham, har oppfattet det som om det ikke skulle kunne gå an å ta opp forslag som er innsendt og står i den gule boka etter at strek er satt. Jeg har oppfattet det slik at forretningsordenen setter sperre bare for nye forslag.

Trygve Bratteli, til forretningsordenen: Det er beklagelig men det er nok Nakken som her har misforstått. I forretningsordenen står det uttrykkelig: «Innsendte forslag som ikke opptas av noen representant, bortfaller.» Dessuten gjorde dirigenten uttrykkelig oppmerksom på at forslag kunne tas opp hos dirigenten i forbindelse med at strek ble satt. Ikke at de nødvendigvis måtte være tatt opp før man besluttet å sette strek for inntegning av talere.

Arlid Kalvik, Oslo, Grafisk, til forretningsordenen: Jeg deler Nakkens oppfatning idet det fra dirigentplassen ble sagt *nye* forslag. Jeg mener: Det ble sagt nye forslag, men fordi man kanskje da tenker på såkalte forslag fra salen som ikke står i den gule boka, oppstår misforståelsen. Man trodde da at forslag som var innsendt og allerede står i den gule bok var «gamle» og ikke behøvde å bli tatt opp spesielt. Fra vårt forbund er det tre talere som har tegnet seg og som har forslag de vil ta opp.

Dirigenten: (Odd Helland): Brattelis fortolkning er korrekt. På forrige kongress var det en rekke forslag som var innsendt, men som ikke ble tatt opp.

Trygve Bratteli til forretningsordenen: Dette er ikke noe å ta noen krangel på, men det vil være umulig å lede et møte som dette om ikke forretningsordenen følges. Det er de forslag som tas opp *her* som blir tatt opp til votering. Den forretningsorden vi nå følger, er i ny redaksjon og gir klart nok uttrykk for dette.

Ingolf Holthe, Trondheim, Sør-Trøndelag fylke: Jeg har tatt opp forslag nr. 238 fra Trondheim og omegn faglige samorganisasjon. Det er sagt så mye i forbindelse med tariffrevisjonene, at jeg kan avstå fra det, men jeg støtter alle forslag som går inn for forbundsvisse oppgjør. Jeg vil ta opp tråden om pensjonsalderen. Her er den 70, mens den i Sverige og Danmark er 67 år, og i Finland 65 år.

Spørsmålet gjelder nedsettelse av den alminnelige pensjonsalder fra 70 år til 67 eller 65 år, og å finne fram til fleksible ordninger som tar hensyn til spesielle grupper. Jeg sikter da til grupper som skogsarbeidere — fiskere — industriarbeidere — sjømenn — førtidspensjoner for personer som er svake, og adgang til utsatt pensjon for personer som av trivselsgrunner vil fortsette i sitt arbeid, en slik utsettelse bør selvsagt vurderes i sammenheng med arbeidslivet, men grensen oppad må ikke overstige 70 år.

Jeg er overbevist om at en sunn og riktig pensjonsordning vil bidra til høyere produktivitet og virkeliggjøre en gjensidig hjelpsomhet. Gjennom sosiallovgivning og en videre forbedring av folketrygden, skal vi sikre at de som har gjort en innsats for samfunnet kan se alderdommen trygt i møte, at de som ikke kan klare seg selv, får full støtte av samfunnet. Det er å sette mennesket i sentrum for samfunnets omsorg. Det er en hovedoppgave som krever en masse arbeid og et nært samarbeid mellom stat- og kommune, forskning, arbeids- og næringsliv. Det krever bl. a. endringer i samordningsbestemmelser av pensjons- og trygdeytelser, og vi må komme fram til utfyllende bestemmelser som er nødvendige.

Førtidspensjonering alene krever en ganske omfattende planlegging og utredning. I Sverige er det nedsatt et arbeidsutvalg som har som oppgave å gå gjennom de regler og bestemmelser som gjelder. Dette er gjort etter krav fra det Svenske LO.

Bakgrunnen er at man særskilt skal ta sikte på dem som på grunn av sin alder og de krav som det moderne arbeidsliv stiller, har vanskelig for å fortsette sitt arbeid, eller komme inn i et nytt arbeid. Nytt syn på invaliditetsbedømming må til.

Det vil kreve et stort arbeid å legge til rette en bedre pensjonstilværelse enn det vi har nå. De må ha noe å se fram til, ikke bare en pensjon i kroner og ører. Frykt for alderdommen må elimineres, man må ha noe å leve for, det må skapes en aktivitet, man skal ikke bare være henvist til sofaen og lenestolen. Det kan være mye å gjøre. Det kan være mange interesser som her kan dekkes; hobbies, reiselmuligheter, kunnskaper, engasjement i dertil egnede produktive arbeider osv.

Men jeg vil understreke at på tross av alt det arbeid som foreligger, må målet være at lov om nye pensjonsordninger settes i kraft fra og med januar 1970. Jeg er fristet til å avslutte dette med, uten at det skal oppfattes som en vanlig tirade, at skal vi få en riktig og demokratisk pensjonsordning, må vi sørge for et arbeiderflertall fra høsten av.

Dirigenten: Det gjenstår nå 27 talere.

Ragnar Jonassen, Horten, Vestfold fylke: Det er i og for seg hyggelig at så mange har dvelt ved samme som for meg er hovedsaken under dette punkt på dagsordenen, nemlig pensjons-spørsmålet. Jeg er enig i at pensjonsalderen bør nedtrappes. Om jeg forsto Einar Strand rett, så mener han at det primære ikke er 67 eller 65 år, men pensjonssatsene. Med andre ord om det økonomiske grunnlaget er til stede for en nedtrapping. Det avgjørende blir altså om en nedtrapping kan gi levelige vilkår for pensjonistene.

Jeg for min del er ikke enig i at vi skal ha fleksibel ordning med aldersgrensen. Erfaringen fra min egen arbeidsplass, der grensen var 68 år, men hvor det var anledning til å søke om å få fortsette til 70, er avgjørende i så måte. Noen søkte og fikk innvilget at de kunne fortsette etter fylte 68 år, men andre fikk det ikke. De siste følte det diskriminerende. Derfor mener jeg at om vi stadfester en pensjonsalder, så får den gjelde konsekvent.

For øvrig er jeg enig i førtidspensjonering for de harde yrkene, særlig for dem som arbeider under dagen, skogsarbeidere og helkontinuerlige skiftarbeidere. De bør da også ha overkompensasjon slik at deres pensjon kan gi levelige vilkår.

Dirigenten: Dette var siste taler i formiddagsmøtet. Møtet hevet.

Møtet hevet kl. 13.00.

Ettermiddagsmøtet tirsdag 20. mai kl. 14.30.

Dirigent: Odd Helland. Sekretær: Evelyn Svendsen.

Odd Eide refererte protokollen fra formiddagens møte. Den ble godkjent etter at Jan Johansen, Narvik, Jernbaneforbundet, hadde etterlyst forslag nr. 141 og fått en forsikring om at dette forslaget ville bli inntatt i protokollen.

Anders Tangen, Norges Fiskarlag: Det har vært en glede å være her som gjest og jeg har med interesse lest dagsordenen og de mange forslag som er kommet inn. Det er først og fremst trygghet en søker, trygghet på arbeidsplassen, trygghet under sykdom og i alderdommen. Trygghet og sikrere sysselsetting innen fiskeriindustrien går forståelig og naturlig inn i forslagsmassen. Her vil jeg bare minne om at en på dette felt står overfor faktorer som innebærer vansker som en ikke har på andre områder av arbeidslivet. En må være varsom og ikke kreve trygghet for hundrer på bekostning av utrygghet for tusener. Jeg er glad for det nyanserte syn en er kommet fram til i Sekretariatets innstilling, og jeg tror det samarbeid det pekes på bør grenes ut og føre til kontakt med dem som skal føre produktet på land. En kan gjerne si at det er en hel landsdels forutsetning for sysselsetting og bosetting det står om. Men når jeg tok ordet var det først og fremst for å få lov til å overbringe en gave til LO. Og Fiskarlagets gave er et teppe til en verdifull avlegger av LO's virksomhet, nemlig LO-skolen.

P. Mentsen: Vi er oppriktig glad for gaven. Hils og si at vi setter pris på så vel gaven som Fiskarlaget.

Kongressen fortsatte så behandlingen av:

Dagsordenens punkt 5. Tariffspørsmål og diverse avtaler.

A. Den økonomiske og faglige situasjon.

B. Fagorganisasjonens Tariffpolitikk.

O d d H ø j d a h l, Sekretariatet: Sekretariatets forslag når det gjelder arbeidsmarkedspolitikken er nå delt ut i form av en sten-silert innstilling. I den forbindelse er det grunn til å peke på at vi i Norge etter krigen ikke har hatt noen stor arbeidsløshet sett i internasjonalt perspektiv. Vårt hovedproblem har vært ledig-heten om vinteren, men i den senere tid har en funnet fram til tiltak som demper denne ledigheten noe. Dette kan en imidlertid ikke slå seg til ro med da en i framtida vil stå overfor langt alvorligere sysselsettingsproblemer. Problemer som krever at det offentlige kommer langt sterkere inn i bildet enn tidligere. Arbeiderpartiet og LO tok i september i fjor opp en rekke konkrete forslag i et brev til Regjeringen. En ønsket en utbygging av arbeidskrafts-myndighetsapparatet og spesielle trygdeordninger for å mestre problemet. Det er kommet en stortingsmelding, men den er ikke noe svar på våre henvendelser. Riktignok inneholder meldingen en verdifull analyse av moderne arbeidsmarkedspolitikk, men vi får ingen konkrete forslag på de tiltak som er foreslått fra LO's side. LO må derfor fram til et alternativ til Regjeringens arbeids-markedspolitikk. En har i LO tatt sikte på å få i stand en ekspert-utredning som vil tjene som et program for fagbevegelsens poli-tikk på dette området i framtida.

P e r U t s i, LO's distriktskontor, Kirkenes: Jeg vil spesielt hen-lede oppmerksomheten på forslagene nr. 141 og 154 og Asbjørn Aslaksens forslag. Alle tre forslag peker på det urimelige i at når husmora nordpå går til kjøpmannen får hun mindre i varer for sine penger enn husmora i f.eks. Drøbak.

S i g u r d K a r l s e n, Trondheim, Kommuneforbundet: Jeg vil understreke det Højdahl sa i sitt første innlegg om de organisasjoner som står utenfor LO. Det er problematisk for oss, etter at vi har vedtatt et forslag, å se organisasjoner utenfor LO da komme for å be om forhandlinger. De starter jo da der hvor vi avsluttet. Det er der nok å vise til barnehagestreiken. At de det gjelder har krav på bedre kår skal jeg ikke betvile, men måten en går fram på er å beklage. Utviklingen er både publikum og den borgerlige presse ansvarlige for. En får inntrykk av at bare man ikke står tilsluttet LO må det vises hensyn til arbeidstakernes krav og argumenter. En nærmest heies fram, mens arbeidstakere i LO, som fremmer rettferdige krav, får til svar at det må vises ansvar og hensyn. Hvis vi i det hele tatt får noen presse. Ja, vi kan endog oppleve

at arbeidstakere innen LO som har vedtatt et forslag og derfor har plikt til å bli på sin arbeidsplass, blir stemplet som streikebrytere under en konflikt som barnehagestreiken.

Olav Lerø, Oslo, Bygning: Når det gjelder oppgjørsformen tror jeg ikke problemet er fellesoppgjør kontra forbundsvis oppgjør. Den misnøye som kommer til uttrykk fra medlemmene stikker dypere. En har en følelse av at LO's holdning ikke har vært tilfredsstillende. Det som betyr noe er at Representantskapet legger opp til en best mulig kjøreplan og at denne blir gjennomført. Det er en fast holdning en savner. Den splittede holdning en har sett hos våre egne står i irriterende kontrast til motpartens faste holdning. Det er med bakgrunn i de erfaringer vi høstet fra oppgjøret i 1968 jeg har fremmet det forslag som er referert fra dirigenten.

Rolf Hauge, Oslo, Papir: Jeg viser til vårt forbunds forslag nr. 224—229, som tar sikte på å sette ned pensjonsalderen til 65 år. Vi er klar over at kravet må sees i sammenheng med andre vesentlige krav, men vi har blant våre medlemmer sett en klar prioritering i retning av lavere pensjonsalder. I tillegg må vi også skyve i første rekke en nedsettelse av arbeidstida for helkontinuerlig skiftarbeid, og jeg viser der til forslag nr. 281. Vi er nå kommet i den situasjon at en del av de som er i helkontinuerlig skiftarbeid har lengre arbeidstid enn de som er i døgnkontinuerlig arbeid. Dette er en helt uholdbar situasjon. En endring må komme snarest. Ut fra dette synspunkt kan vi slutte oss til Sekretariatets innstilling når det gjelder arbeidstida, men må opprettholde vårt eget forslag når det gjelder pensjonsalderen.

Trygve Hartvedt, Horten, Jern og Met.: Oppgjørsformen kan vi diskutere gjerne fra i dag og fram til neste oppgjør. Vi kommer ingen vei så lenge motparten kan tvinge oss inn i et fellesoppgjør. Skal en få en løsning på spørsmålet, må en først få endringer i Arbeidstvistloven. Når det gjelder pensjonsalderen får vi tenke på at vi på arbeidsplassen er med på alle mulige rasjonaliserings- og effektiviseringsbestrebelsler for å bedre lønnsomheten. Dette fører til stadig hardere tempo og en ser at alle over 60 år har vansker med å følge med. Vi må ta konsekvensen av det utviklingen krever og være villige til å betale for det. Hvis ikke, vil vi stå overfor uante problemer i framtida. Jeg vil anmode Kongressen å gå inn for Jern og Met.s forslag om en pensjonsalder på 65 år.

T o r H a l v o r s e n, Skien, Telemark fylke: Vi står overfor store oppgaver som må løses og det er klart vi må prioritere. Lavtlønnsgruppene og skiftarbeidernes problemer peker seg ut. I motsetning til en annen taler vil jeg hevde at lavtlønnsproblemet også er en politisk sak. Så mange ting knytter seg til dette sakskomplekset at det må være åpenbart at også den politiske vei må nyttes for en løsning. Når det gjelder skiftarbeiderne har vi hørt at skjevhetene for dem bare er økt og med et resultat slik at enkelte grupper har fått lengre arbeidstid enn de i døgnkontinuerlig arbeid. Dette må rettes snarest. Ellers opptar alltid oppgjørsformene oss sterkt. Jeg skulle ønske at vi viste lønssystemene samme oppmerksomhet. Jeg tror at det er på tide at andre vurderinger legges til grunn for lønssystemene enn tidligere, og jeg har derfor satt fram det forslag som er referert av dirigenten.

H o l m M o r g e n l i e n, Årnes, Tjenestemannslaget: For meg som til daglig steller med skattespørsmål er det åpenbart at Arbeiderpartiets alternativ til nytt skattesystem er det som best tar hensyn til dem som i dag trekker det tyngste lasset. Jeg vil ellers gi min spesielle tilslutning til siste avsnitt i Sekretariatets innstilling.

I n g v a l d H a n s e n, Sekretariatet: Jeg skal for en gangs skyld ikke blande meg opp i debatten om oppgjørsformene, men bare uttrykke ønske om at denne diskusjonen en gang må komme ned på et realistisk plan. Når det gjelder skattespørsmålet er å si at LO's og partiets intensjoner for en omlegging var en utvisking av urettferdighetene i vårt nåværende system, særlig mellom lønns- og næringsinntekter. En ville også over til et system som kunne frigjøre arbeidskraft til noe nyttigere enn å granske skjemaer fra hundretusener av skatteyttere, og en ville skarpere rettsreaksjon mot alle former for skattesnyteri. Det forslag Regjeringen har lagt fram fjerner på ingen måte urettferdighetene. Tvert imot. Partiet har lagt fram et motforslag som bygger på de intensjoner jeg nevnte og jeg er glad for at dette er et forpliktende forslag i tilfelle en regjeringsposisjon. Hvilken betydning det har at Sekretariatets innstilling i skattespørsmålet får enstemmig oppslutning, kan jeg ikke sterkt nok understreke.

A r v e M a t h i e s e n, Gjøvik, Handel og Kontor: Da forbundsvis oppgjør ble vedtatt skapte det håp, og jeg er av dem som tror at vedtaket i LO's representantskap var ærlig ment. Men det var uhyggelig å se hvor lett det var for NAF å få LO inn i fellesoppjørets blindgate. Vi så hvordan passiviteten fikk overtaket innen

LO og hvordan det motsatte var tilfelle innen NAF. Det er ellers sagt ting om solidarisk lønnspolitikk i debatten som jeg ikke kan akseptere. Jeg sier meg enig med Højdahl, som mente at en ikke kunne sette en lønnstakergruppe opp mot en annen. Jeg vil fra denne talerstol gratulere deg, Højdahl, for at dere oppnådde noe mer enn mange andre ved oppgjøret. Det er også solidarisk lønnspolitikk. Når det gjelder pensjonsalderen kan jeg ikke følge Sekretariatets innstilling. Det hele er ren tukling og så langt som jeg kan forstå, i strid med vedtaket på Arbeiderpartiets landsmøte.

Arne Andresen, Oslo, NNN: Jeg lyttet med interesse til Finn Nilsens innlegg om oppgjørsformene. Men jeg må si at jeg tror det er altfor optimistisk å tro på noe samordnet inntektsoppgjør for alle grupper i dette landet. Det er en framtidsmusikk som vi hittil ikke engang kan høre tonene fra. Jeg er ellers enig med Mentsen i at det er den aktuelle situasjon foran hvert oppgjør som bør bestemme formen. Men når det er sagt, vil jeg også si at det som bør være et fastlåst prinsipp er at vedtak i våre organer skal respekteres. Videre at «ja»- og «nei»-stemmer skal respekteres i tariffavstemningene. I NNN ønsker vi ikke 1968-oppgjøret om igjen. Det var som kjent stort flertall for forbundsvisе oppgjør i Representantskapet. Men Norsk Arbeidsgiverforening var ikke enig i dette. Og vi så at NAF's linje vant fram. Vi minnes derfor med liten glede oppgjøret. Vi hadde på forhånd de beste forutsetninger for dette oppgjøret. Vi hadde fått vedtaket om forbundsvisе oppgjør og vi hadde medlemmene i ryggen for dette. Vi trodde også at vi hadde Representantskapets vedtak i ryggen. Men resultatet ble langt fra tilfredsstillende. I hvert fall ikke for oss som har lavtlønnsgrupper, store sådanne. De har forresten tilknytning til bedrifter som har en lønnsevne som skulle tilsi at de i hvert fall kunne komme ut av et oppgjør med lønninger som ligger på midten av det som er gjengs for lønnstakere i alminnelighet.

Slik som dette kan det ikke fortsette, iallfall ikke at Representantskapets vedtak settes til side. Jeg står fast ved at hvis vedtak der skal omgjøres, så bør saken tilbake til dette organet og det må være det selv som tar avgjørelsen. Dette reiser spørsmålet om Representantskapet i det hele tatt er det rette sted for vedtak om oppgjørsformen og taktikken. Jeg er kanskje nå noe tidlig ute i forhold til dagsordenen, men jeg mener at dette også har relasjon til koplingsparagrafen i Arbeidstvistloven.

Ett er sikkert: Det er av ødeleggende virkning hvis medlemmenes mening ikke respekteres i oppgjørene. Vi vet at en rekke bedrifter har lønnsevne til å lønne sine ansatte etter gjennomsnittet

for det store flertall. Men får vi slike oppgjør som i 1968, skjuler de seg bak dette med lavtlønnsfag, enten det nå er etter direktiv fra NAF eller av andre årsaker. Skylden for 1968-oppgjøret skal vi ikke fordele, men opplegget var klosset og det var ingen taktikk fra vår side.

Dirigenten: Om innleggene blir like lange heretter, så er det gitt at dette møtet ikke kan avsluttes kl. 17 slik meningen er. Jeg vil henstille til representantene å korte innleggene ned.

Harry Tørmøen, Oslo, NNN: Jeg vil understreke det som sekretær Arne Andresen i NNN nettopp sa. De største lavtlønnsgruppene innenfor LO finner en innenfor vårt forbund. De er ikke lenger med i det som kalles velstandsutviklingen. Det er derfor forbausende og nedslående når Sekretariatet bare berører med halvannen linje lavtlønnsproblemet i sitt framlegg. Det burde vært sagt langt mer, og mer konkret.

Ikke tror jeg at lavtlønnsproblemet bare kan løses på faglig basis. Kanskje kan vi utrette noe etter neste valg, hvis vi får regjeringsmakten. Det nytter ikke lenger å slå seg til ro med en pott ved hvert oppgjør. Den retter bare opp ubetydelige, relative skjevheter mellom gruppene innenfor vårt forbund. Men lavtlønnsproblemet løser den ikke. Jeg er klar over at løsningen ikke er enkel, og selv om løsningen i Sverige heller ikke er god, så har man i hvert fall der kommet noe lenger.

Jeg vil støtte forslaget fra Odd Hübenbecker og henstiller til Kongressen at det blir enstemmig vedtatt. Det er ikke lenger verdig for LO å ha grupper som skal klare seg med lønninger under eksistensgrunnlaget.

Einar Strand, Sekretariatet: Jeg må på grunn av innkortingene av taletiden begrense meg til å svare på enkelte av innleggene. Det gjelder da først Henriksen og forslag nr. 157. Det er til dette å si at det allerede på et tidlig tidspunkt ble tatt kontakt med NAF og at det senere ble gjort en interpellasjon fra Ragnar Christiansen i Stortinget. Den 28. mars ble det så lagt fram en proposisjon fra Regjeringen hvor det foreslås fritak for skatt av sluttvederlag i forbindelse med oppsigelser av eldre arbeidstakere. Bestemmelser om dette skal tas inn i skatteloven.

Videre: Sekretariatet legger fram et handlingsprogram. Av det går fram at vi ønsker en pensjonsalder på 65 år og 63 år for spesielle grupper, en fleksibel ordning dessuten. Jeg sa i mitt innlegg om pensjonssaken at Sekretariatet har gått inn for å få løst det

vedtak som Kongressen gjorde på forrige kongress. Og det er hva vi er i ferd med å forsøke. Nå er det nedsatt en offentlig komité, og vi ber om påskyndelse av arbeidet i den. Vi mener at det er sagt fra i alle politiske partier om denne saken og at det foreligger politisk grunnlag for å regne med en nedsettelse av pensjonsalderen til 67 år. DNA har foreslått det samme på sitt landsmøte som det Sekretariatet her foreslår: 67 år, en fleksibel ordning og fratreden tidligere for bestemte grupper om det er eget ønske. Det er ut fra dette politiske klima vi foreslår 67 år, men etter handlingsprogrammet streber mot 65 år.

Arne Jonny Hansen, Porsgrunn, Kjemisk: Jeg skal vokte meg for å ta opp forslag — og jeg skal heller ikke bruke for lang tid, for jeg har strøket flere punkter jeg hadde tenkt å ta opp. Men ett punkt må jeg få lov å nevne, og det gjelder skiftarbeidernes stilling. Det er meget viktig å få rettet opp gamle synder her. Min avdeling, avd. 48 Herøya, har sendt inn forslag i den retningen. Men å senke arbeidstiden er ikke nok. Vi må få bedre skiftordninger som gir et riktigere forhold mellom helkontinuerlige skiftarbeidere, rundskiftarbeidere og dagarbeidere. Jeg håper på real behandling i redaksjonskomitéen av våre innsendte forslag.

Dessuten støtter jeg varmt Tor Halvorsen med det forslaget han la fram om et eget utvalg.

Kurt Mortensen, Kirkenes, Finnmark fylke: Jeg viser til Sekretariatets forslag om subsidier, skatter m. v. og forslag om oversendelse til Sekretariatet av de forslag som det i innstillingen vises til. Det gjelder forslag fra en rekke foreninger i Nord-Norge, og bakgrunnen er at vi ikke får det samme for krona i Nord-Norge som folk i andre deler av landet. Vi har de høyeste levekostnader i landet. Når vi vet at omsetningsavgiften blir beregnet på toppen av de andre utgiftene, blir det en ekstraskatt vi pålegges. Etter det jeg forstår vil momsen øke nettopp dette misforholdet.

Blant alle forslagene vil jeg nevne den motiveringen som lossearbeiderne i Hammerfest ledsager sitt forslag med. Det heter i deres motivering, og jeg siterer siste avsnitt: «Fagorganisasjonens slagord om solidarisk lønnspolitikk bør sannelig levendegjøres snart, før andre instanser innen den borgerlige leir river initiativet fra arbeiderbevegelsen.»

Jeg kan fortelle at de borgerlige i Finnmark har satt sine fremste økonomiske eksperter i gang for å finne konkrete forslag i denne materien, med tanke på å fremme forslag overfor Regjeringen.

Sekretariatets forslag sier ikke noe som helst. Jeg mener at man kan se på forslag nr. 154 fra Vadsø faglige Samorganisasjon, og at det bør komme som tillegg til Sekretariatets. Jeg siterer forslaget:

«Fagorganisasjonen søker å fremme tiltak i pris- og skattepolitikken som tar sikte på å lette levekostnadene i Nord-Norge. Følgende tiltak vil være særlig aktuelle:

- Økte frakttilskott eller fraktutjevning på vanlige forbruksvarer og dagligvarer.
- Senke boligutgiftene og holde lave strømpriser ved bedre lånebetingelser.
- Motarbeide økt indirekte beskatning og eliminere de mest uheldige virkninger i Nord-Norge ved spesielle avgiftstiltak eller ekstraordinære subsidier.»

Jeg håper Kongressen kan være enstemmig i beslutningen om det.

Dirigenten: Det er gjort forestillinger overfor dirigentene om at dette møte ikke bør fortsette ut over klokka 17 av hensyn til fest-arrangementet i kveld. Helst bør det slutte litt før 17, er det sagt. Dirigenten vil derfor foreslå taletid begrenset til 3 minutter.

Leif Berentsen, Oslo, Sjømannsforbundet: Det går ikke an å skjære ned taletiden nå. Det kommer blant annet en representant fra Sjømannsforbundet som trenger sine fem minutter. Dirigentene burde heller sørge for at folk holdt seg i salen og hørte etter i stedet for å forsvinne ut.

Dirigenten: At representantene er til stede og lytter løser for så vidt ikke det problemet med tiden. Men en annen sak er at selv med 3 minutters taletid vil det være anledning til å se med overbærenhet på Sjømannsforbundets mann hva taletid angår. Dirigenten fastholder sitt forslag og setter det under avstemning.

Votering:

Begrenset taletid til 3 minutter ble enstemmig vedtatt.

Klaus Kjelsrud, Sekretariatet: Jeg er enig med de representanter som sier at vi skulle være ferdig med oppgjøret i 1968. Men også jeg vil si noen ord om det likevel. Jeg tror vi diskuterer det ut fra en gal forutsetning. Verken Kongressen eller Repre-

sentantskapet kan fastsette oppgjørsformen alene. Like lite kan Arbeidsgiverforeningen gjøre det alene, ved beslutninger i sine møter. Skulle det skje at begge organisasjoner gjorde vedtak i sine organer om bestemte oppgjørsformer, kom jo hele oppgjøret til å gå i stå. Det ville bli på samme måten omtrent som da forhandlerne for Nord-Vietnam og USA møttes i Paris og diskuterte i det uendelige om formen på forhandlingsbordet — rundt, firkantet, avlangt eller noe annet. Det må være enighet mellom LO og NAF om man skal få en forønsket oppgjørsform. Slik striden har tilspisset seg om dette, tror jeg det ville være bedre om man nyttet tiden på bedre vis. Situasjonen foran hvert oppgjør må være det avgjørende. Vi kan ikke fatte beslutninger i våre organer som ikke er gjennomførbare og så etterpå gjøre våre forhandlere ansvarlige for at de ikke lot seg gjennomføre. Det var dette vi langt på vei gjorde på representantskapsmøtet i 1968.

A r v i d B. H a n s e n, Trondheim, Jern og Metall: LO-formannen sa i sin åpningstale at det hadde vært en vanskelig periode, men også en interessant periode. Jeg tror medlemmene er enig i at den har vært vanskelig, men om de vil underskrive det interessante, det tviler jeg på. Det mest interessante ved denne Kongressen er den mekanikken man har valgt for å gjennomføre den. Her får man utdelt regnskap på en slik måte at det minner om forholdene hjemme på bedriften, der man får regnskapet utdelt 50 minutter før behandlingen og så skal man på den tiden ta stilling til det.

Her er ikke tid til å gå i detaljer, men jeg vil hevde den kjeterske oppfatning i forbindelse med lavtlønnsproblemet at vi her i landet også har et høylønnsproblem. Det gjør at det straks etter hvert oppgjør skjer et hopp av priser og avgifter, og dermed spises hele lønnsoppgjøret opp.

Om arbeidstiden og de helkontinuerlige skiftarbeidere: Jeg er enig med Mentsen når han sier at nå må det handles i den saken.

Pensjonsalderen: Jeg tror vi kan la mange bestrebelser ligge og at den eneste fornuftige løsning på dette problemet er å be den nye regjeringen etter høstens valg — regjeringen Bratteli — å gjennomføre nedtrappingen.

D i r i g e n t e n: Jeg gir ordet til Asbjørn Aslaksen, Hammerfest, Sjømannsforbundet, som i tillegg til de foreskrevne 3 minutter, elskverdigst er innvilget ytterligere 2 minutter av Berentsen.

A s b j ø r n A s l a k s e n, Hammerfest, Sjømannsforbundet: Jeg har på grunnlag av forslagene fra foreninger i Nord-Norge om leve-

kostnadene der, fremmet et eget forslag i samme sak. Grunnen er at så tidlig som i 1957, da jeg første gang møtte på fagkongressen, var liknende forslag innsendt. De ble også foreslått, og det ble vedtatt oversendt Sekretariatet. Men dermed ble det heller ikke noe mer av dem. Det er ikke noen stor gruppe fra Finnmark her på Kongressen, men vi appellerer til de øvrige representantenes solidaritet. Levekostnadene i Nord-Norge er nemlig spesielt høye. Vi må frakte fra Sør-Norge alt vi skal ha, både klær, mat og materialer til boliger. Jo lenger nord vi kommer i landet, desto lavere viser det seg at gjennomsnittsinntekten er. Det er Sjømannsforbundet og NNN som står sterkest av forbundene der oppe. Så kommer folk til oss og spør om hvorfor det ikke kan gjøres noe for å rette på de skevhetene som er. Vi har vært et tålmodig folk der nord. Finnmark er samtidig et rødt fylke. Arbeiderpartiet har tre av fire representanter på Stortinget. Vi må derfor ta alvorlig de ytringer og de argumenter som våre medlemmer framfører i denne saken. Vi hadde jo også trodd da vi hadde den politiske makten i landet, at vi skulle fått gjennomført noe mer enn tilfellet ble. I dette lange land er krona den samme, men prisnivået forskjellig. Frukt og grønnsaker blir for eksempel å betrakte som en severdighet i hjem i Nord-Norge. Kamerater! La det bli ensartet levestandard. Jeg ber om at forslaget mitt blir behandlet spesielt.

Arne Li, Sekretariatet: Jeg vil henlede oppmerksomheten på forslag nr. 313 fra Grafisk stedsstyre i Stavanger, som har fått forbundsstyrets anbefaling — jeg siterer:

«Ved et hvert framtidig forslag til avtale mellom LO og NAF som binder de enkelte forbund, må det tas inn et forbehold som gjør det klart at der det fra før måtte være bedre avtale, skal ikke denne nye være til hinder for at den bestående avtale fortsatt skal gjelde.»

I motivering er tatt med et eksempel som forklarer hvorfor dette i og for seg unødvendige forslag likevel er nødvendig. Det er erfaring som har gjort at vi fremmer det, som en sikring mot ikke å tape opparbeidede resultater.

John Dønné, Oslo, Kommuneforbundet: Jeg ber representantene om å være oppmerkssomme på Kommuneforbundets forslag om arbeidstida. Jeg siterer forslaget:

«Forbundsstyret anbefaler forslagene (fra avdelingene) og ber LO med all kraft så snart som mulig gå inn for lik arbeidstid for alle lønnstakere, og ikke over 40 timer pr. uke som alminnelig arbeidstid og 36 timer for skiftarbeidstakerne.»

Når jeg tar ordet er det fordi Sekretariatets forslag utskyter den tanke som Kommuneforbundets forslag inneholder. Jeg kunne tenke meg at det som Kongressen vedtar, bør være noe i likhet med det som handlingsprogrammet antyder i saken, jeg siterer: « — 40 timers arbeidsuke, 38 timer for helkontinuerlige skiftarbeidere og helsefarlige yrker.» Også vårt landsmøte i 1966 gikk sterkt inn for dette.

Jeg vil også be om støtte til forslag nr. 284, om nasjonalisering av banker og forsikringsselskaper.

Arthur Mogstad, Malm, Nord-Trøndelag fylke: Mange forslag går ut på å senke pensjonsalderen, men det primære må være å skaffe økonomisk dekning til å kunne gjøre det. Vi har grupper i dag som har 65 år som pensjonsalder, men de har ikke en pensjon som det går an å eksistere på. Det har ingen hensikt å foreslå 67 eller 65 eller enda lavere pensjonsalder hvis det ikke er økonomisk dekning for skikkelige pensjoner. Økonomisk grunnlag må derfor være det primære.

Olav Bratlie, Sekretariatet: Det er reist kritikk mot oppgjørsformen vi hadde i fjor. Papir var et av de ti forbundene som gikk med i felles forhandling. Om vi hadde visst at de øvrige forbund også ville bli dratt med, er det ikke sikkert at vi ville gjort det. Det som er uheldig er at arbeidstidsforkortelse kommer samtidig med tariffoppgjør. Det blir da lite igjen til de generelle tilleggene. Det kan vi også minnes fra oppgjøret i 1965, da vi fikk nedskjæringen av arbeidstida. Men ellers må det være den aktuelle situasjon som er avgjørende for oppgjørsformen.

Jeg vil komme litt inn på hva Flesvig sa om vaktmennene. Det er ganske enkelt slik at bestemmelsen i loven om vaktmennenes arbeidstid er en levning fra tidligere tider, da det tross alt var slik at de fleste yrker var hardere enn vaktmannsjobben. Vaktmennene hadde da et noe lettere arbeid.

Dirigenten: Situasjonen er nå under kontroll for å kunne slutte møtet innen kl. 17. Jeg ber om mer ro i salen, så skal timeplanen kunne holdes.

Tor Aspengren: Tida tillater ikke annet enn å svare på enkelte av innleggene som er kommet. Det står klart for meg etter å ha hørt debatten, at vi burde ha kjørt handlingsprogrammet først, men det kommer altså i morgen i stedet. Det er noen som har antydnet at det ikke er noe for framtida. Men det er nettopp hva det er.

Det er før sagt at innstillingen fra arbeidstidskomitéen skulle foreligge før ferien. Det kan nok knipe. Men etter det komitéens sekretær opplyser skulle vi kunne vente den i hvert fall over ferien. Det tror jeg nok vi skal kunne garantere. Hva det øvrige angår i arbeidstidsforkortelsen, så er det helt på det rene at de helkontinuerlige skiftarbeidere har prioriteten i den videre behandlingen. Om vaktmennene er det vel neppe så enkelt som Bratlie nyss sa. Etter bestemmelsene i loven, er det slik at der vaktmennene gjør manuelt arbeid, skal de ha arbeidstid på linje med andre. Men det er jo noen som mer observerer, og for dem er arbeidstiden noe lenger. Man kan si at vaktmennes forhold burde vært tatt opp før. Ja, det kan nok så være. Det skal i hvert fall bli tatt opp fort.

P. Mentsen: Jeg forutsetter at samtlige forslag under dette punktet på dagsordenen blir oversendt til redaksjonskomitéen.

Om innleggene vil jeg si at de aller fleste gir i hvert fall betinget støtte til det som er gjort i perioden og det som foreslås. Bortsett fra et par innlegg som nok virket meget belærende. De får vi ta for det de er. Det er godt å kunne øve kritikk, men det er ikke fullt så enkelt å være i en akutt situasjon med lockout-trusel. I den forbindelse vil jeg at dere skal huske på at det alltid er to parter i et avtaleforhold og at det ikke er den ene part alene som avgjør forløpet.

Forslaget fra Ingeborg Jacobsen, Drammen, forstår jeg er godt ment. Men om vi følger det, vil konsekvensen være at tilleggene blir mindre for kvinner fordi det blir et lavere totalt beregningsgrunnlag, og det fører igjen til at det blir mindre til fordeling i lavtlønnsporten.

Engers forslag synes jeg er helt nødvendig. Representantskapet har i dag den myndighet som er nødvendig, og man har anledning til å nedsette de spesialutvalg man mener det kan være behov for. Engers forslag vil være å låse fast ting. Nei, Kongressen skal gjøre rammevedtak, og så må Representantskapet gjøre sine vedtak innenfor denne rammen for å oppnå Kongressens hensikt, og dette må skje etter innstilling fra Sekretariatet.

Dirigenten: Debatten er hermed slutt. Alle de opptatte forslag går stort sett inn under tre hovedemner som er pensjonsalder,

arbeidstid og oppgjørsformer. I tillegg noen spredte forslag fra andre felter. Jeg vil nå nevne hvilke forslag som etter dirigentenes oversikt er tatt opp og som vi foreslår oversendt redaksjonskomitéen. Dirigentene mener det vil være uriktig å stemme over hvert enkelt av dem.

Følgende forslag fra Sekretariatet som står i det hvite heftet er tatt opp: 637, 638, 639, 640 og 641. Dessuten Sekretariatets forslag som foreligger stensilert om skatter, subsidier, prisnivå osv, og stensilert innstilling om arbeidsmarkedspolitikken.

Følgende forslag fra den gule boka med dagsorden og innsendte forslag anses tatt opp: Nr. 141, 151, 154, 171, 172, 180, 229, 231, 238 og 284.

Dessuten er det levert inn forslag utenom dette fra følgende representanter: Asbjørn Aslaksen, Sverre Enger, Arne B. Tyssen, Odd Hübenbecker, Jan Tonning, Ole Flesvig, Olav Lerø, Tor Halvorsen, Bernt Aasen, Arne Pedersen og Ingeborg Jacobsen.

Alle disse forslag foreslås altså oversendt redaksjonskomitéen.

Einar Strand, Sekretariatet, til forretningsordenen: Ifølge forretningsordenen er det ikke nok at et forslag er tatt opp, det skal også ha fått støtte av en representant utenfor det område som har sendt inn forslaget før det kan komme til avstemning. Det kan være noen av forslagene her som ikke har fått slik støtte.

Dirigenten: Jeg tror ikke det er grunn til å ta dette opp nå, all den stund forslagene ikke skal til avstemning hver for seg, men skal til redaksjonskomitéen.

Jeg anser voteringstemaet for klart. Vi voterer.

Votering:

Samtlige forslag enstemmig besluttet oversendt redaksjonskomitéen.

Det er framsatt følgende forslag:
som ønskes oversendt Redaksjonskomitéen.

«Kongressen 1969 henstiller til Sekretariatet å treffe de nødvendige tiltak slik at neste kongress kan bli avvirket i mere betryggende former. Grunnet dårlige lydforhold har en stor del av deltakerne hatt *meget vanskelig for å følge med i saksbehandlingen.*»

Forslagsstillere:

Johs. Pettersen, 295, Vest-Agder, Ragnar Jonassen, 296, Vestfold, Arvid Johnsen, 294, Troms, Leo Johannesen, 299, Østfold, Øistein Hansen, 300, Østfold, Per Larsen, 292, Telemark, I. Holthe, 291, Trondheim, E. M. Fossen, 289, Høyanger og H. Angelund, 287, Rogaland.

Dirigenten: Det forslag som Johs. Pettersen har fremmet sammen med flere andre, er selvfølgelig også opptatt. Det er imidlertid av en slik karakter at det vel ikke bør sendes redaksjonskomitéen. Jeg foreslår at det oversendes til Sekretariatet, slik at man til neste kongress kan være oppmerksom på de forhold ved selve kongressavviklingen som er påklaget.

Votering:

Dirigentens forslag enstemmig vedtatt.

Skriv fra Arbeiderpartiets Kvinnesekretariat.

Dirigenten: Fra Det norske Arbeiderpartis Kvinnesekretariat har vi mottatt følgende skriv:

«Landskvinnekonferansen, som ble holdt 8.—9. mai 1969, behandlet vår distrikts- og arbeidsmarkedspolitik.

Under behandlingen av denne sak ble det framsatt følgende forslag:

«Landskvinnekonferansen 1969 henstiller til Landsorganisasjonen i Norge ved dens kongress om å vie lavtlønnsproblemene som særlig vedrører mange kvinner spesiell oppmerksomhet — eventuelt å finne andre veier til løsning av problemene, i det den tariffmessige vei ikke ser ut til å gi de resultater som er nødvendige.»

Forslaget ble enstemmig besluttet oversendt Landsorganisasjonens kongress 1969.

Med partihilsen

Det norske Arbeiderpartis Kvinnesekretariat.

Björg V. Bergh.»

Dirigenten: Dette skrevet foreslås vedlagt protokollen. Skrevet er jo en henvendelse til Kongressen og i det at det vedlegges protokollen ligger at det dermed er referert.

Votering:

Skrivet enstemmig vedlagt protokollen.

Ettermiddagsmøtet hevet kl. 16.45.

Formiddagsmøtet onsdag 21. mai kl. 9.30.

Dirigent: Klaus Kjelsrud. Sekretær: Odd Eide.

Før møtet tok til var det musikk av et ensemble fra Oslo Musikerforening. Unisont ble sunget: «Vi bygger landet».

Evelyn Svendsen refererte protokollen fra ettermiddagsmøtet tirsdag. Den ble enstemmig godkjent.

Marselle Dehareng, FFI: Dere har allerede fått utdelt en skriftlig hilsen fra generalsekretæren i FFI, og jeg skal nøye meg med å uttrykke glede over å få være til stede på denne kongress og uttrykke mine beste ønsker for et fruktbart arbeid. Deres handlingsprogram har jeg lest om, og jeg kan forsikre dere om at programmet vil bli fulgt med stor interesse også utenfor landets grenser.

For noen måneder siden ville jeg ha kunnet hilse dere fra 63 millioner lønnstakere fra FFI, men på grunn av at våre amerikanske venner har trukket seg ut, må jeg i dag begrense meg til 50 millioner. Likevel føler jeg at vår internasjonale bevegelse for mange flere millioner lønnstakere er symbolet på frihet og demokrati. Dette bevises blant annet gjennom alle de brev vi mottar, de spørsmål og ønsker som er adressert til oss fra fagorganiserte ikke bare i Spania, Hellas og Tsjekkoslovakia, men også fra mange land i Afrika, Asia, Latin-Amerika, over alt hvor styresmaktene, militære eller andre, forsøker å kneble lønnstakernes rettigheter, eller bruke fagforeningene i andre henseender enn de som de er grunnlagt for å ivareta. I vår tid er derfor våre bestrebelsler på å hjelpe våre venner i deres vanskeligheter, av meget stor betydning.

Verdens fagorganisasjoner har bestandig vært stolte av sitt arbeid, ikke bare ved at de arbeider og kjemper for de øyeblikkelige interesser som medlemmene har, men fordi de også arbeider for de gamle og de unge og de svake. Disse tankene går på tvers av landegrensene og er blitt en del av det internasjonale spillet. Jeg vet at det også er disse tankene som gir dere inspirasjon under denne Kon-

gressen. Og jeg vil i denne forbindelse takke LO i Norge for den hjelp man har ytt Internasjonales i de 20 år den har eksistert, og ønske Landsorganisasjonen lykke til i dens bestrebelser for stadig å bedre kårene for det norske folk.

P e d e r S ø i l a n d, NKL: Jeg har tatt med en presang. Den er liten, men den er dyr. Når presangen denne gang ble liten er det fordi vi vet at vi må ut med en større om 5 år. Jeg håper imidlertid at man vil finne en framtreddende plass i LO's kontor for vår gave, en blomstervase, og ønsker dere hjertelig til lykke med jubiléet fra NKL.

P. M e n t s e n: Først en oppriktig takk til representanten fra FFI. At man hadde sendt en kvinnelig representant setter vi ekstra pris på i en forsamling hvor kvinnene ikke er for sterkt representert. Jeg er personlig glad for at det var nettopp du som kom og vi takker alle for hilsenen som du bar fram. Til Peder Sjøiland vil jeg si at jeg er glad for at han nå innser at han ikke slipper unna en gave til 75 års jubiléet. Når vi feirer de 70 år er det fordi dette runde tall falt sammen med Kongressen. Det vil ikke være tilfelle når vi runder de 75 år. Ellers vil jeg si at vi setter pris på NKL, en organisasjon hvor mange av våre medlemmer bekler betydelige verv. Jeg sier takk for gaven og håper på det beste samarbeid i framtida.

Dagsordenens punkt 7. Fagorganisasjonens handlingsprogram.

D i r i g e n t e n: Vi går løs på dagsordenens punkt 7 og deretter punkt 8, organisasjonsspørsmål. Begge disse saker regner vi med å ferdigbehandle på formiddagsmøtet. På ettermiddagsmøtet tar vi dagsordenens punkt 6, Fagorganisasjonens engasjement i forsikrings-spørsmål.

LO's nestformann, Tor Aspengren, vil nå holde et innledningsforedrag når det gjelder dagsordenens punkt 7.

T o r A s p e n g r e n: Utkastet til det faglige handlingsprogram som Kongressen skal behandle er et resultat av en helt ny form for programprosess i fagbevegelsen, og det representerer samtidig en ny måte for fagbevegelsen å programfeste sin virksomhet.

Kongressens deltakere har foran seg et dokument som vi på alle måter bør kunne karakterisere som et historisk dokument. Jeg skal ikke komme inn på dette programmets forhistorie, alle Kongres-

sens deltakere kjenner sikkert den ganske inngående. Men jeg må likevel bruke noe tid på enkelte prinsipielle og praktiske sider ved selve den formen for programarbeid som vi har gjennomført i denne forbindelse.

Når det gjelder selve den prinsipielle bakgrunn for programmet, vil jeg gjenta hva jeg sa i mitt foredrag på det store møtet som LO arrangerte 24. september i fjor, som skulle markere starten på Program 69 og LO's verve- og agitasjonskampanje.

«Når norsk fagbevegelse skal utforme et program for framtida, er det to ting som bør gjøres helt klart: Det er en naturlig og selvfølgelig ting at en organisasjon med ønske om å være i pakt med tida med jevne mellomrom må *fornye* seg selv — og at det først og fremst tilligger medlemmene, gjennom sine grunnorganisasjoner, å ha avgjørelsen og ansvaret for den fornyingen.»

Fra første stund har intensjonene bak dette programopplegget vært klare: Vi må fornye oss hvis vi ønsker å følge med i utviklingen — ansvaret og avgjørelsene for denne fornyingen må ligge i medlemmenes hender.

Ut fra de erfaringer, økonomiske og praktiske muligheter vi hadde, laget vi et opplegg som vi håpet skulle innfri denne intensjonen.

Det program som ligger på Kongressens bord er beviset for at forhåpningene ikke bare ble innfridd — men også overgikk de mest optimistiske prognoser.

Vi snakket på forhånd om muligheten for å få startet en 2—300 studieringer — det ble 1000. Vi håpet å engasjere et par tusen av våre medlemmer direkte i programarbeidet — det ble over 10 000. Vi sa fra på forhånd at vi skulle lage en bok hvor alle svarene fra grupper og enkeltpersoner skulle trykkes. Oppslutningen sprenget alle praktiske muligheter for å holde dette ord. Enkelte grupper ga til sammen svar av boks omfang — skulle vi ha trykt alle svarene ville boka blitt av 2—3 telefonkatalogers omfang. I stedet ble vi tvunget til å lage et «journalistisk referat», som skulle gi et tverrsnitt av de meningene som var kommet fram. Bare det utgjør en bok på nær 200 sider.

Ut fra de forventninger vi hadde på forhånd ble oppslutningen en suksess, men det betyr ikke at alt er bare fryd og gammen. Opplegget avslørte under veis en del svakheter som må rettes opp neste gang vi foretar noe liknende. Brevkurset som ble utarbeidet som grunnlag for hele opplegget, var etter vår mening meget godt — de som hadde ansvaret for det gjorde en utmerket jobb. Men når sva-

rene kom inn og meninger og reaksjoner skulle systematiseres og omformes til et konkret program, dukket det opp vanskeligheter. For det første var materialmengden så stor og formen i svarene så ulike at det ble vanskelig å katalogisere dem. For framtida må vi her legge opp en svarordning som gjør det lettere å registrere bredten i de forskjellige meninger og syn. Kanskje bør vi ta i bruk så avansert teknologi som EDB for å kunne mestre de praktiske problemene.

For det andre ble det klart avslørt at enkelte spørsmål kan bli utelatt eller uteglemt i brevkurset — når så programmet skal skrives står man uten meningsyttringer fra medlemmene på enkelte og kanskje meget betydningsfulle områder.

I framtida må vi derfor vurdere mer nøye brevkursets form og innhold før vi setter i gang. En vesentlig del av programarbeidet ligger innebygd i det.

La meg her føye til — slik at ingen misforståelser skal oppstå — at det programutkast som dere har liggende foran dere er så nøye i samsvar med de meningene som medlemmene har gitt til kjenne som over hodet mulig. Takket være det arbeidet som Einar Førde, Ulf Sand, Sverre Frogner og Knut Frydenlund gjorde som brevrettere, har vi klart å få kanalisert fram hovedstrømningene til et konkret program. Alle de instanser som har vært i nærheten av programbehandlingen — det gjelder såvel Sekretariatet og LO's administrasjon som Handlingsprogramkomiteén — har sett det som en hovedoppgave å «transportere» medlemmenes mening fram til Kongressen uten avgjørende endringer. I dette ligger det at *vedtakelsen* av handlingsprogrammet er et forhold mellom Kongressen og fagbevegelsens medlemmer. Når det gjelder alt det materiellet som medlemmene har sendt inn i forbindelse med dette programopplegget, vil det bli oppbevart og stilt disponibelt for enkelte som måtte ønske det, f. eks. på ren vitenskapelig basis, å utnytte stoffet.

Enkelte kan kanskje med rette hevde at selve programutkastet ble for sent ferdig. Også etter vår mening burde bl. a. Kongressens deltakere hatt utkastet tidligere. Dette forhold må skrives på de praktiske vanskeligheters konto. De erfaringene vi nå har skulle tilsi at framtidige program bør og skal foreligge tidligere enn dette.

De praktiske problemer til tross — vi er meget fornøyd med det vi har klart: Vi har fått et godt handlingsprogram, vi har fått viktig erfaring som skal utnyttes i liknende opplegg i framtida, og vi har fått etablert en mer solid kommunikasjonskanal mellom fagbevegelsens medlemmer og den sentrale ledelse. Opplegget har vært en vitaminsprøyte for organisasjonsdemokratiet.

Men det er ikke bare programbehandlingen som representerer noe nytt — også i innholdet vil man finne signaler som markerer at fagbevegelsen er i ferd med å sprengte rammen fra å være tradisjonell lønnskasserorganisasjon til å bli moderne folkeorganisasjon med medlemmenes totale livssituasjon som arbeidsfelt.

Hele debatten omkring handlingsprogrammet har avslørt det meningsløse i å trekke grenser for vår virksomhet.

Grensen for fagbevegelsens virksomhet vil til enhver tid følge de skiftende behov for støtte, hjelp og interesseivaretagelse som våre medlemmer har til enhver tid. Krav om fagbevegelsens engasjement både i forbindelse med programdebatten og for øvrig, illustrerer dette: *Fagbevegelsen må* engasjere seg mer i naturvern, *fagbevegelsen må* arbeide mer for lærlingenes og yrkesskoleelevenes interesser, *fagbevegelsen må* gjøre noe mer for å stoppe prisstigningen på boliger, *fagbevegelsen må* ha en utdanningspolitikk, *fagbevegelsen må* sørge for at folk får forbrukeropplysning, *hva gjør fagbevegelsen* for å få fram en bedre fiskeripolitikk osv. osv. En flom av krav om fagbevegelsens engasjement velter i mot oss — den kan skremme oss — men den representerer også en kolossal tillitserklæring. Jeg sa at det var våre medlemmers behov som til enhver tid skal avgjøre grensen for vår virksomhet. Jeg må føye til at våre praktiske muligheter for å løse nye og store oppgaver også representerer en grense. Men den begrensningen som skapes av våre praktiske muligheter bør vi alle se som en utfordring. Her knytter det seg en spesiell forpliktelse til vedtakelsen av det faglige handlingsprogrammet som jeg vil gjøre Kongressen oppmerksom på. Vedtakelsen av handlingsprogrammet betyr at vi får fullmakt til å skaffe oss de praktiske muligheter som må til for å løse oppgavene.

Men dette forhold gjelder ikke bare fagbevegelsens sentrale ledelse — et ja til det faglige handlingsprogrammet er et ja til større aktivitet i hele fagbevegelsen for å virkeliggjøre det. Det må være klart for oss alle: Programmet skal omskapes til realiteter.

Slik handlingsprogrammet foreligger er det på mange måter en blanding av prinsipp- og arbeidsprogram — en blanding som kanskje noen i første omgang ikke vil like. Men etter å ha vurdert dette nøye finner jeg nesten bare fordeler. For det første er det klart behov for en idé-debatt i norsk fagbevegelse, og skal det skje må det gjøres gjennom en aktualisering av våre idéer. Denne aktualiseringen av våre idéer har vi ikke klart å få til gjennom diskusjoner om våre formålsparagrafer. Et programopplegg som det vi nå behandler innebærer en slik aktualisering og muligheten for debatt skulle derfor være større.

For det andre vil denne «blandingsformen» som vi nå har valgt innebære at man ikke diskuterer idéer uten å se dem i en praktisk sammenheng. En av farene ved all idé-debatt er at den ligger fjernt fra realitetenes verden — i handlingsprogrammet utvikler vi idéene fram til konkrete oppgaver.

Det bærende idéprinsipp for norsk fagbevegelse kan uttrykkes ved å si at vi vil arbeide for trygghet og trivsel i et fritt, rettferdig og demokratisk samfunn.

Ut fra denne idé-målsettingen har medlemmene trukket fram skjevheter og misforhold i vårt nåværende samfunn og kommet med konkrete forslag om hvordan disse skal rettes opp eller utryddes:

Tryggheten i vårt samfunn er mangelfull når f. eks. 10 000 arbeidstakere i løpet av siste år måtte slutte på sine arbeidsplasser p. g. a. omstillingsprosessen i næringslivet.

Trivselen blir ikke stor i sterile boligmiljøer, i forgiftet og nedspølet natur eller når økonomiske problemer ligger som en tung bølge over familielivet.

Friheten er neppe reell når man p.g.a. manglende utdanning mister mulighet for valgfrihet i forbindelse med yrke.

Rettferdigheten er ikke stor når de som arbeider lengst og tyngst får dårligst betalt, når kvinne og mann i samme jobb har forskjellig betalt, og når økonomisk rikdom blir nøkkelen til de største goder.

Demokratiet er mangelfullt når de som skaper verdiene i bedriftene har mindre å si enn en tilfeldig aksjeeier, når eiendomsretten gir anledning til å stenge mennesker ute fra store skog- og fjellområder, og når økonomisk makt disponert av noen få personer teller mer enn 100 000 stemmesedler.

Alt det materiell som er kommet inn fra medlemmene er et vitnesbyrd om at velferdssamfunnet ikke er så fullkomment at klasseskiller fortsatt lever og at likhetskravet er levende. For å skape mer trygghet, rettferdighet og demokrati, er det naturlig at fagbevegelsen først og fremst går løs på disse problemer innenfor arbeidslivet.

Det er ganske umulig i løpet av et kort foredrag å berøre og kommentere alle sider ved utkastet til handlingsprogram, men jeg vil knytte noen kommentarer til enkelte saker som samlet den største

interessen under debatten. Med andre ord: De saker som medlemmene selv har pekt ut som de sentrale.

Det er naturlig at mye av oppmerksomheten ble rettet mot selve verdien av det faglige medlemskap. Her har medlemmene vært interessert i to spesielle forhold som har et klart sammenheng. Nemlig forholdet til de uorganiserte, som med den største selvfølge tar i mot de goder som fagbevegelsen oppnår, — men snur ryggen til de organisasjonsmessige forpliktelser.

Det andre forholdet knytter seg til det berettigede krav som alle fagorganiserte har på at medlemskap i fagbevegelsen skal være åpenbart nyttig og fordelaktig. Dette har utkrystallisert seg i et krav om at fagbevegelsen langt mer bevisst må gå inn for å tilstrebe bestemmelser i lov- og avtale-verket som styrker og framhever de fagorganisertes stilling. Dette innebærer bl. a. etter min mening at vi ved framtidige tariffrevisjoner må ofre vesentlig mer oppmerksomhet på andre punkter enn de rent økonomiske.

Men det åpnes også andre perspektiver: Fagbevegelsen må utvide sin servicevirksomhet overfor medlemmene, fortsette og utvide sitt forsikringsengasjement, engasjere oss på nye områder som boligpolitikk og forbrukeropplysning; — og ikke minst spille rollen som medlemmenes interesseorganisasjon overfor offentlige institusjoner, slik at deres ytelser og service blir gitt raskere, og byråkratiseringen bekjempet.

Fagbevegelsen skal ikke legge opp til en virksomhet i konkurranse med offentlige institusjoner og sosiale ordninger, men vi skal supplere samfunnet der det ikke strekker til eller neglisjerer åpenbare behov. På vegne av medlemmene må vi stå fram som det offentlige byråkratiets onde samvittighet.

Nøye i sammenheng med dette fikk vi en debatt om bruk av spesielle virkemidler som skulle presse de uorganiserte til å påta seg de organisasjonsmessige forpliktelser. Konklusjonen på den debatten er en understrekning av det demokratiske sinnelag som alltid har vært levende i fagbevegelsen, men som mange av våre motstandere forlengst har fradømt oss: Ingen ordning med organisasjonsplikt eller solidaritetsbidrag før spørsmålet nøye er utredet, spesielt i forholdet til demokratiets spilleregler og individets friheter. Jeg tror følgende sitat fra studieringen til Halden Jern- og Metallarbeiderforening gir uttrykk for det synet som er mest framherskende:

«Kan vi gjøre klart for de uorganiserte hvilke fordeler de organiserte har «på boka», er det den beste veien å gå. Greier vi å

bygge ut gode støtteordninger i fagbevegelsen selv, og gjøre klart rede for hva de innebærer, trenger vi ikke lenger presse noen inn i organisasjonen.»

Den framtidige tariffpolitikken fikk selvfølgelig også sin part av oppmerksomheten. Debatten om vår tariffpolitikk kan enkelte ganger bli noe «oppfattet», — men de meningsytringene som vi fikk på bordet i denne sammenheng var velbalanserte og grundig overveiet, men bestemte.

Når vi diskuterer tariffoppgjør har vi en tendens til å ende i en slags «stillingskrig» mellom tilhengere av *fellesoppgjør* på den ene siden og *forbundsvis oppgjør* på den annen. Hvis man tar for seg titlene på avsnittene 5—6 og 7 i programforslaget, vil de alene avsløre at man i dette tilfellet var mer opptatt av prinsipielle målsettinger enn av framgangsmåter: Et rettferdig og godt lønnsystem — hensiktsmessige og rettferdige oppgjørsformer — en solidarisk lønnspolitikk, — er målsettingene.

Ut fra den vekt som medlemmene hele tiden har lagt på rettferdighetsspørsmålet, er det riktig at den gjenspeiler seg i vår tariffpolitikk.

Av ulike årsaker er det store inntektsforskjeller i vårt land. Det er strukturproblemer, sesongvariasjoner, geografiske ulikheter, endrede konkurranseforhold osv., som spiller inn. Dette har blant annet skapt et lavtlønnsproblem som er av et større omfang enn hva mange tror, og tross gjentatte anstrengelser klarer man ikke å forbedre situasjonen.

Å få til en bedre utjevning av inntektene gjøres neppe alene gjennom tariffoppgjørene. Både den alminnelige økonomiske politikk og næringspolitikken er her av avgjørende betydning. Myndighetene må med andre ord engasjere seg sterkere. De må drive en aktiv næringspolitikk og samtidig etablere ordninger som kan virke inntektsutjevne. En inntektsutjevne skattepolitikk er et av de sterke kravene som kommer til uttrykk i handlingsprogrammet i denne forbindelse. La meg i denne sammenheng få gjøre det *helt klart* at Regjeringens forslag til nye skatteordninger *ikke* tilfredsstiller handlingsprogrammets krav til utjevne virkning. Når det gjelder Arbeiderpartiets forslag, ser vi en lysning i denne retning.

Den økonomiske vekst i vårt samfunn gir muligheter for økt velstand, enten i form av bedret økonomi som gjør det mulig for oss å øke vårt personlige forbruk, eller utvide fritiden. Vi må her være klar over at vi står over for et valg og et prioriteringsspørsmål, — vi kan ikke få både i pose og sekk. Ønsker vi å øke fritida, koster det penger som reduserer muligheten for bedret økonomi. Vi har

måttet trekke den konklusjonen av medlemmenes mening at økt fritid må utgjøre en viktig del av velstandsøkningen. Det ble også formulert bestemte krav for hvordan denne fritida skal økes: Skiftarbeidernes arbeidstid blir prioritert som det spørsmål som må løses absolutt først, — dernest må den alminnelige pensjonsalder senkes til 65 år.

For mange kom det bastante kravet om senkingen av pensjonsalderen til 65 år som en overraskelse, for så vidt som at denne senkingen av de aller fleste ble prioritert *foran* ytterligere forkorting av den alminnelige arbeidstid.

Kravet om 65 års pensjonsalder bryter også med den målsettingen som Arbeiderpartiet har satt opp i sitt arbeidsprogram for kommende stortingsperiode. Kravet er imidlertid så sterkt at dette ikke kan influere på at vi programfester det. Etter min mening representerer kravet om 65 års pensjonsalder et utålmodig press på våre politiske samarbeidspartnere som jeg er overbevist om vil forårsake alvorlige bestrebelse for å imøtekomme kravet så snart det praktisk, politisk og økonomisk er mulig. At denne forkorting kan gå i ett er urealistisk, — vi må være innstilt på å se den virkeliggjort gjennom etapper.

Når det gjelder den generelle arbeidstidsforkorting, gjør jeg oppmerksom på at vi allerede i lengre tid, bl. a. i Arbeidstidsforkortelseskomitéen, har forberedt steget fra 42,5 til 40 timers arbeidsuke. Jeg fortolker ikke medlemmenes prioritering av 65 års pensjonsalder som at arbeidet med denne forkorting skal stoppes, men at vi skal slutføre hva vi har begynt på, og så konsentrere hovedoppmerksomheten mot pensjonsalderen.

«Trygghet i forandringen» er et aktuelt tema i all faglig og politisk debatt for tiden. Den teknologiske utvikling, strukturomlegginger og endrede konkurranseforhold skaper forstyrrelser og utrygghet i arbeidssituasjonen for et stadig økende antall arbeidstakere.

Siste år var det 10 000 arbeidstakere som ble rammet direkte. Det er ikke bare en pessimistisk spådom, men også en realistisk bedømming når jeg hevder at det ikke vil ta mange år før dette tallet er fordoblet.

Svaret på denne utviklingen er en bredere og mer aktiv arbeidsmarkedspolitikk og en dynamisk næringspolitikk. Målet for denne politikken er å sikre arbeid for alle og bidra til at flest mulig får bedre betalt og mer tilfredsstillende arbeid.

De mennesker som blir rammet av arbeidsledighet skal få all den støtte og hjelp, praktisk som økonomisk, som det er behov for — enten det dreier seg om skoloring, flytting som er nødvendig for å

skaffe nytt arbeide, eller en omstillingslønn som kompensasjon for tapt arbeidsfortjeneste.

Allerede i september i fjor gjorde LO sammen med Arbeiderpartiet et framstøt overfor Regjeringen. Under fellesbetegnelsen «Trygghet i forandringen», oversendte vi Regjeringen to brev som inneholdt konkrete forslag til et mer omfattende engasjement i omstillingsprosessen i industrien, og et mønster for mer aktiv arbeidsmarkedspolitik. Det er tilfredsstillende å konstatere at de synspunkter vi allerede da gjorde oss til talsmenn for, korresponderer fullt og helt med de meningsytringer som kommer til uttrykk fra medlemmene i samband med handlingsprogrammet.

På dette punktet står fagbevegelsen kanskje overfor den største politiske utfordringen for tiden. Det er avgjørende for hele trygghetsbegrepet i vårt samfunn at vi klarer å presse fram en god og omfattende arbeidsmarkedspolitik. Regjeringens holdning til næringspolitikken gir uttrykk for passivitet, slik det bl. a. kommer fram i Regjeringens forslag til et kredittinstitutt, basert på det private næringsliv. *Våre* medlemmer ønsker en aktiv og initiativrik næringspolitikk fra det offentlige. At arbeidsmarkedspolitikken må bli vesentlig mer omfattende enn det er i dag, kan jeg best illustrere ved å fortelle at Sverige i dag bruker ca. 2600 millioner kroner pr. år til arbeidsmarkedspolitik — Norge bruker 200 millioner kroner.

Demokrati i arbeidslivet var et av de spørsmålene som *ikke* var trukket inn i brevkursopplegget, og som vi således ikke skulle hatt mange meningsytringer om. Men dette spørsmålet omfattes for tiden med så levende interesse at det behøvdtes ikke noen «oppfordringer» til meningsytring, — det plasserte seg selv som et av de mest sentrale spørsmålene.

Gjennomføre demokrati i arbeidslivet, skape økonomisk demokrati og fjerne de former for privat eiendomsrett som hindrer utviklingen av demokratiet, var krav med såpass tyngde og bredde at det faktisk måtte bli handlingsprogrammets første kapitel.

Når det gjelder demokratiet i arbeidslivet, kom det til uttrykk *tilfredshet* overfor den utvikling som har funnet sted langs samarbeidslinja, men *utålmodighet* overfor manglende framstøt på styre og bedriftsforsamlingsplan. Alle er innforstått med at styrerepresentasjon og etablering av demokratiske bedriftsforsamlinger *ikke* skaper noen demokratisk arbeidsplass alene. Det gjør heller ikke «samarbeidet på gulvet», men derimot disse to framstøtene i et samspill. Handlingsprogrammet varsler derfor sterkere framstøt på lovplanet som skal åpne veien for demokratiske bedriftsforsamlinger og styrerepresentasjon for de ansatte. Det gis neppe noen *annen* vei til et reelt demokratisk arbeidsliv.

Både i tilknytning til spørsmålet om demokrati i arbeidslivet, som et innslag i likestillingskravet, som et ledd i arbeidet for å skape et rikere liv og som viktig virkemiddel i arbeidsmarkeds- politikken dukker spørsmålet om utdanning opp. Vi har valgt å uttrykke det så sterkt ved å si at utdanning er nøkkelen til menneskelig frigjøring og trygghet.

I debatten om handlingsprogrammet fikk man på bredt grunnlag krav om at fagbevegelsen må etablere en egen utdanningspolitikk som kan ivareta de helt sentrale interesser som knytter seg til denne sektoren.

Målsettingen for denne utdanningspolitikken må være å åpne utdanningsmuligheter som vil skape en tryggere situasjon for arbeidstakerne i arbeidslivet, bedre inntektsmulighetene, men også å tilfredsstille de behov samfunnet har for velutdannet arbeidskraft. Men målsettingen går også ut på at utdanning skal være et middel til menneskelig frigjøring. For at flest mulig skal kunne få ta del i denne frigjøringen må vårt utdanningsystem gjøres mer elastisk, muligheten for å slippe inn på skoler og læresteder må ikke avgjøres av spesielle eksamenspapirer. Adgangen til skoler og læresteder skal være et åpent tilbud *fra samfunnet til alle* mennesker som har et kunnskapsbehov.

Når det gjelder kulturspørsmålet, har vi forpliktet oss til i vår formålsparagraf å være en organisasjon som ivaretar medlemmenes kulturelle interesser. Gjennom et kulturelt engasjement skal fagbevegelsen tilstrebe hva vi gjerne kaller en «meningsfylt tilværelse». I kulturbegrepet legger vi i fagbevegelsen noe langt mer enn teater og konserter. For oss omfatter det også bl. a. menneskelige omgangsformer, utdanning, miljø og personlig engasjement.

Vi bør gjøre en bevisst innsats for å fylle vår oppgave bedre på denne sektoren.

Sammen med den sosialistiske kulturarbeiderforening vil vi utforme og engasjere oss i et framtidsrettet kulturprogram.

Jeg vil påstå at handlingsprogrammet er meget innholdsrikt. Det inneholder arbeidsoppgaver som dekker *hele* menneskets livssituasjon og er i seg selv en illustrasjon på hvilken bredde det er i fagbevegelsens oppgaveområde.

Det kan være vanskelig å peke ut spesielle sider ved programmet og framheve disse som de mest betydningsfulle. Vi kan vel alle ha forskjellige meninger ut fra ønsker og behov — men jeg for min del vil legge meget stor vekt på den vilje til å skape *mer frihet — likhet og rettferdighet* som kommer til uttrykk i programmet. Jeg tror jeg trygt kan si at alle de praktiske oppgaver programmet tar opp er siktet inn mot disse 3 begreper.

Jeg vil også velge å legge stor vekt på hva programmet sier om internasjonale forhold. Ut fra den målsetting om at vi vil arbeide for å virkeliggjøre de samme grunnleggende prinsipper på det internasjonale plan som på det nasjonale — vil vi i konkrete handlinger vise vår solidaritet med de fattige folk i verden og arbeide for et bedret samkvem mellom nasjonene. Mulighetene for en virkningsfull innsats går først og fremst gjennom samarbeid med andre lands faglige organisasjoner og i arbeidet for å bygge opp frie og moderne fagbevegelser i utviklingslandene. Men vi har også mange andre muligheter for å gjøre oss gjeldende, men det forutsetter at vi aktivt kan påvirke vårt eget lands utenrikspolitikk.

Betydningen av det siste illustreres kanskje best gjennom situasjonen omkring utviklingen av bedre nordisk samarbeid med en nordisk tollunion. LO har sammen med broderorganisasjonene og de sosialdemokratiske partiene i de øvrige nordiske land, klart gitt til kjenne overfor regjeringene i Norden at vi ønsker et utvidet nordisk samarbeid. Den borgerlige regjeringen i vårt land har ikke demonstrert noen stor begeistring og entusiasme overfor dette samarbeidet. Dette er en konkret illustrasjon på at fagbevegelsen må bruke all den politiske makt som kan mobiliseres for å få presset fram den rette utenrikspolitiske holdningen i en sak av største betydning for hele vår internasjonale framtid.

Forholdet til Øst-Europa har gjennom alle etterkrigsår vært gjenstand for stor diskusjon, men ikke så stor uenighet som kanskje omfanget av diskusjonen skulle få oss til å tro. Det har vært bred enighet i norsk fagbevegelse om vår holdning overfor de øst-europeiske stater.

I handlingsprogrammet kommer det klart til uttrykk at framtidig kontakt ikke skal stå på oss. Vår holdning skal være preget av ærlig vilje til å bygge ned motsetningene, samtidig som vi klart gir uttrykk for hvilke politiske prinsipper vi selv står for! Vi må forbeholde oss retten til i ord og gjerning å kunne reagere overfor handlinger som strider mot vår overbevisning — enten disse finner sted i øst eller vest.

Innledningsvis la jeg stor vekt på at vedtakelsen av handlingsprogrammet forplikter oss til en mer aktiv innsats slik at vi kan virkeliggjøre det. Handlingsprogrammet skal være organisasjonens arbeidsinstruks i de kommende år.

Vi skal ikke ha noen illusjoner om at vi kan realisere det «gratis» — det vil koste arbeid og annen innsats. Vi skal heller ikke tro at fagbevegelsen alene kan realisere programmet. På en rekke punkter er vi avhengig av politisk støtte.

Vi må også når som helst være klar til eventuelt å revurdere og forsterke vårt handlingsprogram.

Det er med stor glede vi kan konstatere at våre medlemmer har en klar realistisk sans i denne sammenheng — et overveldende «JA» til faglig/politisk samarbeid forteller om det. La meg igjen illustrere den alminnelige oppfatningen blant medlemmene med et sitat fra en av studieringene — denne gang studieringen til Kai Petter Bratli i Drøbak. Den sier: «En fagbevegelse som vil være med på å forme framtida her i landet, kan ikke gi avkall på å gjøre seg gjeldende i de politiske organer i kommune og stat. Den måten dette er skjedd på hittil, som åpent samarbeid med Arbeiderpartiet, vil det etter vår mening være naturlig å fortsette med.»

Var det stor oppslutning omkring det faglig/politiske samarbeidet — var det derimot mindre tilfredshet med selve samarbeidsformene. Vi må derfor sørge for å bevare den store tilliten til det faglig/politiske samarbeidet ved å søke etter bedre samarbeidsformer.

Men dere skal alle sammen være klar over at løsningen av handlingsprogrammets oppgaver på vesentlige punkter er avhengig av hvilke politiske konstallasjoner som blir resultatet av valget den 8. september.

Jeg oppfordrer Kongressen til å gi handlingsprogrammet en bred og samvittighetsfull behandling. Jeg gjentar som en påminnelse hva jeg sa innledningsvis: Behandlingen og vedtakelsen av dette programmet er et forhold mellom Kongressen og de tusener av medlemmer som har vært med i programarbeidet.

Når programmet er vedtatt er et stort programarbeid *avsluttet* — og et hardt arbeid for å realisere det *påbegynt*.

Jeg tar opp Sekretariatets innstilling, forslag nr. 651, sålydende:

«Det framlagte handlingsprogram godkjennes som retningslinjer for fagbevegelsens arbeid i framtiden. Det verdifulle materiale som er kommet inn i forbindelse med utarbeidelsen av handlingsprogrammet bør nyttes i studieøyemed.»

Dirigenten: 11 talere har tegnet seg. Før de slipper til vil jeg imidlertid referere en del forslag som også allerede er kommet inn, for at kanskje noen som sitter med tanke om å ta opp spesielle punkter da skal få vite hva som allerede er tatt opp. Følgende har levert forslag:

1) Alf Frotjold, Oslo, Hotell og Restaurant: Forslaget går ut på en tilføyelse til hovedpunktene under avsnittet XI på side 28, sålydende:

«— ha en sterkere beskyttelse mot oppsigelse.»

2) Alf Frotjold, Oslo, Hotell og Restaurant: Tilføyelse til hovedpunktene i avsnitt IV, side 13, sålydende:

«— at arbeidstakernes representanter sikres en forsvarlig utdanning for å ivareta de ansattes interesser.»

3) Sigurd Lønseth, Oslo, Musikerforbundet:

«Kongressen anmoder LO's nye sekretariat om å oppnevne et utvalg som får til oppgave å utarbeide det praktiske opplegg for Landsorganisasjonens ivaretagelse av lønnstakernes kulturelle interesser. Utvalget skal også overveie hvordan LO kan medvirke til å bedre kulturarbeidernes faglige, økonomiske og sosiale situasjon, herunder hva LO bør gjøre for at nye grupper av kulturarbeidere kan slutte seg til organisasjonen.»

Dirigenten: Mens disse forslag er referert, har taler-tallet kommet opp i 13. Skal vi holde tidsskjemaet, må jeg henstille til dem å fatte seg i korthet.

Jan Tønning, Bergen fylke: Arbeiderpartiets landsmøte, som nylig er holdt, gjorde vedtak om prinsippprogram og arbeidsprogram for de kommende fire år. Handlingsprogrammet fra LO må ses i sammenheng med disse. Det er gledelig med en slik koordineringsevne som her er vist. Sekretariatet fortjener full honnør for det. I det samfunnsarbeid vi skal gjøre er det nødvendig å finne de rette virkemidler på bakgrunn av en ideologi, noe mange sier er et hensiktsmessighetsspørsmål. Men nå har 70 prosent av deltakerne i «Aksjon 69» sagt at det faglig/politiske samarbeidet mellom LO og DNA er et gode. De som sier noe annet kan lett oppfattes som opportunister. Jeg mener: Det kunne lett vært sagt om vi ikke hadde tallene å støtte oss til. Vi skal ikke se dette som noe onde. Det må være greit nok at det kan finnes meningsforskjell. Men vi må være varsomme med å la dem ta overhånd. Da vil det hele lett ende i navlebeskuelse.

Det er nok så at vi gjennom tariffpolitikken øver stor politisk innflytelse også, men det er ikke nok. Vi trenger medspillere. Handlingsprogrammet viser også dette klart. Det er et politisk program, men det viser også at vi ikke har noen politisk representasjon.

Av de 24 svarene som er tatt inn i den egne boka om brevringenes svar og som gjelder det politisk/faglige samarbeidet er 17 av den mening at samarbeidet LO—DNA er naturlig og bør fortsette. 6 er negative, mens ett forslag går ut på å danne eget politisk parti med

fagbevegelsen som utgangspunkt. Det vil jeg kalle en ideologisk latterlighet.

Handlingsprogrammet er gjennomsyret av den demokratiske sosialisme rent ideologisk sett. Men vi tok ikke inn ordet «socialisme» i vår formålsparagraf — og det tror jeg var riktig. Derimot mener jeg at vi i handlingsprogrammets innledning bør ha en sterkere formulering, og med et slikt innslag, i siste avsnittet. Jeg tillater meg derfor å sette fram et forslag i tråd med det. Jeg refererer:

Siste avsnitt i innledningen endres til:

«Den demokratiske sosialisme er vårt politiske grunnlag. Fagbevegelsen er beredt til å innlede og utbygge et samarbeid med andre organisasjoner og institusjoner som vil arbeide for de samme mål. Et sterkt utbygget faglig/politisk samarbeid vil bli påkrevet for gjennomføring av følgende program:»

Alf Frotjold, Oslo, Hotell og Restaurant: Etter min mening er utkastet til handlingsprogram den viktigste saken som Kongressen behandler. Tiltaket tjener LO til ære, likeså komiteén som har arbeidet med det, og ikke minst de tusener av brevring-deltakere.

Imidlertid er det et par punkter i utkastet som jeg gjerne vil ha forsterket. Det gjelder avsnitt 4 på side 13 under punktet om tillitsmenn på arbeidsplassen og deres skoling og utdanning. Jeg tenker her i videste forstand på alle som i det hele tatt skal representere arbeidstakerne i råd, utvalg og styre. Jeg foreslår der et punkt inn.

(Forslaget er referert foran.)

Jeg vet at LO er oppmerksom på behovet her, og spesielt etter siste tariffrevisjon. Videre vil jeg henvise til side 28 i handlingsprogrammet under romertall XI der det er tale om trygghet i forandringen. Jeg kan opplyse at i vårt forbund er det snakk om 5000 arbeidsplasser. De fleste av dem er små. Beskyttelsen mot vilkårlig oppsigelse er et problem. Det finnes bestemmelser i Arbeidervernloven som sier at oppsigelsen «skal være saklig begrunnet». Men det er domstolene som avgjør hva som er saklig grunn. Vår erfaring er at domstolene ikke tar hensyn til den enkelte ansatte, men ser på arbeidsgiverens stilling i sterkere grad. LO må i sterkere grad utvirke sikkerhet mot vilkårlige oppsigelser. Det styggeste jeg vet er det vi ser skje når en gammel bedrift selges. Da sier nesten alltid den nye eieren opp noen av de ansatte. Og hvem er det? Jo, det er de eldre arbeidstakerne.

(Forslaget er referert foran.)

Jeg håper at dette utkastet blir trykt på rødt papir og at det blir lagt på den nye LO-formannens plass — og ikke i hans pult. Videre at det blir lagt på alle LO-tillitsmennesenes plass og ikke i deres skuffer. Og at det blir *brukt* i kommende kongressperiode.

O l a v J o h a n s e n, Oslo, Bygning: Stort sett dekker handlingsprogrammet godt opp medlemmenes syn. Utkastet har kanskje for runde vendinger som kan tolkes noe forskjellig, og det kunne vært sterkere prioritering mellom oppgavene. Jeg nevner for eksempel lavtlønnsproblemet og likelønnsproblemet. For løsningen av det siste burde det ha vært satt en frist. Jeg tenker også på prioriteringen når jeg nevner arbeidskraften over 40 år og de problemer folk i denne gruppen ofte får. De kan bli ledige før de vet ordet av det. Av avisene her i Oslo-området kan vi stadig lese om ledige budplasser. Jeg mener at slike plasser burde vært forbeholdt eldre arbeidstakere, og ikke som nå at de opptas av yngre som både har utdannelsesmuligheter og fysisk er bedre skikket til full arbeidsinnsats.

Det er i handlingsprogrammet ikke klargjort konkret hva vi bør satse på i hjelpen til u-landene. Det burde vel stå noe om særlige tiltak i helsesektoren og i utdanningen. Noe om at vi kunne sende instruktører og lærere, for eksempel.

Det ligger ved et hefte over svarene fra brevringene som har deltatt i den aksjonen som danner bakgrunnen for handlingsprogrammet. Det er imidlertid utdrag det er snakk om, og disse utdragene beveger seg jo på den gyldne middelvei. Vi burde vel også hatt noen av de mest ytterliggående synspunktene begge veier i ulike saker. Derfor tillater jeg meg å sette fram følgende forslag, som jeg refererer:

«LO og forbundene samarbeider om å trykke opp de innsendte brev fra medlemmene i de forbund som hadde brevringer i «Program 69», til en bok for hvert forbundsområde.

På denne måten vil man ta vare på meninger fra medlemmene som har stor betydning både for nåtidens og ettertidens arbeid i fagbevegelsen.»

J o h s. P e t t e r s e n, Flekkefjord, Vest-Agder fylke: Som en innledning vil jeg si takk til LO og Paul Engstad for festen i går, like fra bussturen og til den gode fløten i kaffen. Men viktigst i går var likevel talen fra NAF til LO. Om Engstad hadde latt festen fortsette etter kl. 24, så er det ikke utenkelig at det kunne vært oppnådd enighet om at NAF's ønske om «en sterk fagbevegelse» ville vært inngravert på den ledige siden av gaven som ble gitt.

Så over til hverdagen: Handlingsprogrammet er det viktigste som LO har gjennomført i alle år. Men det som etter min oppfatning bør prioriteres er: 1) Lavtlønnsgruppene — bedring for dem, 2) nedsatt arbeidstid, 3) lavere pensjonsalder, 4) trygging av arbeidsplassene. Dessuten bør LO sikte mot utjamning av forskjeller som består mellom arbeidstakerne i den offentlige sektor og det private arbeidsliv. I det hele tatt må vi bedre den lille manns stilling i samfunnet, ellers får vi nye klasseskiller.

En liten ting som bør ordnes: Utbetalingsordningen i forbindelse med den revisjonen av sykelønnsordningen som vi fikk 7. april i år.

D i r i g e n t e n: Ytterligere forslag er kommet inn. Jeg refererer:

(Dirigenten refererte her også de forslag som Jan Tonning, Bergen, og Olav Johansen, Oslo, selv hadde referert og som er inntatt tidligere i denne protokollen.)

Forslag fra Osvald Olsen, Høvdag, Jern og Metall: Under avsnittet om «Hensiktsmessige og rettferdige oppgjørsformer» bør det tilføyes blant hovedpunktene:

«— arbeide for å registrere fortjeneste til alle i samfunnet, til bruk for utjevning av den urimelige inntektsfordeling.»

Forslag fra Arne Løken, Oslo, Hotell og Restaurant: Under avsnitt VII innarbeides et avsnitt om følgende:

«— når samfunnets midler stilles til disposisjon for utbygging av næringslivet i de enkelte områder, må det være forpliktende at lønnsnivået må ligge i samsvar med gjennomsnittlig lønnsnivå i vedkommende næring.»

Willard Kristiansen, Oslo, Jern og Metall: Alle er av samme mening — at dette handlingsprogrammet er en god ting. Dessuten synes jeg Aspengren fortjener takk for en glimrende innledning, som jo var et viktig supplement til programmet. Jeg vil ellers henlede oppmerksomheten på det jubileumsnummeret av «Fri Fagbevegelse» som ligger i representantenes mapper, og det er spesielt artikkelen av Jostein Nyhamar om kulturspørsmålene jeg vil knytte an til. Det fremgår av den at Jern og Metall i et par år har hatt et utstrakt og fast samarbeid med folk i kulturlivet og en ordning med kulturelle innslag på arbeidsplassene. Innslagene har bestått av opptreden i lunsj- og middagspauser, og de samme

innslagene er kjørt i serier på 7—8 steder. Det betyr at de kunstnere som har vært med, på en drøy ukes tid har møtt 20—25 000 mennesker. Vi har i forbindelse med dette oppdaget at vi har et sterkt behov for samarbeid med de folk som stiller med kulturspørsmålene her i landet.

Vi har videre, for et års tid siden, laget et opplegg som gjelder forfattere hvor det dreier seg om å lage såkalte mini-skuespill på 20—30 minutters lengde i framføringen. Interessen har vært stor, og vi håper å kunne presentere resultatene i neste møtesesong. Kulturfondet har støttet oss med midler, noen tusen kroner til de innslagene jeg nevnte først og med 18 000 kroner til mini-skuespillene. Vi håper det skal dekke de vesentligste av utgiftene.

Kort sagt — fagbevegelsen har en vesentlig oppgave også på kultursektoren. Alle husker vel Aspengrens innledning på det store møtet i desember i fjor hvor det i foredraget hans var en ny tanke — tanken om et eget kulturutvalg i LO. — Jeg kan ikke se at dette er konkretisert i handlingsprogrammet, men jeg synes det er vesentlig at vi har noe som kan gå gjennom Kongressen fram til Sekretariatet for videre behandling der. Jeg har derfor laget et forslag som jeg håper på tilslutning til og mener det kan sendes fra Kongressen til Sekretariatet. Jeg refererer:

«Landsorganisasjonen oppretter et eget kulturutvalg. Landsorganisasjonen stiller nødvendige økonomiske midler til utvalgets disposisjon.

Utvalget sammensettes av faglige tillitsmenn og representanter fra kulturarbeidergrupper som er tilsluttet Landsorganisasjonen.

Utvalgets oppgave skal være å legge til rette et bredere kulturengasjement fra fagbevegelsens side.»

Motivering:

Aktiv innsats på kulturlivets område er en del av fagbevegelsens programfestede målsetting. Fagbevegelsen er i seg selv en bevegelse som har spilt en betydelig kulturpolitisk rolle gjennom hele sin historie. Ikke minst gjelder dette i det møteliv og den samværsaktivitet som preger fagbevegelsens virksomhet.

Tiden er nå inne til å gå lengre i retning av aktive initiativ på det kulturelle felt. Initiativ som ikke må innskrenke seg til utdeling av visse kunstnerstipend ved enkelte anledninger, men som aktivt søker å skape en bedre kontakt mellom fagbevegelsen og kulturarbeiderne i vårt land, og som kan tilføre våre møte- og samværsniv nye og verdifulle elementer til berikelse for den enkelte og fagbevegelsen som helhet.

Dirigenten: I tillegg til de tidligere refererte forslag som er kommet inn, har Fredrik Westerlund, Odda, Hordaland fylke, levert følgende forslag, jeg refererer:

Tillegg til LO's handlingsprogram, punkt 8, «Økt fritid».

«— et- og to-skiftsarbeidere som har 42,5 times arbeidsuke gjennom hele året, får sin arbeidstid nedsatt til 38 timers uke.»

Sigurd Lønseth, Oslo, Musikerforbundet: Etter det utmerkede innlegget fra Willard Kristiansen kunne jeg egentlig frafalt, men jeg har fremmet et forslag og vil derfor komme litt mer inn på det. Blant de mange som ser fram til vedtakelse av et handlingsprogram er også en del kulturarbeidere, og de håper det vil innvarsle et utvidet engasjement i kulturspørsmål. Og handlingsprogrammet gjør jo det ved enkelte formuleringer. Det er gledelig — men representerer for så vidt ikke noe nytt. For allerede i LO's formålsparagraf står det at organisasjonen også skal ivareta lønnstakernes kulturelle interesser. Vil man nå følge opp rent konkret?, det er spørsmålet.

Jeg kjenner til at det er mange kulturarbeidere som ønsker en nærmere tilknytning til Landsorganisasjonen. Det forekommer at andre uttrykker seg som om LO ikke gjør noe på kultursektoren. De overser hva LO har gjort av investeringer og utbygging i skolesektoren og den kursvirksomhet som drives i samarbeid med AOF eller alene. Det er selvsagt kulturarbeid av høy rang. Men siden disse tiltak har sin egen plassering i vedtekter og program, spesifisert, så må man tro at når det snakkes om kulturarbeid på eget sted i programmet, så er det noe annet enn skole- og kursvirksomheten man har i tankene.

Når ikke flere kulturarbeidere står tilsluttet LO enn tilfellet er, så skyldes det også den ting at de ikke er organisasjonsmulige, mange i hvert fall. Det kan igjen føres tilbake til forhold av formell art.

Jeg synes ikke at formålsparagrafen er fulgt godt nok opp hittil. Men en endring bør kunne skje. Det er det også dekning for å gjøre når man dømmer etter de besvarelsene som er kommet inn gjennom «Aksjon 69». Vi bør kunne fatte et vedtak som er noe mer konkret utformet enn i handlingsprogrammet. Derfor har jeg fremmet forslaget som dirigenten tidligere har referert.

Egil Halvorsen overtok som dirigent.

Björg Johansen, Oslo fylke: Jeg vil gjerne understreke gleden over å ha fått programmet. Her har 1000 ringer arbeidet seri-

øst, resultatet er blitt godt, selve navnet handlingsprogram er inspirerende. Alt er gjort under mottoet «Form din framtid i LO». Men nå vil det vel komme som en kalddusj hva Sekretariatet foreslår. At Kongressen skal godkjenne programmet. Med et slikt vedtak avbryter man jo en diskusjon om handlingsprogrammet som nå er så godt i gang. «Godkjenne» er dessuten en altfor vag formulering. Nei, programmet bør sendes ut til forbund og fagforeninger slik at diskusjonen også der kan ta ny fart. Sekretariatets forslag er jo i virkeligheten det samme som at «det vedlegges protokollen». Og da kan det gå som det gikk ifølge et gammelt ordsprog: «— Tenkt og gjort er ikke det samme, sa mannen. — Jeg tenkte å så korn, men det kom ikke noe opp.»

Jeg foreslår derfor følgende: jeg refererer:

«Det framlagte handlingsprogram fastlegges som retningslinjer for fagbevegelsens arbeid i kommende kongressperiode.

Handlingsprogrammet sendes ut til fagbevegelsens forbund, avdelinger og klubber med anledning til å komme med uttalelser om programmet.

Det verdifulle materialet som er kommet inn i forbindelse med utarbeidelsen av handlingsprogrammet bør også nyttes i studiemed.»

Thor Andreassen, Oslo, Jern og Metall: Jeg er glad for at dette punktet på dagsordenen ble skjøvet fram, men egentlig burde det jo kommet foran alle de andre mer konkrete vedtak i enkelt-saker.

Her hadde vi trodd at dette med «menneskelig frigjøring» var et akademisk spørsmål som opptok få mennesker. Men så er det dette som vekker diskusjon og som opptar våre medlemmer rundt på arbeidsplassene. Om vi ser dette engasjementet i forbindelse med det utdannelsessamfunnet vi står oppe i, så må vi gå videre og undersøke hvordan det er i andre land. Og da ser vi, ifølge en artikkel som nå står i «Fri Fagbevegelses» jubileumsnummer, at i Sverige har om lag 70 prosent av alle arbeidstakere bare 6—7 års folkeskole.

Bare 25 prosent av arbeidstakere over 40 år her i Norge har utdanning ut over folkeskolen. Mens USA, ifølge en nylig utkommet publikasjon, er inne i en fantastisk omskolering. Der brukte fagbevegelsen 17 milliarder på dette feltet. Den amerikanske industrien, som ikke har sosiale siktemål, men bare kapitalavkastning, var interessert i å bidra til denne omskoleringen bare hvis den enkelte hadde minst 12 års utdanning bak seg. I Tyskland har Jern og Metalls broderforbund fått til en avtale i forbindelse med rasjonali-

sering. Bedriften skal bekoste omskoleringen av de som blir ledige ved rasjonalisering, og de er dessuten garantert sitt utkomme i 6 måneder, mens omskoleringen pågår.

Det som er spørsmålet er om vi skal make å få til et samfunn hvor man kan gå videre uten å skulle måtte ha eksamener — eller at manglende eksamener blir en uoverstigelig hindring. I utdannelsessamfunnet blir det spørsmål om å få noen mening i ordet «opp-rykksdemokrati». Hittil har det vært slik at industriarbeideren bare kunne nå et sersjant-nivå, som arbeidsformann. En slik praksis er en levning fra forgangne tider. Å rydde opp og få en bedre praksis er en stor oppgave, skremmende stor vil kanskje noen si. Men vi er direkte berørt. De med svakest grunnutdannelse sokner til oss.

En komité har levert en innstilling om disse spørsmål og andre utdanningsspørsmål. Den er det ikke tatt stilling til i LO ennå.

I Danmark brukes nå 86 millioner kroner til voksenopplæring i tillegg til det som gis til omskolering gjennom arbeidsdirektoratet. Hos oss er ingen ting skjedd.

Ikke å fatte vedtak, er også et vedtak. Når denne Kongressen er slutt må noe av det første Sekretariatet gjør være å ta stilling til den komitéinnstillingen som jeg nevnte. Handlingsprogrammet har markert at ønskene i denne sektor er til stede.

Jeg hadde også tenkt å si noe mer om dette i tilknytning til Opplysningsforbundet, men når tida er ute, får jeg komme tilbake til dette under punktet om skolering.

Martin Tveiten, Bergen, Hotell og Restaurant: I handlingsprogrammet står det at LO vil regulering av nyetableringer og bedriftsutvidelser i pressområdene og et bedre offentlig planleggingsapparat. Jeg vil peke på at det ikke er nok å få et bedre planleggingsapparat. En må også ha politisk vilje til å benytte apparatet. Slik utbyggingen foregår i dag kan det ikke fortsette. Der det i det hele tatt skjer noe virker det hele planløst. En må også undres over innstillingen blant private bedriftseiere. Trass i den omstillingsprosess samfunnet står overfor i dag mangler de helt vilje til å orientere sine ansatte. Omlegninger, nyordninger og nedleggelse av virksomheten kommer helt uforberedt på arbeidstakerne. Når bedriftsledere på denne måten ikke følger Hovedavtalen må vi få inn en straffebestemmelse. Den som ikke varsler sine ansatte i god tid om vesentlige endringer ved bedriften må kunne stilles til ansvar. Ellers håper jeg også at vi til kommende kongresser kan få lagt fram et ajourført handlingsprogram. Store omveltninger skjer stadig og et handlingsprogram bør derfor være fast post på LO's kongresser.

In g o l f H o l t h e, Trondheim, Sør-Trøndelag fylke: Handlingsprogrammet danner et godt grunnlag for videre utvikling mot et bedre samfunn. Personlig tror jeg det faglige og politiske samarbeidet er nøkkelen til resultater. Problemer vil vi møte under marsjen, men de kan løses hvis vi bare er innstilt på innsats. Men vi må trekke lasset sammen og ikke fjerne oss fra hverandre. Folk fra golvplanet må med i alle ombud, så ikke toppen blir bestående bare av akademikere og studenter. Når det gjelder de uorganiserte, som skriker høyest og som preges av en trøstesløs holdning, må det bli en forandring. Deres begrunnelse for at de ikke vil tilmelde seg sine respektive fagforeninger er at de vil bevare sin uavhengighet. Alle vet at dette er hykleri. Ingen kan forbli uavhengig uten at en står sammen og forsvarer uavhengigheten. Våre medlemmer er med innen alle felter av vårt demokrati i dag. Hadde vi på den annen side ikke hatt vår organisasjon hadde vi stått maktesløse. Derfor er det et krav at hver arbeidstaker pålegges å melde seg inn i den fagforening han eller hun tilhører.

G r e t h e I r v o l l, Oslo fylke: I handlingsprogrammet heter det at fagbevegelsen må satse på å skape større likhet og mer frihet og like utdanningsmuligheter. Det er bare at denne likhet og frihet for kvinnen er sterkt begrenset. Noe som ikke minst skyldes mangelen på daghjemsinstitusjoner. Jeg er derfor glad for at en har lagt så vesentlig brett på utbyggingen av daghjem. På side 13 må jeg imidlertid foreslå følgende omredigering:

«Fagbevegelsen vil for sin del intensivere innsatsen for utdanning av medlemmer, tillitsmenn på arbeidsplassen, de valgte og ansatte tillitsmenn i fagbevegelsen for øvrig, spesielt med sikte på demokrati i arbeidslivet, men også for bedre å kunne ivareta den viktige rolle fagbevegelsen i dag spiller i vårt næringsliv.»

S i g u r d D a n i e l s e n, Oslo, Kommuneforbundet: Solidaritet er det først og fremst som må til hvis en skal få en vellykket gjennomføring av handlingsprogrammet. Det er dessverre mange eksempler på at det er så som så med denne solidariteten. Aspengren var i sin innledning inne på at en må få bukt med byråkratiet. Jeg er helt enig i det. Og vi må først og fremst få bukt med byråkratiet innen vår egen organisasjon. Fra toppen og ned. Når det gjelder organisasjonsplikten er jeg enig i at denne oppgaven må prioriteres. Ellers vil jeg tale yrkesutdanningens sak og i den anledning fremmer jeg følgende to forslag:

Yrkesutdanning.

«LO gjør krav om at den ungdom som søker yrkesutdanning skal få sin fulle utdanning ved skole (obligatorisk) i samsvar med prinsippene i innstillingen fra Skolekomitéen av 1965 (Steen-komiteen).

Motivering:

På landsmøtet i Det norske Arbeiderparti ble det vedtatt at ungdom som søker praktisk opplæring ved yrkesskole og lærlingskoler skal ha samme rett til lån i Statens lånekasse, i likhet med dem som tar teoretisk utdanning.

Side 28, punkt 3, i handlingsprogrammet.

Håndverksloven, lærlingeloven og yrkesskoleloven samarbeides til en lov.»

Dirigenten: Følgende nye forslag er kommet inn:

Forslag til dagsordenens punkt 7: Fagorganisasjonens handlingsprogram.

«Undertegnede anmoder Fagkongressen 1969 å vedta følgende tillegg under punkt 11, Frihet — likhet og rettferdighet, side 9 i Sekretariatets utkast.

LO vil arbeide for at Arbeidervernloven skal gjelde for alle grupper av lønnstakere.»

Rep. 56, Reidar Albertsen, Norsk Fængselstjenestemannsforbund.

Forslag fra Ole Flesvig, nr. 5, Norsk Arbeidsmandsforbund.

Tillegg til X, Full sysselsetting. Nytt avsnitt.

Nye og store industriutbygginger må i størst mulig utstrekning foregå i offentlig regi.

Nåværende statlige bedrifter og virksomheter utvides og styrkes og må beholdes i offentlig eie.

Forslag til dagsordenens punkt 7 — Fagorganisasjonens handlingsprogram.

Kongressen vedtar følgende forslag:

Likelønnsproblemet gis en så høy prioritet, at denne sak blir av de første LO får løst i kommende kongressperiode, slik at kvinnene kan komme ut av det skjeve forhold de har kommet i, i denne sak.

Representant 58, Kåre Eriksen, Norsk Grafisk Forbund.

Forslag endring s. 32, 2. spalte.

«Denne utvikling *kan* representere en trusel overfor lønns-
takerne.»

«Kan» strykes, slik at setningen blir lydende:

«Denne utvikling representerer en trusel overfor lønns-
takerne og en demokratisk utvikling av samfunnet.»

Representant 135, Erling Steinbru,
Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund.

Ole Flesvig, Oslo, Arbeidsmandsforbundet: Jeg gir min støtte til Frotjolds forslag. Når det gjelder linjene ved yrkesskolene, er ikke disse lenger i pakt med tida. Nye linjer må opprettes og andre kanskje nedlegges. Bygnings- og anleggsarbeiderne har f. eks. ingen linje de kan søke til ved yrkesskolene. Ved enkelte yrkesskoler vil det riktignok neste høst bli opprettet en bygg-linje, men her må vesentlige utvidelser til. I dag har snart hver anleggsarbeider en maskin å skjøtte. Uten fagutdanning har de verdier for hundrer av millioner mellom sine hender. Her er det ikke nok med en egen linje. Vi må få en egen skole. Når det gjelder organisasjonsspørsmålet, tror jeg ikke noe på at når vi har goder nok å vise til, vil medlemmene strømme til. Tvert imot, godene tar de uorganiserte gjerne imot, men medlemskap vil de unndra seg så lenge det går. Innen andre områder i vårt samfunn er det organisasjonsplikt. Det må det gå an å få gjennomført også for oss. Til punkt 10 i handlingsprogrammet «Full sysselsetting» har jeg framsatt forslag, referert av dirigenten. (Se foran.)

Dirigenten refererte nok et forslag som var levert inn:

Magne Mælumshagen, Lillehammer, Oppland fylke, foreslår:

«at LO skal ha i sitt handlingsprogram at de vil arbeide for å gjøre disse rettigheter til hele folkets eie og å arbeide for å få fjernet ordene *innen- og utenbygdsboende* i Fjellovens kap. 9 og 10, til fordel for *norske statsborgere*».

Med disse rettigheter menes retten til fri ferdsel — retten til fiske og retten til jakt.»

Ivar Ødegaard, Oslo fylke: Vi har vel ikke vært framtidstrettet nok i fagbevegelsen. Vi har beskjeftiget oss for mye med det som har skjedd. Derfor er jeg glad for at handlingsprogrammet nå er kommet og jeg støtter forslaget om at dokumentet bør ut til fagforeningene hvor en kan få grunnlag for en fruktbar diskusjon

om de store samfunnsproblemene. Handlingsprogrammet er omfattende, men vi må prioritere. Der peker sosiale oppgaver seg klart ut, først og fremst en senkning av pensjonsalderen. Store oppgaver står ellers i kø på denne fronten. Vi har eldreomsorgen og vi må få boliger hvor vanlige lønnstakere har råd til å bo. Her er det viktig at fagorganisasjonen engasjerer seg sterkt. I punkt 5 går en inn for en utvidet bruk av åremålsstillinger. Her gjør det seg gjeldende visse betenkeligheter, og jeg tror redaksjonskomitéen bør vurdere formuleringen nøye.

Dirigenten: Det er fortsatt mange talere inntegnet og jeg foreslår strek satt. Skulle det være ytterligere forslag må de leveres nå.

Dirigenten: Bjarne Andresen, Sarpsborg, Papir, tar opp forslag nr. 477 fra avdeling 13, Supralarbeidernes forening, Borregaard sålydende:

«I steden for nåværende tekst som lyder: Norsk Arbeidergiverforening og Landsorganisasjonen i Norge anerkjenner gjensidig arbeidsgivernes og arbeidstakernes frie foreningsrett» — foreslår vi at det skal stå: *Full organisasjonsplikt*.

Videre er følgende to nye forslag levert inn til dirigentene. Jeg refererer dem her:

Videre slutter vi oss til forslagene fra Saugbrugsarbeidernes Tillitsmannsutvalg, og til forslag fra Borregaard Jern- og Metallarbeiderforening, som gjelder leid arbeidskraft.»

Tillegg til forslag nr. 651.

«Sekretariatet får i oppdrag å utarbeide et konkret handlingsprogram etter disse retningslinjer og framlegge dette snarest for LO's representantskap.»

Representant 68, Reidar Moen, Handel og Kontor.

Avsnitt III, side 11.

«1. avsnitt tilføyes —» ved at medlemskap gir økonomiske fordeler i betydelig grad.»

Representant 32, Klaus Hofstad, Bygning.

Votering:

Strek ble vedtatt.

Kåre Dahlberg, Oslo, Gullsmedarbeiderforbundet: Handlingsprogrammet er godt og det står nå bare opp til Sekretariatet å få gjennomført mest mulig av det. Når det gjelder punkt 3 «Et verdifullt medlemskap» synes jeg framstøtet for organisasjonsplikt er for svakt formulert. De uorganiserte skaper stadig uro på arbeidsplassene. Iherdige forsøk er gjort over lang tid for å få dem med, men det nytter ikke.

Skal vi få slutt på uvesenet, må vi få det med i avtaleform. Det samme er tilfelle for kontingenttrekk gjennom lønningsposen. Det byr på forferdelig tidsspille ikke å få i gang en slik ordning for alle. Når det gjelder prioritering av oppgavene, slutter jeg meg til dem som hevder at nedsettelse av pensjonsalderen må komme først. Til 67 år og seinere til 65 år. Og dette må gjøres før en tenker på arbeidstidsforkortelse.

Reidar Moen, Oslo, Handel og Kontor: Å kalle dokumentet et handlingsprogram finner jeg ikke riktig. Det må betraktes som et programutkast som må konkretiseres og prioriteres. Hvis ikke dette skjer, vil bare trykksaken bli lagt bort i arkivet som et artig propagandaskrift. Jeg tillater meg derfor å fremme det forslag som er referert av dirigenten.

Odd Højdahl, Sekretariatet: Jeg er enig i at handlingsprogrammet er et verdifullt utgangspunkt for arbeidet på alle felter i kongressperioden og lengre ut i framtida. Programmet må være retningsgivende, men mye av det som tas opp må diskuteres videre innen fagbevegelsen før konkrete standpunkter til løsning fattes. Jeg skal nevne et eksempel: punkt 13 om solidaritet med de fattige folk. Et enstemmig Storting har sluttet seg til at vi skal gi en prosent av nasjonalproduktet til utviklingshjelp. Dette vil trolig vise seg å være for lite. Med en slik takt vil bare kløften mellom de rike og fattige land øke. Derfor må vi satse på å dele med utviklingslandene i enda sterkere grad. Men hvordan vi skal gi vår hjelp, er det meget viktig å få utredet. I handlingsprogrammet heter det at vår hjelp fortrinnsvis skal gå til den virksomhet som FN og andre internasjonale organer driver. Det heter også at utviklingslandene må bli i stand til å eksportere til lønnsomme priser. Jeg tror utredninger vil medføre at en nyanserer her. For vi må være klar over hva dette innebærer, nemlig at store deler av norsk næringsliv blir utkonkurrert av industrier vi etablerer i u-land. Tollmurer kan det nemlig ikke komme på tale å etablere. Dette er med andre ord et enormt viktig spørsmål som vil angå tusener av arbeidstakere i Norge. Derfor må vi kombinere vår u-hjelpspolitik med vår næ-

ringspolitikk. Vi kan ikke bare bevilge penger, men må supplere med bilaterale avtaler hvor norsk industri også blir involvert. Å bevilge penger til u-land for at disse skal kjøpe sine varer i Spania når de kunne ha kjøpt dem her i landet, rimer ikke helt. Vi må derfor få utredninger om alle sider av dette spørsmålet så vi ikke går uforberedt til verks.

H e n n i n g D a h l, Oslo, Kjøtt: Det er grunn til å gratulere med handlingsprogrammet, men samtidig må jeg si at det var på tide at det kom. Vi har fått et utgangspunkt for igjen å bli en klassebevisst arbeiderbevegelse. Jeg så på bilder ute i gangen og ga uttrykk for at jeg undret meg over hvordan man i de harde åra klarte å gjennomføre konflikter under håpløse økonomiske forhold. Jeg fikk til svar at den gang visste lønnstakerne hva de ville. Med handlingsprogrammet er det håp om at vi igjen vet hva vi vil. Svakheten ved programmet er at det er så omfattende. Men vi får bli enige om å ta ut noe som vi mener er viktigere enn andre ting og løse disse saker først. Viktigst står for meg bedriftsstrukturendringene. Dette betyr så mye for menneskeverdet og familiene som rammes, at en løsning må finnes både før 40-timers uka og senking av pensjonsalderen. Det vil koste, men det må løses.

D i r i g e n t e n: 22 talere gjenstår. Jeg foreslår 5 minutters tale-tid under ettermiddagsmøtet.

Votering:

5 minutters taletid vedtatt.

Formiddagsmøtet hevet kl. 12.55.

Ettermiddagsmøtet onsdag 21. mai kl. 14.30.

Dirigent: Klaus Kjelsrud. Sekretær: Odd M. Bakkejord.

Odd Eide refererte protokoll fra formiddagsmøtet. Den ble godkjent uten merknader.

Dirigenten: Charles Jensen, Oslo, Bygning, har bedt om ordet til forretningsordenen.

Protest mot Regjeringens Moms-forslag.

Charles Jensen, Oslo, Bygg: Det er kommet et skriv fra Norsk Arbeidsgiverforening til Bygningsindustriarbeiderforbundet vedrørende den aksjonen som bygningsarbeiderne i Oslo har oppfordret til i dag i forbindelse med protest mot Regjeringens Moms-forslag. Arbeidsgiverforeningen sier at det er en ulovlig streik og har bebudet erstatningsplikt. Vi har tidligere lagt fram for juristene i LO planen for denne aksjonen, og det ble svart at den var lovlig fordi det var en politisk streik. Derfor ber jeg om at Kongressen nå tar stilling til saken og at den med en gang tilbakeviser protesten fra NAF.

Mitt forslag lyder, jeg refererer:

«NAF har bebudet erstatningsansvar overfor de arbeidere som forlater arbeidsplassen i forbindelse med protestaksjonen mot Regjeringens Moms-forslag.

Kongressen avviser NAF's framstøt vedrørende erstatning i form av lønn og feriepengene.»

(Bifall.)

Dirigenten: Jeg vet ikke om vi skal ta dette som tilslutning, eller . . . ? Det sies nå at forslaget er i redaksjonskomitéen.

Charles Jensen, (fra salen): Jeg ber om avstemning nå.

Dirigenten: Vi skulle gjerne hatt Jensens forslag skriftlig. Alle forslag må leveres skriftlig.

P. Mentsen: Jeg ber om at våre jurister får anledning til å se brevet før man tar avstemning. Jeg er ikke mot et slikt vedtak, i og for seg, men juristene bør ha anledning til å se på det for vi skal i hvert fall ikke forplikte *Kongressen* økonomisk. Etterpå kan en av juristene gi en redegjørelse for deres oppfatning. (Bifall.)

Dirigenten: Kan forsamlingen være enig i dette? Vi voterer.

Votering:

Mentsens forslag enstemmig vedtatt.

Norsk Folkehjelp.

Dirigenten ga deretter ordet til Øystein Egelund, Norsk Folkehjelp.

Øystein Egelund: Takk for at jeg får lov å ta ordet. Først en hilsen fra vår formann. Direktør J. Caspersen skulle vært gjest her, men han er innlagt på sykehus. Derest to ting: 1) Takk for hjelp og støtte som LO har gitt oss. 2) Så litt om vårt ønske om å bygge ut bedre service for grupper i vårt land som har behov for slik hjelp vi kan gi.

Det er nå 30 år siden LO var med og stiftet Norsk Folkehjelp. Norsk Folkehjelp er blitt et godt instrument for arbeiderbevegelsen å spille på. Nå som for 30 år siden er organisasjonens fornemste oppgave å drive forebyggende helsearbeid.

Noe av det vi har utrettet i disse årene er å ha bygd epileptikerhjem, et verksted for omskolering av yrkesvalghemmede med 150 plasser, hybler for 180 yrkesvalghemmede, daghjem, barneinstitusjoner. 110 000 mennesker har deltatt i kurs som vi har arrangert i førstehjelp bl. a., vi har sendt 50 000 mennesker på ferie, hvorav 5000 handicappede, 80 000 har gratis fått låne sykemateriell, 7000 eldre og uføre er årlig års med på våre trivselsarrangementer. Internasjonalt har vi deltatt i mange aksjoner, like fra Finlands-krigen og til nå. Vi har vært med på innsamling av 65 millioner kroner til hjelpeaksjoner. Spania-komiteén ble dannet i 1945, og Norsk Folkehjelp har siden vært sekretariat for Spania-komiteén. Det er samlet inn 4½ million kroner til hjelp for spanske flyktninger i Frankrike.

En kan spørre om Norsk Folkehjelp har svart til de forventninger man satte til organisasjonen i 1939, men en kan også spørre om den har fått den «backing» av fagbevegelsen som det var grunn til å regne med. I dag står i alle fall mange hundre fagforeninger fra 38 forbund tilsluttet Norsk Folkehjelp.

Vi har gjort framsteg ved at massefattigdom er utryddet. Men paradoksalt nok så finnes det i dagens velferdssamfunn store grupper mennesker som har behov for sosial hjelp i like sterk grad som før.

Også Norsk Folkehjelp har sin prioritetsliste klar for hva den må gå inn for i årene som kommer. Listen er omfattende, og fagbevegelsen må fortsatt være med. For fagbevegelsen er og blir sosial i sitt vesen.

Og så noe annet, herr dirigent: Også vi vil gjerne få gi en gave. Det er ingen form for «smøring», og jeg har ikke gaven med meg her. Den er for stor til det. Men vi har tenkt på en gave som kunne være til nytte på Sørmarka, og bestyreren nevnte at det var fint med golvteppe til biblioteket. Det er da vår gave.

P. M e n t s e n: Det er en stor glede for faderhuset å kunne ta imot gaver fra «barna», både fra de ekte og de såkalte «uekte» barn. Tusen takk for det, Egelund.

Og så tar jeg, i tilslutning til den redegjørelsen som Egelund her har gitt, opp det forslaget som er stensilert og delt ut til representantene og som er nummerert med «Dagsordenens punkt 10 — Diverse forslag — Norsk Folkehjelp — samarbeid om arbeidsoppgaver». Jeg ber dirigenten referere forslaget:

Dirigenten refererte deretter forslaget som lød:

«Den 16. april d. å. ble det holdt et møte for å drøfte Norsk Folkehjelps nærmere forhold til fagbevegelsen. Formannen i Norsk Folkehjelp, direktør Jonn Caspersen, ga på møtet en redegjørelse om Norsk Folkehjelps virksomhet og tilknytning til fagbevegelsen. Det ble på møtet lagt fram følgende forslag:

«I 1939 stiftet Landsorganisasjonen Norsk Folkehjelp. Fagorganisasjonen ga på denne måte uttrykk for at det var riktig at den økonomiske og moralske støtte som Landsorganisasjonen, forbund og avdelinger årlig ga til ulike helsemessige og humanitære organisasjoner, ble mest mulig samordnet gjennom deres egen organisasjon.

Gjennom kollektivt medlemskap og ved valgte representanter har Landsorganisasjonen og dens underavdelinger anledning til å kontrollere at de midler og den støtte de yter til helsemessige og humanitære formål, nyttes i samsvar med medlemmenes interesser,

likesom de selv har anledning til å være med å trekke opp linjene for dette arbeid.

Erfaringene har vist at denne koordinering har vært riktig — noe som er kommet til uttrykk gjennom de beretninger som er utgitt av Norsk Folkehjelp, og som viser det betydningsfulle arbeid som er nedlagt.

Skal Norsk Folkehjelp passes inn i det nye mønster for fagbevegelsens framtidige organisasjon og virke, må den både økonomisk og organisasjonsmessig settes i stand til å fylle sin oppgave.

Kongressen ber derfor Sekretariatet om å sette ned et utvalg som får til oppgave å fremme forslag med sikte på

1. å øke Norsk Folkehjelps kontaktflate og samarbeid med fagbevegelsen,
2. la Norsk Folkehjelp dra nytte av Landsorganisasjonens organisasjonsapparat,
3. å aktivisere de fagorganiserte i sosialt, helsemessig og humanitært arbeid,
4. å opprette samarbeidsutvalg, sentralt, på fylkesbasis og lokalt,
5. prioritering av Norsk Folkehjelps oppgaver.»

Møtet vedtok å anmode LO om å legge fram en uttalelse på Kongressen.

I samsvar med denne anmodningen foreslås at Kongressen gjør sådant vedtak:

«Sekretariatet får fullmakt til i samråd med forbundene å foreta det nødvendige for å styrke og utvide samarbeidet med Norsk Folkehjelp.

Kongressen understreker på samme tid at det er Norsk Folkehjelp som må være fagbevegelsens organ når det gjelder sosialt, helsemessig og humanitært arbeid.»

Dirigenten tok deretter forslaget opp til avstemning.

Votering:

Forslaget enstemmig bifalt.

Dagsordenens punkt 7. Fagorganisasjonens handlingsprogram.

Dirigenten: Vi fortsetter nå behandlingen av punkt 7 på dagsordenen og det gjenstår 23 inntegnede talere. Jeg vil henstille til representantene om å fatte seg kort.

R a g n a r J o n a s s e n, Horten, Vestfold fylke: Med dette handlingsprogrammet må det være klart hva vår bevegelse står for. Hvilke felter er det ikke vi tar opp? Nå må det en gang for alle være klart at ikke bare lønns- og arbeidsvilkår er primære oppgaver for LO.

Det eneste jeg engstet meg for før Kongressen var dette med tariffestet organisasjonsplikt. Det er jeg imot. En annen sak er hvor langt jeg går på min egen arbeidsplass for å få til organisasjon hos medlemmene. Men sentralt mener jeg det er uriktig å tariffeste det. Vi skal heller legge opp overenskomstene våre slik at særytelsene blir synlige. Dette synes jeg kommer meget klart til uttrykk i det forslaget som står i den gule boka og er fra Lillehammer, nummer 598. Derfor er jeg også glad for det lille Aspengren sa om dette i sin innledning om å manifestere våre overenskomster. Det står i punkt 3 i programmet under «Et verdifullt medlemskap» at man skal utrede spørsmålet om tariffestet organisasjonsplikt. Jeg er som sagt imot det. Men jeg ser jo at det er i flukt med de kravene som er kommet inn fra brevingsaksjonen 69.

Jeg vil nytte høvet til å gi honnør til dem som har redigert samlingen med utdrag fra brevningene, pensjonert redaktør av Vestfold Arbeiderblad, Haakon Hoff, honnør til komitéen som har laget grunnlaget for brevning-aksjonen og andre som har hatt med den å gjøre.

R o l f F u r u s e t h, Raufoss, Jern og Metall: Aspengren sa at industrielt demokrati hadde fått en bred og berettiget plass i handlingsprogrammet. Det er gledelig. Men jeg synes det har tatt for lang tid å komme i gang siden vi holdt møtet på Granvollen i 1959. Vi burde kommet i gang lenge før med dette.

Enkelte ting irriterer meg av det som sies av kvinner og menn i debatter om dette temaet rundt i forsamlinger. Det ene er argumentet om at det industrielle demokratiet slutter ved fabrikkporten. Det andre er dette at vi skal ansette og avsette direktører. Dette kan jo ikke være noe mål. Det industrielle demokrati er spørsmål om samarbeid med ledelsen — spørsmål om å få og dele ansvar. For den oppgaven må vi utdanne oss, skolere oss, for bare på den måten kan vi bidra til at norsk industri skal kunne gi sikre arbeidsplasser med full sysselsetting. Norge er et lite land, og industrien er helt avhengig av eksport. Konkurransen er hard, eksporten må holdes. Bare hvis vi samarbeider kan vi greie det. Vi vet da også at en rekke bedriftsledere ser det på samme måten, og flere steder har man langt på vei greid å få et tillitsfullt og godt samarbeid. Det viser seg da også at der man har dette gode samarbeidet, der er

organisasjonsprøsenten høyest. Noen sier at intimt samarbeid med ledelsen svekker oss når vi kommer til lønnsforhandlingene. Tvert imot. Evnen til å oppfatte og forstå hverandres argumenter er bedret, og når vi bare har gode argumenter har vi også muligheten til lettere å vinne fram i lønnsforhandlingene.

Bjarne Ingsøy, Oslo, Tjenestemannslaget: Det er under tvil jeg tar ordet, for med dette høyttaleranlegget viser det seg at vi har lav oppfattelsesevne lengst nede i salen.

Bare den ting at medlemmene er kommet til orde, er en god ting i seg selv. Det vil jeg si om handlingsprogrammet. Samtidig har man forlangt en aktivitet fra medlemmene for at de skal være meningsberettiget. Det er jeg også enig i.

Jeg støtter forslaget som går ut på en utvidelse av innledningen (Tonnings forslag). Ellers må jeg si at jeg ikke i og for seg mener at alt skal gjøres helt konkret i en slik forstand at ledelsen ikke får en sjanse til å foreta vurderinger i en bestemt situasjon.

Det er sagt her at flertallet godtar det faglig/politiske samarbeidet og at 17 sirkler har støttet det. 6 var imot. I den forbindelse vil jeg si at AUF har lagt ut en morsom sak her på bordene. Heller ikke den er vitenskap, men det framgår i alle fall at 19 prosent av medlemmene i AUF er mot de nåværende formene. De mener LO skal være upolitisk. 24 prosent av ungdommen utenfor AUF mener det samme, framgår det. Det skal man ikke bare blåse av. Det er videre sagt at vi må vokte oss for å få for mange borgerlige i LO. Det er da kanskje best å forte seg å legge til at jeg har vært medlem av arbeiderbevegelsen siden jeg var ni år.

Jeg er enig i at de uorganiserte kunne klemmes noe mer. Videre er jeg enig i kravet om større tempo i framdriften av kortere arbeidstid. Og jeg er hjertens enig med Højdahl i det han sa i sitt innlegg om u-landshjelpen.

Det er viktig at det i fagbevegelsen er slik at ledelsen ligger foran medlemmene. Eller som Einar Gerhardsen en gang sa: Det er viktig at ledelsen ligger foran medlemmene, men den må aldri gå fortere fram enn at medlemmene forstår den og ikke løpe fortere enn medlemmene er motivert for.

Gunnar Kokaas, Høybråten, Grafisk: Stort framskritt bare det å få et handlingsprogram. Men enkelte av punktene kunne naturligvis vært bedre. Jeg kan slutte meg til Bjørg Johansen. Programutkastet kan berike, og kan selv berikes om det sendes ut til drøfting i forbund og avdelinger. Jeg kan også slutte meg til Tønning og støtte hans forslag. Det er riktig at programmet bygger på

den demokratiske sosialisme. Om dette kom inn som språkbruk ville det klargjøre og styrke. Slutter meg også til Kåre Eriksen som vil at forpliktelsen til lik lønn for kvinner som menn blir sterkere poengtert. Vi *har* en likelønnsavtale, og LO må nå kunne kreve at den blir *respektet*. I forbindelse med 38 timers arbeidsuke for skiftarbeidere er det naturlig for meg å minne om at et slikt krav og gjennomføringen av det ikke må føre til forringelse av fordeler som andre allerede har. Jeg kan nevne at i vårt fag har vi helt ned til 33 timers arbeidsuke for folk på nattskift.

Så litt om distriktsutbyggingen. Det er en tragedie der folk i en bygd ikke kan få en eneste dags arbeid i sitt fag i sin hjembygd.

I punktet om utviklingshjelpen, nr. XIII i handlingsprogrammet, står det at den skal komme de til gode som virkelig trenger det. Da må det ikke gis u-hjelp til prosjekter som bare går ut på utbygging av u-land. Og her sikter jeg til Munch, som for øvrig driver hobbyvirksomhet borte ved Rådhusgata, og har fabrikk i Brasil. Og når det gjelder punkt X om den fulle sysselsetting, kan en ikke undergrave det hele — dette med en aktiv næringspolitikk hvor rene næringsinteresser skal vike for samfunnsmessige interesser og hensyn, og så være med på å selge bedrifter til de monopoler en i andre setninger advarer mot.

A r n e B. T y s s e n, Nesbru, Bygning: Jeg vil oppholde meg ved tre punkter i programmet: 1) Organisasjonsplikten, 2) solidariteten og 3) likhetsprinsippet.

Det står i handlingsprogrammet «Styrke de organiserte lønnstakeres stilling i forhold til de uorganiserte». Vi vet at de uorganiserte oppebærer stort sett samme rettigheter og høster fruktene av avtalene til de organiserte. Alle arbeidere må være med på å betale hva det koster å opprettholde og fremme våre krav og rettigheter for å få del i alle goder som fagbevegelsen tilfører alle arbeidstakere. Imidlertid bør organisasjonsplikt løses avtaleveien, og her refererer jeg til direktør Selvigs uttalelse på festen i går om at man i NAF ønsker en sterk fagbevegelse. Det skulle da kanskje være håp om å få det avtaleveien.

Den absolutte nød er stort sett falt bort, men dermed er fellesskapet blitt svekket. Nød er en drivkraft som styrker samholdet mer enn noe annet. Med den nåværende samfunnsutvikling må det bygges i større grad på solidaritet med de svake grupper, solidaritet fra flere til færre. Dette kan oppnås ved en riktig mental innstilling som må opparbeides hos alle gjennom et intenst arbeid ved agitasjon, opplysning og informasjon.

Så noe om likhetsprinsippet: I sin erklæring om menneskerettighetene i 1948 uttaler FN at enhver har rett til arbeid, fritt valg av yrke, rettferdige og gode arbeidsforhold og til beskyttelse mot arbeidsløshet. Videre heter det at enhver, uten diskriminering, har rett til lik betaling for likt arbeid. Dette prinsippet var allerede slått fast av ILO i den såkalte Philadelphia-erklæringen, der det heter: «Alle mennesker uansett rase, religion eller kjønn, har rett til å søke materiell velstand og åndelig utvikling under forhold hvor det hersker frihet og gjensidig respekt, økonomisk sikkerhet og like muligheter.»

Vi finner her den prinsipielle grunnholdning som har preget våre programmer, men realiteter viser at det er langt mellom prinsipiell grunnholdning og den virkeligheten som omgir oss. En undersøkelse fra 1966 viser at lønningene for Oslo når det gjelder enker, separerte, skilte og ugifte mødre, ligger på mellom 8000 og 14 000 kroner pr. år. Det er jo også grunn til å understreke at denne spesielle gruppen kvinner også rammes av andre spesielle vansker.

Jeg har nevnt en spesiell gruppe kvinner, men en kan like gjerne snakke om kvinner generelt. Det er riktig at det i de siste årene er gjort en god del for å heve deres lønninger, mens mennenes lønninger har økt i enda sterkere grad slik at forskjellen faktisk er blitt større. Solidariteten med de svakere er et sentralt begrep i norsk arbeiderbevegelse. Skal det bli realitet i dette, må vi ta et krafttak for å få hevet kvinnenes lønnsmessige stilling. Situasjonen i dag er, enten vi liker det eller ei, at kvinnene er inkorporert i vårt samfunn som annenrangs borgere. Ikke bare dette med lønningene er avgjørende. Like avgjørende er de barriærer som hindrer dem i fritt yrkesvalg. Så lenge utbyggingen av barneinstitusjoner ligger på et så lavt nivå, vil fritt yrkesvalg for kvinner aldri kunne bli realisert. Vi må slutte med å betrakte bygging av barneinstitusjoner som en form for sosial omsorg. De må heller betraktes som et naturlig tilbud til våre barn såvel som til kvinnene fra samfunnets side.

Til slutt vil jeg nevne ekstraordinære opplærings- og opplysnings tiltak for kvinner som vil ut i yrkeslivet etter å ha vært hjemmeverende husmødre i mange år. Situasjonen er jo den at selv faglærte kvinner — som kanskje etter mange år med barnestell og husarbeid — starter så å si på bar bakke. Her trengs det konsentrert innsats i åra som kommer.

Jeg vil ellers støtte forslaget fra Bjørg Johansen. Det er lettere å få aktivisert flere medlemmer til å behandle det framlagte handlingsprogrammet enn den ene prosent av medlemmene som har vært

med på å utforme det, hvis det nå sendes ut. Og de bemerkninger som måtte komme inn etter en slik diskusjon i avdelinger og forbund, bør tas opp til nøye vurdering.

Leif Østli, Oslo, Sjømannsforbundet: Jeg er glad for at handlingsprogrammet foreligger, og hvis en nå også får inn en del av de forslag som er tatt opp her, blir det godt. Jeg er også særs fornøyd med at Aspengren i sin innledning sa at programmet SKAL gjennomføres. Det er nettopp det som er viktigere enn noe annet. Alle poster i programmet er viktige, men ikke alle like viktige når det gjelder kravet på tempo. Det som blir viktigst er å se på vårt organisasjonsapparat. Det er tross alt medlemsboka som vi tillitsmenn må bruke når vi beveger oss ute på arbeidsplassen og i agitasjonen. Har ikke den appell — kan vi lite oppnå. Jeg er ikke ubetinget enig i tariffestet organisasjonsplikt, men et framstøt for å bedre organisasjonsprosenten må vi gjøre. Service-virksomheten er nevnt som et middel. Det står også noe i handlingsprogrammet om «vekker» mot byråkratismen. VI må i hvert fall ikke bli noen byråkratisk organisasjon. Det gjelder å kunne tilby medlemmene noe mer enn bare å skulle få del i en tariffavtale og en sykeunderstøttelse når det er aktuelt. Makter vi det, skulle tilslutningen komme, og da skulle det heller ikke bli så vanskelig å gjennomføre vårt handlingsprogram.

Bjarne Andresen, Sarpsborg, Papir: Vi kan snakke og vi kan stille forslag — men det er av avgjørende betydning hvordan det går til høsten — om vi får en regjering utgått fra Arbeiderpartiet.

Nok om det. Jeg vil snakke litt om forslaget om organsasjonsplikt som jeg har tatt opp. Noen sier at vi skal gå stille i denne saken — og lukke døra beskjedent. Det har vi gjort altfor lenge. Det kan ikke fortsette å være så fritt som nå. Det kan vi ikke akseptere.

Da DNA hadde gjort sitt vedtak om at det ikke var plikt for medlemmer i Arbeiderpartiet til å stå i LO, da var de uorganiserte de første som kom til oss på arbeidsplassen og gratulerte oss med vedtaket. Men det er min oppfatning at om fellesskapet skal bestå, må vi være organiserte. Om Kongressen er enig i det så sier vi samtidig til DNA at ordet «bør» kan gå ut og at ordet «skal» skal inn når det gjelder DNA-medlemmer og plikten til LO-medlemskap. Det skal stå «SKAL» for ettertida.

Klaus Hofstad, Hommelvik, Bygning: Det var med stor forventning vi tok imot handlingsprogrammet, men jeg er enig med

Bjørge Johansen om at det nå må ut til forbund og foreninger. Jeg vil ellers helle litt kaldt vann i blodet. Det kan virke som om handlingsprogrammet skal oppfylles på kort tid, slik som noen ordlegger seg. Det er 77 avsnitt i dette programmet, det sier kanskje noe om omfanget. En annen sak er at vi må søke å nå lenger ut med det, i PR og propaganda, enn hittil. Jeg vil snakke litt om medlemskapet. Jeg tror ikke at forholdene i dag ligger til rette for tariffestet organisasjonsplikt. Vi må forsøke å nå fram ad en annen vei, slik som for eksempel i nabolandene. Vi må gjøre fagforeningsboka attraktiv. I Sverige er for eksempel «semesterkassen» knyttet til boka. I Danmark er det andre særfordeler som er knyttet til den. Her i Norge hadde vi FTP, og nye ting vil sikkert komme til i framtida. Når jeg mener dette er linjen, er det blant annet fordi jeg ikke tror at solidariteten strekker seg lenger enn til pengepungen. Og da må vi spille på økonomien. I flukt med det jeg her har sagt, vil jeg fremme følgende forslag:

(Forslaget er tidligere referert av dirigenten i formiddagsmøtet.)

J a k o b G r a v a, Sarpsborg, LO's distriktskontor: Det er med interesse jeg konstaterer den glød som er til stede i forbindelse med handlingsprogrammet. Jeg for min del vil feste meg litt ved punkt 8, det som angår økt fritid. Jeg tror det er en tanke for det kommende sekretariat å kostnadsberegne de alternativer som man her ønsker løst. Da kan man også lettere prioritere og også oppnå forståelse hos medlemmene og andre for denne prioriteringen.

Det som står om pensjonsalderen er noe for diffust, synes jeg. Jeg har ikke forslagsrett. Jeg kan derfor si det slik at jeg henstiller til Sekretariatet, eventuelt programkomitéen, at det blir utarbeidet et debattopplegg som blant annet inneholder:

- «1. et overslag over hva det vil koste å senke pensjonsalderen til 65 år,
2. hva det vil koste å senke arbeidstiden for dagarbeidere fra 42½ time til 40 timer,
3. og hva det innebærer økonomisk å gi en økt feriegodtgjøring til arbeidstakere over 60 år.»

A r n e L ø k e n, Oslo, Hotell og Restaurant: LO skal ha honnør for programmet. Jeg skulle, men finner det unødvendig i betraktning av nedsatt taletid, engasjere meg i likelønsspørsmålet etter innlegget fra den kvinnelige representanten for Bekledning i gårsdagens møte.

Nå vil jeg peke på punkt 7 — det offentlige engasjement til fordel for de lavtlønte. I vår sektor har vi hoteller som helt og holdent

er avhengig av lån fra Distriktenes Utbyggingsfond. Det er særlig turisthotell jeg tenker på. Flere av disse skaffer seg store formuer ved å underbetale de ansatte. Jeg kan nevne et eksempel — jeg skal ikke bruke navn — hvor vi vet at hotellet lønner de ansatte med under halvparten av det som er minstelønn i den beskjedne overenskomsten vi har. Vi har sett eksempler på at folk har måttet låne seg penger for tilbakereisen etter 6 måneders jobb — enda de har ligget inne på vidda der det ikke er for mye å bruke penger til.

Dette er bakgrunnen for det forslag jeg har fremmet og som tidligere er referert av dirigenten og tatt inn foran.

M a g n e M æ l u m s h a g e n, Lillehammer, Oppland fylke: Forslaget fra Rena som angikk den økte fritiden og anvendelsesmulighetene av den, druknet dessverre i gårsdagens møte i dirigentens store avstemningssekk. Men det er gledelig at LO nå engasjerer seg i naturvern. Nedsatt arbeidstid og lavere pensjonsalder tilsier en slik holdning. Imidlertid mener jeg at handlingsprogrammet på dette punkt burde hatt et supplement om retten til fri ferdsel, fritt fiske i norsk natur. I dag er store områder stengt for allmennheten. Fjell-loven inneholder bestemmelser på dette punkt som er diskriminerende, og det er første gang at det i lovs form er gjort forskjell på norske borgere.

Saken er i korthet å sammenlikne med følgende: Skaffer en arbeidstaker seg en gammel bil — da er det luksus når det gjelder skattlegging. Å eie landets beste ørretvann og å ha rettigheter i almenninger, er ikke luksus. Er det noen mening i slikt, at dette er skattefritt? Det haster med å bringe naturherlighetene tilbake til folke-eie. Jeg vil derfor foreslå følgende, jeg refererer:

«LO skal ha i sitt handlingsprogram at de vil arbeide for å gjøre disse rettigheter til hele folkets eie og å arbeide for å få fjernet ordene *innen- og utenbygdsboende* i Fjellevens kap. 9 og 10, til fordel for *norske statsborgere*.

Med disse rettigheter menes retten til fri ferdsel — retten til fiske og retten til jakt.»

F r e d r i k W e s t e r l u n d, Odda, Hordaland fylke: Jeg vil oppholde meg ved det forhold at 1 og 2 skiftarbeidere som arbeider 42½ times uke igjen vil bli glemt ved nedskjæringen av arbeidstiden hvis det blir vedtatt i lovs form at det skal være 5 dagers uke og samtidig at det skal stå 40 timers arbeidsuke. Vi arbeider 7½ time, og hvis det blir 5 dagers uke og 40 timer i uka vil det si at vi vil få

et tillegg på ½ time hver dag for å nå dette tallet. Og det hører vel ingen steder hjemme at folk skal få *lenger* arbeidstid ved en forkorting enn de hadde før. Denne skiftarbeidergruppa ble satt til side da arbeidstida ble redusert fra 48 til 45 timer. Jeg har derfor nå fremmet et forslag som i og for seg vil være unødvendig hvis det ikke blir lovfestet 40 timers uke, men bare 5 dagers uke. Men blir det lovfestet 40 timer, da er mitt forslag å betrakte som et tillegg til handlingsprogrammet.

(Forslaget er tidligere referert av dirigenten.)

O d d b j ø r n M ø l l e r, Selfors, Jern og Metall: Jeg stiller store forventninger til handlingsprogrammet. Industrielt demokrati er selvfølgelig tatt med, og der burde tida være inne til en rask løsning. DNA tok på sitt landsmøte klart til orde for dette. Ellers må det være klart at nedsettelse av pensjonsalderen og kortere arbeidstid må være de viktigste oppgavene. Jeg tenker særlig på innkorting av arbeidstida for de i helkontinuerlig skiftarbeid. Men forutsetningen for å nå fram, er en endring i sammensetningen i det nåværende Storting. Så *den* oppgaven vi først må ta fatt på, blir å sørge for at vi igjen får en arbeiderregjering. Når det gjelder organisasjons spørsmålet, er jeg motstander av en tariffestet organisasjonsplikt. Vi må sørge for at lønnstakerne søker til oss, ikke av plikt, men fordi de ønsker det.

E r l i n g S t e i n b r u, Askim, Kjemisk: Under punkt 12 i handlingsprogrammet heter det i premissene: Denne utvikling *kan* representere en trusel overfor lønnstakerne. Det er bare å slå fast at det er en trusel og jeg har fremmet forslag som er referert av dirigenten.

O s v a l d O l s e n, Høvåg, Jern og Metall: I forbindelse med handlingsprogrammet har vi fått et utmerket innledningsforedrag. Det hadde vært ønskelig med et liknende foredrag for alle vesentlige saker. Når det gjelder oppgjørsformene må vi tilstrebe en registrering av all fortjeneste hos alle kvinner og menn i dette land. Skal vi prioritere arbeidsoppgaver, må bedriftsdemokratiet stå i høysetet. Når bedriftsdemokratiet er gjennomført, vil det nemlig gå lettere å løse de fleste andre oppgaver.

F r e d r i k k e L a n g e B e r g, Oslo fylke: Jeg viser til Hovedavtalen og avtaler ellers i forbindelse med arbeidstidsstudier. I den kommunale sektor, som jeg sokner til, ser vi en ustoppelig omlegging og rasjonalisering uten at det gir noen gevinst for de ansatte. Vi har forsøkt å få valgt arbeidsstudietillitsmenn, men det lar seg

ikke gjøre. Begrunnelsen er at avtalen bare gjelder industrien. Jeg må be om at LO retter opp denne svakheten og sørger for presisering av at de merkantile fag også skal være med. Det er en hovedavtale for alle vi må fram til. Jeg har satt fram et forslag som er referert av dirigenten.

Leif Skau, Oslo, Jern og Metall: Aspengren presiserte at handlingsprogrammet er et forpliktende program. Jeg tror det er riktig at dette gjøres klart også overfor offentligheten. Handlingsprogrammet viser den store bredde av oppgaver fagbevegelsen står overfor, samtidig som det slåes fast at den primære oppgave for fagbevegelsen er menneskets situasjon på og utenfor arbeidsplassen. Det vi skal prioritere er trygghet i forandringenes verden. Vi skal få det gjennom medlemskap i LO.

Arnfin Knudsen, Oslo, Handel og Kontor: Forslag nr. 477 fra Papir om organisasjonsplikten og forslaget om at handlingsprogrammet sendes over til Sekretariatet for videre behandling, støtter jeg. Om handlingsprogrammet ellers kan sies at det inneholder mange pene ord, men lite handling. Vi ser ikke noe konkret om hvordan det hele skal gjennomføres. Når det gjelder organisasjonsplikten, er en inne på en form for avlat for de uorganiserte. Det er fristende å spørre om hvordan en hadde tenkt seg at denne avlat skulle betales. Skal en ordne det gjennom avtalen, kan det vel hende at det knapt blir organiserte igjen, men en stor masse som har gjort opp for seg gjennom avlat.

Olav H. Christiansen, Oslo, Kommuneforbundet: Jeg gir min uforbeholdne anerkjennelse til dem som står bak handlingsprogrammet. Vi har fått ideelle retningslinjer og en moralsk innspørting. Under marsjen skal handlingsprogrammet iklæs kjøtt og blod. Jeg kan derfor ikke forstå at det er nødvendig med alle tilleggsforslagene. Jeg er ut fra debatten overbevist om at Sekretariatets innstilling blir vedtatt, men vi skal huske at hvis vi mener noe med et slikt vedtak, er første skritt mot gjennomføring av programmet at vi får en politisk konstellasjon i Stortinget som støtter oss. Der ligger vår første oppgave for et vellykket resultat.

Annathon Lian, Tromsø, Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund: Vi har vel lenge hatt følelsen av at oppgaver som innen fagbevegelsen tradisjonelt har vært betraktet som sekundære, ville bli primære. Handlingsprogrammet stadfester denne antakelse. Og målsettingen i programmet er vel ingen uenige i. Nå spør det bare

om vi er villige til midlene. Det faglige og politiske samarbeid må ellers settes effektivt inn. Vi begynner i realiteten gjennomføringen av handlingsprogrammet den 8. september.

Tor Aspengren: Jeg skal ikke forlange ordskiftet, men må bare få understreke hva jeg sa innledningsvis: Handlingsprogrammet er både et arbeids- og prinsippprogram. Hadde det vært et program som bare skulle dekke kongressperioden, hadde det sett ganske annerledes ut. Dessuten er å si at programmet har vært ute hos medlemmene, og etter Kongressen skal det ut til medlemmene igjen. La meg få henvise til første avsnitt i innledningen, hvor det heter: «For å realisere disse grunnleggende målsettinger, legger Landsorganisasjonen i Norge fram et handlingsprogram som skal gjennomføres etter en nærmere prioritering i organisasjonens konstitusjonelle organer.» Jeg skulle tro dette sier det meste. Handlingsprogrammet skal ut til kontinuerlig diskusjon, og jeg sa også under mitt innledningsforedrag at det kunne bli nødvendig å stoppe opp under marsjen og eventuelt revurdere og forsterke. Når det gjelder utdanning kan jeg ikke se annet enn at premissene under punkt 4 dekker opp alle forslag som er kommet inn. Jeg vil derfor foreslå at Kongressen vedtar Sekretariatets innstilling og at alle forslag oversendes handlingsprogramkomitéen for behandling og videresending til Sekretariatet. Så kan en i neste omgang få en «del 2» til handlingsprogrammet som gir uttrykk for hva som er kommet fram på Kongressen.

Sigurd Danielsen, Oslo, Kommuneforbundet: Med den avstemningsform som antydnet, trekker jeg mine forslag og vil komme tilbake til dem under vedtektene.

Votering:

Sekretariatets innstilling nr. 651 ble vedtatt mot en stemme.

De innkomne forslag ble deretter enstemmig vedtatt oversendt programkomitéen for bearbeiding og videre oversending til Sekretariatet.

Protest mot Regjeringens Moms-forslag.

P. Mentsen: Jeg har drøftet forslaget fra Charles Jensen med juristene og vi er kommet fram til et forslag. Jeg må be om at advokat Olaf Sunde slipper til.

Olaf Sunde, Administrasjonen: Jeg tror ikke det er særlig forskjell mellom det forslag vi er kommet fram til og det forslag

Charles Jensen har fremmet. Forskjellen ligger eventuelt i at vårt forslag er mer omfattende og at vi har lagt vekt på uttalelser i arbeidsrettsdommer og nyere arbeidsrettslig teori. Forslaget lyder:

«Kongressen anser demonstrasjonen den 21. mai 1969 som en rent politisk demonstrasjonsstreik. Politiske demonstrasjonsstreiker har alltid vært ansett som lovlige i Norge og utgjør en del av arbeidernes demokratiske rettigheter.

Kongressen kan derfor ikke engasjere seg i dette spørsmålet på noen måte som vil kunne innebære eller bli oppfattet som en beskjæring av den rett arbeidstakerne gjennom alle tider har hatt til streiker av denne art. Kongressen viser i denne forbindelse til at det i nyere arbeidsrettslig teori er gitt uttrykk for at det i slike tilfeller vil kunne foreligge rettsmessig anledning til arbeidsnedleggelse.»

Charles Jensen, Oslo, Bygning: Det som er det sentrale er oppnådd, og jeg kan trekke mitt forslag.

Votering:

Det nye forslag ble enstemmig vedtatt.

Tor Aspengren: Jeg har ikke noe mot forslaget, jeg har heller ikke stemt mot. Men jeg mener framgangsmåten var uriktig. Saken skulle først vært sendt til Sekretariatet for behandling og innstilling.

Dagsordenens punkt 6. Fagorganisasjonens engasjement i forsikringsspørsmål.

Dirigenten: Hvis ingen ytrer seg mot, ber jeg om Kongressens tillatelse til nå å gå over på dagsordenens punkt 6. Jeg gir ordet til direktør Kjell Holler fra Samvirke.

Kjell Holler sa blant annet i sitt innledningsforedrag:

Det er tre vektige grunner til at fagbevegelsen har engasjert seg i forsikring.

Den første grunn knytter seg til det ansvar en organisasjon har for sine medlemmers økonomiske og sosiale trygghet. I debatten omkring kollektiv hjemforsikring er det i denne forbindelse et argument som ofte går igjen. Forsikring er en privat sak, sies det, hver enkelt

får bestemme om han vil forsikre seg og i tilfelle i hvilken utstrekning. Dette er ingen ting som organisasjonene skal blande seg inn i, som det gjerne heter. Jeg er dypt uenig i dette synspunkt.

Det er neppe noe område hvor folk utviser en slik slendrian og mangel på omtanke og ansvarsfølelse som tilfelle er når det gjelder forsikring. Det gjelder ikke bare ved forsikring av eiendom og materielle verdier, men kanskje i enda større grad når det gjelder å sikre de etterlatte, enke og barn, hjelp i en overgangsperiode. Resonnementet kunne hatt noe for seg hvis det bare gikk ut over den enkelte som sto ansvarlig, men vi vet jo at dette ikke er tilfelle. I livsforsikring er det nettopp de som blir sittende igjen som virkelig får det store problem hvis ikke økonomien er sikret.

Er det noe område hvor ansvarsbevisste organisasjoner kan og bør gripe inn og gjennom positive vedtak sikre større økonomisk trygghet for den enkelte, så er det nettopp på forsikringens område, enten det gjelder skadeforsikring eller det gjelder livsforsikring. Når mange års oppspart kapital går opp i røyk og flammer, eller når en enke sitter igjen uten tilstrekkelig økonomisk hjelp i en vanskelig overgangsperiode, hjelper det lite å si at de har sin egen uansvarlighet å takke for den situasjon de er kommet opp i. Enhver organisasjon som føler ansvar for sine medlemmer, burde se det som en plikt, og en sentral plikt, å ta opp og løse nettopp slike trygghetsproblemer.

Den annen grunn til fagbevegelsens engasjement er at forsikring etter hvert blir en stadig viktigere forbrukersak. Ser vi på *skadeforsikring*, altså forsikringen av folks eiendeler, som innbo og løsøre, hus osv., er situasjonen denne: I de 30 år som er gått siden utbruddet av den annen verdenskrig, har forbruket pr. innbygger eller reallønnen steget til nærmere det dobbelte. Dette trass i at vi i dette tidsrom har hatt en ødeleggende verdenskrig. Hvis vi får beholde freden, kan vi regne med at i de neste 30 år fram til år 2000, vil vi få ytterligere minst en fordobling av levestandarden, kanskje en ennå sterkere framgang. Dette fører med seg en tilsvarende vekst i alle de verdier folk eier. At dette vil være tilfelle, skjønner man når situasjonen er den at mens den gjennomsnittlige industriarbeiders lønn i dag utgjør omlag kr. 25 000 pr. år, vil den ved århundreskiftet utgjøre mellom 50—60 000 kroner pr. år regnet i den pengeverdi vi har i dag. Det er klart at dette også fører med seg en sterk vekst i de verdier som skal forsikres.

Når det gjelder *livsforsikring*, har mange reist spørsmålet om dennes framtid på bakgrunn av den sterke utbyggingen av sosiale trygder. Til dette er å si at f. eks. i Sverige er bestanden av livsforsikringer minst 5 ganger så stor pr. innbygger som i Norge, og

dette trass i at den sosiale levestandard i Sverige jo er like høy og tildels høyere enn i Norge. Sverige viser at med stigende levestandard stiger ikke bare evnen til å kjøpe seg større trygghet, men også viljen til å gjøre det, blir større.

Alt i alt blir det i Norge i dag betalt omkring 2 milliarder kroner pr. år i forsikringspremier. I de neste 30 år vil dette beløp ganske sikkert stige til minst 5—6 milliarder kroner pr. år. Det viser at forsikring blir en stor og sentral forbrukersak, og den måten man organiserer dette på, blir av stor betydning for forbrukerne. Dette er en annen grunn til at det etter mitt skjønn er riktig av fagbevegelsen å engasjere seg så sterkt på dette området.

Den tredje grunn finner vi når det gjelder spørsmålet om innflytelse på kapitaldannelsen i samfunnet. Forsikringselskapene, og da særlig livsforsikringselskapene, forvalter store kapitaler. En betydelig del av denne kapital gjelder sparing fra fagorganisertes og kooperatørers side. Hvis faglig/kooperativ forsikring kunne ekspandere raskt, ville det bety at en langt større del av kapitaldannelsen direkte ville kunne komme formål til gode innenfor fagbevegelsen og kooperasjonen.

Tradisjonelt har jo Liv-Samvirke vært en viktig finansieringskilde når det gjelder utbyggingen av kooperasjonen. Med sin nåværende størrelse regner vi med at Liv-Samvirke over en 5-års periode kan stille til disposisjon mellom 60 og 70 millioner kroner til utbygging av samvirkelagene. Hvis vi i Norge kunne komme opp i den samme markedsandel for Samvirke som man har oppnådd hos Folksam, det faglig/kooperative forsikringsselskap i Sverige, kunne vi minst femdoble dette beløp. I samme grad som Samvirkeselskapene øker sin innflytelse på markedet, i samme grad øker også fagorganisasjonens og kooperasjonens innflytelse over kapitaldannelsen innenfor forsikringsvesenet. Det at man selv kan bestemme hvilken prioritering man skal gi investeringene, er et viktig skritt i retning av å realisere den målsetting våre eierorganisasjoner har. At mulighetene for større innflytelse er til stede, skulle framgå av det faktum at de organisasjoner som står bak selskapene representerer over halvparten av Norges befolkning. Hvis deres medlemmer sluttet opp om selskapene, ville det få uhyre stor betydning på lengre sikt.

Når det gjelder kollektiv hjemforsikring, har vi foretatt en undersøkelse av hva medlemmene har spart i 1968. Vi har analysert 17 større brannskader. Disse brannskader berørte i alt 33 husstander. Undersøkelsen viste at 8 av disse husstander hadde ingen forsikring i det hele tatt tidligere, 11 husstander var underforsikret med mer enn 50 prosent, 8 husstander var underforsikret med mellom 50

og 10 prosent og bare 6 husstander var ikke underforsikret eller underforsikret med 10 prosent. Statistikken viser at medlemmene faktisk bare hadde forsikret *vel 50 prosent* av sitt innbo og løsøre på individuelt grunnlag.

De nevnte 33 husstander fikk takket være kollektiv hjemforsikring en *mererstatning* på vel 800 000 kroner, *et beløp som de ville ha tapt hvis ikke kollektiv hjemforsikring var kommet*. I tillegg til dette fikk de ca. 100 000 kroner i mererstatning ved at man ikke har samme strenge selvassuransbestemmelser her som ved individuelle forsikringer. Tar vi hensyn til dette og enkelte andre forhold, kan vi trygt slå fast at medlemmene av Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund og Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund i 1968 sparte omlag 1 million kroner på skadeoppgjørene, og vel og merke: Dette oppnådde de til en meget lav premie sammenlignet med det de måtte ha betalt om de skulle skaffet seg en tilsvarende dekning på vanlig måte.

Den neste store sak som står på dagsordenen, gjelder etablering av en moderne gruppeforsikring for fagbevegelsens medlemmer, ved omdannelse av FSK. Hvis dette blir realisert, vil det være en kjempeavtale etter norske forhold. Gruppelivsandelen som er den dominerende i denne sammenheng, representerer en samlet forsikringssum på ca. 4,3 milliarder kroner, og til sammenligning kan jeg nevne at den totale bestand av gruppelivsforsikring i Norge ved utgangen av 1968 utgjorde ca. 3,5 milliarder kroner. Til dette kommer så ulykkesforsikringsandelen, som også er ganske betydelig.

Dette er store tall, men ingen må forledes til å tro at det er *for store tall*. Det faktiske forhold er at Norge på dette område er det mest tilbakeliggende landet i Skandinavia. I Sverige har man for lengst gjennomført en ordning som i allfall omfatter alle fagorganiserte og et betydelig antall lønnstakere utover dette. Den danske ordning vil i løpet av 1969 omfatte ca. 400 000 fagorganiserte, og i 1970 vil man få med ytterligere 200 000, tilsammen 600 000 av 750 000 mulige. I Norge har vi FSK som omfatter nærmere 400 000 medlemmer, men ytelsen herfra må sies å være meget beskjeden.

La meg nevne noen eksempler som viser situasjonen med all tydelighet. Hvis en fagorganisert i 35-års alderen skulle falle fra, og han etterlater seg kone og 1 barn, vil det i Sverige bli utbetalt 40 500 svenske kroner, i Danmark 15 500 danske kroner, mens medlemmene i FSK bare vil ha en dekning på 3000 norske kroner. Gjennomføres den nye gruppeforsikring stiger dekningen til 10 000 kroner, et betydelig framskritt, men likevel et forholdsvis beskjedent beløp etter min mening.

På bakgrunn av den dårlige dekning som de etterlatte i virkeligheten har i Norge, er det min oppfatning at et aktivt engasjement fra fagbevegelsens side for å bedre forholdene, i høy grad er påkrevet.

Dirigenten: En takk til Kjell Holler for hans instruktive foredrag.

Alf Andersen, Sekretariatet: Spørsmålet om fagorganisasjonens engasjement i forsikring er tidligere behandlet av LO's representantskap og kongress. Når det gjelder forslag nr. 650 vil jeg bare her hen vise til premissene. Men jeg vil understreke at for fagbevegelsen har det alltid vært en framtreddende oppgave å arbeide på den sosiale sektor. Det er viktig for oss å skape et økonomisk vern for familien. Katastrofer og ulykker ødelegger verdier, og det koster enormt å sørge for nyanskaffelse. Vi har vært klar over at det er merkelig dårlig stelt med forsikring blant våre medlemmer, men vi visste ikke at det var så dårlig stelt som undersøkelser i den seinere tid viser. Det er sjokkerende å se hvor mange som overhodet ikke er forsikret og hvor mange som er underforsikret. Det er tydelig et behov for at vi engasjerer oss i forsikrings spørsmål og kanskje ikke minst viktig: Gjennom forsikring kan vi få noe attraktivt knyttet til fagforeningsboka. I ordninger tidligere som FTP og sykelønn er vi kritisert fordi disse fordeler ikke var forbeholdt de organiserte alene. Nå står vi foran muligheter for gjennom forsikringsordninger å gjøre fagforeningsboka til eneste bevis for en klar fordel. Jeg tar opp Sekretariatets innstilling, forslag nr. 650.

I dagsordenen på side 172 vil en finne Sekretariatets uttalelse og forslag nr. 520 når det gjelder gruppelivsforsikring. La meg bare få nevne at FSK har bestått i 6 år. Vi har hørt fra Holler at ytelsen har vært dårlige, og jeg kan si meg enig i det. Men det er blitt beløp av det likevel i løpet av disse 6 år. Over 57 millioner er utbetalt, av disse vel 24 millioner som forskudd i henhold til vedtektene. Personlig har jeg ment at dette med forskudd ikke har noe med forsikring å gjøre. Og det var forskuddene som skapte problemer for FSK de første åra og som førte til økt kontingent. Den økte kontingenten førte til at vi fikk balanse i regnskapene i 1968, men ikke mer enn balanse. Denne kongressen kan ikke fatte bindende vedtak om oppheving av FSK og overgang til gruppelivsforsikring. Bare at forhandlinger skal fortsette med sikte på å komme fram til en endelig avtale. Det er imidlertid ikke må risikere er at enkelte forbund går over på gruppelivsforsikring og andre foretrekker å forbli i FSK. Felles overgang er etter mitt syn eneste farbare vei.

Ellers vil jeg gjerne presisere at det er spørsmål som ikke til nå er skikkelig utredet. Det gjelder blant annet spørsmålet om forskudd som neppe lar seg løse i et samarbeid med Samvirke. Problemet må imidlertid finne sin løsning på en eller annen måte. Jeg vil slutte med å be Kongressen støtte oss i bestrebelsene på å nå fram til en gruppelivsforsikring og tar opp Sekretariatets innstillinger, forslag nr. 520 og forslag nr. 650 sålydende.

Gruppelivsforsikring.

«Landsorganisasjonens kongress i 1961 anbefalte opprettelsen av FSK som en felles forsikringskasse og det ansees av betydning at Kongressen også i dette tilfelle anbefaler overgangen fra FSK til gruppelivsforsikring i Samvirke. Under behandlingen av saken på FSK's representantskapsmøte i juni 1968 ble Sekretariatet anmodet om å uttale seg i prinsippet om hvorvidt gruppelivsforsikring burde ordnes gjennom Samvirke eller om Sekretariatet anså det rimelig å reise spørsmålet på tariffmessig grunnlag. Sekretariatet gjorde i møte 24. juni 1968 følgende vedtak:

1. Sekretariatet er i prinsippet enig i at spørsmålet om gruppelivsforsikring ordnes gjennom avtale med Forsikringsselskapet Samvirke, Landsorganisasjonen og forbundene.
2. Forhandlingene fortsetter med sikte på å komme fram til en endelig avtale.»

Nr. 520

Sekretariatet foreslår: «Kongressen slutter seg til Sekretariatets vedtak.»

Fagbevegelsens engasjement i forsikrings spørsmål.

Nr. 650

«Fagbevegelsens engasjement i forsikrings spørsmål godkjennes. Kongressen understreker at arbeidet med kollektive forsikringsordninger på faglig basis bør fortsette og utvides.»

Olav Johansen, Oslo, Bygning: Jeg går ut fra at det framlagte tilbud i «Program 69» fra Samvirke om en ny gruppelivsforsikring som erstatning for vår nåværende Fagorganisasjonens Stønadskasse, skal danne grunnlaget for Sekretariatets videre arbeid med denne sak. Når man ser på Samvirkes forslag, som blant annet går ut på at medlemmene så fort de fyller 70 år og blir fritatt for kontingent, mister det forsikringsbidraget som de har krav på etter

vedtektene i FSK, er det vanskelig å tro sine egne øyne. Og jeg betenker meg ikke på å påstå at dette er det mest usosiale forslag som er lansert overfor våre medlemmer. Her skal altså nye medlemmer med en gang de melder seg inn i fagforeningen få rettigheter i gruppelivsforsikringen, mens medlemmer med opptil 50 års medlemskap mister alle rettigheter den dagen de fyller 70 år. Argumentene for dette er at en ung etterlatt har større behov for økonomisk støtte enn eldre etterlatte. Jeg må da få spørre — hvem har størst behov for økonomisk støtte — en enke på 20 til 50 år, som nå som regel er ute i arbeidslivet, eller en enke på fra 50 til 70 år, som i de fleste tilfelle er utenfor arbeidslivet og har meget vanskelig for å skaffe seg arbeid? Dette svaret gir seg selv, og er derfor ikke noe holdbart argument for å ta fra de sistnevnte deres soleklare rett til sin manns opparbeidede forsikringsbidrag. Forslaget møter også sterk motstand ute på arbeidsplassene, og det gledelige er at også de unge reagerer på denne urettferdige behandlingen av våre eldre medlemmer. Jeg vil derfor be Samvirke tenke litt mindre forsikringsteknisk og litt mer fagforeningsmessig i sine tilbud om nye forsikringer til fagbevegelsens medlemmer. Dette er nødvendig hvis vi skal få til det samarbeid i forsikringsaker som fagbevegelsens medlemmer har behov for, både i dag og i tida framover. Med det lovverk man har i dag, hvor man ikke engang ved dom ad rettslig vei kan få overført økonomisk ansvar for oppdragsgiver eller arbeidsgiver ved ulykker på arbeidsplassen, er det klart det er et stort behov for forsikringer som yter arbeidstakere som er utsatt for slike ulykker økonomisk støtte. Men de fleste av fagbevegelsens medlemmer har et like stort behov for økonomisk støtte til sine etterlatte ved dødsfall etter fylte 70 år. Før man derfor kan erstatte vår nåværende stønadskasse med den nye gruppelivsforsikring, må et begravellesbidrag innarbeides i gruppelivsforsikringen. Jeg tillater meg derfor å fremme følgende forslag, jeg refererer:

«Den foreslåtte nye gruppelivsforsikring sendes tilbake til Samvirke med anmodning om å stoppe nedtrappingene av utbetalt forsikringsbidrag på 4000 kroner ved fylte 70 år. I tillegg til dette utbetales et begravellesbidrag, stort kr. 3000, ved medlemmers død etter fylte 70 år, etter de samme retningslinjer ved opparbeidelse FSK praktiserer i dag i sine vedtekter. Og med samme forslag til kontingent som tilbys i forslaget til ny gruppelivsforsikring. Kan ikke Samvirke finne plass til dette i sitt forslag til ny gruppelivsforsikring, beholdes Fagorganisasjonens Stønadskasse og bygges videre ut i takt med den framtidige lønns- og prisutvikling.»

Dirigenten: Jeg gjør oppmerksom på at Kurt Mortensen, Finnmark fylke, har tatt opp forslag nr. 515, fra «Nordens Klippe» om reservasjonsretten. Det lyder:

«Landsorganisasjonen i Norge må på ny se på spørsmålet om reservasjonsretten for de som ønsker å bli medlem av Landsorganisasjonen.»

Olav H. Christiansen, Oslo, Kommuneforbundet: Jeg er enig med Holler og Alf Andersen. Man kan snakke seg varm om en god sak som denne. Men det er ikke alltid like lett å få alle til å forstå. I et homogen forbund kan det være lettere enn i et som vårt som har en rekke ulike grupperinger. Vi har blant annet mange kvinnelige arbeidstakere. Det er ut fra dette at jeg tar opp Norsk Kommuneforbunds innstilling til det forslag som er reist av Oslo Sykehuspersonales Forening, nummerert med 516. Den tanken som der kommer til uttrykk, er reist både på vårt landsmøte og i vårt landsstyre. Forbundsstyrets innstilling lyder:

«Forbundsstyret oversender forslagene og vil peke på vårt forbunds landsmøtevedtak om hjemforsikringsaken:

1. Landsmøtet er av den oppfatning at prinsippet om kollektive forsikringsordninger er en fordel.
2. Det opprettes forsikringsutvalg på arbeidsplassene. De får bl. a. i oppdrag å kartlegge forsikringsbehovet blant forbundets medlemmer.

Forbundet vil sørge for at medlemmene får alle nødvendige informasjonen om den kollektive hjemforsikring og vil sammen med forsikringsselskapet Samvirke drøfte saken med dem.

3. Med dette som bakgrunn gis landsstyret fullmakt til å oppta forhandlinger med Samvirke om kollektiv hjemforsikring. Resultatet av disse forhandlinger legges fram til behandling og avgjørelse på neste landsmøte.»

Jeg vil henstille til Sekretariatet i forbindelse med forhandlingene med Samvirke om å finne fram til rimelige reservasjonsordninger. Fra Oslo Sykehuspersonales Forening sies det nemlig i motiveringen:

«Sykehusene henter en stor del av sin hjelp i den kvinnelige sektor fra distrikter utenfor Oslo-området. Dette betinger at sykehusene skaffer hybler til denne hjelp. Flesteparten av våre medlemmer bor i slike hybler som er møblerte.»

Denne betjening eier ofte bare sitt gangtøy, og vi finner det som en alt for stor belastning at disse skal være med i en forsikringsordning som den foreslåtte.»

Forholdet er at medlemmene i denne foreningen ser forsikringspremien som en forhøyelse av kontingenten. Agitasjonen fra konkurrerende foreninger føres nettopp på dette feltet. Altså: Prøv å få til reservasjonsordninger, så får de som i dag er tvilende eller likegyldige til forsikringsordningen få lov å vente og komme tilbake siden.

Sigurd Danielsen, Oslo, Kommuneforbundet: Jeg kan ikke gå mot mitt eget forbunds forslag, men ellers skulle jeg tatt opp forslaget om at kontingenten og dermed forsikringen skal inkorporeres i kontingenten til LO.

I 1950 hadde vi en rettssak i forbindelse med en stønadskasse som vi hadde. Jeg gikk til Samvirke for å få høre hva vi skulle måtte betale. Dere husker vel alle episoden hvor Mentsen svarte i avisen på utfall fra direktøren i Brannkassa. Han var ikke klar over at Danielsen hadde vært i Brannkassa og skaffet alle nødvendige papirer, ikke på vegne av Kommuneforbundet, men på vegne av Frisørforeningen. Vi hadde nemlig tegnet kollektiv hjemforsikring, og vi var de første. Det som forunder meg er at det kan hevdes at kollektiv hjemforsikring ikke faller innenfor rammen av de oppgaver som forbundene rundt omkring har instituert i sine formålsparagrafer. Da forstår jeg ingen ting. En annen sak er at forbundene der det har blitt motstand mot ordningen, har behandlet den klumpet. Hos oss var det sier og skriver én som stemte mot. Det snakkes om at det er vanskelig å få medlemmene til å forstå — men sier og skriver én stemte mot. Nå er det snakk om gruppelivs-forsikring. Hos oss har vi overlatt til arbeidsgiverne å betale den.

Feilen dere gjør er at dere ikke har skikkelig kontingent. Hos oss er den 69 kroner måneden. Enda vi er lavtlønsgruppe!

Samvirke skaffer i virkeligheten den beste forsikring i dette landet. Det snakkes om reservasjon der det er flere fagorganiserte i familien. Hjemme hos oss er vi fire. Vi diskuterer ikke engang den 50-øringen som vi alle fire betaler. Men så har jeg da også forklart mine unge hva arbeiderbevegelsen er og hva den betyr for meg og for dem. Arbeiderbevegelsen står for noe som ikke bare går ut på å putte i lomma, men også for å gi noe! Første taler snakket om hvem som hadde størst behov av yngre eller eldre enker. Det er vel eventuelle enker i mellomalderen som har det. Når en går mot å gå i frø er det vel ikke nødvendig å ha så mye på boka. Det går jo likevel

bare til dem som kommer etter — og kanskje sikler de også på det. Jeg er nok ellers enig i det som ble sagt på DNA's landsmøte om de gamle, men de oppgaver må vi ta over samfunnsapparatet. I fjor, forteller avisene, var det 187 gamle som døde i Oslo, gamle som ikke hadde stell og pass. Hvor var de unge da? De ble ikke sett før de gamle skulle legges i «penalet».

Jeg vet ikke hvorfor dere som snakker om reservasjon er så redde for medlemmene. Min erfaring er at når de får skikkelig forklaring, så forstår de fordelene ved den kollektive hjemforsikringen.

Siden jeg ikke kan ta opp forslaget, kanskje da noen andre vil ta det opp. Hvis ingen gjør det likevel, vil jeg støtte Sekretariatets forslag.

Så ber jeg alle sette seg godt inn i alt det materialet som Samvirke sender ut. Helst slik at dere kan det utenat og kan svare medlemmene når de spør.

Th v. Karlsen, Sekretariatet: La meg understreke at den kollektive hjemforsikringen er en god sak. Så god at vi bør forsøke å få den gjennomført i videst mulig utstrekning. Jeg festet meg ved Hollers uttalelse om at man trolig vil måtte stoppe opp ved et tall for tilslutning som ligger på 350 000 medlemmer. Altså om lag halvparten av LO's medlemsstokk. Dette har også Holler innstilt seg på, da? Hva er årsaken? Jeg tror den må ligge i dette med at mange ikke har kunnet akseptere at det ikke skal være mulig å finne en reservasjonsordning. Ikke bare der hvor det dreier seg om flere fagorganiserte i en familie, men motstand mot ordningen på rent prinsipiell basis fordi reservasjonen ikke imøtekommes. Man kan være uenig eller enig i dette synspunktet, men faktum er at det er slik. Derfor kan ikke den kollektive hjemforsikring trumfes gjennom i alle forbund, til tross for at det nok kan være et flertall blant medlemmene i hvert enkelt forbund som vil ha ordningen. Det vil koste for mange medlemmer som har advisert utmeldelse hvis ordningen vedtas. Det har vi ikke råd til. Dette er ikke bare teoretiske betraktninger. I vårt forbund har vi faktisk kartlagt denne motstanden mot ordningen og har tall for den. Den vil kunne gi oss en organisatorisk baksmell som kan få vidtrekkende og varige følger.

Jeg er kjent med at det er nedsatt et reservasjonsutvalg innen LO og at dette utvalget har levert en innstilling, som imidlertid er returnert komiteén fra Sekretariatet. Den har ikke imøtekommet en alminnelig reservasjonsrett, bare en reservasjonsrett der det er flere fagorganiserte i en familie. Dermed har man heller ikke imøtekom-

met de som går mot ordningen på dette prinsipielle grunnlaget jeg nevnte.

Men ikke kan jeg forstå at man ikke skulle kunne imøtekomme en alminnelig reservasjon. Det er forbundene som vil få belastningen og vi innfører en alminnelig reservasjonsrett, og ikke Samvirke. Og vi mener at vi skal greie å håndtere en slik rett. Hvorfor da tviholde på den nåværende linje. Hvorfor resignere over for et tall på 350 000?

Jeg er enig i Sekretariatets forslag, men etter min mening trenger det et tillegg. Jeg har laget et forslag. Jeg legger ingen brett på formen, så det kan gjerne sendes til redaksjonskomitéen. Men det lyder i hvert fall sånn, jeg refererer:

«Kongressen oppfordrer Samvirke til i samråd med Sekretariatet å søke å finne fram til praktiske former for alminnelig reservasjonsrett i den kollektive hjemforsikringsordningen, slik at en kan bane veien for tilslutning også fra de forbund som har anført manglende reservasjonsrett som grunn for ikke å kunne tilmelde seg.»

Thor Andreassen, Oslo, Jern og Metall: Jeg er glad for at vi har tatt oss tid til å sette denne saken på dagsordenen. Mye kunne vært sagt om den, spesielt fra forbund som nå har praktisert den et års tid. For det første er ikke reservasjonsretten et spørsmål om å gå ut og inn i ordningen, men også et økonomisk spørsmål. For det andre vil jeg si at vi som ikke har noen reservasjonsrett i vår ordning har hatt større tilslutning til vårt forbund i foregående år enn i året før, da ordningen ikke var gjeldende hos oss. Og her er det ikke bagateller av tall. Vi har årlig års en tilvekst på 12 000 medlemmer og en avgang på nesten det samme. Argumentet om reservasjonsrett er betydelig overdrevet.

Så litt om gruppelevsforlaget som har vært ute til drøfting. Jeg vil gi Sekretariatet honnør for forslaget. I Sverige har man fått en ordning etter samme mønster som den det er snakk om i «Aksjon 69». Vårt er dog mer beskjedent. For oss er det om å gjøre å få ordningen knyttet til fagforeningsboka, og det har ikke på tilsvarende vis vært ønskelig i Sverige. Gruppelevsforlikingen i vår regi skal framstå som en særfordel for de organiserte. Det er snakk om at vi må beholde FSK, men for det første gir den for små ytelser og for det andre er den urettferdig i den forstand at man må opparbeide seg rettigheter i en gruppelevsforliking. Og det er en mangel. Tenk på en ung arbeidstaker som kommer til skade. Ved siden av at det jo er en større tragedie for et ungt menneske å ødelegge seg enn for en eldre arbeidstaker, så skal han også falle utenfor ytelser fordi

han ikke har opparbeidet seg rettigheten. Det er også andre forhold i samme lei.

Det forslag vi nå får til gruppelivsforsikring er heller ikke fullkomment, langt i fra. Beløpene er for beskjedne. Det er ikke noe problem å rette det opp. Det er bare å høyne premiene. Men det er andre ting. En taler har allerede pekt på dette med eldre enker som mister rettigheten når mannen hun har overlevd er fylt 70 år.

Det er også et annet forhold som hittil ikke er berørt i debatten, men som jeg anser som svært viktig. Det gjelder en forsikring for fagbevegelsen selv, på linje med den som Folksam, LO og forbundene er blitt enige om. Denne forsikringen omfatter løssøre og innbo, forsikret både mot brann og vannskader. Den gjelder ikke bare forbundene, men også fagforeningene innenfor angjeldende forbund. Det gjelder tillitsmannsarbeidet i den forstand at tillitsmannen er forsikret ved en ansvarsforsikring i det arbeidet han utfører, enten det nå er på kontoret eller på arbeidsplassen. Jeg skulle ta meget feil om ikke dette også skulle ha adresse til oss. Ordningen har ansvar og garanti for den pengeforvaltning som skjer på mange arbeidsplasser. En liknende ordning er tatt opp til drøfting mellom LO og Samvirke her til lands.

Disse opplysningene kom kanskje noe bardus på Kongressen, men jeg nevner dem fordi jeg gjerne ser en fortgang i drøftingene om dette. I Sverige er det økonomisk løst ved at LO betaler 30 øre pr. medlem pr. år.

Jeg tror ikke det er rett at Kongressen her uttaler seg konkret om finansieringen, men jeg legger fram et forslag for rammen om det hele, forslaget lyder:

«Kongressen pålegger Sekretariatet å utvirke at det blir opptatt forhandlinger mellom LO, fagforbundene og Samvirke med sikte på å etablere en samlingsforsikring for norsk fagbevegelse etter mønster av den ordning som er etablert for svensk fagbevegelse.

Når det gjelder premieutbetalingen, blir dette et forhandlings-spørsmål mellom LO og forbundene.»

Dirigenten: Det gjenstår nå 6 inntegnede talere på listen til dette punktet på dagsordenen. Jeg vil foreslå at vi setter strek her.

Sverre Enger fra salen: Herr dirigent...

Dirigenten: Bebuder Enger forslag?

Enger: Ja.

Dirigenten: Vi godtar at Enger får anledning til å ta opp forslaget i morgendagens møte. Videre at morgendagens møte begynner kl. 9.00 og at pausen blir fra kl. 13.00 til kl. 14.30.

Kan forsamlingen være enig i dette?

Votering:

Enstemmig vedtatt å sette strek med de inntegnede 6 talere og at Sverre Enger får fremme forslag i formiddagsmøtet torsdag 22. mai. Videre at formiddagsmøtet går fra kl. 9 til 13 og ettermiddagsmøtet begynner kl. 14.30.

Møtet hevet kl. 17.55.

Formiddagsmøtet torsdag 22. mai kl. 9.00.

Før møtet tok til spilte en gruppe fra Oslo Musikerforening og da representantene hadde inntatt sine plasser sang man unisont «Fram, fram, det ljoer frå fjell».

Odd Bakkejord refererte protokoll fra ettermiddagsmøtet 21. mai. Sekretæren gjorde oppmerksom på at man hadde mottatt det forslag som Sverre Enger hadde bebudet helt til sist i gårsdagens møte og at forslaget ville bli innklebet i protokollen under dette møtet.

Protokollen ble godkjent uten merknader.

Protest mot Regjeringens Moms-forslag.

Dirigenten: Det er kommet et brev fra Drammen, stilet til Kongressen ved dirigentene. Brevets innhold er protest mot Regjeringens momsforslag og i samsvar med de protester som kom til uttrykk ved aksjonen vi kjenner til fra i går. Brevet er undertegnet av klubbene Wisbech/Refsum, Norsk Kabel, National Industri, Drammen Slip, Drammen Jernstøperi og Osram.

Dirigenten vil spørre om det er noen av representantene som ber om at brevet blir referert.

Så er ikke skjedd. Dirigenten vil da foreslå at det oversendes redaksjonskomitéen.

Votering:

Enstemmig vedtatt å oversende brevet til redaksjonskomitéen.

Dirigenten refererte deretter det tidligere innkomne forslag fra Sverre Enger, Kjemisk, som er et støtteforslag til Thor Andreassens forslag. Engers forslag lød:

«Fagorganisasjonens engasjement i forsikringssspørsmål.

Undertegnede vil støtte forslaget fra representant nr. 86 — Thor Andreassen — om å utrede spørsmålet for etablering av en samlingsforsikring for fagorganisasjonen.»

Kåre Myhre, Oslo, Jern og Metall: Forsikringssaken opptar meg meget. Hva innebærer den egentlig for oss fagorganiserte? Jo, den griper inn mot den enorme opphoping av kapital som skjer i forsikringsselskapene og som er av helt avgjørende betydning i samfunnets finansieringspolitikk. Og det synes jeg er svært viktig.

Til dere som snakker om reservasjonsretten — jeg synes det er en altfor lunken holdning. Dere snakker blant annet om folk som bor på hybler. Det har også vi i Jern og Metall. Sikkert like mange som i andre forbund. Ledelsen i forbundene må ha klart for seg hva ordningen gjelder — siktepunktet så å si — og kunne greie å overbevise medlemmene om ordningens helt spesielle fordeler. Selv enslige vil ha behov for kollektiv hjemforsikring, enten med en gang eller siden. I samfunnssystemet ellers har vi en rekke kollektive ordninger. Vi hører lite om reservasjonsretten i forbindelse med dem. Men når vår egen organisasjon lanserer noe, da kommer man med en gang styrkende. Da er oppfinnsomheten stor for å finne argumenter.

Hva skjedde i 30-årene. Ja, jeg vet at det ikke er populært å snakke om dem. Men hva skjedde da? Jo, våre medlemmer måtte bruke opp pengene de hadde i sine kasser under konfliktene. Men arbeidsgiverne? De fikk penger fra forsikringsselskapene de, til å holde det gående i konflikten mot våre medlemmer. Det var pengene fra småsparerne rundt i landet de brukte. Skal ikke vi overta de midlene?

Se nå på banker og forsikringsselskaper. Det er bare de som har råd til å bygge i sentrum.

Jeg støtter ellers Thor Andreassens forslag. Det har hendt at kasserere rundt i foreningene har blitt frastjålet merke og penger. Vi har forsøkt å få det dekket gjennom den kollektive hjemforsikringen. Men det går ikke. Gjennom den dekkes kun de private penger man måtte ha hatt og som eventuelt er stjålet. Derfor vil det være en trygghet om vi får den forsikringen som Andreassen snakket om.

Til slutt: Jeg vil henstille til de forbund som ikke har gjennomført kollektiv hjemforsikring om nå å ordne opp i dette, slik at fagbevegelsen kan komme videre med nye framstøt i forsikring.

Dirigenten: Jeg minner om at det er Kongressen som har fastsatt taletid i denne saken til 5 minutter.

Bjarne Ingsøy, Oslo, Tjenestemannslaget: Jeg er i prinsippet enig i kollektiv hjemforsikring. Av og til når man følger debatten, kan en få inntrykk av at enkelte forbund skulle sitte og lage vansker. Det må gjentas at det er medlemmene som i flere tilfelle

har ønsket reservasjonsrett og at dette ønsket er blitt imøtekommet av andre i samme forbund, selv om de i og for seg er for kollektiv hjemforsikring.

Det ble delvis innrømmet i går at det var selve lanseringen som var årsak til mye av motstanden. Jeg mener LO og Samvirke her får ta sin del av skylden. De fulgte gammelt mønster — de opptrer vertikalt — fra toppen og ned — og nå mener jeg ikke dette odøst — det er riktig i de fleste tilfelle fordi man må ta tidsfaktoren i betraktning — men i denne saken trengte vi å motivere våre medlemmer. I stedet ble den lansert med brask og bram. Vi sa at dette bare var begynnelsen og da var det kanskje ikke så rart om tvilerne spurte: «Hva blir da fortsettelsen?» Man kan si det slik, om man er litt stygg. Holler sa i går noe sånt som at han trodde ikke det var nødvendig med så stor informasjon når det vitterlig var en bedre ordning man ga medlemmene, altså at ordningen i seg selv skulle være så iøyenfallende mye bedre enn andre at medlemmene bare av den grunn tok godt i mot den. Det er rart dette, dere, det med demokratiet. Medlemmene vil vurdere selv. Holler ga noen tall. Bare 15 prosent av de som tradisjonelt skulle sokne til Samvirke hadde sine forsikringer der. 85 prosent dekket seg altså i andre selskaper. Dette gir også noe å tenke på.

Selve lanseringen gjorde stor skade, og når noen forbund nå vil ha reservasjonsrett skyldes det som sagt medlemmenes reaksjon, ikke forbundsledelsens.

Se på Karlsens forslag. Jeg kan forstå at det kan være vanskelig med reservasjonsrett, kanskje særlig for de større industriforbund som har vedtatt ordningen uten reservasjon og nå praktiserer den. Men har det gått prestisje i saken, så legg den vekk.

Sverre Enger, Oslo, Kjemisk: Jeg er enig i forslag 520 fra Sekretariatet og jeg anbefaler også forslag 650 fra Sekretariatet. Thor Andreassen's forslag gir jeg min fulle tilslutning med mitt eget forslag, som nå er å oppfatte som støttforslag til hans. Jeg fremmer det fordi jeg mener det kan være et direktiv til Sekretariatet om utredning av den ordningen Andreassen skisserte.

I Kjemisk har vi hatt den kollektive hjemforsikringen i et par år. De tre som gikk til rettssak er ikke fornøyd med sin tapte byretts-sak og får den opp for høyere rett, trolig i dette året.

Hva er våre erfaringer i Kjemisk etter å ha hatt ordningen i et par år? Etter Høyesteretts dom var situasjonen den at vi etterkom rettspålegget om reservasjonen, og i løpet av en tre måneders periode måtte medlemmene si fra om dette. Av våre da vel 32 000 medlemmer var det 5767 som reserverte seg fra ordningen. Imidlertid

får vi daglig brev fra denne gruppen som siden trekker sin reservasjon, og tallet på de som reserverer seg er stadig synkende. På ett år var det 477 som trakk reservasjonen tilbake. Ett er sikkert: Ordningen irriterer ingen nye medlemmer. De har ikke anledning til reservasjon. De får ordningen med når de blir medlemmer. Og det er like sikkert at om ordningen skal bli hva tanken var, må den være kollektiv i framtida. Altså at alle nye medlemmer blir med automatisk med medlemskapet. Jeg er enig med Sigurd Danielsen, gjør som Sigurd Danielsen har anbefalt.

Einar Strand, Sekretariatet: Reservasjonsproblemene er blitt grundig behandlet i en komité som Sekretariatet nedsatte i januar 1968, umiddelbart etter Høyesterettsdommen. Advokat Olaf Sunde er formann, og i komitéen sitter representanter for forbundene, LO's administrasjon og Samvirke. Umiddelbart før denne kongressen leverte komitéen en innstilling til Sekretariatet der man hadde utredet spørsmålet om — løpende reservasjon — reservasjon for nye medlemmer — reservasjon for medlemmer hvor det er flere fagorganiserte i samme hustand — ordninger for de som vil tilslutte seg seinere — kontingentspørsmålet for de som har reservert seg — formelle hensyn i forbindelse med kontingentinnbetaling og stempeling av medlemsbøker. Konklusjonen av utredningen var at skal retten til reservasjon tas inn, blir ordningen dyrere, og den blir dyrere jo flere reservasjonsmuligheter som gis. I tillegg avga komitéen betenkninger i flukt med det som Enger var inne på. Problemet med reservasjon for eldre medlemmer var avtagende i de forbund som hadde ordningen. Tendensen i hele innstillingen var derfor den at de nåværende regler burde gjelde fortsatt.

Sekretariatet tok ingen avgjørelse i saken. Den ba komitéen undersøke ytterligere hva som kan gjøres på det punktet med reservasjon for medlemmer der det er flere fagorganiserte i en hustand, altså dobbeltmedlemskap i ordningen, om man vil.

Spørsmålet om reservasjonsordninger må derfor sies fortsatt å være til utredning i Sekretariatet og jeg finner det riktig at alle forslag som er fremmet i saken derfor bør vedtas sendt til Sekretariatet.

Kjell Holler, Samvirke: Jeg skal bare kort kommentere noen av innleggene. En samle-forsikring av den art som Andreassen nevner, vil bety en trygghet for forbundene og foreningene der man nå i sterk grad sakner slike garantier.

Til Karlsens innlegg: Når jeg nevnte tallet 350 000, som han har festet seg ved, så vil jeg gjerne belyse hvordan det er framkommet.

Vi tok det samlede medlemstall i de forbund som vi fant det sannsynlig ville tilslutte seg ordningen eller som har gitt grunn til å anta det. Så gjorde vi et fratrekk på 20 prosent med tanke på reservasjonspålegget fra Høyesterett og det som kanskje måtte antas å bli reservasjons-mengden. Når tallet da er blitt 350 000 og vi tenker på LO's totale medlemstall, så skyldes forskjellen også at det ikke passer for alle forbund med kollektiv hjemforsikring. Sjømannsforbundet har jo ikke noe i en slik ordning å gjøre, for sjøfolkene arbeider under helt spesielle forhold.

Til Olav Johansen: Jeg kan ikke være enig når han sier at Samvirke i saken om kollektiv gruppelivsforsikring må tenke «litt mindre forsikringsteknisk og mer sosialt/faglig». Det har ikke noe med forsikringsteknikk å gjøre dette han nevner om en spesiell gruppe av eldre enker. Forslaget er ikke grepet ut av luften, det er fremkommet i samarbeid og drøfting med representanter for fire forbund og forslaget er enstemmig. I denne drøftingen har man foretatt en avveining. Man kan være enig i den eller uenig, om hvilke grupper som skal dekkes og på hvilken måte. Men man kan også dekke andre grupper. Det er et spørsmål om forsikringsteknikk, men å bestemme gruppene er ikke forsikringsteknikk. Og som sagt, forslaget er ikke grepet ut av luften.

Trygve Hartvedt, Horten, Jern og Metall: Innlegget til Myhre har mye for seg. Alle er enige om prinsippet, og 90 prosent vil ikke ha noen reservasjon. De resterende som vil ha det, har refleksjoner i tilknytning til tvangsmomentet. Men hva er tvang i denne forbindelsen? Voksne mennesker med ansvar for en familie eller andre nærstående har eiendeler. Det er uansvarlig ikke å forsikre dem. Det er han så å si tvunget til.

Hva blir det da igjen av valg? Jo, valget av selskap. Jeg kan opplyse at jeg er agent for Samvirke, og jeg har hørt de underligste unnskyldninger for reservasjonsønsket. Jeg kan som en kuriositet nevne en som sa: «Joda, jeg er enig i prinsippet, men du forstår at jeg vil så nødig skuffe lensmannen». Hvor mange av våre fremste tillitsmenn er det forresten som fortsatt agiterer mot ordningen? Det forunder meg at mange faglig godt skikkede tillitsmenn sluker rått alt som kommer av propaganda fra borgerlig hold mot ordningen. Ikke en borgerlig avis har til nå skrevet ett eneste godt ord om ordningen. Det kjennetegner situasjonen. Til alle som står på vippen, vil jeg si: Det finnes ikke bedre ordning. Jeg støtter Sekretariatets forslag.

Alf Andersen, Sekretariatet: Det er helt på det rene at de som har talt er positive både til kollektiv hjemforsikring og også til prinsippene for en kollektiv gruppelevsfor- sikring. Det er hyggelig å konstatere. Det er også i flukt med de svar som kom inn fra brevringene på «Aksjon 69». Av 659 brevvinger sa 497 et klart ja til hjemforsikringen og 428 av besvarelsene var enig i forslaget som var inntatt i brev nr. 1.

Det er sagt noe her om at ytelsene er små. Ja, ja, men det er som Thor Andreassen sa, at det er et spørsmål om premiens størrelse. Man kan få den premie man vil og ytelser etter det.

Johansen i Bygning kan jeg trøste med at det han nevner er tatt opp av FSK's styre med Samvirke, så også det er på glid.

Jeg vil gjøre det klart at alle forslag som angår FSK og Samvirke må til Representantskapet der og styret der. Bare i Representant- skapet kan det foretas endringer i vedtektene for FSK, og det er vedtektsendringer det blir snakk om. Jeg tror at det skal gå i orden med et møte i juni der om disse sakene.

Dirigenten: Debatten er avsluttet. De forslag som er tatt opp er følgende: 515 — som ikke har fått noen støtte og som vi anser bortfalt. Sekretariatets innstilling er, forslag nr. 650 og forslag nr. 520, forslag fra Olav Johansen, ditto fra Thor Andreassen og med støtteforslag fra Sverre Enger, forslag fra Thv. Karlsen. Dirigenten vil foreslå følgende voringstema: Olav Johansens forslag over- sendes FSK's styre og representantskap, Sekretariatets innstilling blir stemt over, at Andreassens, Engers og Karlsens forslag over- sendes Sekretariatet. Kan forsamlingen være enig?

Votering:

Avstemningsgrunnlaget enstemmig godkjent.

Dirigenten: Vi stemmer over forslag 520, Sekretariatets inn- stilling.

Votering:

Vedtatt mot 1 stemme.

Dirigenten: Vi stemmer over Olav Johansens forslag.

Votering:

Enstemmig vedtatt oversendt FSK's styre og representantskap.

Dirigenten: Vi stemmer over Sekretariatets innstilling, forslag 650.

Votering:

Vedtatt mot 1 stemme.

Dirigenten: Vi stemmer over forslagene fra Andreassen, Enger og Karlson, som er foreslått oversendt Sekretariatet.

Votering:

Enstemmig vedtatt oversendt Sekretariatet.

Trygve Bratteli tok nå over som dirigent.

Dirigenten opplyste at et telegram var kommet inn fra aksjonskomiteén i Moelv om Regjeringens skatteforslag og «momsen» og at dette ville bli oversendt redaksjonskomiteén.

Dagsordenens punkt 8. Organisasjonsspørsmål.

— Jeg foreslår at vi nå går over på punkt 8 på dagsordenen og antyder et videre arbeidsopplegg: 5 C a—g, 5 D og E, 5 F, 9, 10 og 11. Vi har 7½ time igjen av dagen. Det er ønske om at det ikke står en vesentlig saksmengde igjen utover valg etter dagens møte. Med Kongressens hjelp skulle dette la seg gjennomføre. Jeg gir ordet til Einar Strand.

Einar Strand, Sekretariatet: Jeg viser til sidene 28—31 i den «hvite bok» med innstillinger fra Sekretariatet og tar opp innstillingene, forslag nr. 652, 653 og 654. Når det gjelder forslag nr. 530 i dagsordenen, kan jeg der til orientering si at vi har hatt kontakt og drøftelser med Norsk Bedriftselektrikerforbund. Vi er i denne omgang ikke kommet fram til noe tilfredsstillende resultat, men saken er fortsatt under behandling. Hva angår forslagene 534, 535 og 536 har Sekretariatet ingen innstilling. Det skyldes tildels at vi i et konkret tilfelle, Oslo lysverker, har løst saken og at den offentlige sektor må tilpasses det vi kommer fram til i forbindelse med organisasjonsdebatten. Når det gjelder forslag nr. 651 b, tar jeg dette opp.

Fra fagbevegelsens start til i dag har det funnet sted en kontinuerlig debatt om organisasjonsformene våre. Noen mener at det er en ufruktbar debatt, men man skal likevel erkjenne at en

slik debatt til sine tider kan ha sin nytte fordi den setter søkelyset på vår indre svakhet der den finnes.

Kongresser, forbundenes landsmøter og fagbevegelsens øvrige besluttede organer gjør vedtak og målsettinger og retningslinjer som vår organisasjon skal følge opp og gjennomføre.

Såfremt organisasjonene våre ikke er i stand til å løse de spørsmål som kongresser og landsmøter har vedtatt, så slår det ut i negativ retning blant medlemmene. Men hvis vedtakene løses tilfredsstillende av organisasjonen blir det en positiv innstilling blant våre medlemmer, og ikke minst blant de mennesker som er potensielle — dvs. mulige nye medlemmer.

En organisasjon som til enhver tid er mobil, flytter oftere målsettingen et steg framover.

De fleste fagkongresser har drøftet fagbevegelsens organisasjonsstruktur, og til sine tider har det vært meget hårde oppgjør før vedtak er blitt gjort, og sjelden har man opplevd så store lidenskapelige diskusjoner som når organisasjonsformene våre skal søkes endret.

Hva kan det komme av? Gunnar Ousland har gitt *en* forklaring:

«Det er store bevegelser hvis førere av og til kommer utenfra. Men det stolte ved fagbevegelsen er *det* at etter dens uskrevne lover må dens store menn alltid komme innenfra og vokse opp sammen med bevegelsen. De er ikke lysende kometer på flyktige besøk. Men de gror fram i et helt livs samarbeid med den bevegelse som de setter sitt preg på.»

Ofte får man en følelse av at de personer som er satt til å lede sitt forbund etter hvert setter sitt preg på sin organisasjon — et selvstendig preg. Når så spørsmålet om en endring i organisasjonens selvstendige status blir tatt opp, blusser lidenskapen opp hos organisasjonens ledere og som oftest resulterer det i en forsvarskamp for å beholde den organisasjonsform en har satt sitt preg på.

De største organisasjonsdebattene fant sted i tida fram til 1923. Selv om vedtak om gjennomføring av industriforbundsformen på mange måter førte til en kulminasjon, så har de fleste kongresser fram til 1957 delvis vært opptatt av utbygging og tilpassing av den tidligere vedtatte organisasjonsform.

Organisasjonskomitéen av 1966 som ble oppnevnt av Sekretariatet den 21. november i 1966, ble gitt følgende mandat:

«Komitéen gis i oppdrag å utrede og om mulig søke løst foreliggende organisasjonsproblemer innenfor den private sektor med

henblikk på både å finne fram til de mest effektive organisasjonsformer, og samtidig slik at disse organisasjonsformer kan skape størst mulig oppslutning om LO. Skulle komitéen finne grunnlag for å legge fram innstilling overfor Sekretariatet til løsning av konkrete saker enkeltvis, bør dette gjøres bl. a. fordi organisasjonsproblemet som er under utvikling ikke stanser opp, men om nødvendig forseres med bistand av komitéen. Organisasjonsproblemene i den offentlige sektor blir i denne forbindelse ikke tatt opp av komitéen, fordi disse kan tas opp på annen måte.»

I den diskusjon som har funnet sted i komitéen har vi kommet til at den oppgave som komitéen har fått, synes å være så viktig og betydningsfull for fagbevegelsen og de enkelte medlemmer, at komitéen har funnet det riktigst å legge fram en rekke sentrale og viktige spørsmål til alminnelig debatt blant medlemmene i grunnorganisasjonene, for på den måte å få tilkjennegitt hva de enkelte medlemmer mener om disse spørsmål før komitéen legger fram noen endelig innstilling.

Komitéen ønsker å stimulere til en debatt om organisasjonsproblemer ut fra den kjensgjerning at fagbevegelsen i morgendagens samfunn vil møte nye utfordringer og andre oppgaver som vil endre kravene til engasjement og effektivitet.

Under den debatt som har funnet sted om handlingsprogrammet til Landsorganisasjonen, er det stilt spørsmål om hvorfor man ikke samtidig tok inn debatten om organisasjonsformene våre. Dette spørsmål ble drøftet av Organisasjonskomitéen. Vi fant at det ville være riktigst å avvente debatten om organisasjonsformene til etter at handlingsprogrammet var diskutert og vedtatt av Fagkongressen.

Det handlingsprogram som Fagkongressen er forelagt, gir fagbevegelsen nye utfordringer og krever hele organisasjonens engasjement og effektivitet.

Ut fra dette mener vi i Organisasjonskomitéen at det nå er det rette tidspunkt til å ta opp debatten om hvordan vår organisasjonsform skal være for å få gjennomført de målsettinger handlingsprogrammet inneholder.

Fagkongressens deltakere har sammen med annet materiell også fått tilsendt det debattopplegg som Organisasjonskomitéen legger fram. Sekretariatet har gjort vedtak om at det foreliggende debattopplegg skal sendes ut til alminnelig debatt i grunnorganisasjonene i studie- og møtesesongen 1969/70. Resultatet av debatten i den enkelte grunnorganisasjon og medlemmenes syn på de spørsmål som er reist i debattopplegget skal sendes vedkommende forbund til

Landsorganisasjonen for videre behandling i Organisasjonskomitéen. Disse uttalelsene fra fagforeningene og forbundene må foreligge i Landsorganisasjonen innen en nærmere fastsatt dato i 1970, og på grunnlag av det syn medlemmene har gitt til kjenne, skal komitéen fortsette sitt arbeid i den hensikt å avgi en endelig innstilling til neste kongress.

Det er ikke første gang at det foregår en debatt om organisasjonsformene innenfor fagbevegelsen. Fagkongressen i 1920 behandlet også organisasjonsstrukturen, og det ble også den gang satt ned en organisasjonskomité som la fram liknende spørsmål som medlemmene nå skal ta stilling til. Det var den gang en uravstemning over komitéens utredninger, og det var stor uenighet blant forbundene om de syn komitéen la fram. Da Fagkongressen i 1923 gjorde sitt vedtak om industriforbundsformen syntes man å ha kommet et langt stykke på vei. Imidlertid kan man i dag slå fast at Kongressens vedtak i 1923 var forut sin tid. Vi kan bare konstatere at kongress etter kongress siden 1923 har slått fast at industriforbundsformen skal være det grunnleggende, men de fleste kongresser fram til 1957 har delvis vært opptatt av utbygging og tilpassing til den tidligere vedtatte organisasjonsform.

Den organisasjonsform en fant fram til har med små endringer tilfredsstillt de krav en til enhver tid har hatt når det gjelder aktivitet, demokrati, effektivitet og styrke.

Organisasjonens vekst og den stadig økende innflytelse på alle samfunnslivets områder har derimot ikke vært fulgt opp av noen idédebatt med tanke på å finne fram til en organisasjonsform som også tilfredsstillt morgendagens samfunn. Mot denne bakgrunn ønsker vi at det skal bli ført en debatt i grunnorganisasjonene hvor en skal ta for seg hva som var årsakene til at forslagene og avstemningsresultatene i 1920 var så forskjellige.

Vi ønsker å få debatt om hva som var årsaken til at det oppsto vanskeligheter med å få gjennomført industriforbundsformen.

Vi ber om at fagbevegelsens struktur skal vurderes imot de krav som en setter til en moderne organisasjon, og vi ønsker å høre medlemmenes syn på om det stilles andre krav til fagbevegelsen i dag enn tidligere. Dette gjelder i særlig grad hvilke krav som stilles til fagbevegelsens tillitsmenn på arbeidsplassen.

I forbindelse med den økte utdanning og opplæring som skjer i vårt samfunn stiller vi spørsmål om hvorvidt dette har betydning for fagbevegelsens organisasjonsform, og vi ber om at man skal ta opp til vurdering om hvorvidt den strukturendring som følger i sporet av den vitenskapelige og tekniske utvikling vil føre med seg endrede organisasjonsformer for fagbevegelsen. I den forbindelse

blir det pekt på at det i år 2000 sannsynligvis vil være slik at 70—80 prosent av antall arbeidstakere vil være sysselsatt i tjenesteytende næringer, og vi stiller spørsmål om hvorvidt dette vil ha betydning for vår organisasjonsstruktur.

Det sies ofte at fagbevegelsen har endret karakter fra bare å være en kamporganisasjon til også å være en samfunnspolitisk maktfaktor, og vi stiller spørsmål om dette har noen betydning for organisasjonens oppbygging.

Vi ønsker en forsering i spørsmålet om gjennomføring av demokrati i arbeidslivet, og vi stiller spørsmålet om hvorvidt organisasjonsformen innen fagbevegelsen kan være årsak til at man ikke er kommet lenger i dette spørsmål. Fagbevegelsens organisasjonsform bør kunne oppfylle følgende hovedkrav: For det første, aktivitet blant medlemmene — for det annet skal en tilfredsstillende organisasjonsdemokratiet — for det tredje skal den være en serviceorganisasjon overfor medlemmene, og for det fjerde skal den være effektiv for å få utført de målsettinger vi har satt oss.

I denne forbindelse har vi ment at påstanden om at sentralisering har ført til passivitet i grunnorganisasjonene bør diskuteres, og vi ønsker å få rede på om aktiviteten er tilstrekkelig for gjennomføring av de tiltak vi ønsker.

Den tekniske og vitenskapelige utvikling fører med seg at det skjer endringer i bedriftenes organisasjonsform, og vi stiller spørsmål om hvilken betydning dette vil få for fagbevegelsens organisasjonsmønster.

Medlemmenes krav overfor fagbevegelsen som serviceorganisasjon og på hvilken måte dette kan løses best organisasjonsmessig, ber vi om å få en uttalelse om, og vi ber også om å få en reaksjon på hvorvidt fagbevegelsens effektivitet er avhengig av om endringer i organisasjonen til å gjøre bruk av representative forsamlinger er det mest riktige.

Debattopplegget avsluttes med å presentere 4 alternative organisasjonsmessige løsninger. Disse er for det første, den nåværende organisasjonsform med store og små forbundsenheter, eller for det annet, den nåværende organisasjonsform men med en sammenslutning av flere forbund, slik at det totale antall forbund blir sterkt redusert — for det tredje, industriforbundsformen — basert på de prinsipper som Kongressen i 1923 slo fast, med en organisasjon på en arbeidsplass, og med industriforbund, og i det fjerde alternativ stiller vi spørsmål om hvorvidt det er aktuelt med opphevelse av forbundene og organisering av det enkelte medlem direkte i LO, som administrativt deles opp i fagseksjoner og med store fagfor-

eninger fordelt omkring i hele landet, omfattende alle medlemmer uansett yrke, oppdelt i fagseksjoner på samme måte som LO.

Det er ikke meningen at denne kongress skal diskutere innholdet i noen av de alternativer som komitéen har skissert opp. Det kommer en tilbake til når organisasjonskomitéens endelige innstilling foreligger.

Jeg opptar Sekretariatets innstillinger, som er sålydende:

Nr. 651 b) Organisasjonskomitéens debattopplegg.

- «1. Sekretariatets vedtak om å sende Organisasjonskomitéens debattopplegg til alminnelig debatt i grunnorganisasjonene godkjennes.
2. Under henvisning til det arbeid som i de senere årene har vært gjort når det gjelder å slutte sammen nær beslektede forbund, henstiller Kongressen til forbundene og Organisasjonskomitéen å fortsette arbeidet med å slutte sammen sådanne forbund også i kommende kongressperiode etter samme retningslinjer som tidligere.»

Nr. 652. Opprettelse av distriktskontor i Akershus.

«Sekretariatet velger et utvalg på fem personer som utreder spørsmålet og legger fram en innstilling for Sekretariatet. I utvalget bør det være med en representant for Fylkesutvalget for samorganisasjonene i Akershus og en fra Samorganisasjonen i Oslo pluss representanter fra LO's administrasjon og Sekretariatet.»

Nr. 653. Kjele- og maskinpassernes organisasjonsforhold.

«Forslag nr. 544 sendes Organisasjonskomitéen.»

Nr. 654. Lærernes tilslutning til LO.

I retningslinjene for LO's organisasjonsmønster er forutsatt et eget etatsforbund for undervisningssektoren. Foreløpig har man bare tilslutning fra en gruppe av yrkesskolens lærere. Den er foreløpig ikke så tallrik at det har vært aktuelt med et eget forbund, og den er derfor knyttet til Norsk Tjenestemannslag.

Gjennom de senere år har LO fått henvendelse fra mindre grupper lærere i det almendannende skolestell med forespørsel om medlemskap. Søknadene er nøye vurdert i hvert enkelt tilfelle, men resultatet er blitt at man ikke har imøtekommet dem. Vurderingen har vært at så lenge man ikke fikk tilslutning fra et representativt

antall, ville man ikke bryte inn i de eksisterende lærerorganisasjoners områder.

Sekretariatet er av den mening at man på det nåværende tidspunkt ikke bør gjøre noen endring i sin holdning til dette spørsmål. Sekretariatet foreslår at Kongressen gjør slikt vedtak:

«Under henvisning til ovenstående oversendes forslaget til Sekretariatet.»

Oskar Olsen, Oslo fylke: Jeg tar opp forslag nr. 544 sålydende:

1. Kongressen anbefaler at det nedsettes et utvalg som får i oppdrag å utrede kjele- og maskinpassernes framtidige organisasjonsforhold i Norge.
2. Sekretariatet bemyndiges til å gjennomføre den form for organisering av denne gruppe arbeidere, som av Kjelkontrollen er anslått til om lag 9000 mann, som utvalget måtte bli enige om. Blir det en større tvist, avgjøres saken av Representantskapet.»

Det det gjelder for de 9000 organiserte kjelepassere, er at de savner et kontaktorgan for sine spesielle problemer. Jeg ber om Kongressens støtte for forslaget. Jeg kan subsidiært støtte innstillingen fra Sekretariatet, forslag nr. 653, men da må forutsetningen være at noe virkelig blir gjort.

Jens Torp, Oslo, Kommuneforbundet: Jeg synes det er underlig at den offentlige sektor på sett og vis er tatt ut av debatten. Det er jo nettopp innen den offentlige sektor vervemulighetene er størst. Jeg tar opp forslag nr. 536 fra forbundsstyret i Norsk Kommuneforbund:

«Norsk Kommuneforbund organiserer arbeidstakere i kommunale-, halvkommunale- og fylkeskommunale bedrifter og arbeidstakere i sosial- og helsesektoren.

Dessuten organiseres de arbeidstakere som tidligere LO-kongresser har besluttet skal tilhøre vårt forbund.»

Jeg tar opp forslag nr. 545 sålydende:

«Vi vil, ved utformingen av LO's framtidige politikk, foreslå at det fra Landsorganisasjonens side satses mer på skolesektoren. Dette kan oppnås ved å organisere skoleverkets undervisningspersonell i tilknytning til LO. Et siktemål må være et eget forbund for denne lønnsktergruppe.»

Jeg er overbevist om at industriforbundsformen er den eneste farbare vei for hundre prosent styrke innen den offentlige sektor. I Kommuneforbundet driver vi en pågående vervekampanje som koster oss 100 00 kroner i året. Vi høster ikke mer innsats, og dette skyldes i første rekke at LO-forbundene seg imellom ikke kan bli enige. Vi har opplevd at arbeidstakere ikke har sluttet seg til LO fordi de ikke har kunnet komme inn i Kommuneforbundet. I stedet er de gått til Landa-forbundet. Vi har tusenvis av potensielle medlemmer å hente hvis vi nå bare kan skape klare og fornuftige linjer.

Th v. Karlsen, Sekretariatet: Jeg slutter meg til Sekretariatets innstillinger under alle punkter i denne sak. Forslag fra Norsk Tjenestemannslag nr. 545 kan jeg slutte meg til. Sekretariatet sier i forbindelse med sin innstilling at man ikke har fått tilstrekkelig mange henvendelser og derfor ikke bør gjøre noen endring i sin holdning. Dette virker på meg svært passivt, en sitter bare og venter. Vi må huske at vi står overfor en gruppe i samfunnet som vil ekspandere kraftig i framtida, og LO må vie denne gruppen den største oppmerksomhet. Jeg skulle ønske Kongressen kunne gi LO pålegg om å aktivisere seg i saken og sørge for kontakt og innpass. Det vil imidlertid for meg være nok om en ansvarlig innen LO gir uttrykk for at en slik holdning vil bli inn-tatt.

Dirigenten meddelte at Gunnar Gundersen, Kristiansund N, Møre- og Romsdal fylke, hadde tatt opp forslag nr. 542, sålydende:

Opprettelse av distriktskontor for Nord-Møre.

Ytre Nordmøre faglige Samorganisasjon foreslår:

«At det opprettes et LO's distriktskontor for Nord-Møre med kontor i Kristiansund.»

Dirigenten: Forslagene nr. 651 b, 652, 653, 654 og forslagene nr. 544, 536, 542 og 545 er nå tatt opp. Det står fortsatt 12 talere på lista. Jeg foreslår strek og 5 minutters taletid. De som har forslag leverer disse inn.

Votering:

Strek og 5 minutters taletid ble vedtatt.

Odd Hansen, Oslo, Kommuneforbundet: Strand forskrekket meg noe. Etter hva han sa skal den offentlige sektor få vente lenge på en avklaring av sine organisasjonsspørsmål. Slikt går ikke an i en moderne tid. Strand kunne fortelle at en konkret sak, Oslo lysverker, var løst. La meg få fortelle at det ved Oslo lysverker ble kraftig opposisjon mot kongressvedtaket i 1957 som delte oss i to avdelinger. På et fellesmøte besluttet begge grupper at de ville melde seg ut av LO hvis det ikke ble gjort et unntak. LO skjønnte det var alvor, og en voldgiftsnemnd løste saken lykkelig. Men hva med alle andre som ikke har styrke nok til å prøve seg mot LO? De har uholdbare forhold på sine arbeidsplasser. Vi har hørt at det er 100 000 i den offentlige sektor som er organisert, men ikke i LO. Vi kunne vinne mange for LO om vi hadde en sterk organisasjon på arbeidsplassen.

Mauritz Østhaug, Oslo, Kjemisk: Jeg gir min støtte til forslag nr. 544. Jeg kan gå over til forslag nr. 653, men da bør Sekretariatet gi Organisasjonskomitéen instruks om at saken skal behandles og avgjøres.

Gunnar Sjøraas, Vikersund, Kommuneforbundet: Jeg sier meg enig med Odd Hansen. At vi kanskje skal vente 4—8 år for å få vite hvor vi ligger i bildet, er hårreisende. Ellers mener jeg at industriforbundsformen må være det eneste fornuftige alternativ nå. Alternativ 4 kan være det riktige en gang i framtiden, men en slik ordning trenger lang tid for å modnes. Forslag nr. 545 støtter jeg. LO har vært alt for passiv på dette området.

Henry Nicolaysen, Sekretariatet: I Transportarbeiderforbundet mener vi forslag 536 må avvises når det omtaler organisering av halvkommunale- og fylkeskommunale bedrifter. Her må det sies stopp. Det dreier seg om bedrifter som i sin oppbygging er rent private uansett hvor kapitalen kommer fra. Vi har vært i tvist tidligere med Kommuneforbundet om slike saker. LO satte ned en voldgiftsnemnd og der ble det lagt vekt på at selskapet ikke var ansvarlig overfor kommunen. Nemnda kom fram til at selskapet var privat uansett om kapitalen kom fra kommune eller stat. Det vi reagerer på er at Kommuneforbundet driver kapring av våre medlemmer uten hensyn til avgjørelsen i voldgiftsnemnda og avgjørelsen på Kongressen. En verver medlemmer ved å love dem kommuneregulativet og skaper på den måte stadig vansker i vårt forbund. Vi arbeider mot de samme mål for våre medlem-

mer som Kommuneforbundet gjør for sine. En skal bare ikke forespeile noen noe som ikke er realistisk. Blir selskapene imidlertid kommunale, skal vi med glede overføre dem.

Olav Bratlie, Sekretariatet: Når det gjelder forslag nr. 530 sålydende:

«at LO tar opp spørsmålet om å få medlemmer av Norsk Bedrifts-elektrikerforbund tilbake til LO ved at de organiseres i Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund.»

er å bemerke at det har vært arbeidet med å få medlemmene av Norsk Bedrifts-elektrikerforbund tilbake til LO. Møter er holdt og et kontraktutkast ble også satt opp. Dette kontraktutkast kunne imidlertid vårt forbund ikke godta. Vi fant det urettferdig at de som hadde vært lojale skulle forbli i sine respektive forbund, mens utbryterne skulle inn i Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund. Når det gjelder forslag nr. 544 om kjele- og maskinpasserne, skal jeg ikke benekte at det kan være vanskeligheter andre steder, men i Papir har vi aldri hørt noen gi uttrykk for misnøye eller hørt noe om at de ikke finner seg til rette i vårt forbund. Ellers har jeg ikke noe mot at de to forslag oversendes.

Leif Skau, Oslo, Jern og Metall: Vårt forbund vedtok på sitt siste landsmøte industriforbundsformen fullt ut og hel utvisking av skille mellom arbeider og funksjonær. Det var kanskje dette som førte til organisasjonskomitéen som altså nå legger fram sin innstilling. Jeg hadde trodd at Kongressen hadde villet beskjefte seg med framtidsperspektivene. I stedet følges den livsfarlige linje å snakke om problemer som hører 30-åra til. Og vi slåss om hvem som skal ha de og de sjeler. En ny form for bedriftsliv er forlenget under utvikling. Der snakker en om de ansatte, ikke om arbeidere og funksjonærer. En har samme lønnsavtale, sosiale goder osv. Debattopplegget må tas ytterst alvorlig. Den løsning vi skal fram til, når vi ikke i gamle tankebaner. Vi må bryte ned forbundsgrensene, bygge opp en organisasjon for alle i moderne former. Snakk ut med medlemmene og jeg tror det vil vise seg at det blir disse som forteller både Kongress og forbund at nå vil en ha noe som passer inn i et moderne samfunn.

Gunnar Gundersen, Kristiansund N, Møre og Romsdal fylke: Jeg tar opp forslag nr. 542, referert foran, om at det opprettes et LO's distriktskontor for Nord-Møre med kontor i Kristiansund.

Det sies fra ledelsen at det skal være et kontor i hvert fylke. Men en må ta hensyn til hvordan fylket ser ut. Kontoret vi har nå betjenes av en mann som ikke kan rekke over alt det han skal ha. Det forteller vel noe når jeg sier at da han skulle holde et foredrag i forbindelse med vervekampanjen, tok reisa til møtelokalet et døgn.

Nils H. Johannessen, Oslo, Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund: Det er med forundring jeg hører Kommuneforbundet tar opp forslag nr. 536. Vi har 85 prosent dekning innen den sektor det gjelder og prosenten stiger da vi blant nye arbeidstakere stort sett blir godt mottatt. Jeg kan ikke begripe at det skulle være i LO's interesse å bryte ned dette. Vi måtte vel heller tilstrebe et godt samarbeid over forbundsgrensene. Jeg må be Kongressen avvise forslag nr. 536 og har i den anledning innlevert et forslag til dirigenten. Ellers støtter vi debattopplegget og er enig i at det oversendes grunnorganisasjonene.

Paul Ludviksen, Porsgrunn, Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer: Forslaget fra Tjenestemannslaget nr. 545 støtter jeg. Det er lærerne som skal motivere de unge til å bli med i vår organisasjon og da må de selv stå tilsluttet LO. Jeg har snakket med mange lærere som mener de faller mellom to stoler og jeg har inntrykk av at den ikke er så helt liten den delen som vil inn i LO.

Erland Mikkelsen, Oslo, Jern og Metall: Det har vært mye prat opp gjennom åra om denne saken, alt for mye prat. På min arbeidsplass er det 1900 ansatte. 1500 står i LO gjennom fem forbund. Der har vi opprettet et fellesforum som vi kaller LO-utvalget, hvor vi drøfter alt av felles interesse i faste møter. Det er full respekt for tiltaket såvel blant medlemmene som bedriftsledelsen. Det er et helt annet forhold blant de ansatte i våre dager mot hva det var før. Skillet funksjonær/arbeider er stort sett visket ut og de unge spør i hvert fall ikke hverandre om de kommer fra kontor eller verksted når de trekker sammen. Vi må nå lære å se alt vi diskuterer og foretar oss ut fra den tid vi lever i.

Sigurd Danielsen, Oslo, Kommuneforbundet: Jeg har vært på alle fagkongresser siden 1934, ikke alltid som representant, men har overvært dem i hvert fall. Hver gang er det det samme bikkjeslagsmålet om sjelene. Frisørerne ble besluttet overført til Kommuneforbundet i 1936, det bøyde vi oss for, og det har vi ikke

hatt noen grunn til å angre på. Interessene våre er ivaretatt. Jeg kunne si Karlsen i Tjenestemannslaget noen ord, men det kan heller tas på kammerset. Jeg har sjøl vært med på å organisere yrkesskolelærerne i Oslo. Det er riktignok noen år siden, men vil en ha dem, så får en også gjøre litt mer for å få dem inn.

Jeg er 100 prosent enig med Skau. Vi må slutte med den forbundsvise egeninteressen. Det er LO som er vår fellesnevner og det er den vi alle må tenke på å styrke, til felles gagn og glede.

Torp har fullt ut rett i det han sier. Kommuneforbundet har slett ikke avgitt så få medlemmer i årenes løp. En del av dem ville blitt der, men forbundet respekterte beslutninger i høyere organer og medlemmene måte over i andre forbund.

O d d H ø j d a h l, Sekretariatet: Et par talere har vært inne på dette med lærernes tilslutning til LO. Tjenestemannslaget har også fremmet et forslag, men såvidt jeg har kunnet følge med har ikke Thv. Karlsen tatt det opp. Han slutter seg til Sekretariatets forslag, men sakner en mer positiv uttalelse i premissene.

La meg da si at det som har vært Sekretariatets tanke hittil, har vært at hvis lærerne kommer, så skal de ha sitt eget forbund. Dette er et vanskelig spørsmål. Det er en stor yrkesgruppe. Vi har ment at vi ikke skulle stille oss slik at vi får over en liten gruppe, mens det store flertall blir stående i en organisasjon utenfor LO. Det vil også føre oss selv opp i en vanskelig situasjon, både forhandlingsmessig og på andre måter. Dette med det unntaket vi har for yrkesskolelærerne.

Etter at innstillingen er skrevet er det imidlertid skjedd noe på denne sektoren. Det er laget en koalisjon som antakelig vil føre til en sammensmelting av alle lærerorganisasjonene. Også våre 800 organiserte yrkesskolelærere har vært med i drøftingene. Dette har endret noe på situasjonen og for så vidt også vår holdning.

Vi har forsøkt å kartlegge lærernes holdning til arbeiderbevegelsen. Ca. 25 prosent sokner hit. Vi har gjennom årene hatt kontakt med enkeltpersoner og grupperinger innenfor læreryrket, personer og grupperinger som sokner til arbeiderbevegelsen. De har gitt oss det råd ikke å sprengte lærerorganisasjonene. Men jeg gjentar: Det som har skjedd i det siste har tilsagt en re-vurdering, og det er hva som har skjedd.

A l f O t t e s e n, Oslo, Kommuneforbundet: Jeg skal ikke ta den samme form og tone som Nicolaysen. Men når han kjørte opp så voldsomt, hadde jeg inntrykk av at det lå dårlig samvittighet bak. Jeg tar ikke opp hansken. Jeg er enig med Skau i prinsippet når han

tar fram punkt IV, som det viktigste i innstillingen fra Sekretariatet. Dette er jo også i flukt med vårt forslag.

Til Nils Johansen må jeg si: Det kan da ikke forundre deg at vi tar opp det forslaget vi gjør. Det synet vi hevder har vi framholdt på alle kongresser, men om vedtakene har gått oss imot har vi jo bøyd oss for dem. Vi har fått inn grupper som yrkesmessig ikke har noe hos oss å gjøre — misforstå meg nå ikke — det gjelder blant annet tivoliarbeiderne. Vi har også bøyd oss for Elektrikerforbundet. Som Torp sa, så er vi i dag 72 000 i Kommuneforbundet og vi får årlig om lag 2000 nye. Det er derfor ikke noen grunn for oss til å jakte på sjelene i andre forbund. Dette er ikke våre motiver. Men det som er et faktum er at det er grupper som kommer til oss og vil stå der. Om vi da sier at de skal i andre forbund, så svarer de at hvis vi ikke innbyrdes i LO kan bli enige om hvor de hører hjemme, så vil de betenke seg.

Med Tjenestemannslaget har vi et utmerket samarbeid. Vi er enig om at når noen går over fra stat til kommune eller omvendt så overføres medlemskapet. Det går helt greit, og medlemmene er også fornøyd med det. Når det gjelder de fylkeskommunale, er det en avtale mellom Tjenestemannslaget og oss at de hører hjemme i Kommuneforbundet.

Jeg vil jo også si at jeg synes det er underlig når et forbund i LO faktisk hevder at det er bedre at noen er uorganiserte enn at de går inn i Kommuneforbundet, når disse medlemmene selv ikke vil inn i det forbund jeg her sikter til. Det er også merkverdig når en til-litsmann fra Transportarbeiderforbundet på tariffrevisjon i Nord-Norge ringer til Kommuneforbundet og ber om å få oversendt Kommuneforbundets tariffkompleks. Jeg sendte det for øvrig til Hotell Norrøna i Bodø, som jeg ble bedt om.

E i n a r S t r a n d, Sekretariatet: Jeg er enig med Torp i at Kommuneforbundet bør tiltre Organisasjonskomitéen med et medlem og at de spørsmål som er tatt opp fra forbundets side blir drøftet i Organisasjonskomitéen. Kan Kommuneforbundet bifalle det?

T o r p, fra salen: Ja.

S t r a n d: Jeg opprettholder da de forslag jeg har tatt opp under den forutsetning som dere nå hørte Torp gi sin tilslutning til.

Jeg vil be om at det som Organisasjonskomitéen sender til forbundene i denne saken blir distribuert til grunnorganisasjonene og ber om at debatten blir organisert på best mulig betryggende måte.

D i r i g e n t e n: Debatten er med dette avsluttet.

Jeg refererer nå de forslag som er tatt opp. Det er Sekretariatets innstillinger, forslagene nr. 651 b, 652, 653 og 654. Dessuten gjelder det de forslag som er tatt opp av talerne her, nr. 536, 542, 544 og 545.

Jeg foreslår som voteringsmåte at vi stemmer over Sekretariatets innstillinger i tur og orden. For øvrig at de forslag som er fremsatt oversendes Sekretariatet. Kan voteringsmåten godkjennes?

Votering:

Avstemningsgrunnlaget godkjent.

Dirigenten: Vi går til avstemning. Forslag nr. 651 b — organisasjonskomitéens debattopplegg.

Votering:

Enstemmig vedtatt.

Forslag nr. 652 — Opprettelse av distriktskontor i Akershus.

Votering:

Enstemmig vedtatt.

Forslag 542 — Opprettelse av distriktskontor for Nordmøre — foreslås oversendt til Sekretariatet og dermed til den spesielle komité som skal nedsettes.

Votering:

Enstemmig vedtatt.

Forslag 653 og 544 — Kjele- og maskinpassernes organisasjonsforhold — oversendes Sekretariatet.

Votering:

Forslag 653 enstemmig vedtatt.

Forslag 544 ble vedtatt sendt Sekretariatet mot 4 stemmer.

Forslag 654 — Lærernes tilslutning til LO.

Votering:

Enstemmig vedtatt.

Dagsordenens punkt 5 C. Lovspørsmål.

Odd Helland overtok som dirigent.

P. Mentsen: Jeg tar opp samtlige forslag under hovedpunktet 5 C, som foreligger som innstillinger fra Sekretariatet. Det er forslagene nr. 642, 642 b, 643, 644, 645, 646, 647 og 648. Men vi må behandle lovspørsmålene punkt for punkt og Sekretariatets innstilling under det respektive punkt. Advokat Sunde vil under behandlingen av lovspørsmålene kunne svare på innlegg og kommentere eventuelle forslag. Jeg står også til disposisjon.

Dirigenten: Vi går så over til å behandle dagsordenens punkt 5 C og tar punkt for punkt.

a) Arbeidstvistloven.

Koblingsbestemmelsen. — Arbeidstvistlovens § 35 nr. 7.

Dirigenten: Fra Sekretariatet foreligger innstilling 642, sålydende:

«Sekretariatet setter ned et utvalg bestående av 7 personer fra forskjellige forbund innen LO med tillegg av 2 jurister til å utrede spørsmålet om eventuelle endringer av Arbeidstvistlovens § 35, nr. 7. Utvalget legger fram begrunnet forslag vedrørende disse spørsmålene for Sekretariatet. Sekretariatet legger deretter saken fram for Representantskapet som tar endelig stilling til den.»

Rolf Lundell, Oslo, Handel og Kontor, foreslår følgende:

«Kongressen slutter seg i prinsippet til forslagene om at Arbeidstvistlovens § 35, punkt 7, endres slik at det ikke kan påbys felles avstemning over meklingsforslag for ulike yrkesområder.

Sekretariatet setter ned et utvalg bestående av 7 personer fra forskjellige forbund innen LO med tillegg av 2 jurister til å utforme forslag til ny § 35, punkt 7. Utvalgets forslag sendes Sekretariatet, som deretter legger saken fram for Representantskapet som tar endelig stilling til den.»

Willard Kristiansen, Oslo, Jern og Metall: Jeg vil si litt om Sekretariatets innstilling til forslag nr. 642, men først et hjertesukk. Et hjertesukk som jeg først hadde tenkt å la høre mandag, men unnlot da. Nå er vi godt og vel halvferdig med Kongressen og det skulle ikke være noen grunn til å la hjertesukket falle. Og her er det:

I korthet har altfor mange saker fått en forhåndsbehandling som verken sakene eller Kongressen fortjener. Tusener av medlemmer har vært med på å forberede denne kongress. I komitéer og møter i fagforeningene og på arbeidsplassene har aktive medlemmer arbeidet med forslag til Kongressen. — De har ønsket at vi skal gi sakene en aktiv behandling.

I 5 måneder har Sekretariatet kjent alle forslag. Hva skal disse 5 måneder brukes til? Jo, de forskjellige forslag skal undergis behandling, og Sekretariatet skal søke å samordne forslagene i innstillingene fra Sekretariatet til Kongressen.

Hva har Sekretariatet gjort?

Jo, de lar det hangle med innstillingen: «Oversendes Sekretariatet» eller «Det settes ned et utvalg».

Hvorfor har ikke Sekretariatet satt ned ett eller flere utvalg før Kongressen — som kunne arbeide med flere av de saker som nå har fått innstillingen «Oversendes Sekretariatet» eller «Nedsettelse av utvalg»?

Et typisk eksempel er Sekretariatets innstilling om *Arbeidstvistlovens* § 35, nr. 7, gjengitt fra side 14.

Sekretariatet har mottatt nesten 40 forslag fra avdelinger og forbund. 10 forbundsstyret har behandlet denne bestemmelse i loven. Alle 10 ønsker endringer.

Kongresskolleger! Les de innsendte forslag og les Sekretariatets innstilling — og la oss gå 12 måneder tilbake i tida — *Tariffrevisjonen 1968*, hvor Riksmeklingsmannen koplet Næring og Nytelse, Kjemisk, Bygning og Grafisk — ja, alle som ikke ville det, de skulle.

En parodi for en fri fagbevegelse.

Avstemningsresultat i Næring og Nytelse: 7877 NEI — 1445 JA!
Forslaget vedtatt av andre.

Hvilke fagorganiserte ønsker en slik avstemning? Ingen. Ingen bygningsarbeider ønsker å vedta en overenskomst som NNN er imot. Ingen jern- og metallarbeider ønsker å forkaste et forslag som Bygning ønsker vedtatt.

Tilbake til de innsendte forslag — alle er imot at *Arbeidstvistloven* skal bestå i sin nåværende form.

Medlemmene venter av oss at vi skal gjøre noe i saken.

Vi må foreta et forpliktende vedtak, og jeg har forslag om dette. Jeg tror nemlig ikke at fagkongressen fra torsdag til og med fredag har noen mulighet til å utrede spørsmålet. Men det må treffes forpliktende vedtak. Jeg er ikke fremmed for å støtte forslaget fra Lundell, men jeg vil likevel fremme mitt eget. Det står i Sekre-

tariatets innstilling «eventuelle endringer». Dette må utgå og i stedet må følgende forpliktende setninger settes inn:

«Sekretariatet setter ned et utvalg bestående av 7 personer fra forskjellige forbund innen LO med tillegg av 2 jurister til å utrede de nødvendige endringer av Arbeidstvistlovens § 37, nr. 5. Utvalget legger fram begrunnet forslag vedrørende disse spørsmålene for Sekretariatet. Sekretariatet legger deretter saken fram for Representantskapet som tar endelig stilling til den.»

A r n e L ø k e n, Oslo, Hotell og Restaurant: Jeg er enig i forslaget fra Lundell og også den mer forpliktende form i forslaget fra Kristiansen. Men det var også et annet forhold i denne materien jeg ville ta opp. Det gjelder igjen dette med sesongarbeiderne som jeg har vært inne på tidligere. Forholdet er at på en rekke høyfjellshoteller engasjeres det folk fra 1. januar til 15. mai. Når så forbundet lykkes å organisere noen av sesongarbeiderne og kommer for å opprette tariffavtale, blir vi avvist. Om vi da ønsker å ta folkene ut i arbeidskonflikt, så får vi ikke gjort det. Etter Arbeidstvistloven skal det nemlig følges visse oppsigelsesfrister, og tidsrommet fra februar til mai blir så kort at det ikke er mulig å få overholdt noen tidsfrist før folkene likevel skal slutte. De er nemlig engasjert på personlige avtaler 1. februar til 15. mai.

Vi hadde et tilfelle nylig. Etter avvising av å opprette avtale, sa vi opp plassene fra 15. mai. Men etter de personlige avtaler skulle folkene likevel sies opp fra den dato. Og der sto vi. Det bør derfor være slike bestemmelser i Arbeidstvistloven at der personlige avtaler er gjort om oppsigelsestidspunkt, skal disse utgå i forbindelse med plassoppsigelser og bare Arbeidstvistlovens bestemmelser om tidsfrister her skal gjelde. Får vi ikke en slik endring, kan vi komme ille ut. Jeg fremmer derfor følgende forslag, jeg refererer:

«Kongressen pålegger Sekretariatet å arbeide for en endring av Arbeidstvistlovens § 29 med hensyn til oppsigelsesfristen ved tariffkrav.

Den personlig avtalte oppsigelsestid bør oppheves i de tilfeller et fagforbund reiser tariffkrav.»

D i r i g e n t e n: Harry W. Karlsen, Drammen fagl. samorganisasjon, har tatt opp forslag nr. 398 fra Drammen fagl. samorganisasjon, sålydende:

«LO's kongress må ta skritt til å fjerne Riksmeklingsmannens myndighet til å sammenkoble flere forbund i en felles avstemning.»

Rolf Lundell, Oslo, Handel og Kontor: Jeg må si meg enig med Willard Kristiansen i hans reaksjon. Sekretariatets innstilling følger ikke opp intensjonene i alle forslagene fra foreninger og forbund. Om vi ser på Arbeidstvistloven i store trekk, er den vel et uttrykk for at man ikke kan gå ut i tvister uten å ta hensyn også til tredjemann, samfunnet. Og loven inneholder spillereglene. Fagbevegelsen har vel stort sett akseptert dette. Punkt 7 om koblingen kom inn i loven i 1934, før LO fikk opprettet Hovedavtalen med Arbeidsgiverforeningen. Det skjedde i 1935 og det er denne som siden er kalt arbeidslivets grunnlov. Koblingsbestemmelsen kom altså i en tid hvor fagbevegelsens posisjon ikke var den samme som i dag og heller ikke fellesopptredenene i rekkene var den samme som i dag — hvor den for øvrig etter noens mening er ført for langt. Det vi må spørre om er derfor om loven er i pakt med tida. Til det må vi si nei. Sekretariatet har i sin innstilling verken sagt ja eller nei. Men i premissene mener jeg å kunne ane at man mener at lovens bestemmelser bør opprettholdes slik de er i dag. Grunnen synes å være frykt for at mindre grupper utenfor LO skal kunne sette i gang konflikter på avtaler som LO allerede måtte ha godkjent. Jeg tror en slik frykt er overdrevet. Bestemmelsen om kobling er i dag til stor skade for vår egen bevegelse. Det enkelte forbund fratras retten til å ha avgjørelsen i egne tarifforhold.

Alle mine opplevelser etter tariffrevisjonen i 1968 tilsier at bestemmelsen må endres. Min erfaring etter det var følgende: Hva er mest bestemmende for medlemmenes holdning til fagbevegelsen — resultatet av revisjonen eller den frie rett til å vedta eller forkaste forslaget? Jeg tror at det siste er viktigere enn det første, sett på lang sikt. Det fører nemlig medlemmene inn i passivitet hvis de mener at de så likevel har tapt retten til å ha avgjørelsen selv. Det er vanskeligere å vinne over en passivitet som stikker så dypt enn å vinne over et øyeblikks skuffelse over et dårlig tariffresultat.

Hvis Willard Kristiansens synspunkter er de samme som mine når det gjelder paragraf 35, punkt 7, så kan jeg trekke mitt forslag tilbake og gå over til hans. Jeg trekker mitt forslag.

P. M e n t s e n: Det er ikke stor forskjell mellom Willard Kristiansens forslag og Sekretariatets innstilling. Hans forslag kan aksepteres hvis ordet «de» strykes. Kan han akseptere det?

Willard Kristiansen, Oslo, Jern og Metall: Jeg skjønner ikke hvorfor det skal strykes, men det har ingen spesiell betydning, så gjerne for meg. Det vesentlige for meg er at man skal arbeide for endringer i koblingsbestemmelsen.

Dirigenten: Vær da snill å endre forslaget slik dere har akseptert så det får sin endelig form og kan refereres.

Otto Totland, Sekretariatet, til forretningsordenen: Jeg foreslår strek og begrenset taletid etter at Sekretariatets forslag jo nå er bortfalt. Best var det om vi kunne votere med en gang.

Dirigenten: Dere har hørt forslaget: strek og 5 minutters taletid.

Votering:

Strek og 5 minutters taletid ble vedtatt enstemmig.

Dirigenten: Sigurd Lønseth, Oslo, Musikerforbundet, støtter forslaget fra Arne Løken.

Martin Halvorsen, Oslo, Jern og Metall: Jeg kunne egentlig frafalle . . . (bifall). Jeg støtter i hvert fall Willard Kristiansens forslag.

Olav Bratlie, Sekretariatet: Jeg vil som medlem av Sekretariatet si fra at jeg følger opp med å støtte forslaget fra Willard Kristiansen etter at Sekretariatets forslag er frafalt.

Ingolf Holthe, Trondheim, Sør-Trøndelag fylke: Jeg tar opp forslaget fra Trondheim faglige samorganisasjon, nr. 396, og slutter meg ellers til de betraktninger som Kristiansen har kommet med.

Forslaget er sålydende:

«Det nyvalgte sekretariat pålegges å gå inn for å få fjernet punkt 7 i Arbeidstvistlovens § 35.»

Otto Totland, Sekretariatet: Jeg frafaller ordet og henstiller til andre om å gjøre det samme. (Bifall.)

Alle gjenværende talere på talerlisten frafalt ordet.

Dirigenten: Debatten er da slutt.

Dirigenten refererte deretter forslag nr. 642, forslagene fra Willard Kristiansen og Arne Løken. Deretter meddelte han at Sekretariatet hadde gjort det klart at Willard Kristiansens forslag også var Sekre-

tariatets innstilling, etter at ordet «de» i første setning var strøket. Dirigenten refererte deretter forslaget i sin endelige språkdrakt, og det var sålydende:

«Sekretariatet setter ned et utvalg bestående av 7 personer fra forskjellige forbund innen LO med tillegg av 2 jurister til å utrede nødvendige endringer av Arbeidstvistloven. Utvalget legger fram begrunnet forslag vedrørende disse spørsmålene for Sekretariatet. Sekretariatet legger deretter saken fram for Representantskapet som tar endelig stilling til den.»

A r n e L ø k e n, Oslo, Hotell og Restaurant, til forretningsordenen: Hvis det foreslåtte utvalg blir noe av (i Willard Kristiansens forslag) så mener jeg at mitt forslag bør gå til dette utvalget.

Dirigenten: Vi går da til votering. Først Sekretariatets innstilling (Kristiansens forslag).

Votering:

Forslaget enstemmig vedtatt.

Dirigenten: Så stemmer vi over Løkens forslag.

Votering:

Enstemmig vedtatt oversendt det utvalg som etter foregående vedtak skal opprettes.

Dirigenten: Forslagene nr. 396 og 398 er falt bort i og med at Sekretariatets innstilling (Kristiansens forslag) er vedtatt.

Lønnsnemndloven.

Dirigenten: Fra Sekretariatet foreligger følgende utredning og innstilling:

(Forslagene nr. 382 og 386.)

Forslagene går ut på at lønnsnemndordningen må bli opphevet og fjernet fra norsk lovverk.

Gjeldende lov om lønnsnemnd er av 19. desember 1952. Denne loven foreskriver ikke tvungen lønnsnemnd. Loven hjemler heller ikke myndighetene rett til å bringe en lønnstvist inn for lønnsnemnda. Loven etablerer bare en Rikslønnsnemnd samt foreskriver hvorledes denne skal være sammensatt og hvorledes medlemmene av denne skal oppnevnes.

Vilkåret for at en lønnstvist skal kunne bringes inn for den ved loven etablerte Rikslønnsnemnd er at partene i *fellesskap* ber om

dette. Dersom en lønnstvist skal bringes inn for Rikslønnsnemnda uten at begge parter ber om dette, må det utferdiges særskilt lov om det. Det er i disse siste tilfellene at man taler om tvungen lønnsnemnd.

En opphevelse av Lønnsnemndloven vil ikke kunne hindre at Stortinget gjennom slike særlover påbyr at lønnstvister skal avgjøres ved lønnsnemnd. Dersom man tar sikte på å hindre dette, må man få inn i Grunnloven en bestemmelse som uttrykkelig foreskriver at lønnsnemnd ikke skal kunne nyttes. Uten at dette er uttrykkelig grunnlovfestet, vil Stortinget når som helst i lovs form kunne bestemme at en hvilken som helst lønnstvist skal avgjøres ved tvungen lønnsnemnd.

Den reelle betydningen av å oppheve Lønnsnemndloven av 1952 må sees og vurderes på denne bakgrunn.

Så lenge man ikke har et grunnlovfestet forbud mot bruk av tvungen lønnsnemnd, vil en opphevelse av Lønnsnemndloven bare få den betydning, at dersom Stortinget gjennom særlov bestemmer at en lønnstvist skal avgjøres ved lønnsnemnd, så vil Stortinget ikke ha noen allerede etablert lønnsnemnd som det kan henvise tvisten til. Stortinget må da for hvert enkelt tilfelle bestemme hvorledes lønnsnemnda skal sammensettes og hvorledes oppnevningen av dens medlemmer skal foretas. Er Stortinget ikke samlet, vil den til enhver tid sittende regjering gjennom provisorisk anordning kunne utferdige de nødvendige bestemmelser om at en tvist skal avgjøres ved lønnsnemnd og hvorledes lønnsnemnda skal sammensettes.

Sekretariatet vil i denne sammenheng understreke at fagorganisasjonens prinsipale syn har vært og fortsatt er at interesseløstvedrørende tarifforhold må løses ved frie forhandlinger mellom partene, eventuelt med bistand av meklingsmyndighetene. Dette prinsipale standpunkt har imidlertid ingen direkte sammenheng med opphevelse av et apparat som Lønnsnemnda er, og som ikke kan tre i funksjon uten at de interesserte parter er enige om det, eller ved etablering av særlov.

Ut fra foranstående har det ingen hensikt å foreslå Lønnsnemndsloven av 1952 opphevet, da dette ikke vil få den betydning som forslagene tar sikte på.

I samsvar med foranstående innbyr Sekretariatet Kongressen til å gjøre slikt vedtak:

«Sekretariatets utredning tas derfor til etterretning.»

Votering:

Sekretariatets innstilling enstemmig vedtatt.

b) Arbeidervernloven.

Dirigenten: Vi går deretter over til å behandle forslag under b) Arbeidervernloven. Fra Sekretariatet foreligger følgende innstilling, forslag nr. 643:

«Kongressen slutter seg i hovedsak til prinsippene i de foreliggende forslag. Forslagene inneholder såvidt mange ting at spørsmålene bør nærmere vurderes og utredes av en allsidig sammensatt komité før konkrete krav fremmes. Komitéen oppnevnes av Sekretariatet. I samsvar med dette oversendes forslagene til Sekretariatet.»

Arild Kalvik, Oslo, Grafisk: Jeg ber om oppmerksomhet for forslag nr. 411, innsendt av Norsk Grafisk Forbund. Forslaget lyder:

«Fagkongressen pålegger LO's ledelse å gjøre bruk av all faglig og politisk innflytelse for å rette opp den utvanning av Arbeidervernloven som har funnet sted den siste tid.

Det skulle være nok bare å nevne utvidelsen av adgangen til bruk av overtidsarbeid, så forstår en at loven som skulle være vår beskyttelse, på flere punkter er i ferd med å bli det motsatte.

Vi har studert Sekretariatets salomoniske forslag nr. 643 side 20 vedrørende de innsendte forslag som omhandler Arbeidervernloven og er klar over at stort lenger kunne vel ikke Sekretariatet strekke seg.

Men, vi er ikke tilfreds med dette idet vi ønsker en mer forpliktende formulering.

Vi ønsker så kraftig vi kan å understreke overfor Kongressen den sterke misnøye som finnes blant våre medlemmer over den systematiske svekkelse av Arbeidervernlovens overtidsbestemmelser som har skjedd de siste årtier.

Det vil føre for langt å gå i detalj om dette, men vi kjenner alle til at paragrafene 25 og 26 i loven, som i sin tid da de ble formulert ble sett som en beskyttelse for arbeiderne mot misbruk av overtid, gjennom en rekke arbeidsrettsdommer har blitt svekket dithen at loven når det gjelder disse paragrafer i dag heller burde betegnes som «Arbeidsgiververnloven».

Faktum er jo at det er arbeidsgiverne i dag som påberoper seg paragrafene og deres tolkning dit at det foreligger plikt til å stå overtid.

Man må jo i dag nærmest befinne seg på gravens rand for å kunne nekte dette.

Våre medlemmer er i dag særlig utsatt for dette, idet svært mange arbeider i små servicebetonte bedrifter hvor konkurransen gjør at leveringstiden blir kortere og kortere og bedriftene påtar seg oppdragene under forutsetning av at de skal klare dem ved hjelp av overtid.

En annen stor del av medlemmene er ansatt i aviser og uketidskrifter som av forskjellige grunner, blant annet fordi det i mange tilfeller lønner seg, benytter en mengde overtid.

På Kongressen i 1965 forelå en rekke forslag til endringer av Arbeidervernloven.

Kongressens vedtak dengang var enslydende: Oversendes Sekretariatet.

Og der har de så vidt meg bekjent blitt liggende i trygg forvaring.

Jeg kjenner ikke til om det fra LO's side er fremmet forslag om endringer av § 43, vern mot usaklig oppsigelse, som Bekledning reiste forslag om, heller ikke om det er gjort noe i forbindelse med § 44, som omhandler oppsigelse av sykmeldt arbeider, som to av Jern og Metalls avdelinger hadde fremmet forslag om og som forbundsstyret i Jern og Metall støttet.

Det eneste det er skjedd noe med er overtidsparagrafene.

Og hva har skjedd her? Mens Papir på forrige kongress foreslo anledning til tillatt overtid begrenset, har vi i perioden fått dem utvidet.

Og det er ingen liten utvidelse vi har fått. Den måte de nye bestemmelser tolkes og praktiseres på innebærer nemlig, at man, istedenfor 25 timer over fire påfølgende uker, som var regelen tidligere, i dag kan stå overtid tyve timer i en uke og 40 timer i tre påhverandre følgende uker.

Vi har hos oss også grupper, f. eks. maskinsetterne, som på grunn av de forholdene de arbeider under, har kortere arbeidstid en lovens fastsatte 42.5 timer.

For disse grupper innebærer dette at man først må arbeide overtid opp til lovens arbeidstid før timene teller som overtid i det hele tatt i denne relasjon. Når dette er skjedd kan man oppleve gleden av å arbeide overtid i henhold til førnevnte tall. Man kan således pålegges å arbeide meget utover den tarifferte arbeidstid før arbeidsgiveren er fornøyd.

Vi har fått et handlingsprogram som vi må være enige om kom sent, men godt, og jeg setter min lit til Aspengrens uttalelse om at dette program skal bli omdannet til realitet.

Dette program inneholder ingenting om det problem jeg berører, og det kunne ha vært fristende å foreslå en eller annen formulering som ville dekket vårt ønskemål. Det var med hensikt vi ikke

gjorde det, idet vi ser det som en fordel om det fra denne Kongress foreligger et frittstående vedtak om Arbeidervernloven, for på denne måten å få fastslått at dette er en sak av høyeste prioritet.

Som jeg sa, er vi til en viss grad fornøyd med førnevnte forslag nr. 643 fra Sekretariatet, men av hensyn til viktigheten av å få disse problemene snarlig behandlet og løst, ber vi Kongressen vedta en forsterket formulering av dette. Det kan man enkelt oppnå ved å ta med noen linjer fra forslag nr. 411 fra Norsk Grafisk Forbund. Jeg tenker på de linjer jeg har referert innledningsvis. Jeg opptar forslag om det.

Vi må nå ha en sikkerhet for at denne loven får en mer konsis utforming, slik at den igjen blir en beskyttelse for arbeiderne, slik den opprinnelig var ment, og som den i utgangspunktet også var.

Jeg foreslår at Sekretariatets forslag nr. 643 gis følgende tillegg:

«Fagkongressen pålegger LO's ledelse å gjøre bruk av all faglig og politisk innflytelse for å rette opp igjen den utvanning av Arbeidervernloven som har funnet sted i den siste tid.»

Dirigenten: Representanten Alf Frotjold, Hotell og Restaurant, tar opp forslag nr. 420 og utvider det med følgende tilføyelse:

«Skifte av eier av bedriften er ikke saklig grunn for oppsigelse.»

Forslag nr. 420 lyder:

«Vi vil fremme krav overfor fagkongressen 1969, at det overfor de rette instanser gjøres krav om at Arbeidervernlovens § 43, punkt 1. revideres, slik at arbeidstakere under 20 år har den samme beskyttelse i forhold til «Vern mot usaklig oppsigelse» — som andre arbeidstakere.»

Olaf Sunde, Administrasjonen: Jeg tror ikke det har noen hensikt å detaljbehandle forslagene her på Kongressen. Alle innsendte forslag er gjennomgått i administrasjonen og vi er klar over hva de går ut på. Sekretariatet slutter seg jo også i hovedsak i prinsippet til dem. Jeg tror at å oversende dem til Sekretariatet, er den eneste forsvarlige måte å behandle dem på.

Olav Bratlie, Sekretariatet: Endringen av § 26 har skapt problemer og misnøye i Papir. Det er nå så sin sak å skulle sitte i en offentlig komité som har til oppgave å gå gjennom loven.

Der sitter representanter for arbeidstakerne, arbeidsgiverne og det offentlige. Det blir lett slik at partenes representanter forsøker å fri til det offentliges representanter for å få gehør og tilslutning for sine synspunkter. Det skal ikke være noen negativ kritikk, men det var vel unødvendig å endre overtidsparagrafen. Vi husker ved forkortingen i 1958 hvor vi samtidig hadde revisjon av Arbeidervernloven. Da ble det årlige timetall for tillatt overtidsarbeid skåret ned fra 390 timer til 250 og det maksimale i en 4-ukers periode fra 30 til 25. Det forårsaket ingen skade. Disse tallene kunne fått bli stående. Men i stedet ble det nå gitt tillatelse til inntil 20 timer i en uke. Det som er helt avgjørende er jo også at overtiden gjerne kommer til anvendelse i perioder hvor det er hardt kjørt i bedriften. Da står folkene i den ordinære tiden på hardt kjørt, og akkurat da får de overtiden på toppen.

Bestemmelsene bør bli som de var. Jeg tar opp forslag nr. 419. Sålydende:

«Kongressen pålegger Landsorganisasjonens representanter i Arbeidstidskomitéen å foreslå gjeninnført den begrensning av overtiden som var gjeldende før 1. juli 1968.»

Dessuten synes jeg det ikke er noen grunn til å skulle holde arbeidstakere under 20 år vekk fra oppsigelsesvernet som Arbeidervernloven knesetter. Jeg støtter det opptatte forslag nr. 420.

Vaktmennene er blitt uteglemt tidligere. Det er mange av dem som er i større manuell aktivitet enn andre med kortere arbeidstid. Jeg foreslår derfor at også de skal komme inn under lovens paragraf 24 om ordinær arbeidstid. Tar opp forslag om det, sålydende:

«Vaktmenn må komme inn under Arbeidervernlovens bestemmelser om henholdsvis 42½ og 42 timers arbeidsuke, paragraf 24.»

Dirigenten: Forslag nr. 411 er meldt støttet av Odd Ormberg, Bygning.

Alf Frotjold, Oslo, Hotell og Restaurant: Sunde antydet at debatten var overflødig. Det gjorde han vel i egenskap av jurist. Men jeg kan forsikre ham om at spørsmål om trygghet på arbeidsplassene opptar våre medlemmer sterkt.

I spørsmålet om oppsigelsesvernet støtter jeg forslag 420. Og forslagsstillerne har anført helt riktige grunner for det. Jeg tok opp dette med oppsigelsesvernet også under handlingsprogrammet. Jeg tok det opp i forbindelse med at eldre arbeidstakere blir oppsagt når bedrifter skifter eier. Det er min oppfatning at arbeiderne

bør følge bedriften og ikke eieren. Vi har en aktuell sak fra et Kongsvingerhotell, hvor vi i forbundet hadde tro på at vi skulle vinne fram. Men LO's juridiske kontor mener vi taper saken. De sier at domstolene mener at arbeidstakerne er knyttet til eierne og ikke til bedriften, for å si det tilspisset.

Jeg fremmer følgende forslag, jeg refererer:

(Forslaget tidligere referert av dirigenten og inntatt i protokollen.)

Dirigenten: Jeg foreslår strek og 5 minutters taletid.

Votering:

Vedtatt.

Ragnvald Hetle, Viksdalen, Transport: Vi tillitsmenn på arbeidsplassen får mange spørsmål og saker som skal løses. Når vi så blar i loven, finner vi at den er svært dårlig. Vi oppdager dette også for paragraf 43's vedkommende. Den fører sjelden til gjeninntakelse for noen i en bedrift. Det er stadig vekk å støte på svake formuleringer i loven, svake i den forstand at de ikke gir arbeiderne nok vern. Oftest er det slik at man kan beklage seg over ting, så kommer det til forhandling og når så de ikke fører fram, er det bare igjen å gå til domstolene.

Jeg fremsetter følgende forslag, jeg refererer:

«Fagkongressen er av den oppfatning at LO's sekretariat må besørge gjennomført mer klare bestemmelser om: At *ansiennitet* (tjenestetid) er grunnlaget for fortsatt arbeid i bedrifter som går til oppsigelse i arbeidsstyrken i forbindelse med innskrenkninger.»

Peder Myhre, Ranheim, Papir: Vi fikk en arbeidstidsforkorting i 1968, men for den måtte vi betale med endringer i paragraf 26 i Arbeidervernloven. Det vil si med overtid. Det må vel sies å være et stort sosialt tilbakeslag. Særlig er folk i papirindustrien hardt rammet. En stor rasjonalisering foregår, og dermed hender det at folk må stå dobbeltskift og ytterligere lenger. Arbeidsgiverne har loven i sin hånd. Opp til 20 timers overtid i uka kan det bli, ja inntil 60 timer på tre uker bare de passer på å søke om dispensasjon fra reglene. For det har de også anledning til. Jeg støtter forslag 419, for jeg kan ikke tro annet enn at det skulle være like lett å endre overtidsbestemmelsen som det er å endre taletiden her på Kongressen.

Tor Aspengren: Jeg vil bare gi en kort begrunnelse for hvorfor vi fikk den nye overtidsbestemmelsen. NAF reiste krav i den retningen. Og det er som kjent to parter i alle avtaleforhold. Vår motpart ga eksempler fra Sverige og Danmark og Finland. De ga også eksempler på de årlige antall arbeidstimer. De krevde dem utvidet med inntil 70 timer pr. år. Det ville vi i LO ihvertfall ikke gå med på. Vi foretrakk da heller en mer fleksibel ordning hvor vi beholdt det maksimalt tillatte årstallet og heller gikk med på å utvide det tillatte maksimum for en kort periode, den ukentlige. Det var et kompromiss som dermed kom inn i loven. En ny forkorting er jo aktuell, og Kongressen må være oppmerksom på at vi kanskje kan få vansker med overtidsparagrafen igjen.

Ragnar Jonassen, Horten, Vestfold fylke: Jeg har merket meg dette med eventuell avspasering av overtid. Det må ikke komme med. Det vil bare føre til at vi får en ny arbeidsplass i det som skulle være fritida. Nei, som jeg har sagt det mange, mange ganger før. Den eneste måten å komme overtidsarbeidet til livs, er å sette opp lønnsatsen, prosentsatsen for overtid. Den er altfor lav nå. Det må bli dyrere å holde folk på overtid, da faller overtidsarbeidet vekk av seg selv.

Dirigenten: Det foreligger en rekke forslag. Kan Kongressen være enig i at vi voterer over Sekretariatets forslag og at alle andre forslag som er opptatt eller levert, sendes til Sekretariatet og komitéen som skal behandle dem?

Votering:

Avstemningsgrunnlaget godkjent.

Dirigenten: Vi stemmer over Sekretariatets innstilling, forslag nr. 643.

Votering:

Enstemmig vedtatt.

Dirigenten: Så er det Kalviks forslag om tilføyelse til dette forslaget. Skal det innarbeides?

Votering:

Enstemmig vedtatt å innarbeide Kalviks tilføyeser til Sekretariatets forslag.

Etter de foretatte voteringer blir vedtaket sålydende:

«Kongressen slutter seg i hovedsak til prinsippene i de foreliggende forslag. Forslagene inneholder såvidt mange ting at spørsmålene bør nærmere vurderes og utredes av en allsidig sammensatt komité før konkrete krav fremmes. Komitéen oppnevnes av Sekretariatet. I samsvar med dette oversendes forslagene til Sekretariatet.

Fagkongressen pålegger LO's ledelse å gjøre bruk av all faglig og politisk innflytelse for å rette opp igjen den utvanning av Arbeidernvernloven som har funnet sted i den siste tid.»

Dirigenten: Så gjelder det de øvrige forslag, Frotjolds, Bratlies og Hetles.

De foreslås sendt Sekretariatet.

Votering:

Enstemmig vedtatt.

Formiddagsmøtet hevet kl. 13.05.

Ettermiddagsmøtet torsdag 22. mai kl. 14.30.

Dirigent: Odd Helland. Sekretær: Evelyn Svendsen.
Sekretær Odd Eide refererte protokollen fra formiddagens møte. Den ble enstemmig godkjent etter et par merknader.

c) Ferieloven.

Fra Sekretariatet forelå innstilling nr. 644, sålydende:

«Samtlige forslag oversendes Sekretariatet med anmodning om å foreta en helhetsvurdering og reise nødvendige krav overfor myndighetene om revisjon av Ferieloven.»

Bjarne Andresen, Sarpsborg, Papir: Jeg finner det viktig å henstille til Sekretariatet at noe nå blir gjort når det gjelder avviklingen av ferien for de helkontinuerlige skiftarbeidere. Dette er en sak som ikke kan drive lenger.

Ingvald Hugås, Sulitjelma, Arbeidsmandsforbundet: Jeg tar opp forslag nr. 430 fra Rana faglige Samorganisasjon, idet jeg viser til forslagetets motivering i den trykte dagsorden.

Forslaget er sålydende:

«At LO skal arbeide for å få gjennomført 4 ukers sammenhengende sommerferie for alle ikke rent servicebetonte yrker, og ganske særlig i de tre nordligste fylkene Nordland, Troms og Finnmark.»

Arne Granerød, Sandefjord, Jern og Metall: Det er kommet inn noen forslag om å gi arbeidstakere over 60 år lengre ferie. Jeg er enig i at det er en god tanke, men det spørres om den er bare heldig. Innen yrker hvor det er særlig hardt arbeidspress er forslagene utvilsomt berettiget, men jeg tviler på at alle over 60 år ser seg tjent med å komme i en slik særstilling i Ferieloven. Vi vet hvilke problemer det er i dag for eldre arbeidstakere å skaffe

seg sysselsetting. Blir det en generell bestemmelse om at de skal ha lengre ferie enn andre, skal ikke arbeidsgiverne stille seg villigere til å ta de eldre inn i arbeid. Nedsatt pensjonsalder og arbeidstid tror jeg de eldre arbeidstakerne vil være bedre tjent med.

Det ble foreslått strek og 5 minutters taletid.

Votering:

Strek og 5 minutters taletid ble vedtatt.

Arne B. Tyssen, Nesbru, Bygning: Jeg tar opp forslag nr. 444, sålydende:

«LO tar opp spørsmålet om å opprette et fond for erstatning av lønnstap i forbindelse med konkursbo og arbeidsgivers insolvens. Fondet må på samme måte som Feriefondet dekke arbeidstakerens tilgodehavende og tre inn i hans fordring på arbeidsgiveren eller i konkursboet.»

Dirigenten: Nordahl, Andreassen, Melbu, NNN, støtter forslag nr. 430 fra Rana faglige Samorganisasjon.

Leif Østlie, Oslo, Sjømannsforbundet: Vi sjøfolk kunne fortelle litt av hvert om lovregler vi arbeider under, men det faller litt utenom her. Når det er snakket om de helkontinuerlige skiftarbeideres problemer med avviklingen av ferien, vil jeg gjerne ha nevnt at det vel knapt er så helkontinuerlige arbeidere noe sted som til sjøs. Jeg mener ikke dermed at papirarbeidernes krav er uberettiget, tvert imot er de vel både berettiget og mulige å gjennomføre i det yrket. Jeg vil bare ha presisert at det er problemer andre steder også og be Kongressen om at en ikke glemmer oss når det fremmes krav om forbedringer.

Arne Løken, Oslo, Hotell og Restaurant: Jeg synes det er forstemmende å få slike forslag som 430. En forsøker å skape skille mellom de enkelte fag ved å stille service-næringen utenfor. De som har hatt anledning til å besøke restauranter denne uka, kjenner de røykfylte lokalene og har vel vært vitne til at det blir sein kveld. Butikklokalene er heller ikke alltid de mest lyse og luftige arbeidsplasser. Vi trenger i sannhet like mye lys og luft om sommeren som andre. Jeg ber Kongressen avvise forbeholdet om service-yrkene og støtter Sekretariatets innstilling.

Dirigenten: Følgende representanter støtter forslag nr. 430: Albert Zahl, Bodø, Nordland fylke, Rolf Thoresen, Andenesstrand, Nordland fylke, og Odd Maritvold, Vardø, Bygning.

Odd Højdahl, Sekretariatet: Det er uttrykt betenkeligheter i forbindelse med utvidet ferie for de over 60 år. Betenkelighetene ville vært vel begrunnet hvis det hadde vært så at arbeidsgiveren skulle betale den utvidede ferie. Men forutsetningen for vårt forslag er at utgiftene skal utredes av offentlige fond. Da skulle det ikke bli vanskeligere for de eldre å få arbeid, tvert i mot. Det skulle være gunstig for arbeidsgivere som på visse tidspunkter har mindre behov for arbeidskraft enn ellers. Vi er blitt anbefalt ordningen av bedriftsleger, som mener det er et stort behov for den som et viktig skritt i retning pensjonsalderen.

Oddbjørn Møller, Sefors Jern og Metall: Jeg er skuffet over angrepet på forslag nr. 430. Formuleringen er kanskje litt uheldig, men jeg vil varmt støtte forslaget.

Votering:

Sekretariatets innstilling, forslag nr. 644, ble enstemmig vedtatt. Forslag nr. 430 ble enstemmig vedtatt oversendt Sekretariatet.

d) Lov om trygd mot arbeidsløyse.

Dirigenten: Fra Sekretariatet foreligger innstilling nr. 645, sålydende:

- «1. Kongressen godkjenner det av Sekretariatet foretatte.
2. Foran nevnte forslag godkjennes i prinsippet og Sekretariatet får i oppdrag å arbeide videre med saken inntil spørsmålet om karenstidens lengde er tilfredsstillende løst.»

Ingen forlangte ordet.

Votering:

Sekretariatets innstilling ble enstemmig vedtatt.

e) Krav om sikring av arbeidernes lønn og feriepenger i konkursbo.

Dirigenten: Fra Sekretariatet foreligger innstilling nr. 646, sålydende:

«Forslagene tiltres i prinsippet og oversendes Sekretariatet, som må søke utvirket at det blir etablert et sikringsfond finansiert av arbeidsgiverne til dekning av arbeidstakernes lønnskrav i tilfelle

konkurs eller insolvens. De begrensninger som prioritetsloven foreskriver vedrørende arbeidstakernes lønnskrav, må bli fjernet.»

Ingen forlangte ordet.

Votering:

Sekretariatets innstilling ble enstemmig vedtatt.

f) Lov om syketrygd.

Dirigenten: Fra Sekretariatet foreligger innstilling nr. 647, sålydende:

«Forslagene oversendes Sekretariatet til vurdering og avgjørelse etter at forbundenes uttalelse er innhentet.»

Osvald Olsen, Høvåg, Jern og Metall: Når det gjelder 90-prosenten av nettoinntekt, er dette så lite utredet at trygdekassene ikke vet hva de har å holde seg til. Jeg må derfor be Sekretariatet sørge for at det partene er blitt enige om, klart blir formulert og bekjentgjort.

Votering:

Sekretariatets innstilling ble enstemmig vedtatt.

g) Lov om yrkesskadetrygd.

Dirigenten: Fra Sekretariatet foreligger innstilling nr. 648, sålydende:

«Kongressen tiltrer i prinsippet forslagene og Sekretariatet anmodes om å reise krav overfor myndighetene i samsvar hermed.»

Odd Isaksen, Tromsø, Bygning: Etter de innsendte forslag å dømme skulle en tro Yrkesskadeloven bare gjaldt bygningsindustrien. Jeg anbefaler Sekretariatets innstilling, selv om jeg nok gjerne hadde sett at den hadde vært sterkere. Det må imidlertid være klart at det er et sterkt krav fra oss at Yrkesskadetrygdlovens paragraf 42 blir endret.

Votering:

Sekretariatets innstilling ble enstemmig vedtatt.

D) Hovedavtalen med Norsk Arbeidsgiverforening.

Herunder Del A. Hovedavtalen, Del B. Samarbeidsavtalen og Retningslinjer for bruk av arbeidsstudier.

E) Hovedavtalen med Den Kooperative Tarifforening.

Dirigenten: Fra Sekretariatet foreligger innstilling nr. 496, for så vidt angår D) Hovedavtalen med Norsk Arbeidsgiverforening, sålydende:

«Kongressen innbys til å gjøre følgende vedtak:

1. Sekretariatet får fullmakt til å si opp Hovedavtalen og Samarbeidsavtalen med Norsk Arbeidsgiverforening.
2. De forslag som foreligger om revisjon av disse avtaler, sendes Sekretariatet.
3. Etter uttalelser fra de interesserte forbund utarbeider Sekretariatet de nødvendige forslag til endring av avtalene.
4. Representantskapet får fullmakt til å godkjenne et eventuelt forslag til revisjon av disse avtaler.»

Dirigenten: Fra Sekretariatet foreligger innstilling nr. 501 for så vidt angår E) Hovedavtalen med Den Kooperative Tarifforening.

«Kongressen innbys til å gjøre følgende vedtak:

1. Sekretariatet får fullmakt til å si opp Hovedavtalen med Den kooperative Tarifforening.
2. Det forslag som foreligger om revisjon av denne avtale sendes Sekretariatet.
3. Etter uttalelse fra de interesserte forbund utarbeider Sekretariatet de nødvendige forslag til endring av avtalen.
4. Representantskapet får fullmakt til å godkjenne et eventuelt forslag til revisjon av denne avtale.»

Birger Kristoffersen, Oslo, Elektriker- og Kraftstasjonsforbundet: Jeg viser til forslagene nr. 484 og 480 og opptar disse forslag. Forslagene var sålydende:

Nr. 484.

«... skal ha uhindret adgang til de forskjellige avdelinger og/eller arbeidsplasser innen bedriften i den ... »

Nr. 480.

«Hovedavtalens § 8 bør strykes og en foreslår at § 8, første ledd i Hovedavtalens Del A skal lyde:

«Til forhandlinger med tillitsmennene kan arbeidsgiveren møte enten selv eller ved stedfortreder som han utpeker innen bedriftsledelsen. *Forhandlingene skal føres med den representant for bedriftsledelsen som har myndighet til å ta avgjørelse om den sak som forhandlingene gjelder.*

Arbeidsgiveren eller hans stedfortreder ... » osv.»

Otto Totland, Sekretariatet, refererte forslag nr. 470 og tok opp forslaget fra Handel og Kontors forbundsstyre, forslag nr. 471. Det var i 1964 at vårt forbund vedtok organisasjonsplikten. Kongressen i 1965 var ikke moden til å følge opp. Etter vårt landsmøte ble vi sterkt angrepet, særlig i den borgerlige presse, for diktatoriske tendenser. Men det det hele dreier seg om, er at når 50 prosent eller flere ved en bedrift har organisert seg, så har de andre å bøye seg for flertallet. De resultater en oppnår gjelder jo alle, alle får glede av dem. Er det urimelig at en krever en slutt på at uorganiserte går rundt på bedriftene og propaganderer med at de kan spare 30 kroner måneden ved å stå utenfor og likevel få alle fordelene? Handlingsprogrammet på dette punkt synes jeg er meget svakt. En vil ha utredning, men spørsmålet er utredet og nå må det bli handling overfor NAF og krav om slutt på snyltervirksomheten.

Forslag nr. 471 var sålydende:

«Ved førstkommende revisjon av Hovedavtalen med Norsk Arbeidsgiverforening reiser LO krav om at det innføres tariffestet organisasjonsplikt når 50 prosent av de ansatte innenfor de enkelte forbunds tariffområder er organisert.»

Dirigenten: Paul Ludvigsen, Porsgrunn, Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer, støtter forslag nr. 493.

Harald Brattekjø, Nesttun, Handel og Kontor: Når det gjelder forslag nr. 500 tar jeg opp Handel og Kontors forbundsstyreinnstilling om at de fagorganiserte i kooperasjonen snarest mulig må få streikerett. Jeg har ennå ikke hørt et argument som skulle tilsi at en skal berøve de ansatte i kooperasjonen deres demokratiske rett til å streike. Jeg håper at en aldri skal komme i den situasjon at en blir tvunget til å benytte seg av sin rett, men vi vil ha de samme rettigheter som andre arbeidstakere i landet. Våre organisasjoner skulle i hvert fall ikke være de første til å berøve de ansatte en anerkjent menneskerett. Vi må få denne saken ut av verden nå. Det vil tjene LO og kooperasjonen til heder og berøve våre motstandere et av deres beste argumenter mot fagbevegelsen.

Forslag nr. 500 var sålydende:

«Ved revisjon av Hovedavtalen mellom Den Kooperative Tarifforening og Landsorganisasjonen i Norge med tilsluttede forbund

må bestemmelsene i Del A, Kap. X, § 22, utgå av avtalen. Den erstattes med bestemmelsene i Del A, Kap. 10, § 20, i Hovedavtalen mellom Norsk Arbeidsgiverforening og Landsorganisasjonen i Norge.»

«Forbundsstyrets innstilling:

Forbundet henstiller til Landsorganisasjonen i Norge å gå inn for at de fagorganiserte i kooperasjonen snarest mulig får streikerett.»

Dirigenten: Følgende representanter støtter forslag nr. 471: Wiktør Remme, Oslo, Skinn og lær, Nils H. Johannessen, Oslo, Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund, Alf Frotjold, Oslo, Arne Løken, Oslo, og Martin Tveiten, Bergen, alle tre fra Hotell og Restaurant. Dessuten støtter Peder Thunshelle, Øvre Ardal, Norsk Kjemisk, forslag nr. 500. Ellers har

Fredrikke Lange Berg, Oslo fylke, satt fram følgende forslag:

«Ved revisjon av Hovedavtalen om «retningslinjer for bruk av arbeidsstudier» må LO sørge for en sterk formulering når det gjelder den merkantile sektor.»

Dirigenten: 7 talere er inntegnet. Jeg foreslår strek og 5 minutters taletid.

Votering:

Strek og 5 minutters taletid enstemmig vedtatt.

Kåre Myhre, Oslo, Jern og Metall: Jeg tar opp forslag nr. 494, sålydende:

«At LO-kongressen tar opp i forbindelse med revidering av Hovedavtalen, at der hvor bedriftene slutter seg sammen i konserner, må det gis mulighet for tillitsmennene i konsernets klubber til å slutte seg sammen og velge forhandlingsutvalg med rett til å forhandle med den sentrale konsernledelse om spørsmål av felles interesse. Videre må mulighetene tilrettelegges for å holde felles bedriftsutvalgsmøter og kontaktmøter.»

Flere og flere bedrifter kjøpes opp av konserner og vi mister våre innflytelsesmuligheter. Den sentrale konsernledelse sitter og avgjør suverent alle saker av vidtgående betydning som angår oss alle. I vår industri har vi opplevd at det styres fra Brussel og fra London, men uten noen kontakt med tillitsmennene når det gjelder spørsmål av vidtgående betydning.

Dirigenten: Arne B. Tyssen, Nesbru, Bygning, støtter forslag nr. 500.

Martin Halvorsen, Oslo, Jern og Metall: Sentralisering er stikkord i dagens samfunn. Maktkonsentrasjon er virkeligheten, og denne konsentrasjon av makt dekkes ikke opp av Hovedavtalen. Den opphøyede og utilnærmelige status konsernledelsen har fått, må bringes til opphør. Jeg støtter forslag nr. 494.

Reidar Moen, Oslo, Handel og Kontor: Jeg støtter forslag nr. 493. Alle må innse det urimelige i at de uorganiserte skal ha samme rett som de fagorganiserte når det gjelder valgbarhet og stemmerett i bedriftsutvalgene. Uorganiserte sitter i dag som de ansattes representanter. Bare de fagorganiserte kan delta i valg av tillitsmenn. Det må være naturlig at dette også gjelder representanter til bedriftsutvalgene.

Werner Svendsen, Porsgrunn, Handel og Kontor: Jeg tar opp forslag nr. 493. Saken er av største viktighet i kampen om tilslutning blant medlemmene. Vi kan ikke tillate at de som står utenfor LO skal dra nytte av avtaler LO har opprettet.

Forslag nr. 493 var sålydende:

«Ved første revisjon av Hovedavtalen endres del B, Samarbeidsavtalen § 25 — Valg og stemmerett, slik at bare LO-organiserte har stemmerett ved valg av de ansattes representanter til bedriftsutvalgene.»

Martin Tveiten, Bergen, Hotell og Restaurant: Jeg støtter forslag nr. 500. Vi vil nå organisasjonsplikt i private bedrifter. La oss stille oss slik at vi ikke får høre at vi kan få organisasjonsplikt mot å gi avkall på streikerett som i arbeiderforetak og kooperasjonen. Ellers vil jeg knytte noen bemerkninger til problemet med den utenlandske arbeidskraft. De er i dag i virkeligheten lønnstrykkere og de forstår ikke behovet for å organisere seg. Når ny hovedavtale skal opprettes, er det derfor nødvendig å få med at utenlandsk arbeidskraft skal ha organisasjonsplikt. Generell organisasjonsplikt har jeg ikke tro på at vi får igjennom med det første, men tar jeg feil bortfaller selvfølgelig særordning for utenlandsk arbeidskraft. Men organiseres må de om vi ikke skal få et nytt proletariat og havne i tidligere tiders slumstrøk.

Dirigenten: Representantene Paul Ludvigsen, Porsgrunn, Ove Varreng, Oslo, og Aksel D. Sjøfting, Mo i Rana, alle fra Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer, støtter forslag nr. 494.

Nordahl Andreassen, Melbu, NNN: Jeg tar opp forslag nr. 489 og forslag nr. 478. Under revisjon av Hovedavtalen må punkt 1 til 5 under § 14, merknader, revideres eller helt gå ut. Slik det nå står representerer det hele en sovepute for arbeidsgiverne. At fagforeningsformannen skal ha anledning til å delta i forhandlingsmøter på bedriftene må også gjennomføres.

Forslag nr. 489 var sålydende:

«Avdelingen vil henstille til Kongressen at det ved revisjon av Hovedavtalen blir fastslått at filet- og fryseribedrifter er helårsbedrifter og ikke som nå at de regnes som sesongbedrifter. Vi krever at punkt 1 til 5 under § 14, *merknader*, går ut.»

Forslag nr. 478 var sålydende:

«Avdelingen vil henstille til LO's kongress å vedta at LO skal arbeide for å få endret Hovedavtalens § 2, punkt 3, således at fagforeningens formann skal ha anledning til å delta sammen med tillitsmannen eller tillitsmennene i forhandlingsmøter på bedriftene.»

Sigurd Danielsen, Oslo, Kommuneforbundet: Jeg kan delvis støtte forslag 471. Jeg går ellers inn for Sekretariatets innstilling.

Erling M. Fossen, Høyanger, Sogn og Fjordane fylke: Streikerett er et middel alle har rett til. Å sette en enkelt gruppe eller grupper utenfor er diskriminerende. Jeg støtter forslag 500.

Dirigenten: Gudmund Gyberg, Vågsbygd, Bygning, støtter forslag nr. 493 og nr. 500.

Sverre Enger, Oslo, Kjemisk: Jeg har stor sympati for forslagene nr. 470 og 471. Liknende ordninger er i virksomhet i andre land, for eks. i USA. Men vi må stille spørsmålet om vi er modne for en lovbestemmelse. Jeg vil anbefale Sekretariatets innstilling.

Dirigenten: Representant nr. 273 og representant nr. 28 støtter forslag nr. 489. Når det gjelder forslag nr. 471, har dette fått støtte fra representantene nr. 225, 224, 222, 221, 217 og 220. Forslag nr. 478 har ikke fått støtte og voteringen over dette forslag faller bort.

Dirigenten: Jeg foreslår at vi setter forslag nr. 471 opp mot Sekretariatets innstilling, forslag nr. 496.

Otto Totland, Sekretariatet: Det er umulig å foreta en slik votering. Vi må ta stilling til forslag nr. 471 isolert.

Votering:

Sekretariatets innstilling, forslag nr. 496, ble enstemmig vedtatt. Forslag nr. 471 ble vedtatt med 172 stemmer.

Forslagene nr. 489 og 493 ble enstemmig oversendt Sekretariatet. Sekretariatets innstilling, forslag nr. 501 ble enstemmig vedtatt. Forslag nr. 500 ble vedtatt med overveldende flertall.

Retningslinjer for bruk av arbeidsstudier.

Dirigenten meddelte at ingen hadde forlangt ordet i denne sak. Fra Sekretariatet forelå det ingen innstilling. Det var imidlertid innsendt 2 forslag sålydende:

Nr. 497.

«LO tar opp til ny vurdering retningslinjer for arbeidsstudier og tar opp de nødvendige skritt til endringer.»

Forslag nr. 499, sålydende:

«Hovedavtalens bilag 1 — retningslinjer for bruk av arbeidsstudier går ut.»

Dirigenten foreslår de to refererte forslag sendt Sekretariatet.

Votering:

Dirigentens forslag ble enstemmig vedtatt.

Trygve Bratteli overtok som dirigent kl. 16.15.

Omorganisering av Landsorganisasjonens kvinnenemnd.

Dirigenten: Vi tar nå opp til behandling spørsmålet om omorganisering av LO's kvinnenemnd. Fra Sekretariatet foreligger det følgende innstilling:

«Landsorganisasjonens Kvinnenemnd ble opprettet 14. august 1940. Den er et rådgivende organ for LO's sekretariat i saker som angår de fagorganiserte kvinners interesseområder. Den kan ikke foreta selvstendige, økonomiske disposisjoner.

LO's Kvinnenemnd består av de til enhver tid valgte kvinnelige medlemmer i forbundenes forbundsstyret/forretningsutvalg, samt de valgte kvinnelige tillitsmenn i de tilsluttede forbund. LO's Kvinnenemnd består i dag av 22 representanter, 9 varamenn og 5 observatører — i alt 36, fordelt på 14 forbund.

LO's Kvinnenemnds arbeidsoppgaver og formål er det samme som fastsatt i LO's vedtekter § 1.

I byer og på steder hvor det er et større antall kvinnelige fagorganiserte medlemmer, er det dannet lokale kvinnenemnder. I alt er det registrert 20 slike kvinnenemnder, hvorav en er registrert kun på papiret.

Det er de faglige samorganisasjoner som har ansvaret for kvinnenemndene på stedet. De utreder bl. a. deres utgifter. Formannen i samorganisasjonens kvinnenemnd er medlem av samorganisasjonens styre.

Antall samorganisasjoner utgjør 201.

Det er samorganisasjoner som driver godt — andre mindre godt. Slik er det også med samorganisasjonenes kvinnenemnder. Noen arbeider effektivt — andre mindre bra, men dog har de medvirket til å føre kvinnesaken fram. Betegnelsen kvinnelønn er avskaffet i tariffavtalene.

Kvinnenemndenes oppgaver — det å være et kontakt og informasjonsorgan for å øke den faglige interesse og kunnskap blant kvinnene — er i dag ikke tilstrekkelig. Bl. a. vil de familiepolitiske saker og Landsorganisasjonens engasjement i disse, øke i årene som kommer. Spørsmål som vedrører kvinnene og deres situasjon i arbeidslivet, er blitt aktualisert. Dette arbeid er kommet så langt at det ikke er rimelig å opprettholde spesielle kvinneaktiviteter til å ta seg av dette. Problemene må innføres i Landsorganisasjonens vanlige aktiviteter. 575 000 av Landsorganisasjonens medlemmer, hvorav 128 000 er kvinner, er direkte berørt av hvordan disse saker blir løst.

Svensk LO har allerede tatt konsekvensen av dette. De har fra 1. januar 1968 omdannet sitt LO's kvinneråd til LO's råd for familiespørsmål.

Dette rådet består av 9 medlemmer, både menn og kvinner. Fire av de oppnevnte er blant LO's faste ansatte. Fem kommer fra ulike forbundsområder, som Jern og Metall, Handel og Kontor, Kommuneforbundet, Tekstilarbeiderforbundet og Statstjenestemannskartellet. Utvalget er oppnevnt av landssekretariatet for kongressperioden.

Danmark arbeider også med en endring av sin kvinnebevegelse i likhet med hva som er gjort i Sverige.

I Norge har tanken om en omlegging vært til stede i lengre tid og har nå blitt aktualisert etter vedtaket i svensk LO.

Den 21. mars 1968 nedsatte LO's Kvinnenemnd en komité med mandat å se på en eventuell omlegging her hjemme. Denne komité er ikke ferdig med sin innstilling, men har som foreløpig konklusjon kommet fram til at man også hos oss er modne for en omlegging. Den har lagt fram sitt foreløpige standpunkt for LO's sekretariat i møte 20. januar 1969, som har gitt komitéen fullmakt til å arbeide videre med sin innstilling i henhold til de hovedretningslinjer som er skissert foran.

Komitéens sammensetning er følgende:

Tor Aspengren, formann, Liv Buck, sekretær, Ragna Karlsen, Solveig Løfquist Nielsen og Harriet Andreassen.

Selv om komitéen ikke er ferdig med sin utredning, har den foreløpig drøftet og vært inne på tanken om en omlegging noenlunde på linje med det som er foretatt i den svenske landsorganisasjon. Det har vist seg at det har ført til stor aktivitet, og sakene har ikke blitt diskutert ensidig som kvinnespørsmål, men som saker av familiepolitisk og sosial karakter.

I samsvar med ovenstående innbys Kongressen til å gjøre sådant vedtak:

«Kongressen godkjenner i prinsippet at LO's Kvinnenemnd omorganiseres. Sekretariatet får fullmakt til å foreta denne omlegging etter at utredningen fra komitéen er ferdig.»

Votering:

Sekretariatets innstilling ble enstemmig vedtatt.

Dirigenten: Så gjelder det forslaget fra Fredrikke Lange Berg. Det foreslås oversendt Sekretariatet.

Votering:

Enstemmig vedtatt.

Dagsordenens punkt 5 F – industrielt demokrati.

Dirigenten: Fra Sekretariatet foreligger innstilling nr. 649, sålydende:

«Forslagene oversendes Sekretariatet.»

Hjalmar Frøshaug, Oslo, Handel og Kontor: Tidligere kongressvedtak går ut på at tillitsmannsordningen skulle utbygges og den skulle som institusjon få sterkere innflytelse. Det gjaldt også innenfor våre egne, arbeiderbevegelsens bedrifter. Enkelte private bedrifter har gjort gode forsøk, men hos oss selv, i våre egne...?

Det er trykt brosjyrer og skrevet brev, men er det blitt realiteter i våre egne arbeiderforlag og i kooperasjonen? Jeg tar opp forslag nr. 504, sålydende:

«Fagkongressen ser som en viktig oppgave for fagorganisasjonen å øke takten i gjennomføring av bedriftsdemokrati. Den anser også at de som alltid bør være kommet lengst på dette område, bør være de kooperative foretak og arbeiderforetak.»

Fagkongressen gir derfor Sekretariatet i oppdrag å fremme avtaler som gir de ansatte rett til å være representert i alle styrende organer i kooperative foretak og i arbeiderforetak.»

John Dønnè, Oslo, Kommuneforbundet: Jeg tar opp forslag nr. 509. Jeg er nokså skuffet over Sekretariatets innstilling. Hadde trodd at man i Sekretariatet kunne sagt noe mer konkret hva man akter å gjøre, særlig på bakgrunn av de mange besvarelser som er kommet inn til Program 69. Jeg vil iallfall støtte forslaget fra Jern og Metall.

Forslag 509 er sålydende:

«Full medbestemmelsesrett i bedriftene.»

Arvid Nordli, Oslo, Jern og Metall: Denne Kongressen bør gjøre et vedtak som folk på arbeidsplassene kan forstå. Det er nødvendig for å vekke inspirasjon og entusiasme på nytt. Vi hadde en god diskusjon om dette i 1961, en idédebatt, og i 1965 gjorde Kongressen et godt vedtak. Men skal vi få fortsatt engasjement er det nødvendig med tydeligere tale, her og nå. Vi stilte nemlig forhåpninger til det vedtaket som Kongressen i 1965 gjorde. Hva har vi så fått? En revisjon av Hovedavtalen mellom NAF og LO og litt til. Og bedriftsledelsen har siden vært villigere til å gi informasjon, men jeg tror ut fra andre motiver enn de vi er ute etter. Det er i Sekretariatets innstilling nevnt at en del politikere har engasjert seg, og at et forskerteam er i gang med samarbeidsprosjekter på noen bedrifter. Men det jeg i første rekke sakner er koordineringen i hele dette arbeidet.

Jeg må si det var forstemmende da dette forskerteamet skulle redegjøre for sitt arbeid på et møte på Sørmarka, for da måtte man konstatere at de som var dårligst orientert om det som er foregått, var representantene for LO's sentrale ledelse.

Vi har heller ikke hørt så særlig mye fra det hold om det industrielle demokratiet etter kongressvedtaket i 1965. Dette har skapt en god del usikkerhet. Jeg er ikke enig i det som Aspengren sa i sin innledning til handlingsprogrammet om at det «er en levende interesse blant medlemmene for spørsmålet om det industrielle demokrati». Det er nok helst tillitsmennene som er levende opptatt av dette.

Når Sekretariatet foreslår at alle forslag i denne sektoren skal oversendes til Sekretariatet er det for enkelt.

Jeg tror at tida er inne til at vi spør hva vi egentlig vil på dette området. Vil vi fortsette å gå avtaleveien, noe som etter min mening ikke fører fram? Eller vil vi en reell medbestemmelse? Hva vi enn måtte mene, så synes jeg det er helt avgjørende at vi sier hva vi vil. Klart og utvetydig.

Det er en trøst at formuleringen i handlingsprogrammet i og for seg er sterk. Men om vi ikke kan være enda mer konkrete, så kunne det hele greie seg med selve formålsparagrafen.

Jeg kan likevel slutte opp om det som Aspengren sa i sin innledning til handlingsprogrammet, og jeg håper at han har det som motto i fortsettelsen. Det håper i hvert fall vi på arbeidsplassene.

Bare forslaget fra Jern og Metall, nr. 505, har de ord som kan gi klarhet i hva vi vil.

Jeg opptar forslag nr. 505 sålydende:

1. At LO's «HANDLINGSPROGRAM» på dette punkt avklarer hva norsk fagbevegelse oppfatter som målsetting med såvel det økonomiske demokrati, som demokrati i arbeidslivet.
2. At det opprettes en fagbevegelsens HØYSKOLE som bygger videre på LO-skolens grunnlag, men som går lengre innenfor spesielle fagområder, og som kan avsluttes med en avhandling på et bestemt arbeidsfelt — f. eks. bedriftsøkonomi, bedriftsorganisasjon, rasjonalisering osv.
3. Realisere vedtaket fra 1961 slik at arbeidstakerne innen offentlige, halvoffentlige og kooperative bedrifter får en sterkere innflytelse, og med sikte på at dette gradvis kan bli mønster for det private næringsliv.
4. Realisere vedtaket fra 1965 hvor det heter at bedriftenes organisasjonsmønster må endres slik at tillitsmannsinstitusjonen i bedriften kan få større innflytelse i ansvarlige organer.

5. Nedsette et utvalg som skal foreta et nærmere studium av utviklingen ved de bedrifter som har opprettet produktivitetsavtale (Norsk Hydro og Akers Mek. Verksted), for å gjøre disse bedrifters erfaringer kjent for LO's øvrige tillitsmenn og medlemmer.
6. At Landsorganisasjonen så snart som mulig knytter til seg spesialister som kan utrede spørsmålet om hvordan lærebøker og annet skolemateriell bør utformes for at de unge skal kunne føre demokratiet videre. Målsettingen må her være at det stoffet elevene får, skaper forståelse for de demokratiske verdinormer fullt ut.
7. Med sikte på å gi, såvel de ansatte som samfunnet generelt, en større kontroll med hvordan vårt næringsliv drives, fremmes der gjennom DNA et lovforslag gjennom Det norske Storting som gir de ansatte i en bedrift representasjonsrett i bedriftens styre og generalforsamling. En slik lov må på noe lengre sikt avsløses av en annen som trekker opp rammen for hvordan arbeidstakerne i en bedrift skal sikres innflytelse over bedriftens disposisjoner.»

Får vi dette forslaget vedtatt, kan medlemmene se at noe igjen er ved å skje. Jeg oppfordrer Kongressen til å støtte og vedta forslaget.

Det er sannsynlig at det havner i Redaksjonskomitéen. Da må i hvert fall ikke den ting skje at det bare sendes videre og over til Sekretariatet.

Dirigenten: Representantene Grethe Irvoll, Olav Johansen og Arne B. Tyssen har støttet forslag nr. 504.

Dirigenten: Jeg foreslår strek.

Votering:

Enstemmig vedtatt å sette strek.

Arild Kalvik, Oslo, Grafisk: Grafisk's representanter støtter forslag 504. Et godt gammelt ord sier at man først skal feie for egen dør...

Tor Aspengren: Hvor langt en skal gå med skyldspørsmålet for at man ikke er kommet lenger, det får utstå. Når det gjelder dette med å feie for egen dør, så er det i hvert fall innenfor én av våre egne bedrifter gjennomført den ordning om medbestemmelse

som ble skissert i programmet om industrielt demokrati. Og det er åpnet forhandlinger med alle avisene innenfor A-pressen slik at de ansatte skal få være med i alle avgjørende organer innenfor dem.

Til det at den sentrale ledelsen innenfor LO er dårligst orientert om de samarbeidsprosjekter som et forskerteam driver med, vil jeg bare si at det er tre av oss i LO's sentrale ledelse som så og si har fulgt dette arbeidet fra time til time. Når det er sagt at det er levende interesse blant medlemmene — noe som er imøtegått med at interessen ligger hos tillitsmennene — så bygde ikke jeg på de forslag som er innsendt fra foreningene og tatt inn i dagsordenen, men på besvarelsen fra alle brevringene. Og det er med grunnlag i dem jeg fastholder at det er en levende interesse for spørsmålet om industrielt demokrati blant medlemmene.

En kan si at det er en tynn innstilling Sekretariatet har levert. Jo, men det står dog en orientering i premissene om de framstøt som er gjort. Og når Sekretariatet har nøydt seg med en kortfattet innstilling, så var det også ut fra det som står i handlingsprogrammet om spørsmålet. Det var bare synd at vi da i selve innstillingen nå ikke har tatt med noe mer av det som kan ses i handlingsprogrammet.

Vi som sitter i det utvalget som er oppnevnt, er i hvert fall minnumsforspliktet til å gjennomføre det som står i forslaget fra Sekretariatet. For øvrig skal en innstilling legges fram i år på grunnlag også av det som kom fram på Det norske Arbeiderpartis landsmøte. Og innen året er ute skal vi ha tatt standpunkt til de konkrete framstøt som må gjøres, enten det nå blir avtaleveien eller andre veier.

Det er klart at vi må vite hva vi vil. Vi må avklare det. Men skal vi nå for eksempel fremme krav om styrerepresentasjon? Hittil må man konstatere at juristene er svært uenige om hvordan dette kan gjøres, eller om det ikke kan gjøres. Det er nødvendig også å få en avklaring i hva som er juridisk holdbart, før vi kan gå videre på den veien. Hittil har vi bare kunnet konstatere at det er stor dissens mellom juristene. Og videre må vi også få avklart hva som er politisk og taktisk klokt i denne saken. Alt dette skal vi som sagt ha gjort oss opp en mening om innen årets utgang.

Dirigenten: Debatten er avsluttet. Det foreligger fire forslag som er tatt opp. Det er Sekretariatets innstilling, forslag nr. 649 og videre er forslagene 504, 505 og 509 tatt opp og støttet. Når det nå gjelder avstemningsgrunnlaget, ber jeg om at vi ikke vikler oss inn i noen formaltvist. Men jeg vil gjøre det klart at hvis Sekretariatets innstilling vedtas, så vil det vanligvis innebære at de øv-

rige forslag da naturlig oversendes til Sekretariatet. Særforslagene dekker vel heller ikke noen prinsipperklæring, slik det er ytret ønske om at de i og for seg skulle gjøre fra denne kongress. Ser Kongressen det slik, og er den rede til votering på dette grunnlaget?

Arvid Nordli, Oslo, Jern og Metall, til forretningsordenen: Jeg er ikke enig i at mitt forslag skal gå over til Sekretariatet. Jeg ønsker stemt over det, selv om jeg i og for seg ikke har noe imot at det går til redaksjonskomitéen.

Dirigenten: Er det siste egentlig noen praktisk mulighet? Hva mener redaksjonskomitéens formann?

Redaksjonskomitéens formann, Tor Aspengren: Praktisk mulighet og praktisk mulighet. Det er klart at vi kan lage mer enn det som står i innstillingen.

Dirigenten: Jeg forstår det slik som at det er behov for et budskap fra LO's kongress om industrielt demokrati. På den bakgrunnen vil jeg foreslå at vi sender Nordlis forslag over til redaksjonskomitéen for at den kan se på det og ut fra det legge fram forslag til en kort uttalelse i morgen.

Votering:

Enstemmig vedtatt å oversende Nordlis forslag til redaksjonskomitéen.

Dagsordenens punkt 10 – diverse forslag.

Bedriftslegeordning.

Dirigenten: Vi går så over til dagsordenens punkt 10 — diverse forslag.

Sekretariatets innstilling, forslag nr. 553, er sålydende:

«Bedriftslegeordningen er basert på frivillig overenskomst mellom Den norske Lægeforening, Landsorganisasjonen i Norge og Norsk Arbeidsgiverforening. I denne overenskomst er det fastsatt bestemte retningslinjer for hvordan ordningen skal praktiseres. De tre organisasjoner har sammen opprettet

Bedriftslegerådet

som består av en representant for hver organisasjon samt et sekretariat. Rådet har til oppgave å spre opplysning om bedriftslegeordningen, arbeide for at den blir mest mulig utbredt, gi praktisk veiledning i alt som angår den, kontrollere at den praktiseres i samsvar med de vedtatte retningslinjer og uttale seg om tvils- og tvistespørsmål.

Rådet fører register over alle norske bedrifter som har innført bedriftslegeordningen.

Etter den 2. verdenskrig har et stigende antall industrielle og merkantile bedrifter — både private og offentlige — ansatt bedriftslege. Pr. 31. desember 1968 omfatter ordningen til sammen 1802 bedrifter, hvor det i alt arbeider ca. 315 750 personer. Ca. 1000 bedrifter deltar i felles bedriftslegeordning, hvorav det i alt finnes 166 med til sammen ca. 107 250 ansatte. Antall bedriftsleger var 609.

Formålet med bedriftslegeordningen er:

Å verne om og fremme helsen til de ansatte — både fysisk, mentalt og sosialt.

Å fremme hygienen på arbeidsplassene.

Dette søkes oppnådd ved regelmessige legeundersøkelser og helseveiledning og ved regelmessige, hygieniske inspeksjoner av arbeidsforholdene.

Under henvisning til ovenstående, oversendes forslagene vedrørende bedriftslegeordning til det nye Sekretariat.»

G u n n a r K o k a a s, Oslo, Grafisk: Jeg verken tror eller ber om realitetsavgjørelse på forslag nr. 552. Men jeg ber om at Sekretariatet er oppmerksom på forslaget og motiveringen. Det er nemlig slik at vi i vårt fag har mange små bedrifter. De har ikke egen bedriftslegeordning. Vi opplever da at det ikke blir så systematiske legeundersøkelser som en gjerne ser, med tanke på de sykdommer som etter hvert er blitt det vi kaller folkesykdommer. Vi vil ha til en ordning hvor medlemmene som er ansatt på de mindre arbeidsplassene i hvert fall en gang i året kan komme til legeundersøkelse, hvor man spesielt blir undersøkt med tanke på dette.

Det forslaget vi har fremmet er faktisk 10 år gammelt. Det ble vedtatt på vårt landsmøte for så lenge siden, og det var da inspirert fra legehold. Det ble oversendt til LO — og siden har ingen sett noe mer til det.

Dirigenten: Ingen flere har forlangt ordet. Vi går da til avstemning over forslag 553, Sekretariatets innstilling.

Votering:

Sekretariatets innstilling ble enstemmig vedtatt.

Friarealer — fritid.

Dirigenten: Sekretariatets innstilling, forslag nr. 558, er sålydende:

«Landsorganisasjonen og Det norske Arbeiderparti har nedsatt et aksjonsutvalg som for tiden arbeider med forslaget til lovverk mot forurensning av naturen, strengere dispensasjonsregler for hyttebygging ved strendene og for en fjellplanlov til fordel for allmennhetens ferdsel i fjellet. I dette inngår også kjøp og sikring av friområder.»

«Forslagene vedrørende denne sak sendes Sekretariatet.»

Dirigenten: Ingen har forlangt ordet. Vi voterer over forslaget.

Votering:

Sekretariatets innstilling ble enstemmig vedtatt.

Skole spørsmål.

Dirigenten: Vi behandler skole spørsmålene. Sekretariatets forslag nr. 657, sålydende:

«Forslagene 559—566 oversendes Sekretariatet.»

Thor Andreassen, Oslo, Jern og Metall: I forbindelse med handlingsprogrammet tok jeg opp sider ved skole spørsmålet og utdanning og sa at vi hadde forsømt oss på dette punkt. Jeg nevnte at man i Danmark har brukt 86 millioner kroner til voksenopplæring i tillegg til det som arbeidskraftsmyndighetene hadde stilt til disposisjon for omskoleringstiltak. Jeg bebudet en fortsettelse av mitt innlegg under dette punktet på dagsordenen.

Jeg synes det må være riktig at Kongressen uttaler seg i dette forsømte spørsmål i norsk politikk. Jeg har derfor formet et forslag til uttalelse som jeg skal referere til slutt.

Jeg synes også at det er en arbeidsulykke når AOF ikke er nevnt hittil under Kongressen. Ved forrige representantskapsmøte hadde AOF tall som viste at 65 000 hadde gått på foreningens kurs i løpet

av ett år. Siste gang var tallet 100 000 kursdeltakere. AOF driver med mer voksenopplæring enn noen av de organisasjoner som ellers nevnes i premissene for Sekretariatets innstilling. AOF er landets største opplysningsorganisasjon. Fagbevegelsen sprøyter inn 5—6 millioner kroner i året til AOF. Og det er klart nok at tillitsmannsfunksjonen er en nyttig og nødvendig funksjon i vårt samfunn i dag. Det er denne tillitsmannsskoleringen som det offentlige har forsømt, men som fagbevegelsen bidrar til. 5000 tillitsmenn går årlig på de kurs AOF arrangerer. Men det er åpenbart for lite. Fagorganisasjonen får årlig et tilsig på 20 000 nye medlemmer. Skulle vi ha gitt dem alle et skikkelig grunnkurs i tillitsmannsopplæringen, ville det kostet fagbevegelsen 20—25 millioner kroner hvert år.

Det som det offentlige har stilt til disposisjon er 1.5 millioner kroner. Heller ikke her er løftene innfridd. Vi forstår selv hvor mye som skal til før det er tilfelle.

Jeg har også et forslag til Kongressen om en uttalelse vedrørende AOF og dens forhold til LO. Jeg foreslår:

1. «Kongressen vil i forbindelse med drøftingene av skole- og opplæringsspørsmål uttale:

I 1965 godkjente Stortinget arbeiderregjeringens proposisjon om utbygging av voksenopplæringen i Norge. Fagbevegelsen hadde regnet med at det på grunnlag av Stortingets prinsippvedtak ville bli fremmet forslag om de nødvendige bevilgninger for å bygge ut en tilfredsstillende voksenopplæring.

Kongressen beklager at Regjeringen ikke har vært villig til å gjennomføre intensjonene i Stortingsproposisjon nr. 92/1964/65. Dette har skapt store vansker for tusener av lønnstakere og for vårt næringsliv.

Landsorganisasjonen har et spesielt ansvar for de grupper som i første omgang blir berørt av strukturrasjonaliseringen og det behov for voksenopplæring som dette skaper.

LO vil kreve av myndighetene at de nødvendige midler til voksenopplæring i tilknytning til arbeidslivet blir bevilget. Opplæringen bør organiseres i samarbeid med arbeidslivets organisasjoner.

2. Kongressen gir sin tilslutning til de tiltak som Sekretariatet i perioden har satt i verk for å styrke Arbeidernes Opplysningsforbund.

I tiden som kommer vil det bli behov for en ytterligere utviding både av tillitsmannsopplæringen og av den alminnelige opplysningsvirksomhet. Kongressen sier seg enig i at AOF er det utøvende organ for fagbevegelsen på dette område.

I Stortingsproposisjon nr. 92/1964/65 om voksenopplæring, ble det bl. a. gitt tilsagn om 50 prosent statstilskudd til tillitsmannsopplæringen og bevilgninger til opplæring med sikte på industrielt demokrati. Den økonomiske støtte som blir gitt til dette arbeid er for beskjeden. Tillitsmannen på arbeidsplassen fyller i dag en så viktig funksjon i samfunnet, at Kongressen krever at gitte tilsagn om statstilskudd blir oppfylt. Sekretariatet må overfor myndighetene utvirke dette, og ellers treffe nødvendige tiltak for at AOF til enhver tid kan løse de oppgaver som melder seg for opplæring og skoloring.»

Dirigenten: Jeg gjør oppmerksom på at forslaget som Thor Andreassen har lagt fram er tiltrådt av Sekretariatet. En rekke talere har tegnet seg. Jeg foreslår strek og 5 minutters taletid.

Votering:

Strek og 5 minutters taletid enstemmig vedtatt.

Alf Frotjold, Oslo, Hotell og Restaurant: Jeg deler Thor Andreassens synspunkter. Jeg har levert inn et forslag sålydende:

«De forhandlinger som føres for å skape et studie- og utviklingsfond på tariffmessig grunnlag, hilses med glede. Kongressen gir sin tilslutning til at et eventuelt fond administreres sentralt, med sikte på å få en effektiv utnyttelse av fondet.»

Denne saken kjenner dere. En komité fra LO er i forhandling med NAF om dette punktet. Jeg vil henstille til Kongressen å vedta forslaget.

Dirigenten: Kåre Hansen, Oslo, Handel og Kontor, støtter forslaget fra Frotjold.

Charles Jensen, Oslo, Bygning: Skolespørsmålet er særs viktig. Oslo Yrkesskole der mange av de unge søker yrkesutdanning som er organisasjonsmulige for LO, er nå sprengt. Da den ble åpnet i 1963 var søkningen heller så som så. På de siste fem årene er det blitt fullstendig annerledes — den er sprengt. Så sprengt at det må arrangeres kveldsundervisning og helgekurs.

Det er min oppfatning at LO nå må sørge for å bringe mulighe-

tene for yrkesutdanning mer i balanse. Jeg opptar forslag nr. 560, sålydende:

«LO må gå kraftig inn for større utbygging av landets yrkeskoler, da disse ligger langt tilbake sett i forhold til utbyggingen av de høyere skoler og universiteter.»

Sigurd Danielsen, Oslo, Kommuneforbundet: Som dere husker trakk jeg mitt forslag som angikk skole- og utdanning tilbake da vi diskuterte handlingsprogrammet. Jeg ville ha en mer konkret utforming, og da passer det bedre å ta det opp under dette punktet. Jeg har levert inn følgende forslag som jeg for øvrig fikk vedtatt likelydende på Arbeiderpartiets landsmøte, jeg refererer:

Yrkesutdanning.

«LO gjør krav om at den ungdom som søker yrkesutdanning skal få sin fulle utdannelse ved skole (obligatorisk) i samsvar med prinsippene i innstillingen fra Skolekomitéen av 1965 (Steenkomitéen).»

Det andre forslaget jeg vil ta opp lyder:

Side 28, punkt 3, i Handlingsprogrammet.

«Håndverksloven, Lærlingloven og Yrkesskoleloven samarbeides til en ny lov.»

For øvrig støtter jeg forslaget fra Andreassen, det fra Frotjold og fra Charles Jensen.

Men vi glemmer de som går på Attføringsentralen. Jeg vet at flere av dem siden utnyttes av arbeidsgivere som skaffer seg billig arbeidskraft. Det ber jeg Sekretariatets medlemmer være oppmerksom på.

Håkon Holgernes, Bergen, Tjenestemannskartellet: Jeg er faglærer ved yrkesskole. Jeg vet at yrkesskoleelever er av de mest potensielle LO-medlemmer. Vi har i dag 32 000 elever i yrkesskolen.

Vi yrkesskolelærere er også opptatt av et annet forhold. Det er at en del av LO's medlemmer som står i andre forbund går til andre lærerorganisasjoner så fort de blir yrkesskolelærere.

Jeg ønsker å støtte forslag nr. 563, det som Jern og Metall har fremmet. Jeg gjør Jern og Metalls representanter oppmerksom på det og håper de tar opp forslaget.

Dirigenten: Debatten er avsluttet. Følgende forslag er tatt opp: Sekretariatets innstilling, forslag nr. 657, dessuten 560, to for-

slag fra Thor Andreassen, ett fra Frotjold og to fra Danielsen. Forslaget fra Charles Jensen er en prinsipperklæring. Jeg spør ham om han anser at det er i trygge hender ved oversendelse til Sekretariatet?

Jeg hører ingen protester. Vi kan da gå til avstemning.

Votering:

Sekretariatets innstilling, forslag 657, enstemmig vedtatt.

Thor Andreassens forslag punkt 1 om skolespørsmål ble enstemmig vedtatt.

Thor Andreassens forslag punkt 2 om Opplysningsforbundet ble enstemmig vedtatt.

Frotjolds forslag ble enstemmig vedtatt oversendt Sekretariatet.

Dirigenten: Danielsens to forslag foreslås oversendt Sekretariatet, selv om han hadde en meget bestemt vilje om hvordan det skulle behandles.

Sigurd Danielsen: Jeg anmoder bestemt om at de settes under egen avstemning.

Dirigenten: Og dirigenten fastholder sitt forslag.

Votering:

Dirigentens forslag om oversendelse til Sekretariatet ble vedtatt mot en del stemmer.

Boligbygging.

Dirigenten: Vi går så over til punktet om boligbygging. Innledning ved sekretær Thorleif Andresen.

Thorleif Andresen, Sekretariatet: Da Kongressen 1965 behandlet den sosiale boligbyggingen, reiste Oskar Skogly, Bygning, spørsmålet om ikke den samlede fagorganisasjonen i forskjellige former skal engasjere seg aktivt i boligreisningen. Siden forrige kongress har Landsorganisasjonen tatt opp en nærmere kontakt med NBBL.

Jeg skal ikke her ta opp den sosiale boligbygging i hele sin bredde, idet jeg går ut fra at de som er til stede er kjent med behandlingen av dette og de vedtak som nylig er fattet på DNA's landsmøte, som ble avsluttet i forrige uke.

LO begrenser ikke lenger sin virksomhet og sitt interesseområde til de saker som har direkte tilknytning til lønns- og arbeidsvilkår.

Både etter formål og praktisk virksomhet har fagbevegelsen andre og større mål. Vi søker å ta vare på medlemmenes økonomiske og sosiale interesser innenfor et stadig bredere felt. Det skjer på det organisasjonsmessige plan, men også ved at fagbevegelsen tar del i økonomisk virksomhet som den mener er til fordel for medlemmene. Ikke minst i forbindelse med hjemforsikringssaken har LO gitt uttrykk for sitt prinsipielle syn på slik virksomhet.

Dette er imidlertid ikke noe nytt. Gjennom hele dens historie har fagbevegelsen tatt aktivt del i slik virksomhet. Jeg minner om utbyggingen og driften av Folkets Hus landet over, Arbeiderpressen, vår medvirkning i Arbeidernes Opplysningsforbund og Norsk Folkehjelp. LO og forbundene har for øvrig tatt del i økonomisk virksomhet av forskjellig slag.

Et av de felt hvor norsk fagbevegelse — i motsetning til for eksempel svensk og dansk — bare i liten grad har engasjert seg økonomisk, er boligbyggingen, dette til tross for at den er en sektor av samfunnslivet som har direkte betydning for alle våre medlemmer. Det kan være mange årsaker til det: Helt opp til den annen verdenskrig var boligproblemet en sak den enkelte måtte løse som best han kunne. Det var lite som ble gjort fra samfunnets side. Bolignøden var derfor et viktig punkt i kampen for sosiale framskritt for arbeiderbevegelsen. Etter den annen verdenskrig var situasjonen blitt helt annerledes. Staten og kommunene har engasjert seg i boligfinansieringen og andre tiltak til beste for boligbyggingen, boligkooperasjonen har vokst fram som en landsomfattende bevegelse og forestår nå storparten av den kollektive boligbyggingen i byer og tettbygde strøk.

Det er imidlertid fortsatt store uløste oppgaver i norsk boligpolitikk. Vi må bygge mange *flere* boliger årlig, til kostnader som alminnelige boligsøkere med middels og lave inntekter kan bære, særlig i de første vanskelige år etter innflyttingen. Men det er framfor alt en stigende erkjennelse både innenfor fagbevegelsen og arbeiderbevegelsen av at vi trenger et sterkere folkelig engasjement for bedre og mer menneskevennlige boligmiljøer etter hvert som urbaniseringen skyter fart og en stadig større del av boligproduksjonen skjer i form av industrialisert seriebygging, der den enkelte boligsøker ikke lenger får noen direkte innflytelse på utformingen av sin bolig.

Vi må godta det faktum at vi i takt med konsentrasjonen av arbeidsplassene også får en tilsvarende konsentrasjon av boplassene.

Vi kan håpe på og arbeide energisk for å kunne lede denne utviklingen, ikke la oss lede av den. Men vi må iallfall innstille

oss på en utvikling som går fra spredt til tettere bosetting, der stadig færre vil operere som selvbyggere eller enkeltbyggere i tradisjonell forstand.

Ett av de spørsmål som blir stadig mer aktuelt i denne forbindelse, er hvordan den enkelte boligbruker skal få gjort sine interesser, krav og behov gjeldende overfor dem som planlegger og bygger for ham. Det er i videste forstand tale om kanaler for påvirkning og utveksling av informasjon. I Sverige, der urbaniseringsprosessen og utviklingen henimot stordrift innenfor byggebransjen er kommet atskillig lenger enn i vårt land, har det siden i fjor høst pågått en større debatt omkring disse spørsmål, og det har vært enkelte tilløp til et liknende ordskifte her hos oss i det siste:

En del unge arkitekter og ingeniører har meget provoserende reist spørsmålet om hvordan få en byplanlegging og byutvikling diktert av innbyggernes behov og interesser og ikke diktert ut fra de kapitalsterke byggherrers og produsenters behov. Deres forsøk på å reise en debatt om en sterkere forbrukerinntflytelse på planleggingen bør fagbevegelsen hilse med glede. Den problemstilling som med dette er satt i fokus, kan vi iallfall ikke stille oss likegyldig til.

Også her i Norge ser vi tydelige tendenser i retning av industrialisering og stordrift og integrasjon mellom de ulike ledd i byggebransjen, en helt nødvendig utvikling for at vi skal kunne bygge flere, bedre og rimeligere boliger. Men i denne stordriftens og konsentrasjonens tid, da våre store forretningsbanker, forsikringsselskaper og enkelte av våre industriselskaper er i ferd med å etablere seg sterkt i norsk boligbygging i form av nye selskapsdannelser, er det viktig for fagbevegelsen at forbrukerinteressene blir ivaretatt. Og dette mener vi best kan skje ved at vi beholder en sterk boligkooperasjon som effektiv motvekt mot de private produsentinteresser som nå synes å ville vokse seg sterke.

Norsk tilstand har i etterkrigsperioden vokst fram som en betydelig faktor i utbyggingen av byer og tettsteder. Men flertallet av boligbyggelag har nøydt seg med å spille byggherrens rolle og har overlatt til andre å prosjektere og produsere boligene. Nå er det for lengst blitt klart at dette ikke er tilstrekkelig for boligkooperasjonen dersom den vil ha innflytelse over planlegging og prosjektering av de boliger og de boligmiljøer som skal bygges. Norske Boligbyggelags Landsforbund har derfor forlengst tatt steg i retning av å engasjere seg i de andre ledd av byggeprosessen, i klarleggingen av tomtearealer gjennom de halvkommunale tomteselskap, i planlegging og prosjektering gjennom egne prosjekterings-

kontorer og i selve byggingen gjennom deltakelse i forskjellige produksjonsselskaper.

Vi tror at de boligbrukerinteresser som fagbevegelsen representerer, er tjent med at norsk boligkooperasjon kan fortsette denne integrasjonsprosessen, etter de retningslinjer som ble trukket opp på siste NBBL-kongress, høsten 1967.

Det er også spørsmål om ikke fagbevegelsen i egen interesse bør engasjere seg sterkere og mer direkte i denne prosessen — i nært og intimt samarbeid med boligsamvirket.

I denne forbindelse er det naturlig å kaste et blikk over til Sverige og registrere hvor sterkt og direkte svensk fagbevegelse har engasjert seg i boligbyggingen: Den ene av de to store svenske boligkooperative bevegelser, Svenska Riksbyggen, er sprunget direkte ut av fagbevegelsen. Samtidig har fagbevegelsen og forbrukersamvirke engasjert seg sterkt også på selve produksjonssiden: I løpet av de siste 25 år har det vokst fram en rekke fagforeningseide byggefirmaer, i alt 19 i tallet, som høsten 1967 gikk sammen i et stort landsomfattende produksjonsselskap, *Byggfackens Produktionsaktiebolag*. Gjennom sitt intime samarbeid med Svenska Riksbyggen har dette landsomfattende selskapet faktisk oppnådd å bli den mest dominerende produksjonsfaktor i svensk boligbygging. BPA og Riksbyggen står årlig for nærmere 11 prosent av landets boligproduksjon. BPA har 13 500 ansatte, disponerer ca. 300 byggekraner og hadde i fjor en omsetning på om lag 1½ milliard kroner. Svensk fagbevegelse er i virkeligheten gjennom sine interesser i Svenska Riksbyggen, som står for planlegging, prosjektering og forvaltning av husene og Byggfackens Produktionsaktiebolag som står for byggingen, blitt Sveriges største boligprodusent.

Så pretensiøse mål trenger vi ikke ha innenfor norsk fagbevegelse med et sterkere økonomisk engasjement i norsk boligbygging. Men i pakt med det initiativ som flere av våre bygningsarbeidere tok da de like før og like etter krigen tok til dannelsen av de første boligbyggelag, bør norsk fagbevegelse nå følge opp dette fadderskapet og gå inn i et nærmere økonomisk samarbeid med boligsamvirket, for å styrke boligbrukernes og de faglig organiserte boligsøkeres innflytelse over boligbyggingen.

Jeg tar opp Sekretariatets forslag nr. 571, sålydende:

«Kongressen 1965 vedtok en uttalelse vedrørende den sosiale boligpolitikk. På grunnlag av denne uttalelse har Landsorganisasjonen hatt kontakt med Norske Boligbyggelags Landsforbund.

Det tas opp samarbeid med Norske Boligbyggelags Landsforbund om den sosiale boligbygging.

I samsvar med foranstående sendes forslagene Sekretariatet.»

Charles Jensen, Oslo, Bygning: Det var med stor forundring at jeg ikke fant noe i dagsordenen under boligbygging. Jeg mener vi burde hatt et bredere opplegg her. For boligbyggingen er ikke noe som bare angår bygningsarbeiderne, men er en samfunns sak. Det som etter hvert er blitt kjernepunktet, er om den alminnelige lønnstaker har råd til å flytte inn i de nybygg som føres opp.

Jeg opptar forslag nr. 567, sålydende:

- a) Det er absolutt nødvendig å få en bedre boligdekning i årene framover. Det må bygges minst 35 000—40 000 leiligheter hvert år.
- b) Det må gjennomføres effektiv kontroll med spekulasjoner i tomteprisene. Stat og kommune må ekspropriere og tilrettelegge større tomtearealer for sosial boligbygging.
- c) Husbankens utlån må økes i forhold til stigningen i byggekostnadene. Renter i Husbanken må holdes på et forsvarlig sosialt nivå.
- d) Bygging av leiligheter for enslige og eldre. Forholdene må tilrettelegges for en rimelig belåning av denne bebyggelse.
- e) Stat og kommune må påskynde alle aktuelle saneringsplaner.
- f) Utarbeide og effektivisere statlige og kommunale boligforsyningsplaner.
- g) Forutsetning for at byggeløyve gis, må være at byggeprosjektet er grundig planlagt.»

Dirigenten: Forslagene 567 og 571 er opptatt. Vi går til avstemning.

Votering:

Sekretariatets innstilling og Charles Jensens forslag ble enstemmig vedtatt.

Angående tillitsmenn.

Alf Andersen, Sekretariatet: Det foreligger to forslag under dette punktet, nr. 572 og 573. Forslag nr. 572 er reist også tidligere i kongresser og da avvist. Det foreligger videre en innstilling fra Sekretariatet, stensilert og nummerert 573. Jeg opptar den:

«Kongressen har intet å bemerke til at de organisasjoner som gjør vedtak om det, gjennomfører en lavere aldersgrense enn 65 år for sine tillitsmenn, forutsatt at de påtar seg de økonomiske forpliktelser som en slik senkning av aldersgrensen vil føre med seg.»

Det framgår av den at en i prinsippet ikke har noe imot det som er foreslått fra forbundsstyret i Jern og Metall om aldersgrense på 60 år for tillitsmenn. Jern og Metall vil at Pensjonskassens vedtekter omarbeides. Det går som en rød tråd gjennom Sekretariatets innstilling at hele spørsmålet er av økonomisk art. Jeg kan godt forstå intensjonene som ligger bak forslaget, men det er vel på den annen side ikke meningen at tillitsmenn skal fratres ved 60 år og så stå på bar bakke til de eventuelt kommer inn under Folketrygden. Fagorganisasjonens Pensjonskasse ble nemlig stengt i 1967, og dette er et ømt punkt. Vi måtte se kassens vedtekter i relasjon til Folketrygden. Det faktiske forhold er at kassen var i slik forfatning at vi *måtte* stenge den for nye tillitsmenn. I 1950 tok vi inn en garanti-klausul som sa at 25 prosent over kassens innbetalinger skulle gå til fondet til det ble stort nok. Dette økte fra 200 000 kroner til 2.4 millioner. Vi har ca. 700 betalende medlemmer, men belegget av pensjonister er 303.

Det er håpløst å rekonstruere kassen for å kunne motta flere tillitsmenn slik som forslaget fra Jern og Metall antyder.

Jeg vil innskytte: Etter at kassen var stengt i 1967 for nye tillitsmenn, ble det tatt opp forhandlinger med Samvirke om pensjonsordninger for disse. Forslag foreligger, men vi ville ikke ta stilling til det før vi her på Kongressen fikk avklaring på aldersgrensen. Vi må søke hen til en ordning som er bomfast og forsikringsteknisk riktig.

En kan spørre hva kostnadene er ved å pensjonere en på 60 kontra en på 65 år. Svaret: Det er tre ganger så dyrt. Tabellen som viser dette har jeg her.

Er det noen organisasjon som kan påta seg å dekke pensjonene for tillitsmenn fra 60 år av, så har vel få noe mot det.

Dirigenten: Jeg foreslår at vi kjører denne saken ferdig og så tar en kort pause på 10 minutter for så å fortsette møtet til klokka 19.30.

Votering:

Enstemmig vedtatt.

Willard Kristiansen, Oslo, Jern og Metall: Jeg synes forslaget er bra mottatt av Sekretariatet og vi har fått en god orientering her. Så vidt jeg kan se er det ingen prinsipielle innvendinger. Men i vårt forbundsstyre er det skjedd en mindre arbeidsulykke. Kongressen kan ikke bestemme for de enkelte forbund. I den anledning setter jeg fram følgende forslag:

«Aldersgrensen for valgte tillitsmenn i Landsorganisasjonen settes til 60 år. Sekretariatet får fullmakt til å foreta de økonomiske uttellingene som følger en slik omlegging.»

Som siste avsnitt følges Sekretariatets innstilling.

Odd Hansen, Oslo, Kommuneforbundet: På siste kongressdag å legge fram en innstilling som ikke har med fortrolighet å gjøre, synes jeg er meningsløst. Det vil kanskje vise seg nå at valgkomitéen har tatt med for gamle folk. Jeg vil ellers støtte forslaget nr. 573 med det tillegg som er nevnt.

Bjørn Nasset, Oslo, Telefolkens Fellesforbund: Det er en fornøyelse denne gang å kunne erklære at jeg trekker sammen med Jern og Metall. Det Sekretariatet er kommet fram til er ikke annet enn utvanning.

Dirigenten: Jeg foreslår strek og 5 minutters taletid.

Votering:

Enstemmig vedtatt.

Dirigenten: Det står fortsatt en del talere på talerlista. Vi tar derfor nå de 10 minutter pause som det er enighet om.

Etter pausen fortsatte en saksbehandlingen.

Sverre Enger, Oslo, Kjemisk: Alle som er i den alder jeg er i, er interessert i tidlig pensjon, men at økonomiske problemer tårter seg opp har vi fått høre. Jeg er enig i at en overlater til de enkelte forbund om disse ser seg i stand til førtids-pensjonering. Tillegget fra Willard Kristiansen om 60 år for tillitsmenn i LO er et benkeforslag av slik rekkevidde at vi ikke kan ta standpunkt til det her. Spørsmålet må utredes først. En annen sak er spørsmålet om hvordan en vedtakelse ville virke på alle dem som ikke kan gå av før de er 70 år. Politiske og faglige grunner taler for at det først blir gjort noe for å få den alminnelige pensjonsalder ned til 67 eller 65 år før en tukler ytterligere med tillitsmennenes pensjonsalder. Jeg anbefaler Sekretariatets innstilling.

Aage Tømmereek, Oslo, Postfolkenes Fellesforbund: Jeg gir min tilslutning både til det Enger sa og til Sekretariatets innstilling. Vi har fått sjokk-regninger nok som det er.

Ola f K a r l i n g, Sekretariatet: Slik alt ligger an med pensjonskassen kan vi ikke godta forslaget fra Willard Kristiansen. Jeg anbefaler Sekretariatets innstilling.

O t t o T o t l a n d, Sekretariatet: Det er et meget ufornuftig forslag som er lagt fram og det kan ikke være gjennomtenkt. Vi har ikke fått høre noe om hva det vil koste eller hvem som skal betale. Rimelig ville det heller ikke være med én aldersgrense for LO's tillitsmenn og en annen for forbundenes. Og psykologisk uklokt ville det være når en nå diskuterer hvordan en skal få den alminnelige pensjonsalder til 67 år, da å senke tillitsmennenes til 60 år.

A l f A n d e r s e n, Sekretariatet: Willard Kristiansen har nå innskrenket forslaget til bare å gjelde LO's valgte tillitsmenn. En kunne selvfølgelig velge å bruke vedtektene i pensjonskassa som slår fast at endringer bare kan gjøres i LO's representantskap. Jeg nøyer meg imidlertid med å slå fast at Sekretariatets innstilling er eneste farbare vei nå.

Votering:

Sekretariatets innstilling, forslag nr. 573, ble vedtatt mot 2 stemmer.

Willard Kristiansens forslag ble forkastet med stort flertall.

Fagorganisasjonens Pensjonskasse — lik aldersgrense for kvinner og menn.

Dirigenten refererte Sekretariatets innstilling, forslag nr. 659, sålydende:

«Med virkning fra 1. juli 1969 gjennomføres lik aldersgrense for kvinner og menn.»

Ingen forlangte ordet.

Votering:

Sekretariatets forslag enstemmig vedtatt.

Egil Halvorsen overtok nå som dirigent.

Reidar Moen, Oslo, Handel og Kontor, til forretningsorden: Det er gått en strøm av forslag til redaksjonskomitéen. Får vi innstillingene i dag så vi kan få gått igjennom dem?

Tor Aspengren: Det er ikke teknisk mulig å få ordnet dette i dag, men papirene vil ligge på bordene i morgen tidlig.

Fagbladene.

En gikk over til å behandle Sekretariatets innstilling forslag nr. 658, sålydende:

- «1. Prinsippene for fagbladutgivelsen innen fagbevegelsen sendes til drøfting i grunnorganisasjonene sammen med debattopplegget fra Organisasjonskomitéen.
2. Kongressen gir sin prinsipielle tilslutning til en omlegging av Fri Fagbevegelse og overlater til Sekretariatet å sette den i verk etter nærmere forslag fra fagbladkomitéen.»

Henning Dahl, Oslo, Kjøttindustriarbeiderforbundet: Det er et enormt PR-behov. Fagbladene må brukes så de kan nå ut til barn og ungdom og lære dem hva LO er. Sekretariatets innstilling synes jeg er for uforpliktende. Derfor foreslår jeg følgende tillegg som et punkt 3 i Sekretariatets innstilling:

«Kongressen anbefaler at forslag nr. 575 skal være retningsgivende for Sekretariatets arbeid med omleggingen av Fri Fagbevegelse.»

Forslag nr. 575 er sålydende:

«At Kongressen gjør et prinsippvedtak om at den anbefaler en komité nedsatt med et mandat som tar sikte på, i løpet av kommende kongressperiode, å få slått sammen fagbladene, Fri Fagbevegelse og bildebladet Aktuell, til et felles orienteringsorgan for samtlige LO's medlemmer.»

Dirigenten: Jeg foreslår strek.

Votering:

Strek ble enstemmig vedtatt.

Alf Ottesen, Oslo, Kommuneforbundet: I prinsippet kan jeg følge Henning Dahl langt på vei, men vi skal ikke fram til et underholdningsorgan som forslag 575 peker i retning av. Punkt 2 i Sekretariatets innstilling synes jeg er uklart. Det som er klart er at vi må fram til en annen ordning enn i dag, og er det sammenlutning en vil fram til, er jeg enig.

Odd Højdahl, Sekretariatet: I komitéen der en skulle utrede spørsmålet om fagbladene, ble opplysninger innhentet som viste at alle er enige i prinsippet om sammenslåinger. Den enkelte må

imidlertid ta forbehold for akkurat sitt område hvor det er spesielle problemer. Vi fant det ellers uklokt å forsere utredningen når vi ikke visste hvordan organisasjonsformen ville se ut. Oppheves alle forbund er det lett med overgang til ett fagblad. Om FF er å si at det tar for lang tid å få trykt den, og den kommer for sjelden ut. Den må oftere ut, og den må ut når sakene er aktuelle. Tilleggsforslaget til Dahl hvor vi binder oss til en sammenslutning med «Aktuell» ville det være galt å vedta. Spørsmålet må i hvert fall først utredes.

Votering:

Sekretariatets innstilling, forslag nr. 658, ble enstemmig vedtatt. Henning Dahls forslag ble enstemmig vedtatt oversendt Sekretariatet for videresending til Fagblad-komiteén.

Representasjon i utvalg og råd.

Organiserte — uorganiserte.

Dirigenten refererte Sekretariatets innstilling, nr. 660, sålydende:

«Forslag nr. 586 med forbundsstyrets nærmere definisjon tar sikte på å utarbeide generelle regler for representasjon i styre og råd. Uten at Sekretariatet tar stilling til disse detaljer, mener en at dette forslag kan oversendes Sekretariatet til vurdering i de enkelte tilfeller.

Forslagene nr. 587—598 inneholder forskjellige ting, men som i stor grad har sammenheng med Hovedavtalen mellom LO og NAF. Forslagene bør vurderes av Sekretariatet og det forhandlingsutvalg som blir oppnevnt når det skal foretas revisjon av Hovedavtalen.

I samsvar med foranstående, foreslår Sekretariatet at Kongressen gjør sådant vedtak:

«Forslagene fra og med nr. 586 til og med nr. 598 oversendes Sekretariatet.»»

Dirigenten: Jeg foreslår 5 minutters taletid.

Votering:

Enstemmig vedtatt.

Thv. Karlsen, Sekretariatet: Jeg tar opp innstillingen fra forbundsstyret i Norsk Tjenestemannslag og forslag nr. 586 b sålydende:

Forbundsstyret slutter seg i prinsippet til forslaget fra Yrkeskolenes Landsforening. En er imidlertid klar over at det for enkelte styrers og råds vedkommende kan være andre interesser som skal dekkes gjennom LO's representasjon, enn forholdene for de ansatte innen vedkommende områder. I de tilfelle LO's representanter i slike styrer og råd ikke oppnevnes fra vedkommende fagforbund som har vedkommende etat eller institusjon som sitt organisasjonsområde, foreslår en at det fastsettes følgende generelle regler:

Nr. 586 b

- a) Såfremt et forbund innen LO ønsker å ta opp spørsmål som ligger under vedkommende styres eller råds arbeidsområde, må forbundet snarest mulig underrette LO's representanter i styret eller rådet, slik at det kan skje en forhåndsdrøfting av spørsmålene.
- b) I de tilfelle LO's representanter i et styre eller råd som nevnt, får seg forelagt saker til behandling som har spesiell interesse for ett eller flere av LO's forbund, må vedkommende representanter ta opp slike spørsmål med vedkommende forbund før endelig vedtak finner sted.

Votering:

Sekretariatets innstilling nr. 600 ble enstemmig vedtatt. Med dette var også forslag nr. 586 b enstemmig vedtatt oversendt Sekretariatet.

Fiskeripolitikken.

Dirigenten refererte Sekretariatets innstilling, nr. 661, sålydende:

«Forslag nr. 599 fra Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund omhandler tiltak for å sikre stabile og trygge arbeidsplasser i fiskeriindustrien. Det er i den anledning pekt på at utvidet trålfiske kan skaffe jevn råstofftilgang og at trålfiske bør kunne skje innenfor 12-milsgrensen. Forslag nr. 600 fra Norsk Sjømannsforbund vedrører fiskerigrensespørsmålet og trålfisket.

Kongressen understreker den store betydning det har at det skaffes gode og sikre arbeidsplasser i fiskeriindustrien. Det må derfor satses på at alle ledd i fiskerinæringen har som målsetting å finne fram til de mest effektive og lønnsomme fangst-, produksjons- og salgsmetoder i den hensikt å få størst mulig avsetning og eksport av flere og stadig bedre fiskeprodukter.

Forslagene omhandler så vidt viktig spørsmål av næringspolitisk art at de bør drøftes nærmere med de berørte forbund og DNA's fiskeriuvalg.

Sekretariatet foreslår at Kongressen gjør følgende vedtak:

«Forslagene oversendes Sekretariatet.»

Kåre Kristoffersen, Oslo, Sjømannsforbundet: Når det gjelder forslag nr. 599 fra Norsk Nærings- og Nydelsesmiddelarbeiderforbund, avdelingene Tromsø, Honningsvåg, Melbu, Hammerfest og Stamsund og forslaget fra Sjømannsforbundets Tromsø-avdeling nr. 600, vil jeg si følgende:

Det er vanskelig å ha ansvaret for utviklingen i en så vanskelig og sårbar næring som fiskerinæringen.

Det er vanskelig, for ikke å si umulig, på den ene side å opprettholde det tilvante lotterispill fullt ut, og på den annen side skape trygge og gode sosiale og økonomiske forhold for dem som er avhengig av, eller skal ha sitt levebrød direkte eller indirekte av fiskerinæringen.

Det er uforenlig med virkeligheten på den ene side å hevde at den enkelte fisker helt ut selv skal ha retten til å bestemme hva han vil fiske, hvilken driftsform han vil bruke osv. og på den annen side skape stabile avsetnings- og markedsforhold, trygge og gode forhold for dem som skal ha sitt levebrød på land i foredlings- og serviceyrkene — økonomisk grunnlag for fiskeribedrifter m. m.

Retten til selv å bestemme skal og må selvsagt fortsatt bestå, men denne retten må ikke gå så langt at den får avgjørende betydning for hele utviklingen i kyst-Norge.

Den må ikke få diktere bedriftslivet, forholdene for arbeidstakerne i land, forholdet for fiskere som selv ikke har båt og bruk, forholdet for bosettingen og for kommunenes økonomi osv.

Dersom man velger å opprettholde det bestående lotterispillet, retten til selv å bestemme yrker, driftsform m. v., må man også ta konsekvensen av det. — Det vil og må bety at de som eier båt og bruk, vil få mannskap bare når utsikten til inntekt er særs gode. Arbeidstakerne i land, vil eller kan ikke, stoppe ved en bedrift som ikke kan garantere dem en rimelig årsinntekt og stabile forhold.

Bedriftene kan ikke bestå eller bygges videre ut uten en viss stabilitet og råstofftilførsel. Skal noen ha retten til selv å bestemme, må man være klar over at også alle de andre vil kreve samme rett. Resultatet vil gi seg selv: En avfolkning av vår fiskerinæring i løpet av oversiktlig framtid.

Jeg tror det vil være riktig at vi tar konsekvensen av alt dette. Konsekvensen må bli at samfunnet må skaffe seg kontroll over utviklingen og styre den.

Vi har to aktuelle problemstillinger. Den ene er målsettingen på lengre sikt. Den andre er alle de enkeltstående og forbigående aktuelle krisesituasjoner som dukker opp fra tid til annen, og som vi har hatt god føling med i den senere tid.

Det er viktig at vi holder disse to ting atskilt.

Når det gjelder den langsiktige målsetting, vil det være viktig at vi får klarhet i hva vi selv vil.

De som i framtida skal være knyttet til fiskerinæringen på land og ombord, må ha rett til å få andel i den velstandsutvikling som skjer i landet. De må ha rett til ordnede og stabile forhold, trygg og god økonomi, ordnede ferieforhold m. m.

For å kunne nå en slik målsetting må en rekke spørsmål tas opp og løses. Det gjelder flåtens sammensetning, fisket i beltet mellom 4 og 12 nautiske mil etter oktober 1970, spørsmålet om utbyggingen av selve fiskeriindustrien, omsetningen og eksporten. Alle disse ting er av den største betydning for dem som i framtida skal ha sitt levebrød i denne næring.

Noe av det viktigste er spørsmålet om hvordan norske fiskeres adgang til fiske i beltet mellom 4 og 12 nautiske mil blir løst.

Sekretariatet foreslår at «forslagene oversendes det nye Sekretariat».

Så langt er alt vel og bra, men i kommentarene til dette forslag til vedtak, sies det at dette gjelder så viktige spørsmål at det bør drøftes med de angjeldende organisasjoner og AP's fiskeriutvalg. Det er her vi ikke kan være med lengre. Det bør være kjent at når det gjelder vår fiskeripolitikk på lengre sikt, så er det markert forskjellige syn på den — både innen de øvrige politiske partier og innen Arbeiderpartiets fiskeriutvalg. Det vises her bl. a. til at et viktig avsnitt i AP's arbeidsprogram fikk en ny formulering på Landsmøtet.

Den fiskeripolitikk som føres er mye farget av den hets mot tråldrifft som har vært drevet fra et bestemt hold i lengre tid. Det synes å være helt klart at det ikke er mulig å skape stabilitet i råstofftilførsel uten å ha et visst antall trålere. Grunnlaget for trålerne må selvsagt også være at de får rett til å nytte ut fiskerimulighetene også i 4- og 12-milsbeltet i den utstrekning dette kan skje uten for stor skade for de faststående redskaper. De som har sitt levebrød ombord i trålerne, i fiskeriindustrien og i andre yrker tilknyttet fiskerinæringen, må ha krav på at også LO engasjerer

seg i de for dem så viktige spørsmål. Jeg vil derfor, på vegne av Åge Petersen (NNN), Sekretariatet og meg selv, fremme følgende forslag:

«Forslagene nr. 599 og nr. 600 oversendes Sekretariatet med anmodning om at Sekretariatet nøye følger med i den fiskeripolitiske utvikling og støtter opp om tiltak som kan medvirke til å skape stabilitet i fiskerinæringen, trygge og gode arbeidsplasser for yrkesutøverne i næringen både på land og sjø. I den forbindelse må det legges stor vekt på utviklingen av selve fiskeflåten og rasjonell utnyttelse av fiskemulighetene både innenfor og utenfor 12-milsgrensen. Framfor alt må man ta sikte på tiltak som kan skape størst mulig stabilitet i råstofftilførselen. Stabilitet i råstofftilførselen til fiskeribedriftene er en livsbetingelse for fortsatt bosetting i store deler av kyst-Norge.»

Odd I s a k s e n, Tromsø, Bygning: Spørsmålene som Kåre Kristoffersen har reist er vesentlige for hele næringen. Jeg støtter og anbefaler hans forslag.

K a r l S t a f f, Tromsø, Sjømannsforbundet: I forbindelse med vårt innsendte krav om at LO må gå inn for at norske trålere, som tidligere, skal få fiske i 4 til 12 milsbeltet også etter oktober 1970, synes jeg det er riktig å motivere dette nærmere. Det er uvisst hvilket resultat det regjeringsoppnevnte utvalg kommer fram til i sin innstilling. Det er og i høy grad uvisst hva standpunkt Regjeringen vil ta til spørsmålet.

Det er en kjent sak at det er meget sterke krefter som ikke helt deler vårt syn når det gjelder fiskeripolitikk, herunder trålernes eksistensberettigelse og drift. Skal vi makte å holde helårs beskjeftigelse på våre trålere og filetanlegg og dermed gi grunnlag for en stabil og sikker arbeidsplass for de ansatte, må ikke trålerdriften bli hemmet i vesentlig grad av grensereguleringer som gir mindre fiskeutbytte og tilsvarende arbeidsledighet for de ansatte på bedriftene i store deler av året.

De ansatte på fiskeanleggene og våre medlemmer på trålerne har samme syn når det gjelder sikring av arbeidsplassene.

Det politiske syn og de vedtak som ofte gjøres på denne sektor er som regel sterkt preget av fiskerlagets uttalelser og idéer. Her mener jeg at LO som den eneste faglige organisasjon i det store faglige fellesskap bør engasjeres i sterkere grad og dekke opp om sine medlemmers krav og interesser på dette felt.

Nordahl Andreassen, Melbu, NNN: Forslaget støttes. Når det fremmes, er det på bakgrunn av de vanskelige forhold som fiskeindustrien arbeidet under for en del år tilbake. Det var oppsigelser og arbeidsløshet grunnet råstoffmangel. Dette har rettet på seg en god del etter hvert som industrien har knyttet til seg trålere i takt med byggingen av disse moderne fartøyer. Målet er ikke nådd, det må fortsatt investeres fra offentlige og private institusjoner for en videre utbygging av trålere som kan sikre fiskeindustrien jevn tilførsel av råstoff hele året. Bare da kan de arbeidere som er knyttet til denne industrien sikre helårs arbeid med jevn og sikker inntekt — slik som andre arbeidere.

I dag er spørsmålet om disse båtene, som har bidratt til å skape levelige vilkår for arbeiderne i fiskeindustrien, skal vises utenfor den norske 12 miles grensa etter 1970. Vi vet det er delte meninger, men *vi mener nei*. Vi mener at det i denne saken må kunne gå an å komme til et kompromiss mellom de ulike norske brukstyper, slik at våre trålere fortsatt kan fiske i beltet mellom 4—6 og 6—12 nautiske mil. Dette er det vi ber LO støtte oss i.

I striden om fiskerigrense-spørsmålet må LO støtte og ivareta interessene til de som arbeider i fiskeindustrien og som gjennom sitt medlemskap i Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund er knyttet til LO. Fiskernes interesser i denne sak blir jo ivaretatt av Norges Fiskarlag på en utmerket måte.

Vi kan i dag dokumentere erklæringer fra fagfolk i trålerbransjen at ved en utvisning utenfor 12-mils grensen er det ikke mulig å skape lønnsomhet for trålerne, langt mindre å skaffe brukbart råstoff for industrien i land. Dessuten er en stor del av de norske trålerne av en slik størrelse at de ikke kan drive fiske utenfor 12-mils grensen. Dette vil igjen si at tusener av arbeidsplasser i fiskeindustrien, spesielt i Nord-Norge, står i fare etter 1970. Dette går vi ut fra at samfunnet ikke kan være tjent med. Videre at det blir tatt hensyn til når saken skal opp i Stortinget.

Jeg ber om støtte for at forslaget kan bli vedtatt og videre at LO følger nøye opp i denne for oss så viktige saken.

Åge Petersen, Sekretariatet: Realiteten er det umulig for meg å gå inn på. Men det er en viktig sak for dem det angår. Og det er en stor del av LO's medlemmer i Nord-Norge. Alt som dreier seg om fiskeri-politikk har vært korridor-politikk. Vi vil ha fiskeri-politikken ut av korridorene og vil at LO skal drive sin egen fiskeri-politikk. Jeg støtter den tanke som Aspengren hadde om fiskeri-politikken som egen del i handlingsprogrammet.

Torodd Borck, Kiberg, Arbeidsmandsforbundet: Jeg er uenig i forslag 599. Vi må ikke åpne fiskerigrensen for fortsatt rovdrift. Vi skal ikke la trålerne skrape opp alt som er for at NNN skal få full sysselsetting. Vi skal bygge opp en flåte, en helårsflåte, som kan sikre oss den jevne tilførselen hele året. Men jeg går sterkt mot forslag 599.

Annathon Lian, Tromsø, Elektriker- og Kraftstasjonsforbundet: Jeg skal nøye meg med å støtte de framlagte forslag, 599 og 600.

Dirigenten: Følgende representanter har støttet forslagene: Asbjørn Nymo, Gibostad, Kommuneforbundet — Leif Østli, Oslo, Sjømannsforbundet, Alf Berg, Ålesund, Sjømannsforbundet — Olaf Gjertsen, Bergen, Sjømannsforbundet — Wernalf Falao, Bergen, Sjømannsforbundet — Einar Dahl, Haugesund, Sjømannsforbundet — Kjell H. Andersen, Stavanger, Sjømannsforbundet — Helmer Jahnsen, Kristiansand, Sjømannsforbundet — Haakon A. Abrahamssen, Porsgrunn, Sjømannsforbundet — Arne Gjersøe, Tolvsrød, Sjømannsforbundet — Willy Syversen, Fredrikstad, Sjømannsforbundet — Albert Zahl, Bodø, Nordland fylke — Rolf Thoresen, Ankenesstrand, Nordland fylke — Arvid Johnsen, Harstad, Troms fylke.

Dirigenten: Debatten er slutt. Vi kan ta opp til votering Sekretariatets innstilling, forslag nr. 661.

Votering:

Forslagene nr. 599 og 600 ble enstemmig vedtatt oversendt Sekretariatet.

Dirigenten: Jeg kan meddele at administrasjonen i LO slutter seg til premissene i Kåre Kristoffersens forslag. Vi foreslår at det derfor oversendes Sekretariatet, og stemmer over det.

Votering:

Mot 3 stemmer ble forslaget oversendt Sekretariatet.

Dirigenten: Skal vi make å holde timetabellen, må morgendagens møte framskyndes. Vi foreslår at det begynner kl. 9. Videre at Trygve Bratteli gis ordet til innledning straks formiddagsmøtet er satt, og anser dette for vedtatt.

Formiddagsmøtet fredag 23. mai kl. 9.00.

Dirigent: Egil Halvorsen. Sekretær: Odd Eide.

Før formiddagsmøtet tok til spilte et ensemble fra Oslo Musikerforening. Etter at representantene hadde inntatt sine plasser ble «Samholdssangen» sunget unisont. Sekretær Evelyn Svendsen leste protokollen for ettermiddagsmøtet torsdag. Protokollen ble enstemmig godkjent etter et par merknader.

Gave fra Norsk Folke Ferie.

Arne Johnsen, Norsk Folke Ferie: På vegne av Norsk Folke Ferie og sideordnede organisasjoner skal jeg få framføre de beste ønsker og gratulasjoner i anledning av 70-års jubiléet. I handlingsprogrammet er fritidsspørsmålet blitt viet stor oppmerksomhet. Jeg kan love at vi så langt vi evner skal legge opp i samsvar med vedtak som er fattet på dette punkt. Vi vil også gjerne få overrekke en liten gave, en globus. Symbolikken er en samlet internasjonal arbeiderbevegelse.

P. Mentzen: Jeg sier på vegne av LO hjertelig takk. Ved 75-års jubiléet må Norsk Folke Ferie komme igjen med en globus i naturlig størrelse.

Dirigenten: Det kan ikke sies med sikkerhet når Kongressen kan avsluttes, men jeg foreslår at vi kjører sammenhengende uten noen middagspause.

Dette ble enstemmig vedtatt.

Stortingsvalget 1969.

Trygve Bratteli: Jeg skal skissemessig trekke opp de hovedoppgaver vi står overfor når det gjelder den politiske situasjon. Det som overskygger alle enkeltoppgaver er å legge opp til de politiske forutsetninger for gjennomføringen av de vedtak som er fattet

på Arbeiderpartiets landsmøte og her på Kongressen. Vi må bli kvitt den borgerlige regjering og få en regjering utgått fra Arbeiderpartiet. Det som er typisk ved stortingsvalg i Norge er at det skjer små forskyvninger. Jordskred har man sjelden. Det er også en veldig stabilitet i velgermassen i perioden. Så langt vi kan dømme meningsmålinger er ikke situasjonen annerledes i dag, og kommende valg vil trolig også bli preget av stabilitet. Det som skjedde i 1965 var en framgang på 1.5 prosent for de borgerlige partier, til sammen. Det var denne lille forskyvning som førte til den store forandring av den politiske konstellasjon i Stortinget. Jeg vil ellers minne om det som skjedde ved valget i Sverige i fjor, ett år forut for vårt stortingsvalg. Svenskene hadde sin partikongress omtrent like lenge før det svenske valget som vi har hatt vårt landsmøte før stortingsvalget i september. Det svenske partiet sto svakere da de satt sammen enn hva Arbeiderpartiet gjør i Norge i dag. Men bak seg hadde svenskene hatt et enormt forarbeid med tanke om Arbeiderpartiet at dette kan komme i regjeringsposisjon. Dette på en veldig sluttinnsats. Innsatsen de tre siste månedene og særlig den siste måneden før valget, førte til det sensasjonelle valgresultat. Et norsk valg må vi imidlertid vinne på denne siden av Kjølen. Det som det svenske valg kan fortelle oss er at vi har veldig muligheter. Valgseieren i Sverige var i utpreget grad en seier for fagorganisasjonen. Ikke i noe valg tidligere har fagorganisasjonen gått inn med så enorm og selvstendig innsats som i fjor. Det ble drevet valgarbeid i klubber, foreninger og forbund. For å bli kvitt den borgerlige regjering i Norge må vi skape en slik oppslutning er eneste farbare vei og alle krefter må settes inn her. I det program som Arbeiderpartiet trakk opp på sitt landsmøte står mange store oppgaver i første rekke. Og aller først står, noe som forteller litt om vår nye tid, internasjonal solidaritet for å minske kløften mellom verdens rike og fattige nasjoner. Og for å arbeide for internasjonal avspenning og fred. Vi er på vei til å utvikle vår hjelp til u-land i en slik grad at arbeidet må integreres i norsk økonomisk politikk. Det naturlige punkt 2) er å trygge arbeidsplasser for alle og rimelig inntekt for alle, blant annet gjennom engasjement i form av statlig industri. En vil ellers fram til en sterk utbygging av samfunnsplanleggingen og utbygging av vekstsentra. Når vi går løs på Regjeringen for dens manglende evne og vilje på dette felt, er det ikke ut fra at det er lett å kritisere når en sitter i opposisjon. Det er fordi vi er overbevist om at det i dag er langt sterkere krav som stilles til samfunnsplanleggingen enn for bare få år siden, og at metoder brukt fram til 1965 nå er utilfredsstillende. Når det gjelder utbyggingsplanen for Nord-Norge har jeg vært i klinsj med

både Borten og Seip om den. Regjeringen vil ikke gå i bresjen for noe. Også i denne sak vred en seg unna helt til en ble tvunget gjennom at fylket selv tok fatt på arbeidet. Når det gjelder industrielt demokrati, viser også denne fryktelig treghet. Også i neste periode må en øke boligbyggingen, men nå er det ikke snakk om antall leiligheter, men også om bo-miljøet og de økonomiske forhold for leietakerne. Fem dager og 40 timers uke, senking av pensjonsalderen til 67 år, helst ved en fleksibel ordning, er også vesentlige oppgaver. Og vi må få fart i arbeidet med å rydde opp i den skjulte fattigdom. Regjeringens holdning i dette spørsmålet er likedan, man venter på resultat av utredninger fra den ene og annen kant. Jeg utesket Borten om spørsmålet, men han skjønnte ikke hva jeg mente! Personlig ble jeg sjokkert i forbindelse med «Et sted å være», å få høre at vi hadde 3000 uteliggere! Et enda mer skjult trekk av den skjulte fattigdom er det som kommer oss til kunnskap gjennom en strøm av brev til stortingsgruppa. Mange lever under så rystende vilkår at det er vårt samfunn uverdige. Det må en gjennomgripende innsats til for dem som av en eller annen grunn er blitt hengende etter. Og hele problemkomplekset funksjonshemmede må opp, så de kan få føre et normalt liv. Det må også føres en mer aktiv kultupolitikk. Våre motstandere sier: Hvorfor har ikke dere gjort disse tingene før? De fleste forstår at dette er en steril oppfatning av samfunnsutviklingen som det knapt er tiden verd å besvare. Når interessen for kulturpolitikken er stigende, er det ikke fordi vi er mer høytstående individer enn våre forgjengere. Men gjennom vekst og utvikling i samfunnet har vi fått tid og muligheter til å konsentrere oss også om dette spørsmålet. I sentrum står ellers utdanningssystemet, forskning, samferdsel og økt demokrati i arbeidslivet.

Når det gjelder næringspolitikken har vi lagt vekt på at det ikke er nok å bruke metoder fra midten av 1950-åra. Helt nye trekk er kommet inn i samfunnsbildet som krever nye former og effektivitet i ledelsen av samfunnet. Her ser en karest svakheten ved at vi har Høyre-folk i Regjeringen. En overlater initiativet til de private og setter seg ned og venter for å se hvordan det går. Vi får høre at en må ikke tro en sekretær i departementet vet bedre enn bedriftsherren. Dette fjollete og sneversynte resonnementet overser at problemene ligger utenfor den enkelte bedrifts-eiers ansvarsområde. Ingen andre enn de politiske organer kan løse de problemene vi står overfor. Lite ville det hjelpe å dømme en privat industriherre som oppdager at hans fabrikk er forbigått av utviklingen. Det er bare gjennom en samlet og koordinert innsats hvor staten er med i videste forstand at vi kan få kontroll med utviklingen og løse proble-

mene. Når det gjelder utenrikspolitikken og sikkerhetspolitikken, tror jeg det var en veldig fordel at Arbeiderpartiets landsmøte her kom fram til klart utformede standpunkter. Vi er alle klar over at det er grupper og enkeltpersoner som er av en annen oppfatning. Det må vi finne oss i. Og vi må kunne leve sammen som gode venner trass i ulike oppfatninger i enkeltsaker. Vesentlig er det imidlertid at ikke meningsforskjeller skal føre til at vi ikke kan ta standpunkter. En er kommet fram til at eneste alternativ i dag for vår sikkerhetspolitikk er NATO. Men vi håper at det i framtida skal bli mulig med et bredere grunnlag for sikkerhetsorganisasjoner. En vei må vi bare ikke gå, veien tilbake til 30-åra med den usikkerhet en da hadde i hele det internasjonale miljø. Jeg vil ellers til slutt få understreke at en ting er å stille oppgaver og forme og vedta programposter, noe ganske annet er *gjennomføre*.

Det er nå 107 dager igjen til valget. Da blir det fastlagt hvem som skal lede landet i 4 lange år. Det er min oppriktige mening at vi har en rimelig sjanse til å vinne valget. Våre politiske motstandere vil gjøre alt for å hindre det, og det foregår i disse dager de mest fantastiske liste-manipulasjoner. Det vitner bare om den nervøsiteten som er til stede i de borgerlige partiene.

En kan for eksempel være fristet til å spørre om hvilke makter det er som har inspirert Kr. F. til deres listesamband med Høyre i Vestfold. En ting er i hvert fall sikkert. Kr. F. vil ikke få noen glede av dette samarbeidet. Det er en ensidig støtteaksjon til Høyre.

Det er 2 580 000 velgere i år, og denne gangen kan 20-åringene stemme for første gang. I alt er det 316 000 førstegangselgere. Men vi har også 319 000 som er over 70 år. Vi ber om velvilje for alle de tiltak vi setter i verk både i partiet og fagbevegelsen for å få en åpning til de unge førstegangselgerne. Men vi må heller ikke glemme de over 70 år. Vi trenger rimelig tilslutning fra alle aldersgrupper og alle yrkesgrupper for å vinne valget.

Vi har et godt politisk utgangspunkt. Nå gjeldere det å mobilisere alle krefter for å vinne valget.

Og forsamlingen sluttet seg til denne oppfordringen med trampklapp.

Dirigenten: Vi takker Bratteli for hans mektige innlegg.

Dirigenten tok opp og refererte innstilling nr. 4 fra redaksjonskomitéen sålydende:

Stortingsvalget 1969.

Den 7. og 8. september skal norske kvinner og menn over 20 år gå til valg og avgjøre hvem som skal styre landet i kommende fireårsperiode.

Vi står ved avslutningen av en periode med borgerlig koalisjonsregjering, en for norsk fagbevegelse — og for det norske folk — uvant situasjon i nyere tid. Erfaringene gir oss ingen ønsker om at den samme situasjon skal fortsette etter 8. september.

Landsorganisasjonen i Norge har blant sine medlemmer folk med til dels ulike politiske oppfatninger. Det enkelte medlem avgjør selv hvilket parti det vil stemme med. LO kan imidlertid ikke stille seg likegyldig til hvilken politikk som skal føres og hvilket styre landet skal ha. Gjennom LO's 70-årige historie har organisasjonen vært sterkt knyttet til Det norske Arbeiderparti, det parti som best har kunnet medvirke til løsningen av de saker som LO-medlemmene har reist krav om.

Kongressen har denne gang vært meget opptatt av fagorganisasjonens målsetting og hvilke midler man skal bruke for å vareta medlemmenes interesser. Målsettingen faller på de fleste områder sammen med den politikk som Det norske Arbeiderparti står for.

Vi er inne i en periode da ikke minst strukturendringene i samfunnet har en tendens til å gi uheldige utslag for arbeidstakerne. LO har gjennom hele kongressperioden overfor Regjeringen fremmet forslag med sikte på å møte virkningene av strukturendringene og løse de mange problemer som oppstår ved rasjonalisering, bedriftsnedleggelse, sammenslutninger m. v. Regjeringen har ikke gitt noe tilfredsstillende svar på disse forslagene. Den har ikke vist den nødvendige vilje og evne til å sikre trygghet i forandringen som LO går inn for.

Kongressen vil derfor gi Sekretariatet fullmakt til å foreta det som måtte være nødvendig for å bidra til at høstens stortingsvalg skal gi et resultat som Landsorganisasjonens medlemmer er tjent med. Kongressen oppfordrer alle medlemmer, tillitsmenn og organisasjoner om aktivt å medvirke til at Stortinget får en sammensetning som gir grunnlag for at Det norske Arbeiderparti igjen kan lede utviklingen i norsk samfunnsliv.

Alert Kristensen, Ålesund, Kommuneforbundet: Jeg tilhører den gruppe innen Venstre som ikke er begeistret for koalisjonsregjeringen. Jeg beklager at det ikke for lengst er inngått

et samarbeid mellom Venstre og Arbeiderpartiet. Jeg hadde gjerne sett at man til denne kongress hadde innbudt også Gunnar Garbo til å innlede. Ikke bare den kommende statsminister!

Dirigenten: Nils H. Johannessen, Oslo, Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund, har tatt opp forslag nr. 603 fra forbundets avdeling nr. 8 i Rogaland, sålydende:

«At det i forbindelse med behandlingen av den politiske situasjon stilles forslag om en uttalelse på LO-kongressen om en samling av arbeiderbevegelsen foran det kommende stortingsvalg.

Som et første skritt i denne retning velger Kongressen et politisk utvalg med mandat til å undersøke mulighetene for en samling av de tre arbeiderpartier i ett parti.»

Trygve Hartvedt, Horten, Jern og Metall: Jeg takker Bratteli for hans innledning og støtter de tanker han ga uttrykk for. Men jeg vil advare mot slike tendenser på Arbeiderpartiets landsmøte som da en gikk til en oppmyking av paragraf 14 i vedtektene om pliktmessig medlemskap i LO. Slikt åpner bare adgangen for ekstreme krefter.

Votering:

Innstillingen fra redaksjonskomitéen ble vedtatt mot 3 stemmer.

Dagsordenens punkt 9 — internasjonale (faglige) spørsmål.

Dirigenten: Vi tar opp til behandling alle forslag som måtte foreligge om utenrikspolitikk og internasjonale forbindelser under dette punktet.

P. Mentsen: Jeg tar opp innstillingen fra Sekretariatet om Arbeiderbevegelsens internasjonale støttekomité, (stensilert innstilling) forslag nr. 655 om internasjonale faglige spørsmål (hvitt hefte), innstillingen om forsvars- og utenrikspolitikken (stensilert innstilling) og innstillingen om Folk og Forsvar, forslag nr. 656 (hvitt hefte).

Arbeiderbevegelsens internasjonale støttekomité.

Fra Sekretariatet foreligger følgende innstilling:

«Når det gjelder støtte, økonomisk så vel som moralsk og av annen art, til internasjonale organisasjoner og enkeltpersoner som er kommet i vanskeligheter, har slik støttevirksomhet vært nokså spredd og tilfeldig. Det har som regel vært oppnevnt spesielle komitéer i den enkelte situasjon som skulle ta seg av slike gjøremål. Disse komitéer har derfor fått preg av situasjonsorganer. Eksempelvis kan nevnes Sør-Afrika, Vietnam, Hellas og Tsjekkoslovakia-komitéer. Disse komitéer har delvis vært organisert tverrpolitisk og i noen tilfelle har det vært opprettet flere konkurrerende komitéer som har tatt seg av de samme gjøremål. I tillegg til disse situasjonsorganer har vi en permanent Spania-komité og et Arbeiderbevegelsens Solidaritetsfond.

Til å dekke utgiftene til arbeidet i de forskjellige komitéer har det så å si til stadighet vært søknader til Landsorganisasjonen og forbundene. Dette har ført med seg at en heller ikke har hatt skikkelig oversikt eller samordning av den økonomiske støtte til dette arbeid fra fagbevegelsens side.

Landsorganisasjonen så vel som Det norske Arbeiderparti er interessert i å finne fram til en samordning av dette internasjonale støtte- og hjelpearbeid. En mener derfor at det bør opprettes en permanent komité som tar seg av samordningen av arbeiderbevegelsens støtte til nasjonale og sosiale frihetsbevegelser og støtte til organisasjoner og enkeltpersoner som arbeider for å få gjennomført organisasjonsfrihet og andre demokratiske rettigheter i land der slike rettigheter blir krenket.

Før krigen hadde vi langt på vei en samordning av slike støtte-tiltak. Etter vedtak på Landsorganisasjonens kongress i desember 1927, ble Arbeidernes Justisfond opprettet. Fondets formål var å hjelpe og støtte arbeidere og arbeiderorganisasjoner som under faglige eller politiske kamper kom i konflikt med den borgerlige klassejustis. Ved siden av denne hovedoppgave som var fastlagt i formålet, tok Justisfondet seg etter hvert av problemer vedrørende politiske flyktninger fra andre land som søkte opphold i Norge. Det tok seg ellers av andre ting i forbindelse med internasjonale støtte-tiltak.

I 30-årene førte utviklingen i Tyskland etter hvert til at de politiske forhold der ble nokså kaotiske, og etter Hitlers maktover-takelse i 1933 ble det en ganske stor flyktningestrøm fra Tyskland også til vårt land. Denne flyktningestrøm fortsatte og ble særlig merkbar etter Hitlers okkupasjon i 1938 av Sudet-området i Tsjekkoslovakia. I 1933 ble det derfor av LO og DNA opprettet en spesiell

flyktningekomiteé som tok seg av flyktningesaken. Denne komitéen samarbeidet med Arbeidernes Justisfond. I 1938 ble Arbeidernes Justisfond og flyktningekomiteéen slått sammen til et felles utvalg med representanter fra LO og DNA. Dette utvalgets formål ble da i hovedsak å ta seg av flyktningsspørsmålene og hjelp til organisasjoner og personer som kom i vanskeligheter i sine land.

De oppgaver i vårt eget land som opprinnelig var tillagt Justisfondet ble nå direkte underlagt LO's Juridiske Kontor. Arbeidernes Justisfond ble således et permanent utvalg som tok seg av alle spørsmål i forbindelse med hjelp til politiske flyktninger, uansett hvilke land flyktningene kom fra. Denne omorganiseringen tok sikt på at det ikke skulle opprettes situasjonsorganer i de enkelte tilfeller som oppsto.

Ved begynnelsen av siste krig ble Norsk Folkehjelp tillagt en del av de oppgaver som Justisfondet tidligere hadde, idet Arbeidernes Justisfond måtte opphøre i 1940. Alle dokumenter vedrørende Justisfondet og dets virksomhet ble brent eller beslaglagt av tyskerne. Etter krigen ble det organisert en spesiell Spania-komiteé som bør fortsette slik som hittil, idet den oppebærer ganske stor støtte fra kommuner og andre institusjoner. Det er også i de siste år organisert et spesielt Arbeiderbevegelsens Solidaritetsfond. Det som imidlertid står igjen er å få til en praktisk og fornuftig samordning av slike støttetiltak som de foran nevnte spesielle situasjonsorganer har tatt seg av.

Samarbeidskomitéen har inngående behandlet denne saken og foreslått over for LO's sekretariat og DNA's sentralstyre, at det blir opprettet en permanent komité som tar seg av alt internasjonalt støttearbeid som hovedorganisasjonene skal delta i.

LO's sekretariat og DNA's sentralstyre har utarbeidet følgende vedtekter og retningslinjer for slik internasjonal støttekomiteé:

§ 1. *Formål.*

Arbeiderbevegelsens Internasjonale Støttekomité er opprettet av Det norske Arbeiderparti og Landsorganisasjonen i Norge. Komiteéns formål er å ta initiativ til å samordne arbeiderbevegelsens støtte til nasjonale og sosiale frihetsbevegelser og støtte til organisasjoner og enkeltpersoner som arbeider for å få gjennomført organisasjonsfrihet og andre demokratiske rettigheter i land der slike rettigheter blir krenket. Støtte kan også gis personer som er kommet i vanskeligheter på grunn av slike forhold i hjemlandet.

§ 2. *Komitéens arbeid.*

I tillegg til de to organisasjoner har også partiavdelinger, AUF-lag, fagforbund og fagforeninger adgang til å fremme forslag om tiltak innenfor komitéens formål.

Støtte kan også gis både i økonomisk form og ved andre tiltak som finnes egnet til å realisere formålet.

§ 3. *Komitéens organer.*

Komitéens organer er Samarbeidskomitéen og et styre valgt i samsvar med § 4. I store saker og tiltak som kan føre med seg økonomiske forpliktelser avgir komitéen innstilling til Samarbeidskomitéen og gjennomfører de tiltak som får Samarbeidskomitéens tilslutning. Ellers har komitéen til oppgave å utfolde selvstendig initiativ innenfor formålet.

§ 4. *Valg.*

Komitéens styre består av 7 personer. De to organisasjoner DNA og LO velger 3 medlemmer hver. Formannen oppnevnes av Samarbeidskomitéen.

§ 5. *Finansiering.*

Komitéen finansieres ved bevilgninger fra Det Norske Arbeiderparti og Landsorganisasjonen i Norge og de enkelte forbund og fagforeninger.

Spesielle merknader.

Komitéens formål og oppgave tar sikte på å ta seg av slike gjøremål som forskjellige situasjonsorganer hittil har hatt. Eksempelvis situasjonsorganer som Sør-Afrika, Vietnam, Hellas og Tsjekkoslovakia-komitéer. Disse komitéer har delvis vært organisert tverrpolitisk, og i noen tilfelle har det vært opprettet to konkurrerende komitéer som har tatt seg av de samme gjøremål.

Det er forutsetningen at Arbeiderbevegelsens Solidaritetsfond ikke blir berørt av de oppgaver som er tillagt denne komitéen. Det samme gjelder også Spania-komitéen. For øvrig må de gjøremål som nå utføres av spesielle komitéer samordnes og overføres til Arbeiderbevegelsens Internasjonale Støttekomité.

I § 5 er det sagt at komitéen skal finansieres ved bevilgninger. Det er imidlertid en forutsetning at dette ikke er til hinder for at en i spesielle situasjoner gjør bruk av andre tiltak for å skaffe penger, f. eks. ved aksjoner, innsamlinger o. likn. Det vil i så fall bli separate tiltak som det gjøres vedtak om i samsvar med vedtektenes § 3.

I samsvar med foranstående innbys Kongressen til å gjøre sådant vedtak:

«Innstillingen med forslag til vedtekter for «Arbeiderbevegelsens Internasjonale Støttekomité» godkjennes.»

Internasjonale faglige spørsmål.

Fra Sekretariatet foreligger det innstilling nr. 655, sålydende:

1. Kongressen kan verken anbefale sammenslutning eller direkte samarbeid med den kommunistiske faglige verdensorganisasjon.
2. Når det gjelder delegasjonsutvekslinger, overlates det til Sekretariatet å vurdere den internasjonale utvikling i kongressperioden og gi forbundene de råd som situasjonen til enhver tid måtte tilsi.
3. For øvrig vises til avsnitt XII — En verden — i utkastet til handlingsprogram.»

Utenrikspolitikk.

Fra Sekretariatet foreligger det stensilert innstilling sålydende:

Tidligere kongresser har sluttet opp om den utenriks- og forsvarspolitik som ble ført av de regjeringer som var utgått fra Det norske Arbeiderparti. Kongressen i 1965 vedtok i forbindelse med behandlingen av internasjonale spørsmål:

«Kongressen gir sin tilslutning til den utenriks- og forsvarspolitik som Det norske Arbeiderparti har fastlagt gjennom sine programmer vedtatt på landsmøtene.»

Sekretariatet innbyr Kongressen til å gjøre slikt vedtak:

1. Ovennevnte vedtak fra Kongressen i 1965 opprettholdes.
2. For øvrig viser en til avsnitt XII — En Verden — og avsnitt XIII — Solidaritet med de fattige folk — i utkastet til handlingsprogram.

Folk og Forsvar.

Fra Sekretariatet foreligger det innstilling nr. 656 sålydende:

«Folk og Forsvar ble i sin tid dannet for å skape kontakt mellom Forsvaret og sivilbefolkningen, noe som bl. a. skulle bidra til å holde vedlike en demokratisk innstilling hos dem som arbeider i Forsvaret. Så lenge forholdene er slik at vårt land må ha et militært forsvar, bør fagbevegelsen medvirke til at de som arbeider i Forsvaret ikke blir en isolert gruppe med de farer det kan innebære

for demokratiet. Det var på dette grunnlaget at Landsorganisasjonen medvirket til dannelsen av organisasjonen Folk og Forsvar. Spørsmålet er hvordan man stiller seg til denne organisasjon behøver ikke være avgjørende for hvilken holdning man ellers tar til utenriks- og forsvarspolitikken.

I samsvar med foranstående innbyr Sekretariatet Kongressen til å gjøre slikt vedtak:

«Medlemskapet i Folk og Forsvar opprettholdes.»

Dirigenten: Kåre Myhre, Jern og Metall, har fremmet et forslag i forbindelse med «de internasjonale faglige forbindelsene.» Jeg refererer:

«Sekretariatet får i oppdrag av Kongressen å fremme tiltak for kontakt over landegrensene gjennom FFI. Dette for å utvikle samarbeidet på tillitsmannsplanet i konserner som har gitt virkefelt i flere land, for derigjennom å styrke de ansattes merinnflytelse overfor de beslutninger som den sentrale konsernledelse fatter.»

Charles Jensen, Oslo, Bygning: Utenrikspolitikken ble også behandlet i forbindelse med handlingsprogrammet. Det ble der sagt at vi skulle ha gode internasjonale forbindelser og vise solidaritet med verdens fattige folk. Det må derfor være av interesse for norsk fagbevegelse hvordan de internasjonale arbeiderbevegelser stiller seg. Jeg mener det er uriktig av oss å late som om Verdensføderasjonen ikke eksisterer. Den teller 130 millioner medlemmer. Det bør være i vår interesse at FFI og Verdensføderasjonen samarbeider om de store oppgavene som ligger i Sør-Amerika med 250 millioner mennesker, i Afrika og det er like aktuelt i Asia. Vi kan vel ikke sitte her på berget og late som om vi og FFI alene skal løse disse veldige oppgavene. Det er begrenset hva vi kan utrette, og oppgavene blir for store for FFI alene. Jeg synes ikke Sekretariatet har fulgt opp linjen fra handlingsprogrammet og heller ikke er i tråd med det Bratteli sa i sin innledning her i dag. Innstillingen fra Sekretariatet er for dårlig. Jeg setter fram et annet forslag, også i tre punkter, slik som Sekretariatet har gjort, beholder det samme punkt 3, men lar 1 og 2 være sålydende:

1. Når det gjelder delegasjonsutvekslinger, overlates det til Sekretariatet å vurdere den internasjonale utvikling i kongressperioden og gi forbundene de råd som situasjonen til enhver tid måtte tilsi.

2. Kongressen kan ikke på det nåværende tidspunkt oppta noen form for sammenslutning med Verdensføderasjonen (WFTU), men Kongressen ber Sekretariatet å ta opp spørsmålet om samarbeid med WFTU om u-landenes problemer på det faglige, sosiale og kulturelle område.
3. Som Sekretariatets.

Dirigenten: Forslag nr. 602 er opptatt. Forslaget er sålydende:

«Mo Jern- og Metallarbeiderforening har tidligere understreket nødvendigheten av at maktblokker av type NATO og Warszawa-pakten må oppløses.

Hendingene i Tsjekkoslovakia er også et bevis på dette. En forutsetning for dette er imidlertid at Tysklands-spørsmålet løses.

Det er i dag ubetinget nødvendig at en erkjenner de nåværende grenser i Europa, samt at en oppretter normale forbindelser og statsrettslig anerkjenner den tyske demokratiske republikk (DDR). Landsorganisasjonen må i de kanaler som forefinnes, herunder DNA's representantskap, arbeide for dette.

Landsorganisasjonen understreker videre nødvendigheten av et omfattende samarbeid og kontakt på tvers av de eksisterende maktblokker.»

Erling Steinbru, Askim, Kjemisk, har fremmet følgende forslag:

«Kongressen gir sin tilslutning til en utenrikspolitikk som bygger på de prinsipper som ligger til grunn for LO's handlingsprogram.»

Dirigenten: Jeg gjør oppmerksom på at vi her også behandler forslagene i den ordinære dagsordenen til dette punktet. Det er inntegnet 6 talere. Jeg foreslår strek og fem minutters taletid.

Votering:

Strek og 5 minutter vedtatt.

Gunnar Kokaas, Høybråten, Grafisk: Nå klarte dirigenten å spare dere for noe av det jeg ville sagt — om det er til uagn eller glede, får dere selv avgjøre.

Jeg tar opp forslag 601. Krigen i Vietnam angår oss. Det er en samvittighetssak for meg å ta saken opp. I dag lever det mennesker i dette landet som aldri har opplevd en dag med fred. Om vi tenker over *det* — vi som har en 400-års natt bak oss og selv i vårt liv har opplevd fem års okkupasjon — så må det gå inn på oss. Vi MÅ kunne reagere på det som skjer, og vi må uttale hva vi mener. Og

det er sympati. Sympatierklæring med et lite, tappert folk, fra et annet lite folk på den andre siden av kloden. Det vietnamesiske folks kamp må avføde dyp beundring. Vår uttalelse vil være en aldri så liten gest til et folk som i århundrer er trampet på av kolonimakter.

Jeg refererer forslaget og anbefaler så sterkt jeg kan at dette støttes:

«Kongressen slutter seg til de mange krav fra fagforeningene i Norge om full støtte til Den Nasjonale Frigjøringsfront i Sør-Vietnams kamp for nasjonal frihet og uavhengighet.

Kongressen mener at det bare kan bli fred i Vietnam om følgende punkter blir lagt til grunn for løsning av konflikten:

1. USA straks stanser all bombing.
2. Alle fremmede tropper trekkes ut.
3. Full anerkjennelse av FNL.
4. Frie valg.

Kongressen pålegger det nye LO-sekretariatet straks å gå i gang med å arbeide for å invitere 10 representanter fra ungdommen i Vietnam (5 fra nord og 5 fra sør) til å lære et mekanisk yrke i vårt land.»

Videre tar jeg opp forslag til endring av punkt 1 i Sekretariatets innstilling til internasjonale faglige spørsmål. Jeg vil henvise til hva Bratteli sa om at vi i dag ikke kan håndtere saker slik vi gjorde for noen år siden — at det er en dynamisk utvikling vi er inne i. Situasjoner og forutsetninger er forandret på 10—15 år. Vi kan ikke være så stivbeinte at vi nekter å innse det.

Jeg skulle gjerne kunne slutte meg til Charles Jensens forslag, men jeg tror det jeg fremmer er et bedre forslag hvis vi blir — bent fram — tvunget til samarbeid, enten vi vil det eller ei, av den dynamiske utvikling som før nevnt. Jeg mener om vi kommer inn i EEC, så er det vel spørsmål om vi ikke må samarbeide med fagbevegelsen i Frankrike og Italia under andre forutsetninger enn nå. Og i hvert fall de store faglige sammenslutningene der står utenfor FFI. Forslaget lyder:

«Hvite heftet — side 33 øverst — nytt punkt:

1. Kongressen anbefaler at det knyttes kontakter med faglige sammenslutninger også utenfor FFI, for på denne måten å bruke alle muligheter til å øke fagbevegelsens innflytelse for en fredelig utvikling i verden.»

Dirigenten: Ole Flesvig har støttet forslag 601, og Grethe Irvoll støtter forslaget fra Kokaas til endring av punkt 1 i Sekretariatets innstilling.

Ole Flesvig, Oslo, Arbeidsmandsforbundet: Hvorfor var det nødvendig for Sekretariatet å vente med sin innstilling om utenrikspolitikken til i dag, når den så likevel er fire år gammel? Jeg tar som sagt opp forslag nr. 601. Jeg vil videre be dirigentene om at når man skal stemme over Sekretariatets innstilling om støtte til Arbeiderpartiet, så gjør man det punktvis. Det kan godt være mange som vil stemme for punkt 1), men ta avstand fra punkt 2). Hvis man ikke bruker denne voteringsmåten, får man ikke mening i Kongressens nyanserte synspunkter. Gjør man ikke dette, er man raskt tilbake i 50-årenes atmosfære. I alle år etter 1950, har jo alt som heter utenrikspolitikk vært lik NATO-politikk.

Stadig vekk hører vi uttalt dette om «den lykke det har vært for oss at vi har hatt bred enighet om vår forsvars- og utenrikspolitikk». Men det har nå i alle år vært et mindretall som har vært undertrykt. Størrelsen av dette mindretallet kan ha variert fra tid til tid, men det har helt fra første dag vært mange i mot NATO. Det har vært mye ensretting i disse årene, og folk innen partiet som har vært mot NATO har blitt beskyldt for både det ene og det andre. Medløpere og slikt. Med NATO-politikken har arbeiderbevegelsen solidarisert seg med, og tullet seg bort i, kapitalkrefter som man ikke kan komme løs fra igjen.

NATO har bidratt sterkt til å knekke den gryende demokratiseringen under Papandreou i Hellas. NATO har gjort at arbeiderbevegelsen i Norge har solidarisert seg med regimer som det portugisiske og med juntaen i Hellas. Nå snakker man om å få til avspenning mellom militærblokkene. Og så setter noen generaler seg til bordet og snakker sammen. Ikke tror jeg et øyeblikk at det er mulig å få generaler til å snakke og tenke ærlig på nedrustning.

Det var beklagelig det som intraff i Tsjekkoslovakia. Men nå bruker man *det* også i NATO-argumentasjonen. Hvordan man kan tillate seg det, forstår jeg ikke. For hva var det som reddet tsjekkerne? Jo, det var den ting at de holdt hodet kaldt og ikke dro i avtrekkeren.

Har dere sett hva Arbeiderbladet har fortalt den siste uka? At et NATO-kontor i Berlin sitter og avgjør om vi skal få lov å ta i mot øst-tyske politikere. Var det ikke en tanke at det norske utenriksdepartementet bestemte sånt?

Vel. Man blir for opphetet når taletiden er så kort og en har mye en skulle ha sagt. Bratteli snakket om dette med å miste evnen til å ta standpunkter. Ja, nettopp. 20 år i NATO har gjort det sånn.

Det er klart at vi alle må gå inn for å vinne valget til høsten. Men jeg håper i alle fall at vi nå har fått det så høyt under taket i partiet at man kan stå og si slike ting som det jeg gjør nå, uten å bli mistenkeliggjort. Jeg håper det ikke kjøres hardt med NATO i vår valgkamp, og dette med betydningen av å ha fått en avklaring av vårt standpunkt ved vedtaket på landsmøtet i DNA. En skal huske på at det er 316 000 nye velgere, som Bratteli nevnte, og ungdommen er ikke med på en slik logikk om NATO som de eldre har.

Dirigenten: Harry Pedersen, Oslo fylke, har støttet Kokaas' forslag. Harry Pedersen støtter også forslag 601.

John Dønné, Oslo, Kommuneforbundet: Jeg støtter forslagene 601 og 602. Krigen i Vietnam må Fagkongressen gjøre et vedtak om. Sekretariatets forslag sier nemlig ingenting om den. Sekretariatets forslag sier i det hele tatt ikke noe annet enn at den gamle utenrikspolitikken skal fortsette. Jeg støtter også forslaget fra Rana om at maktblokkene må bygges ned. Bratteli sa at man fortsatt må stå i NATO, men hva gjør egentlig vi som NATO-medlem for å få bygd blokkene ned? Jeg støtter også Kokaas' forslag om samarbeid mellom FFI og Verdensföderasjonen.

Dirigenten: Ove Varreng støtter Kokaas' forslag. Olav H. Christiansen støtter Myhres forslag.

Øystein Larsen, Sekretariatet: Jeg stemte mot punkt 1) i Sekretariatets innstilling om Arbeiderpartiet under sekretariatsmøtet. Det står jeg ved. Grunnen er NATO og det partnerskap vi dermed har pådratt oss. Vi bør ikke samarbeide med juntaen i Hellas, Portugal og indirekte Spania. Vi har også en tydelig inkonsekvens i forslagene til utenrikspolitikken. I det ene forslaget fordømmer vi juntaen, men i det andre gir vi tilslutning til vår utenrikspolitikk og dermed til NATO og juntaen.

Bernt Aasen: Spikkestad, Jern og Metall: I handlingsprogrammets punkt XII fant jeg mange gode formuleringer som avspeilet et åpent sinnelag for stadig på nytt og på nytt å vurdere situasjoner rundt i verden. Handlingsprogrammet ble da også vedtatt. Men så kommer Sekretariatet med en innstilling, nr. 655, hvor det er lite samsvar med handlingsprogrammet. Jeg er klar over at

den situasjon som oppsto i Tsjekkoslovakia måtte føre til at man utsatte ting som var i emning. Men før eller siden må det skje en endring i fastlåste posisjoner. Vi kan etter min mening ikke binde oss til slike formuleringer som Sekretariatet her anslår. Jeg må derfor slutte meg til endringsforslaget fra Charles Jensen.

Jeg må også gripe fatt i innstillingen om utenrikspolitikken der jeg er uenig i ett punkt. Det gjelder NATO.

Erling Steinbru, Askim, Kjemisk: Forslaget som jeg har satt fram, kan kanskje virke merkelig. Jeg ser imidlertid Sekretariatets innstilling om utenrikspolitikken med formuleringen «tilslutning til Arbeiderpartiet» som støtte til NATO. Det er så mye nytt i verden, og å gå inn for denne innstillingen er det samme som å forlate handlingsprogrammet. Og det endog før Kongressen er ferdig og programmet ikke har fått virke. LO har medlemmer med mange politiske avskygninger. Det er deres moralske plikt å gi uttrykk for dem. Jeg mener at mitt forslag er et motforslag til Sekretariatets og vil gjerne ha det under votering på det grunnlaget. Jeg støtter ellers forslag 554, det fra Charles Jensen og det fra Kokaas.

Tor Aspengren: Først vil jeg oppklare en misforståelse. Bernt Aasen sier Sekretariatets innstilling er i strid med handlingsprogrammet. Nei! Videre ble det jo på forrige kongress vedtatt en utveksling øst-vest både faglig og politisk. Det skjedde imidlertid episoder som gjorde at Sekretariatet måtte vurdere situasjonen. Det ble gjort blant annet for også å kunne gi forbund og foreninger et svar på hvor vi står. Det kan også komme nye situasjoner, og forholdet vil måtte være det samme da. Vi må ha anledning til å vurdere situasjonen. Etter Sekretariatets innstilling skal jo utveksling i studieøyemed kunne foregå.

Både Kokaas og Charles Jensen bruker uttrykksmåter fra Bratteli og noe jeg har sagt. Men å bruke ytringene slik, er å gå noe for langt. Noe for langt . . .

Til Flesvig: Uttrykk som at innstillingen var klar for fire år siden, og at vi skal ha tullet oss bort i kapitalister og utlendinger, er grunnlag en ikke kan diskutere på.

Charles Jensens forslag vil det ikke være noe formelt problem med å oversende Sekretariatet for å drøfte det der.

De øvrige forslag ber jeg imidlertid Kongressen om å avvise. Så får vi klarlagt skillelinjer og får satt det ene synet opp mot det andre.

Dirigenten: Debatten er slutt og vi går nå over til votering over de foreliggende forslag. Voteringen vil finne sted punktvis.

Arbeiderbevegelsens internasjonale støttekomité.

Det er ikke framsatt noen endringsforslag slik at det bare foreligger til votering Sekretariatets innstilling (se side 260).

Votering:

Sekretariatets innstilling ble enstemmig godkjent.

Folk og Forsvar.

Dirigenten: Jeg gjør merksam på at ingen har tatt ordet til punktet «Folk og Forsvar», men at Mentsen har tatt opp Sekretariatets innstilling — forslag nr. 656 (se side 264). Jeg vil spørre om Kongressen kan godkjenne Sekretariatets forslag.

Stemmer i salen: Nei.

Dirigenten: Kan vi votere med en gang?

Stemmer i salen: Ja.

Votering:

Sekretariatets forslag ble vedtatt med overveldende flertall.

Internasjonale faglige spørsmål.

Dirigenten: Jeg vil nå referere de forslag som vi har til votering i dette spørsmål. Det er Sekretariatets innstilling nr. 655 — (se side 264), og forslagene fra Charles Jensen, Erling Steinbru, Kåre Myhre og Gunnar Kokaas.

Dirigenten: Jeg foreslår at forslagene fra Charles Jensen, Erling Steinbru og Kåre Myhre oversendes Sekretariatet.

Charles Jensen til forretningsordenen: Jeg forlanger votering over mitt forslag.

Dirigenten: Ja, da må vi foreta punktvis votering.

Aspengren: Jeg kan ikke forstå at vi ikke får pro et contra votering. Myhres forslag kan sendes over til Sekretariatet. Det er kurant.

Charles Jensen, Oslo, Bygning: Jeg må bare minne om at det i Sekretariatets forslag står at man ikke kan innby til samarbeid. Det vil jeg at vi skal. Det står i mitt forslag. Det er klart at dette punkt i mitt forslag bortfaller om man først vedtar Sekretariatets forslag.

Dirigenten: Jeg fastholder dirigentens forslag til voteringsmåte.

Votering:

Dirigentens forslag til voteringsmåte ble godkjent mot noen få stemmer.

Dirigenten: Så stemmer vi over dirigentens forslag om å oversende Jensens- Steinbrus- og Myhres forslag til Sekretariatet.

Votering:

Forslagene vedtatt oversendt Sekretariatet mot 2 stemmer.

Dirigenten: Så tar vi pro et contra-votering mellom Sekretariatets forslag, punkt 1, sålydende:

«1. Kongressen kan verken anbefale sammenslutning eller direkte samarbeid med den kommunistiske faglige verdensorganisasjon.»

og Kokaas' forslag til punkt 1, sålydende:

«1. Kongressen anbefaler at det knyttes kontakter med faglige sammenslutninger også utenfor FFI, for på denne måten å bruke alle muligheter til å øke fagbevegelsens innflytelse for en fredelig utvikling i verden.»

Votering:

Avstemningsmåten godkjent.

Dirigenten: Så foretar vi avstemning. — De som stemmer for Sekretariatets forslag forholder seg rolig. De som stemmer for Kokaas' forslag rekker opp en hånd. Tellekorpset anmodes om å foreta opptelling.

Etter at tellekorpset hadde foretatt opptelling, meddelte dirigenten at Sekretariatets forslag var vedtatt mot 106 stemmer.

Stemmer i salen: Contra-votering.

Dirigenten: Ja, dere skal få contra.

Arne Granerød, Sandefjord, Jern og Metall, til forretningsordenen: Det er ikke riktig å ta contra-votering nå. Mange nye er kommet inn i salen de siste minuttene etter at første avstemning fant sted.

Dirigenten: La oss få contra og la oss telle for ordens skyld.

Votering:

Sekretariatets forslag til pkt. 1 ble vedtatt med 162 stemmer mot 106, som var avgitt for Kokaas' forslag.

Dirigenten: Så tar vi opp til avstemning pkt. 2 i Sekretariatets innstilling nr. 655.

Votering:

Pkt. 2 enstemmig vedtatt.

Dirigenten: Deretter stemmer vi over pkt. 3 i Sekretariatets innstilling — forslag nr. 655.

Votering:

Pkt. 3 enstemmig vedtatt.

Utenrikspolitik.

Dirigenten: Så er det Sekretariatets innstilling til forslagene nr. 601 og 602 (se side 264).

Ole Flesvig, Oslo, Arbeidsmandsforbundet, til forretningsordenen: Her må det stemmes over hvert forslag.

Gunnar Kokaas, Oslo, Grafisk, til forretningsordenen: Jeg krever at det votes i egen avstemning over forslag nr. 601. Skal det være så lite engasjement i denne Kongressen at et forslag som gjelder krigen i Vietnam skal pakkes i en avstemningssekk, da er det noe galt. Vi har plikt på oss som mennesker til å fastsette vedtak i en så viktig sak.

Dirigenten: Vel, vel...

Odd Wessel Larsen, Oslo, Jernbaneforbundet, til forretningsordenen: Jeg vil be om at dirigenten overveier avstemningsmåten en gang til. Det er vanskelig å tro at noen er i mot intensjonene som ligger i forslag nr. 601. Jo, jeg nekter simpelthen å tro at dirigenten og Sekretariatet er i mot intensjonene.

Dirigenten: Henstillingen om egen avstemning vil imøtekommes. Vi setter forslag nr. 601 under egen avstemning.

(Se side 264.)

Votering:

Forslag nr. 601 enstemmig vedtatt.

Dirigenten: Deretter voterer vi pro et contra mellom Sekretariatets innstilling (se side 264) og forslag nr. 602.

Votering:

Sekretariatets innstilling ble vedtatt med stort flertall.

Europamesterskapet i friidrett i Athen.

Bjarne Andresen, Sarpsborg, Papir, fikk ordet til forretningsordenen og minnet om at det forelå en innstilling fra redaksjonskomitéen angående EM i friidrett, om at det ville være naturlig å behandle innstillingen nå under punktet om utenrikspolitikken.

Dirigenten: Anmodningen etterkommes.

Det foreligger følgende forslag til uttalelse fra redaksjonskomitéen:

«Europamesterskapet i friidrett i Athen.»

Norsk fagbevegelse har fra første stund tatt sterk avstand fra militærdiktaturet i Hellas og er innstilt på å arbeide for et demokrati.

Europamesterskapet i fri-idrett skal nå arrangeres i Hellas, og dette vil være et arrangement som militærjuntaen uten tvil vil utnytte i propagandaen til egen fordel. Det blir alltid regnet som en stor ære å bli tildelt et slikt idrettsarrangement, og en slik ære har militærjuntaen ikke fortjent. Kongressen vil derfor rette en alvorlig henstilling til det internasjonale fri-idrettsforbundet om å flytte Europamesterskapet til et av de demokratiske land. Kongressen viser til den holdning som det svenske fri-idrettsforbundet har tatt og slutter opp om denne holdning. Hvis Europamesterskapet ikke blir flyttet fra Hellas, vil Kongressen henstille til Norges Fri-idrettsforbund og norske idrettsutøvere om ikke å delta.»

Etter at dirigenten hadde referert redaksjonskomitéens innstilling, ble det applaudert sterkt fra salen.

Bjarne Ingsøy, Oslo, Tjenestemannslaget: Jeg slutter helt opp om uttalelsen, bortsett fra ett punkt som jeg er noe betenkt over. Det gjelder hva som står i siste setning, om at «Kongressen vil henstille til Norges Fri-idrettsforbund og norske idrettsutøvere om ikke å delta». Det er dette med å legge press på den enkelte aktive idrettsutøver jeg er noe betenkt over. Jeg mener at de kompetente organer, det internasjonale fri-idrettsforbundet og vårt hjemlige fri-idrettsforbund har inntatt lunkne holdninger. Det internasjonale forbundet sier at det er frivillig om man vil delta eller ei, og det norske forbundet sier at man ikke kan tvinge en idrettsutøver til å delta. Dermed er ansvarsforholdet hos organisasjonene ved å viskes ut og er ved å ende hos den enkelte, aktive idrettsmannen. Det er lunkent. Om vi derfor tar ut av uttalelsen dette med «og norske idrettsutøvere», så plasserer vi i stedet ansvaret på de riktige stedene. Jeg fremmer egentlig ikke forslag, men kunne tenke meg en slik strykning i uttalelsen.

Redaksjonskomitéens formann, Tor Aspengren: Vi har i komitéen diskutert nettopp dette som Ingsøy er inne på. Vi er kommet til at også den enkelte idrettsutøver bærer ansvar for deltakelse.

Bjarne Ingsøy, Oslo, Tjenestemannslaget: Ja, det er greitt nok, i og for seg. Min mening med første innlegg var bare det at man skulle være klar over poenget og ha overveid det. Vi husker alle 1936 og Berlin-olympiaden. Vi vedtok da langt kraftigere uttalelser mot den enn den som her foreligger. Det var nordmenn som deltok, folk som siden har innehatt bort imot landets høyeste embeter, og som fortsatt i dag går rundt og har vondt av at de var med.

Olav Johansen, Oslo, Bygning: Det har alltid vært vårt standpunkt at idretten skulle være uten skampletter. Det var noe liknende av det som er aktuelt i dag som førte til at Arbeidernes Idrettsforbund ble dannet. Jeg mener at vi i stedet for å ta bort trykket, skal forsterke trykket på idrettsutøveren.

Dirigenten: Debatten er slutt. Vi tar innstillingen fra redaksjonskomitéen opp til votering.

Votering:

Uttalelsen vedtatt mot 1 stemme.

Dagsordenens punkt 10 — diverse forslag.

Fagorganisasjonens politiske engasjement.

Bjørn Nesset, Oslo, Telefolkenes Fellesforbund: Jeg tar opp forslag 604 — ikke til realitetsvotering — men med håp om å få det vedtatt oversendt Sekretariatet. Jeg ber om den bitte lille nyanse som ligger i dette. Det er et beskjedent ønske. Kongressens tid er nå særs kostbar, og derfor skal jeg ikke legge beslag på mer tid hvis dette bitte, bitte lille ønsket kan imøtekommes. Hvis forslaget blir imøtegått, er jeg imidlertid nødt til å be om å få tegne meg på nytt.

Forslaget er sålydende:

«Representantskapet pålegges å oppnevne et utvalg med følgende mandat:

«Utvalget skal på bakgrunn av påstanden fra lønnstakere og lønnstakerorganisasjoner om at de ikke kan tilslutte seg LO på grunn av organisasjonens partipolitiske engasjement:

1. Såvidt mulig klargjøre hvilke krav som på dette felt stilles til LO fra utenforstående lønnstakere og lønnstakergrupper for at de skal kunne tilslutte seg LO.
2. Utrede de praktiske tiltak og endringer som må til i LO's organisasjon og arbeidsmåte for eventuelt å imøtekomme disse krav.
3. Fremme forslag for LO om
  - a) hvorvidt LO bør ta hensyn til de krav som er nevnt under punkt 1) og
  - b) i så fall om hvilke tiltak og endringer (som nevnt under punkt 2) LO bør iverksette.»

Utvalgets innstilling skal foreligge senest våren 1971. Den skal offentliggjøres og sendes grunnorganisasjonene til behandling så snart Sekretariatet har tatt foreløpig standpunkt til den — senest høsten 1971.»

Til forslag nr. 604 forelå Sekretariatets innstilling sålydende:
«Forslaget kan ikke anbefales.»

Leif Eritslund, Stavanger, Jernbaneforbundet: Jeg kunne nok ha frafalt. Men saken er at vi bør kunne unngå en diskusjon om hvor vidt fagbevegelsen skal engasjere seg politisk. Vedtakelsen av handlingsprogrammet fører til at vi må opptre politisk. Jeg er derfor helt enig i hva Sekretariatet kort og godt sier: «Forslaget kan ikke anbefales.» Jeg er klar over at enkelte forbund har problemer

i forbindelse med vårt politiske engasjement, men de problemene håper og tror jeg er såvidt små at de får vike til fordel for den samlede fagbevegelses beste.

Dirigenten: Bjarne Ingsøy støtter Nessets forslag.

Bjarne Ingsøy, Oslo, Tjenestemannslaget: Det er ikke til realiteten i forslaget jeg vil si noe. Jeg er enig i vårt politiske engasjement og handlingsprogrammet som ble vedtatt i går. Det jeg vil si er til siste taler og til Sekretariatets innstilling. Man skal lete lenge etter maken til avslag på et forslag. Kort og godt avslag, uten motivering. Jeg gad se den statsråd som i dag turde gi et sånt avslag på en eller annen sak.

Alert Kristensen, Ålesund, Kommuneforbundet: Månen er avromantisert, vi er på full fart inn i den teknologiske tidsalderen. Skal en tro forskerne er det et statussymbol å ha arbeid om 30—40 år. Da vil det også være nødvendig med en enhetlig fagbevegelse. Hvor mange medlemmer vil LO ha da? Vi skulle hatt prognoser om det. På det punktet er LO lite engasjert.

Det vi må gjøre, er ikke å avpolitiserer fagbevegelsen, men avromantisere den.

Alf Frotjold, Oslo, Hotell og Restaurant: Jeg er dypt uenig i forslaget fra Nesset. Det bør ikke engang få så mye støtte at det oversendes Sekretariatet. Om Sekretariatets innstilling vil jeg si at den inneholder ypperlig argumentasjon: «Forslaget kan ikke anbefales.»

Leif Skau, Oslo, Jern og Metall: Jeg støtter Frotjold.

Sigurd Danielsen, Oslo, Kommuneforbundet: Jeg kan ikke begripe at det går an å sende inn et sånt forslag i det hele tatt. Jeg har trodd at de 3—4 åra med borgerlig regjering kunne være nok. Jeg fremmer som forslag:

«at forslag nr. 604 avvises.»

Bjørn Nesset, Oslo, Telefolkenes Fellesforbund: Jeg synes mitt forslag om oversendelse til Sekretariatet er beskjedent. La oss da få en bitte, bitte liten anerkjennelse. Jeg er enig i at motiveringen, slik vi har gitt den, er ensidig. Men jeg er overbevist om at det i motiveringen er påvist et problemkompleks som er til stede, og at

dette problemkompleks fortjener en langt sterkere vurdering enn vi hittil har gitt det.

Jeg henstiller, ber, ja appellerer, om den lille anerkjennelsen ved oversendelse til Sekretariatet.

Sigurd Danielsen, Oslo, Kommuneforbundet: Jeg ber Kongressen om å si plent nei. Så får også alle andre som går med slike tanker i hodet klar beskjed om hvor fagbevegelsen står.

Tor Aspengren: Her snakker man om en særbehandling for forslaget. Når det har blitt imøtegått, vil jeg tilbakeføre det til Nettet sjøl. Med en annen behandling fra hans side, hadde vi ikke hatt denne situasjonen nå. Når vi har vedtatt handlingsprogrammet og sagt i andre vedtak at vi allierer oss med politikerne, er det helt klart hvor vi står. Vi behøver ikke utrede dette.

Dirigenten: Debatten er slutt. Vi har da tre forslag. Nettet forslag om å oversende nr. 604 til Sekretariatet, Sekretariatets innstilling og Danielsens forslag om avvisning. Vi stemmer først over Danielsens, dernest Sekretariatets og så Nettet forslag.

Votering:

Danielsens forslag om å avvise 604 fra behandling ble vedtatt mot 14 stemmer.

Dirigenten: Dermed er både Sekretariatets og Nettet forslag bortfalt.

Klaus Kjelsrud overtok som dirigent.

Samling av den politiske arbeiderbevegelse.

Arne Granerød, Sandefjord, Jern og Metall: Vi diskuterte tidligere om vi skulle ta inn ordet «sosialisme» i våre vedtekter. Selv om vi ikke gjorde det, så ønsker vel alle her en sosialistisk politikk i Norge. Jeg tror nemlig ikke at de borgerlige greier å løse arbeidernes oppgaver.

I dag må vi beklage en åpenbar splittelse i den politiske arbeiderbevegelsen. Det er tragisk at man ikke har samarbeidsformer og er dårligere enn de borgerlige på dette punktet. Er vi interessert i at det skal fortsette på denne måten? Nei!

Det har ingen hensikt å lete etter skyldnere. Fagbevegelsens krav må imidlertid være samlingsbestrebelse. Skulle det være prestisje på noe hold, må den legges til side. Enkelte hindringer hist og her må heller ikke stå i veien. Arbeiderne har flertallet i folket. Likegyldighet og en uheldig valgordning har spilt makten over i de borgerlige hender. Jeg tillater meg derfor å foreslå, jeg refererer:

«Fagkongressen 1969 henstiller til de sosialistiske partier om gjensidig å ta initiativ til kontakt og drøftinger, med tanke på å få i stand samling og samarbeid innen den norske arbeiderbevegelse.»

Forslaget peker ikke bare mot Stortingsvalget 1969, men ut over det. Jeg ber om støtte slik at det kan bli tatt opp til votering.

Einar Strand, Sekretariatet: Det er min oppfatning at forslag nr. 603 ble behandlet i det øyeblikk vi behandlet utenrikspolitikken og Sekretariatets innstilling til forslagene 601 og 602. Det står nemlig i Sekretariatets innstilling til forslag 603: «Forslaget vil bli behandlet i forbindelse med uttalelse vedrørende årets stortingsvalg. Innstilling vil bli lagt fram på Kongressen.» Denne innstilling er som kjent vedtatt.

Dirigenten: Jeg er enig med Strand. Og det som er gjort er nok.

Arne Granerød, Sandefjord, Jern og Metall: Jeg anmodet om ordet i går i forbindelse med behandlingen av det punktet som Strand nevner. Dette kan dirigenten bekrefte. Men jeg fikk opplyst da at min navnelapp var kommet bort. Jeg spurte meg for også ved begynnelsen av dagens møte. Jeg fikk da høre på nytt at navnelappen var blitt forlagt. Det er derfor jeg har blitt henvist til å ta ordet nå.

Dirigenten: Det stemmer det.

Leif Skau, Oslo, Jern og Metall: Jeg er enig med Strand. Men hva realiteten i Granerøds forslag angår, så må jeg henvise til hva forbundsstyret i Elektrikerforbundet sier i innstillingen til forslag 603, om at man kan gi sin tilslutning til intensjonene om samling, «men i praksis kan dette bare gjennomføres ved oppslutning om Det norske Arbeiderparti». Og vil de andre samling, må de ha dette klart for seg. Så får de ta initiativ etter det. Men egentlig vil vel

ikke det være så greitt. Etter det jeg har vært i stand til å kartlegge har vi nå 3 SF-partier og 2 kommunistiske. Da er det ikke godt å få drevet samarbeid.

Bjarne Andresen, Sarpsborg, Papir: Undertegnede har vært med på å kjempe for en samling. Vi var enige om å arbeide for det på årsmøtet i vår forening. Vi har hatt møter mellom flere foreninger i Sarpsborg for å få det til. Og medlemmene er enig i det. Hittil har vi ikke kommet noen vei politisk. Men vi gir oss ikke. Vi skal arbeide videre for det.

Sigurd Danielsen, Oslo, Kommuneforbundet: Jeg synes at Sekretariatet har truffet en riktig innstilling. Ingen har vel glemt hva som skjedde etter krigen, i de samlingsforhandlingene som ble innledet etter frigjøringen og fortsatte siden. NKP møtte med forskjellige forhandlere hver gang. Og hvem er det SF har gått i ledtog med i Stortinget for å velte arbeiderregjeringen? Det er overhodet ingen tvil om at samling må gå gjennom Arbeiderpartiet. Og til representanten fra Sandefjord vil jeg bare si: — Dere får slutte med sektene deres.

Dirigenten: Jeg foreslår strek.

Votering:

Strek enstemmig satt.

Osvald Olsen, Høvdag, Jern og Metall: Vi har vedtatt et handlingsprogram som går ut på samling i en verden. Og så skal vi ikke kunne greie å samle oss her hjemme! Jeg har sett to programmer i Fjernsynet om hva som kan tenkes etter valget hvis resultatene er sånn eller slik. Der ble det sagt fra Høyres side at de kunne tenke seg koalisjon med Arbeiderpartiet, men vel å merke med de gamle i Arbeiderpartiet. Selv Høyre kunne altså tenke seg det.

Hvordan er det med fagbevegelsens representasjon i Stortinget og på Arbeiderpartiets nominasjonslister? På et møte som jeg var, ble det først langt uti da var vi kommet til 7. plassen sagt at nå måtte vi tenke på fagbevegelsen. Såvidt jeg vet er det i dag bare 6—7 mann i Stortinget som kommer fra fagbevegelsen.

Ett er i hvert fall sikkert. Vi tapte valget sist, og vi kan ikke vente flertallet tilbake med de samme kandidater på listene som da.

Dirigenten: Debatten er slutt. Dirigentene foreslår at forslaget fra Granerød oversendes sekretariatet uten at Kongressen tar standpunkt til realiteten i det.

Votering:

Enstemmig vedtatt å oversende forslaget til Sekretariatet.

Funksjonæroverenskomsten mellom LO-forbund og Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund.

Fra Sekretariatet forelå det innstilling, nr. 607, sålydende:

«De innkomne forslag fra Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund gjelder del I i tariffavtalene for arbeiderforetak og angår derfor også medlemmene i andre forbund som har tariffavtale med slike foretak.

1. Spørsmålet om mekling var oppe på Kongressen i 1957 i forbindelse med et forslag fra Arbeiderpartiets Presseforbund.
Kongressen vedtok da: «Kongressen gir sin tilslutning til at mekling foretas når en av partene ønsker det.»
Sekretariatet viser til dette vedtak.
2. Når det gjelder spørsmålet om retten til å si opp del I i tariffavtalene om arbeiderforetak, finner Sekretariatet det vanskelig å innføre en ordning hvoretter et av fagforbundene alene skal kunne si opp denne del av avtalen.

Punkt 1 enstemmig vedtatt.

Punkt 2 mot 1 stemme (O. Totland) som stemte for Forbundets forslag.»

Otto Totland, Sekretariatet: Forslag nr. 605 vil ikke bli tatt opp. Etter at forslaget var framsatt er det brakt på det rene at mekling kan nyttes. Når det gjelder forslag nr. 606 står vi i den eienommeligg situasjon at bare en av partene kan si opp avtalen. Nemlig arbeidsgiverne som består av LO og Arbeiderpartiet. Vi mener det er klart at de fagforbund som er part i disse retningslinjer på vegne av arbeidstakerne også må ha anledning til å si opp avtalen. Det er imidlertid ønskelig med en liten endring i forslag nr. 606. «Et av de fagforbund . . . » må byttes ut med: «Flertallet av de fagforbund . . . ». Det rettede forslag vil da i sin helhet lyde slik:

«Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund, forbundsstyret, foreslår at § 6, Ikrafttreden og varighet, i samme avtales del 1, 1. avsnitt får følgende ordlyd:

«Disse retningslinjer gjelder til 30. juni 1969 og videre 1 år av gangen såfremt de ikke skriftlig blir sagt opp av Sekretariatet i Landsorganisasjonen i Norge, Sentralstyret i Det norske Arbeiderparti eller flertallet av de fagforbund som er part i disse retningslinjer på vegne av arbeidstakerne, med 3 måneders varsel.

2. avsnitt som før.»»

P. M e n t s e n: Sekretariatets innstilling punkt 2 endres i overensstemmelse med Totlands forslag.

S i m e n K r. H a n g a a r d, Oslo, Arbeidernes Presseforbund: Totland nevnte ikke at bestemmelsene også berører streikeretten. Jeg håper at takhøyden er like stor i forsamlingen som den var i går da en behandlet streikeretten i kooperasjonen. Jeg tar opp forslag nr. 606. Subsidiært kan jeg gå over på Totlands rettede forslag til det opprinnelige forslag nr. 606 i den trykte dagsordenen. Det vil fram til er de samme rettigheter som dere selv har.

Forslag nr. 606 var sålydende:

Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund, Forbundsstyret, foreslår at § 6, Ikrafttreden og varighet, i samme avtales del 1, 1. avsnitt, får følgende ordlyd:

«Disse retningslinjer gjelder til 30. juni 1969 og videre 1 år av gangen såfremt de ikke skriftlig blir sagt opp av Sekretariatet i Landsorganisasjonen i Norge, Sentralstyret i Det norske Arbeiderparti eller et av de fagforbund som er part i disse retningslinjer på vegne av arbeidstakerne, med 3 måneders varsel.

2. avsnitt som før.»

A r n e L i, Sekretariatet: På vegne av Grafisk forbund og Transportarbeiderforbundet støtter jeg forslag nr. 606 med den endring Totland har referert.

M a r t i n T v e i t e n, Bergen, Hotell og Restaurant: Det må være helt klart at da vi i går vedtok streikerett for ansatte i kooperasjonen, må samme rett gjelde for ansatte i alle arbeiderforetak. Jeg støtter Totlands forslag.

P. Mentsen: Det må være en misforståelse her. Det er stor skilnad mellom det å innføre kamprettigheter og det å ha rett til å si opp en avtale.

Otto Totland, Sekretariatet: Også jeg må få rette en misforståelse som åpenbart er oppstått. Når vi har tatt opp forslag om at også arbeidstakerparten skal ha anledning til å si opp avtalen, sier vi selvsagt intet om hvilke endringer avtalen skal ha.

Dirigenten: Det opprinnelige forslag nr. 606 i den trykte dagsorden er tatt opp, men har ikke fått støtte, og vi voterer over Sekretariatets innstilling punkt 1 og Sekretariatets rettede innstilling til punkt 2, som faller sammen med Totlands rettede forslag nr. 606.

Simen Kr. Hangaard, Oslo, Arbeidernes Presseforbund: Det må også stemmes over det opprinnelige forslag nr. 606. Det har fått støtte.

Martin Tveiten, Bergen, Hotell og Restaurant: Jeg har støttet 606.

Dirigenten: Vi må da sette Sekretariatets endrede innstilling når det gjelder punkt 2 opp imot forslag nr. 606.

Votering:

Sekretariatets innstilling nr. 607 ble enstemmig vedtatt for punkt 1's vedkommende. Sekretariatets rettede punkt 2, Totlands rettede forslag 606, ble vedtatt med stort flertall mot opprinnelig forslag nr. 606.

Dirigenten: Mange saker står igjen og det blir nødvendig med en hardere kjøreplan. Jeg foreslår 3 minutters taetid for alle saker som står igjen. Dette ble enstemmig vedtatt.

Vernespørsmål.

Fra Sekretariatet forelå innstilling nr. 609, sålydende:
«Forslaget (nr. 608) sendes til Sekretariatet.»

Oddbjørn Møller, Selfors, Jern og Metall: Jeg er skuffet over at ikke også andre foreninger har gitt uttrykk for sine synspunkter når det gjelder vernespørsmålet. Jeg tar imidlertid opp forslag nr. 608 og håper at vi får støtte.

Forslag nr. 608 var sålydende:

«LO's kongress 1969 henstiller til Sekretariatet å arbeide for at fagbevegelsen blir aktivisert i kampen mot arbeidsulykker og helseskader på arbeidsplassene.

Klubbstyret ved A/S Norsk Jernverk, Mo i Rana, vil i den anledning foreslå følgende:

1. De enkelte forbund oppfordres til å opprette spesielle avtaler i sine overenskomster om effektivisering av vernearbeidet innenfor sitt virkeområde.
2. I denne forbindelse må forbundene sørge for å få inn bestemmelser om godtgjørelse for tillitsmenn i vernesaker, på like fot med bestemmelsene i Hovedavtalens kap. 4, punkt 2, vedrørende lønn til de ordinære tillitsmenn.
I de bedrifter der forholdene tilsier det, bør det ansettes spesielle tillitsmenn (verneombud) på halv- eller heldagsstilling, for å kunne ivareta arbeidernes interesser og lovens bestemmelser.
3. I avtalen om arbeidsstudier mellom LO og NAF må det tas inn bestemmelser om overholdelse av Arbeidervernlovens § 5 vedrørende «Sikring av sunne og trygge arbeidsvilkår» ved bruk av såvel metode- som akkordstudier på arbeidsplassene.
Dette for at arbeiderne skal bli beskyttet etter loven ved bruk av slike studier.
4. Forbundene må bestrebe seg på mer og bedre opplysninger, samt skolering av tillitsmenn i vernesaker, for at de kan bli i stand til å ivareta de bestemmelser som en har i h. h. t. loven på dette område.
5. LO må påvirke våre skolemyndigheter så en på utdannelsesektoren innen høyskoler, yrkesskoler o. l. får en planmessig undervisning i helse- og vernesaker for dem som går på disse skoler og siden kommer ut i arbeidslivet.
6. Videre bør LO henstille til myndighetene at de moderne opplysningsmedia, som radio og fjernsyn, blir tatt i bruk i opplysningsarbeidet mot arbeidsulykker og helseskader på arbeidsplassene.»

Secretariatets innstilling, forslag nr. 609, kan jeg ikke uten videre gå med på. Saken er av største betydning, og jeg mener vi bør få et eget utvalg til å se på saken. Jeg tillater meg derfor å fremme følgende forslag:

«Kongressen velger et utvalg på fem medlemmer som får i oppdrag å utrede spørsmålet og legger fram en innstilling for Sekretariatet.

I utvalget bør det være med en representant fra hvert av disse forbund: Jern og Metall, Kjemisk, Arbeidsmandsforbundet, Bygning og Transport.

Innstillingen må legges fram for Sekretariatet i god tid før de innledende forhandlinger mellom LO og NAF tar til, om revisjon av Hovedavtalen og avtalen om tidsstudier.»

L e i f S k a u, Oslo, Jern og Metall: Jeg vil understreke viktigheten av det forslag som her er lagt fram for Kongressen. Sekretariatets innstilling er jeg ikke mot, men en må ta hensyn til forslaget om at et utvalg blir satt ned.

D i r i g e n t e n: Følgende representanter gir sin støtte til forslag nr. 608: Aksel D. Søvting, Ove Varreng, Paul Ludvigsen, alle Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer. Dessuten Ingolf Ulleland og Gunnar Wold Olsen, Jern og Metall.

Votering:

Sekretariatets innstilling om oversendelse av forslag nr. 608 ble enstemmig vedtatt. Også Oddbjørn Møllers tilleggsforslag ble enstemmig vedtatt oversendt Sekretariatet.

Kursvirksomhet.

Nordahl Andreassen, Melbu, NNN: Jeg tar opp forslag nr. 611 av avdeling 79, Melbu, med forbundsstyrets innstilling. Trass i anstrengelsene fra LO og de enkelte forbund merker vi en stadig synkende tendens i tilgangen på antall yngre skolerte tillitsmenn. Ikke minst nordpå er dette merkbart og vi må ha utredet spørsmålet om et skolesenter i Nord-Norge.

Forslag nr. 611 var sålydende:

«Avdelingen vil fremme forslag til LO's kongress om å ta hele LO's kursvirksomhet i landsdelen opp til vurdering når det gjelder utdanning av tillitsmenn innen de ulike avdelinger og arbeidsplasser. Forslaget omfatter at det må bli nedsatt en komité med representanter fra de enkelte forbund, med sikte på å framlegge planer og forslag om opprettelse og anskaffelse av et permanent skolesenter i LO's regi, for utdanning av tillitsmenn på et sentralt sted i Nord-Norge, snarest.»

Motivering:

Begrunnelsen for forslaget er at vår avdeling sammen med andre ulike avdelinger mener å spore en katastrofal mangel i nærmeste framtid på skolerte, dyktige tillitsmenn, så vel på arbeidsplassen som i avdelingens arbeid (administrasjonen) særlig blant de unge medlemmer. Man merker seg også en synkende interesse blant disse, og også blant eldre medlemmer for å ta opp arbeidet etter de gamle tillitsmenn etter hvert som disse legger opp arbeidet i fagorganisasjonen. Denne utvikling mener vi er den største, eller en av de store farene for LO's framtid.

Vi mener også at kursvirksomheten i sin nåværende form med avholdelse på hoteller og turistsentra faller LO og forbundene for dyrt, sett i forhold til antall deltakere pr. år, enn hvis det ble anskaffet og drevet en fast skole i landsdelen, med kursvirksomhet hele året.

Forbundsstyrets innstilling:

LO tar saken opp til vurdering ut fra praktiske så vel som økonomiske hensyn.

Dirigenten: Forslaget er støttet av representantene 211, 213, 214, 215 og 217, alle fra Sjømannsforbundet. Det ville her være uriktig å stemme pro et kontra. Jeg ber derfor om oppslutning om Sekretariatets innstilling, forslag nr. 612.

Sekretariatets innstilling, nr. 612, var sålydende:

«Forslaget fra avd. 79, Melbu, sendes komitéen som utreder spørsmålet om arbeiderbevegelsens skoler.»

Votering:

Sekretariatets innstilling, forslag nr. 612, ble enstemmig vedtatt.

Nordlandsbanen.

Fra Sekretariatet forelå innstilling, nr. 614, sålydende:

«Forslaget sendes Samferdselsdepartementet og DNA's stortingsgruppe.»

Jan Johansen, Narvik, Jernbaneforbundet: Jeg tar opp forslag nr. 613. Når forslaget er fremmet, er det ikke ut i fra egoistiske betraktninger. Jeg viser i denne sammenheng til forslagens motivering. Den som ikke bor i landsdelen, forstår knapt de landveis kommunikasjonsproblemer vi har å kjempe med.

Forslag nr. 613 var sålydende:

«Vi tillater oss med dette å oversende følgende forslag fra *Narvik distriktsorganisasjon*:

Norsk Jernbaneforbunds 50. landsmøte gir sin tilslutning til kravet fra kommunale og fylkeskommunale myndigheter om videreføring av Nordlandsbanen.

Motivering:

En effektiv utbygging av næringsgrunnet i våre nordligste fylker betinger tidsmessige kommunikasjoner.

Videreføring av Nordlandsbanen vil gi landsdelen en tidsmessig stambanekommunikasjon som ikke vil kunne oppveies av landeveis-transport på E 6.

En slik utbygging av stambanen vil også legge forholdene til rette for en reell distriktsutbygging.

Forslaget med motivering ble enstemmig vedtatt, og en vil be om at forslaget tas opp på landsmøtets dagsorden.

Landsstyret uttaler:

Ovennevnte forslag forelå også til behandling på landsmøtet 1965. I landsstyrets uttalelse ble det den gang vist til de retningslinjer som er fastlagt i Statsbanenes moderniserings- og rasjonaliseringsplan vedrørende utviklingsarbeidet ved Statsbanene, herunder undersøkelser og/eller anlegg av nye baner i årene framover.

I forbindelse med saken om Nordlandsbanens videreføring fra Fauske har Hovedstyret satt i gang tekniske undersøkelser og økonomiske beregninger over hva det vil koste å anlegge jernbane med tilknytning til Ofotbanen. Etter de opplysninger som foreligger vil ventelig disse arbeider være avsluttet i løpet av inneværende år.

Landsstyret innstiller:

Forslag nr. 27 oversendes landsstyret og fremmes for Samferdselsdepartementet.

Landsmøtets vedtak:

Landsstyrets innstilling enstemmig vedtatt. Forslaget oversendes Landsorganisasjonens kongress 1969.

Rolf Thoresen, Ankenesstrand, Nordland fylke: Sammenknytning med det svenske jernbanenett og landeveisforbindelse forbi Tyssfjord er ting en må ha i tankene når forslaget skal vurderes. Flertallet i Hovedstyret i NSB har uttalt seg mot en videreføring

av Nordlandsbanen, sikkert til glede for Kyllingmark. Dette er imidlertid en sak som må avgjøres på det politiske plan. Stortinget fatter sin avgjørelse til høsten. Det vil veie tungt om LO-kongressen kan gi forslaget sin tilslutning.

Dirigenten: Forslaget er støttet av følgende representanter: 179, 180, 274 og 275.

Votering:

Sekretariatets innstilling, forslag nr. 614, ble enstemmig vedtatt.

Lønnsstatistikk.

Fra Sekretariatet forelå innstilling, nr. 617, sålydende:

«Når det gjelder forslag nr. 615 så er saken allerede tatt opp med myndighetene. Kongressen er enig i forbundets forslag.

Forslag nr. 616 sendes Sekretariatet.»

Arne Løken, Oslo, Hotell og Restaurant: Jeg tar opp forslag nr. 615. I 14 år har vi arbeidet med spørsmålet om å få en offisiell lønnsstatistikk på linje med industri og håndverksgruppene. Sekretariatet sier i sin innstilling at saken er tatt opp. Vi ønsker ikke rundgang i nye 14 år og jeg ber om støtte for forslag 615.

Forslag nr. 615 var sålydende:

«Lønnsstatistikk for LO's medlemmer utarbeides for tiden bare for industri- og håndverksgrupper og kommer med i Statistisk Sentralbyrås kvartalsvise rapporter.

Fagkongressen finner det påkrevd at Finansdepartementet stiller de nødvendige midler til disposisjon for Statistisk Sentralbyrå, som derved kan oppta arbeidet med lønnstilling for de fagområder som til nå ikke er medtatt i de kvartalsvise oppgaver.

Arbeidslivets parter må ha berettiget krav på å få utredningsmaterieell utarbeidet, som grunnlag for de inntektsforhandlinger som finner sted.»

Øystein Larsen, Sekretariatet: Forslag nr. 401 er feilplassert i den trykte dagsordenen. Forslaget kommer til behandling under dette punkt og jeg tar forslaget opp.

Forslaget var sålydende:

- «1. Det utarbeides snarest mulig en kortfattet oversikt som viser inntektsutviklingen mellom de ulike lønns- og interessegrupper etter 1945.

2. Lønnsstatistikken som legges til grunn for de samordnede oppgjør må også inneholde tall og beregninger over inntektsforskyvningene for samtlige lønns- og interessegrupper, ikke bare for arbeidere i industri og håndverk.
3. Slik statistikk må kunne utarbeides like enkelt og lett forståelig som den vi nå har for industriarbeidere, og den må i likhet med den nåværende statistikk tilstilles offentligheten.»

Votering:

Sekretariatets innstilling, forslag nr. 617, ble enstemmig vedtatt. Forslag nr. 401 ble enstemmig vedtatt oversendt Sekretariatet.

Streikefond og streikebidrag.

Dirigenten refererte Sekretariatets innstilling, forslag nr. 619, i forbindelse med forslag 618 fra avd. 143, Mo i Rana, Jern og Metall.

Forslaget var sålydende:

«Prinsippet i forslaget fra Jern- og Metall's forbundsstyre tiltres. Det må være et mål for alle forbund å skaffe seg en økonomi som kan bidra til å styrke fagbevegelsens beredskap.»

Votering:

Sekretariatets innstilling, forslag nr. 619, ble enstemmig vedtatt.

Behandling av prinsipielle saker.

Avd. 48, Herøya, foreslår:

«At saker av prinsipiell art bør ut til medlemmene til behandling før endelig vedtak fattes av de instanser som har avgjørende myndighet.»

Sekretariatets innstilling, forslag nr. 662, om at en ikke kunne tiltre forslag nr. 620 fra avd. 48, Herøya, ble referert. Den var sålydende:

«Forslag nr. 620 kan ikke tiltres.»

Votering:

Sekretariatets innstilling ble enstemmig vedtatt.

Sammensetning av forhandlingsdelegasjoner.

Leif Skau, Oslo, Jern og Metall: Når det gjelder forbundsstyrets innstilling i forbindelse med forslag nr. 621 fra avdeling 57 i Haugesund, må det ha skjedd en arbeidsulykke. Det som står i

den trykte dagsorden som forslag nr. 622 fra forbundsstyret, er feilplassert. Forbundsstyrets innstilling i denne sak er: Forslag nr. 621 kan ikke tiltres.

Sekretariatets innstilling var sålydende:

«Forslaget kan ikke tiltres.»

Votering:

Sekretariatets innstilling ble enstemmig vedtatt.

Tillitsmennes lønninger.

Avd. 143, Mo i Rana, foreslår:

«LO's og forbundenes styrer får justert sine lønninger i takt med arbeidernes lønnsjusteringer.»

Fra Sekretariatet forelå følgende innstilling:

«Det vises til LO's vedtekter, § 9, punkt 4.»

Aksel D. Sjøfting, Mo i Rana, Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer. Forslag nr. 624 kan jeg ikke se innebærer annet enn mistenkeliggjøring av våre tillitsmenn og jeg framsetter følgende forslag:

«Kongressen tar avstand fra den nedsettende og mistenkeligjørende tendens overfor fagbevegelsens tillitsmenn som gis uttrykk for i dette forslag.

Votering:

Sekretariatets innstilling ble enstemmig vedtatt.

Enstemmig vedtatt ble også forslaget fra Aksel D. Sjøfting.

Retten til å bruke arbeidskamp.

Dirigenten refererte Sekretariatets innstilling nr. 628 i forbindelse med forslag nr. 626 fra avdeling 55, Kragerø, Jern og Metall, og forbundsstyrets innstilling, nr. 627.

Avd. 55, Kragerø, foreslår:

«Landsorganisasjonen må ta opp til vurdering retten til å bruke arbeidskamp som middel på den enkelte arbeidsplass, da vi mener at klubben i mange tilfelle har størst mulighet for å vurdere dette, men at forbundet gjøres oppmerksom på forholdet i god tid. Det

må ikke gis anledning til slike aksjoner så lenge forhandlinger pågår. LO må også ta opp spørsmålet om tvungen lønnsnemnd med sikte på å få en lov som beskytter lønsmottakerne mot dette.»

Forbundsstyrets innstilling:

Forslaget innebærer at en må gå vekk fra landsomfattende kollektive avtaler og forbundsstyret kan ikke tiltre dette forslaget.

Fra Sekretariatet:

«Kongressen tiltrer innstillingen fra forbundsstyret i Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund.»

Votering:

Sekretariatets innstilling ble enstemmig vedtatt.

Medlemskapets egenverdi.

Samarbeidskomitéen i Nordland, Norsk Kommuneforbund, foreslår:

«Det henstilles at det må bli overveid og søkt satt i verk tiltak for å styrke egenverdien av et medlemskap i fagforbund tilsluttet Landsorganisasjonen.»

Forbundsstyrets innstilling:

Forslaget oversendes.

Olav H. Christensen, Oslo, Kommuneforbundet: Jeg vet ikke riktig hva Samarbeidskomitéen i Nordland har ment med sitt forslag nr. 629. Men etter at vi har vedtatt å gå til et samarbeid med Samvirke skulle vel det være noe i retning av en styrkelse av egenverdien.

Einar Strand, Sekretariatet: Det foreligger ingen innstilling fra Sekretariatet fordi Handlingsprogrammet i avsnitt III tilfredsstiller intensjonene i forslaget.

Forslaget ble ikke tatt opp og falt dermed bort.

Sommertid.

Fra Sekretariatet forelå innstilling nr. 663, sålydende:

«Det søkes gjennomført en normaltid for hele året til samme klokkeslett som det som var gjeldende for sommertiden i de årene vi hadde den.»

Dirigenten: Tre talere har tegnet seg og jeg foreslår at en setter strek.

Votering:

Strek ble vedtatt.

Olav Johansen, Oslo, Bygning: Når en hører de som argumenterer for sommertid, skulle en tro at vi gjennom et vedtak skulle få solen til å flomme hver dag hele året. En må huske på de arbeidstakere som må opp i belgmørket. For alle med lang vei til jobben, vil sommertid faktisk bety at de må stå opp midt på natten. Det er på frilørdager, i ferier og helger en kan ha glede av å komme seg tidlig opp. Men da kan den som vil innføre sin egen private sommertid. En annen ting er at vi kan komme tilbake til eventuell sommertid den dag da alle LO's medlemmer har en arbeidstid fra klokka 9 til 16. Jeg tillater meg å fremme følgende forslag:

«LO's kongress i Oslo i dagene 18.—23. mai 1969 tar avstand fra all forandring av normaltid i Norge.

Saken tas eventuelt opp til ny behandling den dag alle LO's medlemmer har arbeidstid fra kl. 9—16.»

Johannes Pettersen, Flekkefjord, Vest-Agder fylke: Før en begynner å snakke om å gjennomføre en ny normaltid for hele året, må alle arbeidstakere i landet få samme arbeidstid. Jeg fremmer følgende forslag:

«Kongressen ser det som uheldig på nåværende tidspunkt å søke innført en ny normaltid på årsbasis med alle dets konsekvenser.

Sommertid for arbeidstakere med lang arbeidstid må heller løses i samband med LO's handlingsprogram med kortere arbeidstid.»

Alf Ottosen, Oslo, Kommuneforbundet: Det er ikke mulig for meg å forstå at det skal være noen oppgave for LO-kongressen å ta opp en sak som denne. Jeg setter fram følgende forslag som dirigenten er gjort oppmerksom på før strek ble satt:

«Kongressen tar ikke standpunkt til forslag nr. 663.»

Ragnvald Hettle, Viksdalen, Transportarbeiderforbundet: I mitt yrke som bussjåfør kommer jeg i kontakt med mange mennesker. Når samtalen kommer inn på spørsmålet om sommertid, er det et overveldende flertall mot en slik ordning. Argumentene er

mange og kjente fra arbeidernes, bøndenes og fiskernes synspunkter. Men i mot går de. En skal også huske på at fra 1970 får vi 9-årig skole for hele landet. Svært mange barn og unge får lang vei å reise. Det ville være uhørt om de skal enda tidligere opp enn nå. For ikke å snakke om husmora som må opp nattestider for å gjøre klart for barnas avgang til skolen. Sommertid må i hvert fall ikke komme på tale for hele året. Også jeg har bebudet et forslag. Det er sålydende:

«Den såkalla sommertid må ikke mer bli innført i Norge, verken vinter eller sommer.

2. *Subsidiært.*

Sommertid kan innføres i tida fra 15. mai til 15. september.»

Dirigenten: Etter dette stemmer vi først over Alf Ottesens forslag.

Votering:

Ottesens forslag ble vedtatt med stort flertall.

Dirigenten: Da faller de øvrige framsatte forslag bort sammen med Sekretariatets innstilling, forslag nr. 663.

Retten til arbeid.

Avd. 143, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund, Mo i Rana, foreslår:

«I forbindelse med sysselsettingssituasjonen i framtiden og strukturrasjonaliseringen i samfunnet, vil LO-kongressen overfor Regjeringen uttale følgende:

Retten til arbeid for alle norske borgere lovfestes.

I denne forbindelse må de offentlige arbeidsformidlinger utbygges kraftig, og voksenopplæringen gis en atskillig større prioritering enn hva tilfellet er i dag.»

Fra Sekretariatet forelå følgende innstilling:

«Det vises til Grunnlovens § 110 (vedtatt 16. november 1954) sålydende:

«Det paaligger Statens Myndigheter at lægge Forholdene til Rette for at ethvert arbeidsdygtigt Menneske kan skaffe seg Ud-komme ved sit Arbeide.»

For øvrig må forslaget sees i sammenheng med: Sysselsetting og arbeidskraftpolitikken.»

Ingen forlangte ordet i forbindelse med Sekretariatets innstilling nr. 633 på grunnlag av forslag nr. 632 fra avdeling 143, Mo i Rana, Jern og Metall.

Votering:

Sekretariatets innstilling ble enstemmig vedtatt.

Forholdet mellom arbeidere og funksjonærer.

Det forelå til behandling følgende forslag:

Forslag nr. 634:

Den faglige Samorganisasjon i Bergen, foreslår:

«LO's kongress, mai 1969, vil be det nyvalgte sekretariat om i samråd med Samarbeidskomitéen mellom LO og DNA å forsøke utredet og fremmet konkrete forslag når det gjelder:

Normalisering av arbeidstidsrytmen mellom arbeidere og funksjonærer.»

Forslag nr. 635:

Avd. 38, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund, Kristiansand, foreslår:

«LO må overfor de politiske myndigheter kreve sosial likestilling.»

Forslag nr. 636:

Torpa Trearbeiderforening, Norsk Treindustriarbeiderforbund, foreslår:

«Torpa Trearbeiderforening har i medlemsmøte 14. november 1968 enstemmig vedtatt å foreslå for Fagkongressen at den gjør vedtak om at Landsorganisasjonen, i samareid med Arbeiderpartiet, må gjøre noe effektivt for å få utjevnet den klasseforskjell som fortsatt er til stede mellom tjenestemenn, funksjonærer og arbeidere.»

Forbundsstyrets innstilling:

Forslaget tiltres.

Fra Sekretariatet forelå følgende innstilling:

«Kongressen tiltrer i prinsippet forslagene og sender disse til Sekretariatet.»

Ingen forlangte ordet i forbindelse med forslag nr. 634 fra Den faglige Samorganisasjon i Bergen, forslag nr. 635 fra avdeling 38, Kristiansand, Norsk Jern og Metall, og forslag nr. 636 fra Torpa trearbeiderforening, Norsk Treindustriarbeiderforbund.

Votering:

Sekretariatets innstilling ble enstemmig vedtatt.

Dirigenten: Vi er blitt enige om å kjøre sammenhengende men av hensyn til sekretærene, foreslår jeg en kort pause. Møtet settes igjen om 30 minutter.

Ettermiddagsmøtet 23. mai kl. 13.30.

Møtet ble satt igjen kl. 13.30 etter en halv times pause.

Dirigent: O d d H e l l a n d. Sekretær: O d d M. B a k k e j o r d.

O d d E i d e refererte protokoll fra formiddagsmøtet og innledet med en bemerkning om at «Vi i politiet er vant til å ligge på hjul, men i formiddag var det vanskelig, for ikke å si umulig, for sekretærene å holde følge». Han refererte deretter protokollen.

Votering:

Protokollen godkjent uten merknader.

Redaksjonskomitéens innstillinger.

Dirigenten: De saker som etter hvert er oversendt redaksjonskomitéen har vært behandlet der, og innstillinger fra komitéen er kommet tilbake. Vi går da over til behandling av redaksjonskomitéens ulike innstillinger og vi tar dem i tur og orden. Jeg gir ordet til redaksjonskomitéens formann.

Redaksjonskomitéens formann, T o r A s p e n g r e n: Jeg tar opp komitéens innstilling nr. 1 og refererer:

Vedtektene — § 5 — Kongressen.

Følgende forslag ble tatt opp på Kongressen:

Forslag nr. 28 fra Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund (forbundsstyret), sålydende:

«Det vises til de innsendte forslag om endring av Kongressens sammensetning, representantantallet og valg av representanter som tyder på misnøye med nåværende regler. Ut fra dette foreslås at Kongressen gir Sekretariatet i oppdrag å utarbeide nye regler for

valg av representanter til Kongressen, og vurdere en hensiktsmessig utvidelse av antall kongressrepresentanter på grunnlag av Landsorganisasjonens vekst og utbredelse. Sekretariatets forslag forelegges Representantskapet i Landsorganisasjonen til godkjennelse.»

Forslag nr. 32 fra Drammen Faglige Samorganisasjon, sålydende:
«Den gamle ordlyd i vedtektene går ut i sin helhet og erstattes med:

«Hvert enkelt forbund bestemmer på hvilken måte de skal velge sine representanter til Fagkongressen.»»

Forslag nr. 33 fra Sekretariatet, sålydende:

«§ 5, punkt 2, 3. linje.

Ordet «distriktene» utgår, og erstattes med «fylkene».

Paragrafen for øvrig opprettholdes i sin nåværende form (se nedenfor særskilt forslag vedrørende «Regler for valg av representanter til Kongressen»).»

Dessuten foreslo Ralf W. Persen, Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund, Kristiansand S.:

«Kongressen vedtar å nedsette et utvalg som får i oppdrag å utrede en ny form for valg av representanter til Kongressen. Dette forelegges så Kongressen 1973 som tar stilling til saken.»

Regler for valg av representanter til Landsorganisasjonens kongress.

Følgende forslag ble tatt opp på Kongressen:

Forslag nr. 98 fra 5 avdelinger innenfor Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund og Bygningsindustriens Stedlige Styre, Oslo, sålydende:

«Den gamle ordlyd i vedtektene går ut i sin helhet og erstattes med:

Hvert enkelt forbund bestemmer på hvilken måte de skal velge sine representanter til Fagkongressen.»

Forslag nr. 102 fra Stavauger Stein-, Jord- og Sementarbeiderforening med tilslutning fra forbundsstyret i Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund, sålydende:

«Landet blir inndelt i så mange valgdistrikter som det er representanter. Fagforeningene innen hvert distrikt innstiller på 1 representant og 1 varamann. Samme framgangsmåte som samorganisasjonene bruker ved samme valg. Disse innstillinger blir så av forbundsstyret sendt ut til valg og avstemning i fagforeningene.»

Forslag nr. 105 fra Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund, sålydende:

«Det nedsettes et utvalg på 5 representanter, fordelt med 1 fra LO, 2 fra forbundene og 2 fra samorganisasjonene, til å gjennomgå de gjeldende regler med sikte på å framlegge forslag til en bedre valgordning for representanter til Kongressen. LO's representantskap gis fullmakt til å vedta eventuelle endringer, slik at disse kan gjøres gjeldende for valg på representanter til Kongressen 1973.»

Forslag nr. 108 fra Sekretariatet, sålydende:

«Den organisasjonskomité som nå er i arbeid, skal legge fram en innstilling vedrørende LO's hele struktur og oppbygning. Komitéen har allerede utarbeidet et debattopplegg som vil foreligge på Kongressen. Det skal så senere diskuteres i fagforeningene, og på grunnlag av den diskusjon og de uttalelser som da kommer fram skal komitéen legge fram endelig innstilling. Regler for valg av representanter til Kongressen må derfor sees i sammenheng med den eventuelt nye struktur og oppbygning LO får. I sammenheng med foranstående innbyr Sekretariatet Kongressen til å gjøre slikt

I samråd med Organisasjonskomitéen oppnevner Sekretariatet et utvalg som skal vurdere reglene for valg av representanter til Kongressen, slik at disse regler behandles på samme tid som Organisasjonskomitéens innstilling.»

Redaksjonskomitéen har drøftet disse forslagene under ett.

Komitéen er kommet til at tallet på representanter til Kongressen ikke bør endres, og foreslår:

«Sekretariatets innstilling vedr. § 5 (forslag nr. 33) tiltres.»

Når det gjelder reglene for valg av representanter til Kongressen, er komitéen oppmerksom på de innvendinger som er kommet mot de någjeldende bestemmelser. Komitéen foreslår derfor:

«Kongressen anmoder Sekretariatet om å nedsette en komité til å gjennomgå de någjeldende regler for valg av representanter til Kongressen, og eventuelt legge fram endringsforslag.

Representantskapet får fullmakt til å treffe avgjørelse i saken for så vidt det gjelder valg av representanter til Kongressen i 1973.

Når Organisasjonskomitéens innstilling blir lagt fram på Kongressen i 1973 behandler den også reglene for valg av representanter til kongressene.

De opptatte forslag og Sekretariatets innstilling nr. 108 bortfaller.»

Otto Totland, Sekretariatet: Jeg henviser til debatten på mandag, og jeg er for så vidt enig i det som står, men i forslaget til måten man skal velge kongressrepresentanter på, vil jeg likevel be om en liten endring. Det sies at den komité som skal gjennomgå nåværende regler «eventuelt» skal legge fram endringsforslag. Jeg vil at «og eventuelt» skal strykes. Komitéen skal legge fram endringsforslag, mener jeg.

Tor Aspengren: Det er bare det at Organisasjonskomitéen skal se på disse tingene, og vi håper naturligvis at den skal være ferdig med sitt arbeid i tide til at valgene i 1973 kan skje etter nye regler. Det var tidsfaktoren vi tenkte på, men ellers ligger det i komitéens forslag det som Totland peker på.

Dirigenten: Olav Lerø, Oslo, Bygning, støtter Totlands forslag. Vi stemmer pro et kontra mellom redaksjonskomitéens og Totlands forslag.

Votering:

Redaksjonskomitéens forslag vedtatt mot 123 stemmer.

Tor Aspengren: Komitéen legger fram forslag sålydende om

§ 15. Avstemning over tarifforslag — arbeidsstans.

Følgende forslag ble opptatt på Kongressen:

Forslag nr. 69 fra forbundsstyret i Norsk Grafisk Forbund, sålydende:

Punkt 1 gis følgende ordlyd:

«Tarifforslag skal legges fram til avstemning for de medlemmer interessetvisten gjelder. Avstemningen må forberedes slik at resultatet gir et fullgyldig uttrykk for viljen hos medlemmene.»

Punkt 2 gis følgende ordlyd:

«Har et flertall av de som har deltatt i avstemningen stemt for forslaget, er det vedtatt. Har flertallet stemt mot, er det forkastet.»

Punktene 3, 4 og 5 tas ut.

Subsidiært forslag nr. 62 fra 7 avdelinger innenfor Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund, sålydende:

Punkt 1 skal lyde:

«Tarifforslag skal gjennom avdelingene legges fram for de medlemmer interessetvisten gjelder.»

Punkt 2 skal lyde:

«Har flertallet av de medlemmer som deltar i avstemningen stemt for forslaget, er det vedtatt. Har flertallet stemt mot, er det forkastet.»

Nåværende punkt 3, 4 og 5 utgår. Ellers som før.

Forslag nr. 73 fra forbundsstyret i Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund, sålydende:

Vedtektenes § 15, punkt 5, tilføyes:

«Felles avstemning over tarifforslag kan ikke finne sted mot det enkelte forbunds vilje.»

Fra Sekretariatet forelå innstilling nr. 84, sålydende:

«Paragrafen opprettholdes i sin nåværende form.»

Redaksjonskomitéen foreslår:

«§ 15 opprettholdes i sin nåværende form med den endring at Kongressen tiltrer forslag nr. 73, sålydende:

«Vedtektenes § 15, punkt 5, tilføyes:

«Felles avstemning over tarifforslag kan ikke finne sted mot det enkelte forbunds vilje.»»

Ingen forlangte ordet.

Votering:

Redaksjonskomitéens forslag enstemmig vedtatt.

Tor Aspengren: Så er det

§ 24, Avgjerd av tvister.

Redaksjonskomitéen foreslår at paragrafen får følgende ordlyd:

«Tolking av disse vedtekter om hvordan de skal forstås, kan ikke bringes inn til prøvelse for de ordinære domstoler. Tvister av denne art avgjøres av Sekretariatet. Den som er part i tvisten, kan anke Sekretariatets avgjørelse inn for en voldgiftsrett, som skal bestå av 3 medlemmer. Høyesterettsjustitiarius utnevner voldgiftsrettens formann, som skal være høyesterettsdommer. Voldgiftsrettens formann trekker ved loddtrekning ut de to øvrige voldgiftsdommere fra et utvalg på 10 personer, satt opp av Landsorganisasjonens representantskap.

Voldgiftsretten avgjør tvister med endelig virkning for partene. Ankefristen er 2 — to — måneder regnet fra det tidspunkt da melding om Sekretariatets avgjørelse er inngitt til posten i rekommandert brev.»

Tor Aspengren: Det må være riktig av meg å innskyte her at vi har utarbeidet forslaget i forståelse og samarbeid med juridisk kontor.

Mauritz Østhaug, Oslo, Kjemisk: Tor Halvorsen fremmet et forslag i denne saken. Det ligger fortsatt på dirigentenes bord. Det forslaget støtter jeg. Jeg har behandlingen på vårt eget landsmøte i erindring. Der ble et forslag om en slik voldgiftsrett nedstemt. Jeg er klar over at forslaget vi stemte ned og forslaget nå, ikke er identiske. Men forskjellene er ubetydelige. Hadde det bare vært spørsmål om å endre LO's vedtekter, hadde det enda gått an. Men etter det advokat Kåre Halden sa, skal de jo også inn i forbundenes vedtekter. Vi i Kjemisk vil selv ha avgjørelsen i tvister som måtte angå våre medlemmer. Vi kritiserte tre av våre medlemmer som gikk til retten med hjemforsikringssaken. Med det forslaget som nå lanseres, mener vi at vi innbyr domstolene til å komme inn i bildet enda tidligere enn før, ja før medlemmene har hatt noen mulighet til å engasjere seg i den sak som måtte foreligge.

Ralf W. Persen, Kristiansand, Kjemisk: Som en av deltakerne på Kjemisk's landsmøte, føler jeg meg forpliktet til å støtte Tor Halvorsens forslag om at paragraf 24 opprettholdes i sin nåværende form. Vi hadde hatt anledning til å diskutere LO's forslag i grunnorganisasjonene før Kjemisk's landsmøte avviste det. Det er og blir landsmøtene i det enkelte forbundet som er høyeste myndighet i slike saker.

Dirigenten: Diskusjonen er slutt. Vi setter forslaget fra redaksjonskomitéen opp mot forslaget fra Tor Halvorsen, sålydende:

«Paragrafen i sin nåværende form opprettholdes.»

Votering:

• **Redaksjonskomitéens forslag vedtatt med stort flertall.**

Tor Aspengren: Og så har redaksjonskomitéen «vært store nok» til å ta med de forslag som kom fram under behandlingen av handlingsprogrammet, men som egentlig ble avvist fordi strek

var satt. Som dere husker ble det en del bemerkninger til forretningsordenen i forbindelse med det punktet. Her er hva redaksjonskomitéen sier:

Handlingsprogrammet.

Vedrørende forslag nr. 16, tiltrådt av forbundsstyret i Norsk Papirindustriarbeiderforbund og forslag fremsatt av Knut Nakken, Norsk Skog- og Landarbeiderforbund, under behandling av vedtektene.

Forslag nr. 16 var sålydende:

Landsorganisasjonens formålsparagraf 1, punkt 3, får et nytt tillegg c, som lyder:

«Skog- og fjellarealer føres tilbake til folkeie — slik at alle har adgang til å ferdes i disse områder og dyrke sine hobbyer.»

Knut Nakkens forslag var sålydende:

«Forslag nr. 16 fra Norsk Papirindustriarbeiderforbund, avdeling 26, oversendes redaksjonskomitéen med sikte på å få forslaget tilpasset vedtektenes § 1, punkt 3 a. Dette kan eventuelt gjøres ved at nevnte punkt gis denne ordlyd:

At bedrifter og virksomheter samt naturherligheter blir overført til samfunnseie hvor dette kan bidra til å fremme produksjonen, bedre lønnstakernes kår, den alminnelige velstand og trivsel i samfunnet.»

Redaksjonskomitéen foreslår:

«Disse forslag oversendes komitéen for handlingsprogrammet, slik at de får samme behandling som de øvrige forslag som Kongressen tidligere har oversendt til programkomitéen.»

Ingen forlangte ordet.

Votering:

Redaksjonskomitéens forslag enstemmig vedtatt.

Tor Aspengren: Så gjelder det innstilling nr. 2 fra redaksjonskomitéen. Kan jeg, for å spare på Kongressens nå så kostbare tid, nøye meg med å referere selve komitéens rene forslag og hoppe over de forslag og innstillinger som danner utgangspunktet, men forutsatt at hele innstillingen går inn i protokollen?

Salen: Ja.

Dirigenten: Tillatelsen er gitt.

Innstilling nr. 2 fra redaksjonskomitéen.

Tariffspørsmål og diverse avtaler.

Pensjonsalder.

Repr. 266, Jan Tønning, Bergen, tok opp *forslag nr. 171* fra Bygningsarbeidernes Industrigruppe i Bergen, sålydende:

«Den offisielle aldersgrense for pensjonsalder nedsettes til 65 år.»

Thv. Karlsen, Sekretariatet, tok opp *forslag nr. 231* fra Forsvarstabens Etatsforening, sålydende:

«Pensjonsalderen nedsettes fra 70 år til 67 år for menn og 65 år for kvinner.»

Dessuten viste han til innstilling fra forbundsstyret i Norsk Tjenestemannslag:

«Forbundsstyret slutter seg i prinsippet til forslaget om en nedtrapping av pensjonsalderen. En er imidlertid av den oppfatning at det bør tas sikte på en alminnelig nedtrapping av pensjonsalderen både for kvinner og menn, i første omgang til 67 år, og i neste omgang 65 år.»

Repr. nr. 83, Arne Løken, Norsk Hotell- og Restaurant-Arbeider-Forbund, tok opp *forslag nr. 180* fra avdeling 1 av Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund, Oslo:

«Pensjonsalderen senkes fra 1. januar 1970 til 67 år. Innen 1975 skal pensjonsalderen være 65 år. Fram til tidsrommet hvor pensjonsalderen blir 65 år, må det være adgang til førtidspensjonering etter fylte 62 år etter ønske fra den enkelte arbeidstaker.»

Repr. nr. 198, Rolf Hauge, Norsk Papirindustriarbeiderforbund, tok opp *forslag nr. 229* fra forbundsstyret i Papirindustriarbeiderforbundet, sålydende:

«Kongressen pålegger Sekretariatet å medvirke til at pensjonsalderen blir senket til 65 år. Videre å øke pensjonene for de personer som ikke har mulighet til å opptjene tilleggspensjon.»

Repr. nr. 291, Ingolf Holthe, Trondheim, tok opp *forslag nr. 238*, sålydende:

«LO-kongressen 1969 fatter et prinsippvedtak om at pensjonsalderen skal settes ned fra et bestemt tidspunkt.»

Repr. nr. 93, Bernt Aasen, Jern og Metall, Oslo, foreslo:

«Sekretariatets formulering i utkast til handlingsprogram, punkt VIII, angående pensjonsalderen, tas opp som forslag til prinsipielt vedtak på denne kongress.

Redaksjonskomitéen får i oppdrag å samordne dette med Sekretariatets forslag nr. 637.»

Repr. nr. 12, Arne Pedersen, Norsk Arbeidsmandsforbund, Høkkund, fremmet følgende forslag:

«Første setning i forslag nr. 637 endres til:

«Så snart arbeiderbevegelsen igjen har fått den politiske makt.»

Redaksjonskomitéen foreslår:

1. Forslagene nr. 180 og 238 kan ikke tiltres.
2. Sekretariatets innstilling endres til å lyde:

«Kongressen krever av Regjeringen at den påskynder reduksjonen av den alminnelige pensjonsalder til 67 år med mulighet for lavere pensjonsalder med full pensjon for spesielle yrkesgrupper som har særlig behov for det.

Kongressen viser videre til det som er sagt i handlingsprogrammet, avsnitt VIII, med hensyn til bl. a. en pensjonsalder på 65 år, som må kunne gjennomføres etappevis.

Det må gjennomføres tilfredsstillende overkompensasjonsordninger med senkningen av pensjonsalderen.»

Ingen forlangte ordet.

Votering:

Redaksjonskomitéens forslag enstemmig vedtatt.

Arbeidstiden.

Innstilling nr. 638 fra Sekretariatet, sålydende:

«Sekretariatet gir sin prinsipielle tilslutning til forslagene om 40 timers arbeidsuke, men vil i denne forbindelse peke på at tidspunktet for denne forkortelse må sees i sammenheng med andre

krav av sosial karakter som arbeiderbevegelsen er opptatt av, og peker spesielt på nedsettelse av pensjonsalderen.

Arbeidstiden for hel- og diskontinuerlig skiftarbeid må imidlertid nedsettes til 40 timer snarest mulig.

Det vises for øvrig til Handlingsprogrammets avsnitt VIII.»

Repr. nr. 157, John Denné, Oslo, Kommuneforbundet, tok opp forslag nr. 272 fra Oslo Sporveisarbeideres Forening, sålydende:

«Den alminnelige arbeidstid nedsettes til 40 timer pr. uke. Skiftarbeidstakeres arbeidstid til 36 timer pr. uke.»

Redaksjonskomitéen foreslår:

1. Sekretariatets innstilling tiltres.
2. Første del av Dennés forslag er dekket av Sekretariatets innstilling. Annen del av forslaget kan ikke på det nåværende tidspunkt tiltres.»

Ingen forlangte ordet.

Votering:

Redaksjonskomitéens forslag enstemmig vedtatt.

Nasjonalisering.

Vedr. innstilling nr. 639 fra Sekretariatet, sålydende:

1. Kongressen opprettholder det tidligere vedtak om opprettelse av en Statens forretningsbank. Det må kreves av de politiske myndigheter at de i praksis benytter den penge- og kredittpolitiske lovgivning på en slik måte at den tilsiktede kontroll med kreditter og renteforhold oppnås.
2. Kongressen gir sin tilslutning til at Landsorganisasjonen i samarbeid med den politiske arbeiderbevegelse foretar en utredning av alle sider av spørsmålet om å gi arbeidstakerne en rimelig innflytelse over den økonomiske utvikling. Konkrete forslag kan legges fram enkeltvis. Spørsmålene må også sees i internasjonal, herunder nordisk, sammenheng og det gis i utredningsarbeidet prioritet til de bransjer som anses for å være særlig utsatt i strukturrasjonaliseringen.»

Repr. nr. 157, John Denné, Oslo, Kommuneforbundet, tok opp forslag nr. 284 fra Oslo Sporveisarbeideres Forening, sålydende:

«Nasjonalisering av banker og forsikringsselskaper.»

Repr. nr. 266, Jan Tønning, Bergen fylke, foreslår en endring i Sekretariatets innstilling nr. 639, punkt 2, slik:

«I tredje og fjerde linje utgår ordene «en rimelig».»

Redaksjonskomitéen foreslår:

- «1. Forslagene kan ikke tiltres.
2. Sekretariatets innstilling tiltres.»

J a n T o n n i n g, Bergen fylke: Dette skulle ikke være noen stor sak. Men det vil erindres at jeg ba om å få sløyfet to små ord. Når man ikke gjør det, er det ikke så liten sak likevel.

Jeg opprettholder mitt forslag.

T o r A s p e n g r e n: Når en vurderer hele Sekretariatets innstilling lest i sammenheng, mener komitéen at vi ved å følge Tønnings anvisning svekker innstillingen. Redaksjonskomitéen opprettholder sitt forslag.

D i r i g e n t e n: Vi tar alternativ votering — redaksjonskomitéens innstilling mot Tønnings forslag.

Votering:

Redaksjonskomitéens innstilling vedtatt mot 3 stemmer.

Fagorganisasjonens tariffpolitikk.

Innstilling nr. 641 fra Sekretariatet sålydende:

- «1. Kongressen understreker at i samsvar med den produksjonsøkning som finner sted, må lønnstakerne sikres en tilsvarende økning av reallønn og sosiale goder. Det kan skje ved lavere pensjonsalder og/eller kortere arbeidstid, lønn under sykdom, sluttvederlag osv. Hensikten må være å komme fram til sosial likestilling for alle ansatte. Lavtlønnsgruppenes problemer må vies den største oppmerksomhet, likeså gjennomføringen av likelønns spørsmålet i praksis.

Kongressen vil videre understreke at det må føres en arbeidsmarkedspolitikk som tar sikte på full sysselsetting og som skjerper samfunnets beredskap mot mulig arbeidsløshet.

2. Samtlige forslag under dette punkt på dagsordenen oversendes Sekretariatet, som må vurdere forslagene i forhold til hva som aktes gjennomført på tariffplanen eller ved lovgivning. De må

også vurderes ut fra hva som i den aktuelle situasjon skal ha høyeste prioritet, arbeidstidsforkortelsen eller lavere pensjonsalder.»

Forslag fra repr. nr. 286 — Odd Hübener, Oslo, NNN, vedrørende innstillingen fra Sekretariatet om fagorganisasjonens tariffpolitikk, side 13 i «hvitboka»:

«Punkt 1 tilføyes etter «Lavtlønnsgruppene problemer må vies den største oppmerksomhet:» — og Kongressen pålegger Sekretariatet å utarbeide en form for lønnsindeks til neste tariffoppgjør.»

Repr. nr. 46 — Olav Lerø, Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund, fremmet følgende forslag:

«Oppstår det under tariffrevisjoner vanskeligheter med å få gjennomført den oppgjørform Representantskapet til enhver tid har gjort vedtak om, kan Representantskapet på nytt innkalles for å vurdere situasjonen og eventuelt gjøre nødvendige vedtak.»

Repr. nr. 293 — Tor J. Halvorsen, Skien, Telemark fylke, fremmet følgende forslag:

«Sekretariatet får i oppdrag å vurdere nødvendigheten av å nedsette et utvalg som skal se om våre lønssystemer er i pakt med den utvikling som er i arbeidslivet for øvrig.»

Repr. nr. 20 — Ingeborg Jacobsen, Drammen, Bekledningsarbeiderforbundet, foreslår:

«Det henstilles til Sekretariatet å nøye vurdere mulighetene for å få gjennomført et felles beregningsgrunnlag for kvinner og menn ved fastsettelsen av lavtlønstilleggene ved tariffrevisjonen 1970.»

Redaksjonskomitéen foreslår:

1. Sekretariatets innstilling tiltres.
2. Forslagene sendes Sekretariatet.

Ingen forlangte ordet.

Votering:

Redaksjonskomitéens forslag enstemmig vedtatt.

Tor Aspengren: Så kommer vi til det forslaget som Sverre Enger, Oslo, Kjemisk, la fram. Og her vil jeg gjerne referere i sin helhet, både hans forslag og vår innstilling:

Repr. nr. 133 — Sverre Enger, Oslo, Kjemisk, satte fram følgende forslag:

«Fagorganisasjonens tariffpolitikk.

Kongressen pålegger Sekretariatet at det nedsettes en bred sammensatt komité bestående av representanter fra LO, forbundene og fagforeningene.

Komitéen får i oppdrag å utarbeide forslag til retningslinjer for fagorganisasjonen ved framtidige tariffoppgjør. Komitéens forslag legges fram for Sekretariatet.

Sekretariatet legger deretter fram forslaget for LO's representantskap som tar endelig stilling til forslaget om retningslinjer som skal følges ved tariffrevisjoner.»

Redaksjonskomitéen foreslår at forslaget oversendes Sekretariatet, men vil gi uttrykk for at det ikke vil være mulig å legge fram retningslinjer som kan gjelde generelt for framtidige tariffoppgjør. Framgangsmåten ved tariffoppgjør må vurderes og fastlegges i hvert enkelt tilfelle.

Ingen forlangte ordet.

Votering:

Redaksjonskomitéens forslag enstemmig vedtatt.

Skatter, subsidier, prisnivå osv.

Stensilert innstilling fra Sekretariatet, sålydende:

1. Regjeringens forslag til skattereform vil ikke bidra til å rette opp den grunnleggende skjevhet i beskatningen som rammer lønns- og pensjonsinntekter. Tvert imot ser forslaget ut til å øke denne skjevheten. Den sterke prisstigning som vil bli en følge av forslaget kan skade landets konkurranseevne og få uheldige virkninger for den reelle inntektsfordeling. Det må derfor frarådes at dette forslag blir gjennomført.
2. Det forslag Arbeiderpartiet har satt fram har som hovedmål å komme bort fra den skjevhet i beskatningen som nå rammer lønns- og pensjonsinntekter. De konkrete forslag som forut-

settes gjennomført fra 1970 gir fordeler for lønnstakerne. En gir derfor sin tilslutning til forslagene. Det videre reformarbeid drøftes nærmere av Landsorganisasjonen og Arbeiderpartiet i fellesskap med sikte på å komme fram til et mer rettferdig skattesystem.

3. Forslagene nr. 118—156 oversendes Sekretariatet, bl. a. med sikte på en drøfting av mulige virkemidler i prispolitikken — utjevning over samfunnsapparatet — i sammenheng med en omlegging av skattesystemet.

Repr. 272, Fredrik Westerlund, Odda, Hordaland fylke, tok opp forslag nr. 151, sålydende:

«Det må fremmes krav overfor Regjering og Storting at det blir tatt effektive tiltak mot «tomejobbing» og «skattesnyteri».

Repr. nr. 42, Arne B. Tyssen, Nesbru, Bygning, la fram et forslag som var i samsvar med den resolusjon som bygningsarbeiderne i Oslo har levert til Stortingets presidentskap med protest mot Regjeringens skatteforslag, sålydende:

«Til Stortinget og Regjeringen.

Med stigende uro og forbitelse har vi fulgt prisstigningen i tida etter tariffoppgjøret våren 1968. Nå må vi ta til motmæle, og den direkte foranledning er Regjeringens forslag til innføring av merverdiavgift, som vil bety en drastisk omlegging til enda større indirekte beskatning.

Overgang til merverdiavgift vil utdype de sosiale skjevheter som i dag hefter ved skattesystemet, og den vil føre til at Norge får verdens hardeste momsavgift. Dessuten vil den innebære en vesentlig skjerping av en prisutvikling som allerede har rammet oss mer enn hardt nok. Lavt regnet vil overgang til moms føre til en prisstigning på 5—6 prosent.

Dette vil komme i tillegg til en prisstigning som av det såkalte Aukrust-utvalget er anslått til 8,5 prosent i inneværende tariffperiode. Dessuten vil dette føre til økt skattesvikt. Derfor krever vi at Regjeringen trekker dette skatteforslaget tilbake. Ikke økt indirekte beskatning til fordel for næringslivet på vår bekostning, men lettelser for lønnstakerne må være målet for nye skatteordninger. Vi krever også at statsmyndighetene nå tar i bruk Prisloven av 1953 for å få stanset prisstigningen.

Det som skjedde under tariffoppgjøret med det indekstilletget på 25 øre timen som vi hadde tariffestet krav på pr. 15. mars i fjor,

og det som har skjedd på prisfronten etter tariffoppgjøret undergraver fullstendig oppnådde tariff tillegg. Særlig understreker vi at de som blir hardest rammet er de lavest lønte gruppene.

Så sterk som prisstigningen har vært og også ventes å bli, kan vi bare trekke en slutning, når vi sammenholder prisutviklingen med det beskjedne resultat tariffrevisjonen ga. Det er den slutningen at det via prisstigningen skjer en løpende omfordeling av nasjonalinntekten til fordel for næringslivet og kapitalinteressene her i landet. Dette er det stikk motsatte av en *demokratisk* økonomisk politikk, og kravet vårt er at det innføres prisstopp på alle dagligvarer og -tjenester.»

Repr. nr. 214, Asbjørn Aslaksen, Hammerfest, Norsk Sjømannsforbund, fremmet følgende forslag:

«Redaksjonskomitéen pålegges å utarbeide forslag til uttalelse rettet til Lønns- og prisdepartementet om at det så snart resultatet av pågående prisundersøkelse foreligger, blir iverksatt effektive tiltak som kan skape likhet i leveomkostninger mellom landsdelene.»

Repr. nr. 132, Jan Johansen, Narvik, Norsk Jernbaneforbund, tok opp forslag nr. 141 fra Statsbanenes Verkstedforening, Narvik, sålydende:

«Levekostnadene mellom landsdelene søkes utjevnet ved opphevelse av omsetningsavgift på frakt og ved fraktutjevning på konsumvarer.»

Repr. nr. 269, Kurt Mortensen, Kirkenes, Finnmark fylke, fremmet følgende forslag:

«Forslag nr. 154 kommer som tillegg til Sekretariatets forslag «Skatter, subsidier, prisnivå osv.», punkt 3.»

Forslaget var sålydende:

«Fagorganisasjonen søker å fremme tiltak i pris- og skattepolitikken som tar sikte på å lette levekostnadene i Nord-Norge. Følgende tiltak vil være særlig aktuelle:

— Økte frakttilskott eller fraktutjevning på vanlige forbruksvarer og dagligvarer.

- Senke boligutgiftene og holde lave strømpriser ved bedre lånebetingelser.
- Motarbeide økt indirekte beskatning og eliminere de mest uheldige virkninger i Nord-Norge ved spesielle avgiftsfritak eller ekstraordinære subsidier.»

Redaksjonskomitéen foreslår:

1. Forslag nr. 151 og forslaget fra Arne B. Tyssen oversendes Sekretariatet.
2. Sekretariatets innstilling tiltres.
3. Når det gjelder forslag nr. 141, forslag nr. 154 og forslaget fra Asbjørn Aslaksen, sendes en henvendelse til Regjeringen, sålydende:

«Kongressen viser til tidligere henvendelser fra Landsorganisasjonen til Regjeringen vedrørende pris- og kostnadsnivået i Nord-Norge, der det blir pekt på at prisene på forbruksvarer i vår nordligste landsdel til dels ligger over prisene i andre landsdeler.

Særlig gjelder dette Troms og Finnmark, der også inntektsnivået ligger betydelig lavere enn ellers i landet.

Kongressen understreker betydningen av å sette i verk tiltak som kan rette opp de skjevheter som er til stede med sikte på å skape likhet i levekostnader mellom landsdelene. Lik lønn må gi lik levestandard, uansett hvor i landet man bor.»

Arne B. Tyssen, Nesbru, Bygning: Jeg vil foreslå at mitt forslag som er likelydende med den protest som bygningsarbeiderne i Oslo har levert Regjeringen om «momsen» blir undergitt realitetsvotering. Det samme gjelder det brevet som Kongressen mottok fra Drammen og som var underskrevet av flere fagforeninger. Videre gjelder det samme telegrammet fra Moelv. Både brev og telegram angår den samme saken.

Tor Aspengren: Forslag om brevet og telegrammet følger siden.

Dirigenten: Vi stemmer pro et kontra mellom redaksjonskomitéens innstilling og Tyssens forslag.

Votering:

Redaksjonskomitéens forslag vedtatt mot 7 stemmer.

Industrielt demokrati.

Tor Aspengren: Vi er kommet til innstilling nr. 5 fra redaksjonskomitéen.

(Innstilling nr. 4 — EM i fri-idrett i Hellas — er behandlet og avgjort tidligere.)

Sekretariatets innstilling var sålydende:

«Forslagene oversendes Sekretariatet.»

Redaksjonskomitéen foreslår:

1. Demokratiet må utvikles i alle deler av bedriftenes virksomhet. De ansatte må få reell innflytelse både på sin egen arbeidssituasjon og på bedriftens ledelse. Gjennomføring av lov om bedriftsforsamlinger vil være et skritt på veien mot industrielt demokrati. I tillegg bør det også ved andre endringer av organisasjonsmønstret sørges for at de ansatte gjennom tillitsmannsinstitusjonen får større innflytelse. Skolerings- og opplysningsarbeidet må bli forsterket med sikte på en slik utvikling.
2. Forslagene 502—510 oversendes Sekretariatet.

Rolf Kaldahl, Kongsberg, Jern og Metall: Uttalelsen er på langt nær sterk nok. Jeg tillater meg å foreslå en annen utforming av de to første setningene, mens jeg da slutter meg til resten av uttalelsen, fra 3. setning regnet. Jeg refererer:

«Redaksjonskomitéens forslag, pkt. 1 — de to første setninger endres til:

«1. Demokrati og medbestemmelse må innføres i alle deler av arbeidslivet.

De ansatte må få reell innflytelse både på arbeidsmarkedet og i bedriftenes ledelse.»

Tor Aspengren: Dette forekommer meg å låte nokså likt, og jeg har i og for seg ikke noe i mot at det hele samordnes.

Arne B. Tysse, Nesbru, Bygning: Jeg slutter meg til foregående taler, støtter hans forslag, og foreslår dessuten også en tilføyelse til redaksjonskomitéens innstilling. Setningen plasseres helt til slutt og lyder:

«Kooperasjon og arbeiderforetak bør være mønsterforetak for innføring av industrielt demokrati.»

Dirigenten: Jeg foreslår at vi først voterer over innstillingen og at de to andre forslagene sendes over til Sekretariatet.

Votering:

Redaksjonskomitéens innstilling enstemmig vedtatt. Kaldahls forslag og Tyssens forslag enstemmig oversendt til Sekretariatet.

Protest mot Regjeringens moms-forslag.

Tor Aspengren: Så gjelder det brevet fra Drammen og telegrammet fra Moelv. Komitéen foreslår at begge oversendes Sekretariatet.

Votering:

Enstemmig vedtatt.

Arbeidsmarkedspolitikken.

Dirigenten viste til at det fra Sekretariatet forelå følgende innstilling:

- «1. Kongressen godkjenner det som er foretatt fra LO for å skape en aktiv arbeidsmarkedspolitikk.
2. Sekretariatet må følge utviklingen nøye og etter hvert fremme konkrete forslag som tar sikte på å avskaffe arbeidsløsheten i framtida.»

Ingen forlangte ordet.

Votering:

Sekretariatets innstilling ble enstemmig vedtatt.

Rasjonalisering og strukturendring.

Dirigenten viste til at det fra Sekretariatet forelå følgende innstilling:

«Kongressen slutter seg til de henstillinger som LO og DNA har sendt Regjeringen. Som ledd i dette støttes forslaget om et kredittinstitutt for strukturrasjonalisering. Det må også opprettes et industriøkonomisk institutt for utredninger av strukturproblemene i industrien. En forutsetning for en effektiv politikk på dette området er at det offentlige også må kunne ta initiativ overfor bedriftene for rasjonalisering og samordning.»

Ingen forlangte ordet.

Votering:

Sekretariatets innstilling ble enstemmig vedtatt.

Fagorganisasjonens Stønadskasse.

Dirigenten viste til at det fra Sekretariatets forelå følgende innstilling:

«Forslagene sendes Representantskapet i Fagorganisasjonens Stønadskasse.»

Votering:

Sekretariatets innstilling ble enstemmig vedtatt.

Kongressens bevilgninger.

Det forelå innstilling fra valgkomitéen om bevilgninger. Dirigenten refererte forslaget og det ble deretter votert punkt for punkt over innstillingen:

Norges Bedriftsidrettsforbund	kr. 20 000.—	(15 000.—)
Arbeidernes Avholdslandslag	» 17 000.—	(12 000.—)
Framfylkingen	» 25 000.—	(20 000.—)
Arbeidernes Ungdomsfylking	» 30 000.—	(25 000.—)
Norges Arbeidersangerforbund	» 17 000.—	(12 000.—)

Bevilgningene gjelder pr. år i kongressperioden.

Votering:

De tre første bevilgninger ble vedtatt enstemmig og uten debatt.

Alf Frotjold, Oslo, Hotell og Restaurant: Jeg foreslår at bevilgningen til Arbeidernes Ungdomsfylking forhøyes til 50 000 kroner. Vi har vedtatt et framtidsrettet handlingsprogram med appell til ungdommen. Da bør også vår ungdomsorganisasjon settes i stand økonomisk til å følge opp.

Dirigenten: Vi stemmer pro et kontra mellom valgkomitéens forslag og Frotjolds forslag.

Votering:

Frotjolds forslag vedtatt med 154 mot 150 stemmer.

Alert Kristensen, Ålesund, Kommuneforbundet: Jeg foreslår at bevilgningen til Arbeidersangerforbundet settes til 30 000 kroner. Siden det er en Venstre-mann som foreslår dette, så kunne dere jo egentlig bare føye til et null . . .

Sigurd Danielsen, Oslo, Kommuneforbundet: Null eller ikke, jeg er i hvertfall nødt til å støtte ham. Jeg er sjøl med i

Arbeidersangerforbundet. Det er sangen som skal inn på våre møter og alle våre øvrige arrangementer. Jeg ser bare på dere her om morran, jeg, da ser dere så glade ut, så. Er ikke så stive i maska . . .

Valgkomitéens formann, Lage Haugness: Nå er vi visst inne i en stemningsbølge. Men jeg må fremholde at komitéen har foretatt en avveining, og dere må ikke la dette gå helt over støvlene heller. Vi har strukket oss langt og høynet med 5000 kroner i året. Det er jamen nok, etter min mening.

Votering:

Valgkomitéens forslag vedtatt med stort flertall.

Dirigenten: Så foreligger det et forslag her som jeg ikke synes er av den art at det skal behandles. Det er foreslått 800 kroner til nytt høytaleranlegg for Folkets Hus. Det er jo tidligere påklaget og Kongressen har gjort forestillinger og vedtak i den anledning. Jeg foreslår at forslaget blir avvist fra avstemning, og anser det som vedtatt!

Dagsordenens punkt 11 – valg.

Lage Haugness, valgkomitéens formann: En kan kanskje med en viss sannhet hevde at det er 12 valgkomitéer som har vært i arbeid. Det er nå imidlertid bare *valgt* én valgkomité og den har bestått av 15 medlemmer. Noe som bærer muligheten i seg for 15 forskjellige meninger. Men vi har arbeidet oss fram til et forslag, og jeg takker for den velvilje komitéens medlemmer har vist under arbeidet. Det er ikke så mange valgkomitéer gitt å legge fram forslag på ny formann. Heldigvis får en si. Men når Mentsen og Alf Andersen går etter nådd aldersgrense, så står vi overfor valg av ny formann og ny hovedkasserer. Når valgkomitéens innstilling foreligger så å si enstemmig, skyldes ikke dette minst forslaget om at alle 9 varamenn er forutsatt å skulle delta i Sekretariatets møter med tale og forslagsrett. Og dette vil vi gjerne ha votert over før vi går over på personene. Vi må også slå fast at hvis Odd Højdahl blir valgt som ny nestformann i LO, må hans etterfølger i Kartellet få plass i Sekretariatet med tale- og forslagsrett. Det samme gjelder selvfølgelig representanten fra LO's kvinnenemnd. Jeg ber om at man går til avstemning over disse ting før jeg refererer valgkomitéens innstilling.

«Valgkomitéen har i en rekke møter drøftet spørsmålet om valg av henholdsvis tillitsmenn, medlemmer av Sekretariatet og Revisjonsutvalget.

Etter vedtak på siste kongress ble tallet på møtende varamenn i Sekretariatet utvidet fra 4 til 6.

Valgkomitéen fremmer følgende forslag:

Samtlige 9 varamenn deltar i Sekretariatets møter med tale- og forslagsrett.

Votering:

Valgkomitéens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Dessuten foreslo valgkomitéen følgende:

«Den daglige leder av Statstjenestemannskartellet og LO's kvinnesekretær møter i Sekretariatet med tale- og forslagsrett.»

Votering:

Valgkomitéens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Lage Haugness, valgkomitéens formann: Vi har også et annet spørsmål av prinsipiell karakter som bør avgjøres før vi går videre. Problemstillingen går fram av punktene 1. og 2. i valgkomitéens innstilling, som er sålydende:

Thorleif Andresen har meddelt valgkomitéen at han ønsker å fratre sin stilling som 1. sekretær fra det tidspunkt han fyller 65 år i 1971.

Valgkomitéen vil derfor fremme følgende forslag:

1. Når Thorleif Andresen fratrer sin stilling som 1. sekretær ved oppnådd pensjonsalder, rykker den nå valgte 2. sekretær opp som ny 1. sekretær og 3. sekretæren som ny 2. sekretær.
2. Representantskapet gis fullmakt til i samsvar med vedtektenes § 9, punkt 5, å foreta suppleringsvalg på ny 3. sekretær.

Sigurd Danielsen, Oslo, Kommuneforbundet: Etter at vi har behandlet Handlingsprogrammet må en spørre seg om LO har folk nok til å bearbeide og gjennomføre dette program. Jeg mener en bør tilsette en mann til nå, så har man i hvert fall i 2½ år en som kan settes spesielt på handlingsprogrammet. Jeg kan heller ikke være enig i automatisk opprykk. Når to og et halvt år er

gått får en se hvem som er kvalifisert til å bli 1. sekretær. Jeg foreslår valgkomitéens innstilling avvist og at man går til suppleringsvalg på ny 3. sekretær nå.

L a g e H a u g n e s s, valgkomitéens formann: En må være oppmerksom på at vi er ferdig med behandlingen av vedtektene. Nå er det valg på grunnlag av de vedtekter vi har vedtatt det er snakk om. Arbeidskraftproblemet i Sekretariatet er vi klar over, men vi vet også at Sekretariatet har fullmakt til å tilsette den nødvendige arbeidskraft.

L e i f S k a u, Oslo, Jern og Met: Jeg må be Danielsen trekke sitt forslag. Vi kan ikke nå begynne på vedtektene igjen.

Votering:

Valgkomitéens forslag punkt 1) ble enstemmig vedtatt.

Danielsens forslag fikk ikke støtte og ble ikke tatt opp til votering.

O l a v J o h a n s e n, Oslo, Bygning: Når det gjelder punkt 2 i valgkomitéens innstilling, må jeg minne om at det bare er vel to år til Thorleif Andresen fratrer. Jeg setter fram følgende forslag:

«Th. Andresens etterfølger velges på denne kongress og rykker inn som 3. sekretær da Th. Andresen trer tilbake.»

J o h n D e n n é, Oslo, Kommuneforbundet: Valgkomitéens forslag, punkt 2, er et svakt forslag. Det må gå an å finne fram til en dyktig tillitsmann i dag. Jeg fremsetter følgende forslag:

«Pkt. 2 i valgkomitéens innstilling om at Representantskapet skal gis fullmakt til å foreta suppleringsvalg på ny 3. sekretær utgår. Erstattes med: Kongressen velger den nye 3. sekretær nå.»

K å r e H a n s e n, Oslo, Handel og Kontor: Forslaget som Denné nå fremmer, er vel egentlig det som Danielsen ville fram til. Det som imidlertid er saken, er at valgkomitéen har funnet det mest praktisk at Kongressen delegerer sin myndighet.

F r i t z W. H a n n e s t a d, Sekretariatet: Det er sagt at det er svakt av valgkomitéen ikke å komme fram til en person. Det er bare at dette overhodet ikke har vært tema i valgkomitéen. En har sett det slik at mye vann skal renne i sjøen de kommende år, og da er det praktisk å se tiden an når det gjelder ansettelse av 3. sekretær.

Oscar Olsen, Oslo fylke, til forretningsordenen: Jeg viser til vedtektene i forbindelse med denne sak.

Votering:

Valgkomitéens innstilling når det gjaldt punkt 2) ble vedtatt med stort flertall.

Valg av tillitsmenn.

Lage Haugness, valgkomitéens formann: Vi er så kommet til personene. Innstillingen er enstemmig fram til 3. sekretæren. Her er det to kandidater, begge førsteklasses tillitsmenn, men flertallet har festet seg ved Tor Halvorsen. Jeg anbefaler valgkomitéens flertallsinnstilling.

Valgkomitéen foreslår følgende valgt som tillitsmenn:

Formann: Tor Aspengren (ny).

Nestformann: Odd Højdahl (ny).

Hovedkasserer: Einar Strand (ny).

1. sekretær: Thorleif Andresen (gjennvalg).

2. sekretær: Leif Haraldseth (ny).

3. sekretær: Tor Halvorsen (ny).

Et mindretall på 3 medlemmer stemte for Willy Davidsen, Norsk Kommuneforbund, som 3. sekretær.

Sekretariatets medlemmer:

1. Finn Nilsen, Bekleddningsarbeiderforbundet.
2. Lage Haugness, Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund.
3. Otto Totland, Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund.
4. Per Andersen, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund.
5. Leif Andresen, Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund.
6. Arne Born, Norsk Kommuneforbund.
7. Olaf Karling, Norsk Sjømannsforbund.
8. Klaus Kjelsrud, Norsk Skog- og Landarbeiderforbund.
9. Egil Halvorsen, Norsk Jernbaneforbund.
10. Henry Nicolaysen, Norsk Transportarbeiderforbund.
11. Åge Petersen, Norsk Nærings- og Nytelsesmiddelarbeiderforbund.

Varamenn:

1. Fritz W. Hannestad, Norsk Forbund for Arbeidsledere og Tekniske Funksjonærer.
2. Øystein Larsen, Norsk Arbeidsmandsforbund.

3. Eivind Strømmen, Norsk Hotell- og Restaurant-Arbeider-Forbund.
4. Olav Bratlie, Norsk Papirindustriarbeiderforbund.
5. Else Ørbæk, Telefolkenes Fellesforbund.
6. Arne Li, Norsk Grafisk Forbund.
7. Erling Johansen, Norsk Elektriker- og Kraftstasjonsforbund.
8. Thorvald Karlsen, Norsk Tjenestemannslag.
9. Erik Eriksen, Norsk Treindustriarbeiderforbund.

Revisjonsutvalgets medlemmer:

1. Harry Jørgensen, Norsk Bygningsindustriarbeiderforbund, formann (ny).
2. Marie Lindquist, Bekledningsarbeiderforbundet (ny).
3. Jens Torp, Norsk Kommuneforbund (ny).

Varamenn:

1. Odd Wessel Larsen, Norsk Jernbaneforbund (gjenvalg).
2. Rolf Kaldahl, Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund (ny).
3. Storm Lundberg, Norges Handels- og Kontorfunksjonærers Forbund (ny).

Bortsett fra dissensen vedrørende 3. sekretæren, er samtlige innstillinger enstemmig.

Lage Haugness,
formann.

Ivar Andresen.	Ingvald Hansen.	Rolf Furuseth.
Fritz W. Hannestad.	Harald Fondevik.	Aase Johansen.
Erling Johansen.	Eindride Sommerseth.	Arne Andresen.
Arthur Mogstad.	Kåre Hansen.	Richard Thon.
Eivind Strømmen.	Alfred Nøss.	

Dirigenten: Det har tegnet seg 7 talere. Jeg foreslår at vi går over på den enkelte person i valgkomitéens innstilling.

Håkon A. Ødegaard, Oslo, Kjemisk: Vi står overfor den viktigste saken på dagsordenen. Det er all grunn til å være fornøyd med innstillingen. Yngre folk er trukket inn, og er det noe en trenger ved gjennomføringen av handlingsprogrammet, så er det et ungt miljø. Når det gjelder 3. sekretæren er det dissens, og jeg vil på det varmeste anbefale Tor Halvorsen. Vi kjenner ham alle for hans betydelige innsats for fagbevegelsen, og vi kjenner ham som en mann med ungt, friskt og nytt syn på sakene.

Bj ø r g J o h a n s e n, Oslo fylke: Det må vel være meningen at vi først skal ha en generell debatt. Hvis ikke, vil jeg sette fram forslag om det.

Dirigenten: Vi må kunne ta opp den enkelte person nå og ikke gå til generell debatt. Jeg foreslår forslaget avvist.

Votering:

Bj ø r g J o h a n s e n s f o r s l a g b l e f o r k a s t e t m e d s t o r t f l e r t a l l .

Votering:

Kongressen valgte så enstemmig og med akklamasjon:

Tor A s p e n g r e n t i l n y f o r m a n n i L O .

Odd H ø j d a h l t i l n e s t f o r m a n n .

Einar S t r a n d t i l h o v e d k a s s e r e r .

Thorleif A n d r e s e n t i l 1 . s e k r e t æ r .

Valg av 2. sekretær.

Bj ø r g J o h a n s e n, Oslo fylke: Når det ikke blir generelt ordskifte, får jeg ta opp hva jeg har å si under punktet om 2. sekretær. Jeg er klar over at valgkomitéens arbeid kan sammenlignes med en kabal. Det er mye om og men før den går opp, hvis den i det hele tatt gjør det. Kvalifikasjonene til de som er foreslått trekker jeg ikke i tvil. Men det spørres om en har tatt de nødvendige hensyn når det gjelder hvilke sektorer som skal være med i toppledelsen. Kvinnesektoren utgjør en fjerdedel av LO's medlemmer. Men den er ikke blitt representert i toppsjiktet med stemmerett. Dette til tross for hva vi ble enige om i forbindelse med handlingsprogrammet og hva Aspengren sa i sin innledning i den sammenheng. Og til tross for at kvinnene denne gang hadde blitt enige om en fullt kvalifisert kandidat. En ser også bort fra det propagandamessig betydningsfulle i å ha en kvinne med i toppen. For ikke å snakke om hva det ville ha å si for miljøet. En toppledelse bare av menn, må etter min mening være en steril forsamling. Vi vil ikke sette fram noe benkeforslag fordi det i denne sammenheng og i denne sak ikke er LO-kongressen verdig. Men jeg må be Kongressen ta situasjonen vi er kommet opp i til grundig overveielse. Dette er ingen kvinnesak. Det det gjelder står omtalt i vårt handlingsprogram. Vi får i hvert fall forsøke å være i pakt med våre målsettinger innen våre egne organisasjoner.

Dirigenten: Jeg foreslår 3 minutters taletid.

Votering:

Enstemmig vedtatt.

Grethe Irvoll, Oslo fylke: Jeg støtter Bjørg Johansen i hennes innlegg og deler hennes skuffelse. Vi har vedtatt et handlingsprogram. Det skal ikke bare være en papirbestemmelse. Jeg vil likevel støtte flertallsforslaget på 3. sekretær, fordi det er en fullt kvalifisert og dynamisk person.

Fredrikke Lange Berg, Oslo fylke: Jeg er meget skuffet over at valgkomitéen ikke har funnet plass for den meget dyktige kvinne som er lansert. Vi kan snart kalle Landsorganisasjonen for mansorganisasjonen og bør kanskje overveie en kvinnenes LO opprettet. Slik situasjonen er, vil jeg imidlertid støtte flertallsinnstillingen og så får heller kvinnene komme igjen ved neste kongress.

Aase Johansen, Sandvika, Papir: Jeg er glad for at valgkomitéens forslag punkt 2, er vedtatt. Det kan kanskje gi en åpning også for kvinnene.

Ragnvald Hetle, Viksdalen, Transportarbeiderforbundet: De fleste hadde vel regnet med at valgkomitéen ville ta hensyn til alle retninger, også til kvinnene. Jeg setter derfor fram følgende forslag:

«Valgkomitéens forslag vert sendt attende til valgkomitéen til ny handsaming når det gjeld punktet «Valg av sekretærer».»

Lage Haugness, valgkomitéens formann: Hvorvidt det er sterilitet i toppledelsen i LO er vel Bjørg Johansen mer kvalifisert til å uttale seg om enn jeg, men i valgkampen har vi hatt med forbund hvor tyngden av medlemmene har vært kvinner. Disse representantene har ikke hatt noen dissens å fremme. Vårt forslag er godt avveiet, og jeg vil fraråde endringer.

Dirigenten: Vi stemmer over forslaget fra Ragnvald Hetle.

Votering:

Forslaget ble avvist.

Leif Haraldseth enstemmig valgt til 2. sekretær.

Valg av 3. sekretær.

Dirigenten: Vi går da videre til valg av 3. sekretæren.

Leif Andresen, Sekretariatet: Jeg vil som formann i mitt forbund støtte og varmt anbefale forslaget på Tor Halvorsen.

Alf Ottesen, Oslo, Kommuneforbundet: I vårt forbund fikk vi underhånden en henvendelse om at vi kunne få med en mann som LO-sekretær. Vi fant fram til Willy Davidsen. Særlig glade over tanken på å miste en så dyktig mann var vi ikke, men innså også det nyttige i å være representert i toppen i LO. En måtte kunne ha forlangt at i hvert fall den som gjorde henvendelsen til oss hadde vært med og stemt for Davidsen i valgkomitéen. Det var ikke tilfelle. Noen livsbetingelse for oss å få med en mann i toppledelsen i LO, er det ikke. Vi opprettholder dissensen klare til å tape, men med verdigheten i behold.

Ivar Andresen, Oslo, Kommuneforbundet: Jeg var i mindretallet under behandlingen i valgkomitéen. Mange var der inne på at Davidsen var for gammel. En må virkelig spørre seg om det er så at folk er for gamle til ledende tillitsverv når de er 49 år?

Kåre Hansen, Oslo, Handel og Kontor: I valgkomitéen har en vurdert ut fra rent faglige kvalifikasjoner. Når kandidatene i så måte har stått noenlunde likt, er det klart at også andre hensyn som vi er skyldige å ta, er kommet opp. Ved vurderingen av Tor Halvorsen — Willy Davidsen er det klart at også alderen har kommet inn uten at en har ment at en mann på 49 år er for gammel. Ellers har en sett på at 2. sekretæren kommer fra den offentlige sektor. En mann fra den private sektor vil da stå sterkt, og at han er ung i tillegg, er såvisst ikke noe minus. Det er mye en må ha i tankene i en valgkomité. Vi har forsøkt å ta hensyn i alle retninger.

Lage Haugness, valgkomitéens formann: Ottesen har vært med så lenge at han bør vite det er nødvendig å innhente vita om mange, før en valgkomité kan treffe sin beslutning.

Ingvald Hansen, Sekretariatet: Valgkomitéen har en viktig oppgave: På grunnlag av saklige vurderinger å finne fram til hva LO er best tjent med. Noe annet er ikke skjedd i denne sak.

Dirigenten: Jeg foreslår strek.

Votering:

Strek ble vedtatt.

Olav H. Christiansen, Oslo, Kommuneforbundet: Når en forsamling begynner å bli trøtt, er det lett å få igjennom et forslag om at en ingen generell debatt skal ha og at taletiden skal begrenses. Ingen av delene er riktig. Jeg kan bekrefte at det kom en henvendelse til vårt forbund om at vi kunne få inn en mann på sekretærplass. Vi fant fram til en mann vi kunne være bekjent av og regnet med at han ville bli valgt til glede for LO. Det er ikke om å gjøre for oss å få ham med, men vi vil opprettholde forslaget på Davidsen.

Leif Skau, Oslo, Jern og Metall: Jeg vil understreke betydningen av det valg vi står overfor. Alle de fremtidsrettede forslag vi har vedtatt krever innsikt og tanker om alt det nye. Halvorsen har gjennom sin innsats i fagbevegelsen vist at han er den rette mann.

Bjarne Andresen, Sarpsborg, Papir: Tor Halvorsen er en ung gutt som kan hele apparatet. Han kjenner også den helkontinuerlige skiftarbeiders problemer. Det er på høy tid at også én med den problemstillingen blir representert i toppledelsen i LO.

Dirigenten: I en sak som denne bør vi kanskje gå til skriftlig votering. Jeg vil høre representantenes mening.

Kongressen avviste skriftlig votering.

Olav H. Christiansen, Oslo, Kommuneforbundet: Som det er sagt tidligere, er ikke denne saken livsviktig for oss. En kan derfor gjerne for oss votere åpent.

Det ble reist forslag om prøvevotering.

Prøvevoteringen viste klart flertall for Tor Halvorsen som ny 3. sekretær.

Votering:

Ved den endelige votering ble Tor Halvorsen med overveldende flertall valgt til ny 3. sekretær.

Sekretariatets medlemmer.

L a g e H a u g n e s s, valgkomitéens formann: Jeg nøyer meg her med å slå fast at valgkomitéen har prøvd å fordele de 11 plassene slik at en fikk bredest mulig dekning. Jeg anbefaler valgkomitéens innstilling.

H j a l m a r A n d e r s e n, Oslo, Tjenestemannslaget: Etter vedtaket om at alle 9 varamenn deltar i Sekretariatets møter med tale- og forslagsrett, er det kanskje ikke så mye å bemerke. Men på vegne av delegasjonen fra Norsk Tjenestemannslag, må jeg si meg skuffet over at det ikke er funnet noen fast plass til oss i Sekretariatet. Problemene med alle som ønsker plass kjenner jeg, men Tjenestemannslaget står i en særstilling og burde vært tatt hensyn til. Jeg håper at en senere kongress vil se det som et avgjørende argument at Tjenestemannslaget er størst innen Statstjenestemannskartellet, når Kommuneforbundet fraregnes.

O d d H a n s e n, Oslo, Kommuneforbundet: Jeg forlangte tidlig ordet til generell debatt. Generell debatt er avvist av Kongressen. Selv om denne avvisning er misbrukt av mange med dirigentens velsignelse, skal jeg avstå fra å gjøre det samme.

Votering:

Valgkomitéens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Varamenn til Sekretariatet.

Votering:

Valgkomitéens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Revisjonsutvalget.

L a g e H a u g n e s s, valgkomitéens formann: Bare Revisjonsutvalget gjenstår. Når det står «ny» etter Jørgensens navn, er det fordi han er foreslått til ny formann, men ellers er han tidligere medlem i utvalget.

Dirigenten: Kan vi stemme samlet over alle tre representanter til revisjonsutvalget?

Anser det bifalt.

Votering:

Harry Jørgensen, Marie Lindquist og Jens Torp enstemmig valgt som medlemmer av revisjonsutvalget.

Dirigenten: Vi voterer samlet også for de tre varamennene.

Votering:

Odd Wessel Larsen, Rolf Kaldahl og Storm Lundberg enstemmig valgt som varamenn til revisjonsutvalget.

Dirigenten: Det tilligger også Kongressen å utpeke formannen i revisjonsutvalget.

Votering:

Harry Jørgensen enstemmig valgt som formann i revisjonsutvalget.

Dirigenten: Det er innkommet følgende telegram til Kongressen:

«Vi takker for den tillit Kongressen har vist oss. — AUF»

Avslutningen.

Dirigenten: Alle saker skulle dermed være ferdig behandlet. Dirigenten vil på vegne av dirigentene og sekretærene takke representantene og LO's administrasjon for saklige innlegg og gode vedtak. Jeg overlater med dette klubba til LO's nyvalgte formann.

Tor Aspengren: Får jeg i første omgang bare lov å takke for tilliten på vegne av oss nyvalgte. Jeg gir ordet til den avgående formannen.

P. Mentsen: Ja, kongressdeltakere — kjære venner. Det som foregår nå er etter vedtekter og livets lov. Det er på mange måter rart å takke av, men det virker ikke trykkende. Mye av forklaringen på det ligger jo i vissheten om at LO's kurs ikke gjør så store svinger. De nyvalgte går i noenlunde samme fotefar som oss som nå går av.

Jeg har snakket med den nye formannen, og vi er enige om å foreslå for Kongressen at dirigenter og sekretærer og de som har sittet i utvalg og komitéer hver tilstås en godtgjørelse på 150 kroner. Det er de som i første rekke har båret byrdene ved avviklingen av Kongressen. På vegne av oss to, formannen og meg, og de andre slutter seg vel til, foreslår jeg at administrasjonen får anledning til å gi en påskjønnelse også til damene i administrasjonen og noen av gutta som har hatt mye å stri med og holdt på så å si natt og dag.

Jeg anser dette som vedtatt.

(Bifall.)

For ikke å ta for mye tid nå, så skal jeg vært kort. Jeg har alltid tenkt på det matnyttige, og vi har holdt på lenge i dag. Men la meg likevel si dette:

Alle kongresser har vært store og omfattende. Denne har imidlertid sikkert vært den største siden 1949. Tross alle saker vi har

behandlet nå, skal vi ikke se bort fra at vi atter en gang har tatt for oss «Den faglige og økonomiske situasjon». Jeg håper at de fleste er enig med meg i det at dette punktet alltid står i brodden for oss. Det er tre andre saker som vi stadig må ha for øye: En må forsøke i avtaler og gjennom det offentlige apparat å løse lavtlønnsproblemet. For så vidt løser vi det vel aldri helt, for noen grupper vil alltid ligge lavere enn andre, og problemet vil følge oss og alltid være aktuelt. Det andre er likelønsspørsmålet, ja, jamstillingen mellom mann og kvinne i videste forstand i hele arbeidslivet. Vi har fått det på papiret, gjennom likelønnsavtalen, men det mangler nok mye i realiteten. Det tredje er å løse problemene for skiftarbeiderne. Alle må legge godviljen til, for slik som utviklingen går i arbeidslivet, blir det mer og mer av skiftarbeid. Vi må prøve å gjøre skiftarbeidet så attraktivt som mulig.

Forhandlingssektoren blir like viktig som før. Den har jeg hatt med å gjøre i mange år. Det er vel ingen plass en blir så utsatt for kritikk som på den. Det ligger kanskje i sakens natur, for saken er vel *den* at det alltid er to parter i et oppgjør — og alt hva det innebærer av både forskjellige synspunkter og interesser. Det er min erfaring at når begge parter er sånn passe fornøyd, da er resultatet ikke så verst. *Det bør dere ha for øye.*

I disse punktene tror jeg at jeg har summert det viktigste. Så må vi ikke glemme handlingsprogrammet. Det er en retningsviser. Jeg har tro på at Sekretariatet går inn for det. Men om man bare skulle komme et stykke på vei til neste kongress, vil dere nok få kritikk. Det må dere nesten være forberedt på. Dere skal imidlertid ikke ta det så tungt så lenge kritikken er saklig og det pekes på noe positivt å sette i steden. Da er det meninger det dreier seg om.

Jeg vil takke dere alle sammen, forbund og sekretariat og medlemmer. Vi kan ha vært enige eller uenige, men kritikken har vært på det saklige planet, og det har ikke vært noe personlig. Takk, da, for samarbeidet gjennom alle de år jeg har vært med, og det er nesten hele min arbeidsdag.

Til slutt vil jeg gratulere og lykkønske de nyvalgte sekretærene, formannen og nestformannen.

Kongressdeltakerne reise seg og hyllet den avgående formannen med kraftig bifall.

A s p e n g r e n ga ordet til Alf Andersen.

A l f A n d e r s e n, Sekretariatet: Jeg føler i likhet med formannen trang til å si adjø og takke for alle år. Jeg har alltid sett det som

et privilegium å få lov til å være tillitsmann i fagbevegelsen. Det begynner å bli lang tid — kanskje for lang — men la nå *det* stå hen. Jeg vil takke tillitsmenn og medlemmer over hele landet, og ønsker hjertelig tillykke den nyvalgte formann, nestformann og sekretærer.

Takk skal dere ha, alle sammen!

Igjen reiste kongressdeltakerne seg og hyllet den avgående hovedkasserer med kraftig bifall.

A s p e n g r e n: En foreløpig takk til dere begge, Alf Andersen og P. Mentsen.

Også en tredje mann i LO's sentrale administrasjon går fra borde, Paul Engstad. Han har gjort en stor jobb i alle de år han har vært her. Han kom hit like etter frigjøringen. Det har vært hele hans liv å ha orden og å sysle med tall. Vi takker deg for lang og tro tjeneste i LO.

På nytt reiste Kongressen seg og hyllet den avgående kontorsjef med hjertelig bifall.

A s p e n g r e n fortsatte: — Jeg er glad for at vi har vedtatt et handlingsprogram. Som jeg sa tidligere, så er programarbeidet nå over, og vi skal begynne å gi det liv. Jeg nevner dette nå fordi vi i verve- og agitasjonsarbeidet og i utformingen av handlingsprogrammet har hatt med en mann som nå forlater oss. Den som har æren for opplegget — og uten ham hadde vi ikke fått et slikt program — det er Ronald Bye. Ronald Bye har gått over i en annen jobb — en viktigere stilling vil jeg si — som sekretær i Det norske Arbeiderparti. Du skal vite, Ronald, at du har Kongressens velsignelse. Og du skal vite at om du skulle ha behov for hjelp og støtte, så er ikke veien over til *dette* «faderhuset» lang. Takk for alt sammen, Ronald!

Kongressen reiste seg atter og klappet hjertelig.

A s p e n g r e n fortsatte: — Så en takk til de medlemmer som går ut av Sekretariatet. Ingvald Hansen — på sin karakteristiske måte kan jeg vel si — har gitt bidrag til at Sekretariatet kunne komme fram til gode beslutninger. Og vi vil sakne Marie Lindquist. Ikke bare fordi du er kvinne, Marie, men fordi du også har et lyst smil, som ofte kunne være medisn for oss. Jeg sier også takk til Bjarne Bårdsen som har sittet som varamann i Sekretariatet.

Takk alle tre!

Til de nye sier jeg: Velkommen skal dere være!

Og så en takk til Anna Nilsen og Alf Mikkelsen som går ut av revisjonsutvalget. De har begge vært med der i mange år. Vi har alltid kunnet stole på dere!

Kongressen fulgte opp med godt bifall.

A s p e n g r e n: Når vi nyvalgte nå går inn i en ny kongressperiode, vil jeg for egen del si at jeg håper det er en sannhet i et gammelt ord, med en liten omskrivning: «At den kongressen gir et verv, gir den også forstand». Det er mitt håp at om vi satser all vår vilje og all vår iver, så skal det gå bra.

Trygve Bratteli holdt innledning i dag om det vi nå står foran. Vi har satt våre mål, og jeg oppfordrer alle medlemmer til å gå inn for dem. Kan vi nå vårt mål ved stortingsvalget, vil arbeidet vårt bli enklere. Vi får da folk i Regjeringen som vi kan snakke samme språk med og som vi kan stole på.

Jeg vil si noe om avisene. Vi skal være glade og stolte, for maken til arbeiderpresse som den vi har i vårt lille land, finnes ikke noe annet sted i hele verden. *Den* skal vi gå inn for, *den* skal vi støtte. Og vi skal *bruke* den. Jeg ber hver og en av dere å bidra det dere formår i denne sammenheng.

Så ber jeg om at Sekretariatet får fullmakt til å undertegne kongressprotokollen for dette siste møtet.

Det er vedtatt!

Jeg vil si noen ord til Mentsen. Han engasjerte seg alt som ung gutt i såvel det faglige som det politiske arbeidet. Og han var kooperatør. Han har i mange år stått sentralt, både faglig og politisk, og han har også fått verv utenfor disse områder, men nok i tilknytning til dem. Jeg vil takke deg, ønske hell og lykke, og god helse i årene som kommer!

Også Alf Andersen engasjerte seg så tidlig det er mulig. Det var i utkanten av den tids Oslo. Hans arbeid i ungdommen var i Nydalen, og han ble i ung alder tillitsmann i Tekstil. Han har gått nær sagt alle trinn innenfor LO. Han har over alt gjort en utmerket jobb. Takk for alt det du har betydd i «familien», Alf!

Jeg ber Kongressen om rett til å overrekke en erkjentlighetsgave til de tre jeg har nevnt.

Så gir jeg ordet til representanter for gjestene på Kongressen, Trygve Bratteli for de innenlandske og Willy Schugens fra Belgia for de utenlandske.

Trygve Bratteli: På vegne av alle de innenlandske gjestene takker jeg for disse dagene Kongressen har vart og for samværet. Etter så mange dager med så intens behandling av saker, er kanskje inntrykkene noe uryddige ennå. Men ingen skal være i tvil om at det har vært en god kongress. Enkelt saker kan nevnes, Handlingsprogrammet kan trekkes fram. Det, og vedtaket om å arbeide for å få til et politisk skifte til høsten, er de viktigste. Det er grunnlaget for å kunne gå til hverdagens arbeid for en rekke andre enkelt saker, saker som er viktige nok for dem det gjelder.

LO arbeider med begge beina plantet i jorda ute blant de store lønnstakergrupper. Jeg hilser og takker fra alle innenlandske organisasjoner, og spesielt fra Det norske Arbeiderparti.

En takk også til de som nå går ut av sine tillitsverv, P. Mentsen og Alf Andersen. Jeg går ut fra som gitt at samarbeidet fortsetter under de nyvalgte tillitsmenn. Og samarbeidet må fortsette ute i hele landet, som et samspill mellom den politiske og faglige arbeiderbevegelse.

Lykke til!

Willy Schugens: Jeg sier takk fra alle organisasjoner fra de land som har fått være til stede. Vi har møtt stor gjestfrihet, og vi har inntrykk av å ha overvært en stor kongress. I adskillelsens time ønsker vi de som går ut av verv et godt otium og et langt liv. De nye gratulerer vi.

Så håper vi at dere lykkes i å gjenvinne den politiske makt i landet.

Tor Aspengren: Til slutt ber jeg representantene ta med en hilsen hjem til medlemmene. Jeg takker alle som har vært til stede — og stort sett har fulgt forhandlingene. Takk, både til de som har deltatt i debattene og de som har sittet på sine plasser.

God reise hjem. — God pinse!

Med dette erklærer jeg Landsorganisasjonens 22. kongress for avsluttet.

Og klubba falt.

Kongressen sluttet kl. 15.45.

Minnesmerke over Martin Tranmæl.

I Sekretariatets møte 11. september 1967 ble blant annet behandlet spørsmålet om et minnesmerke over Martin Tranmæl. Det ble enstemmig gjort følgende vedtak:

- «1. Sekretariatet oppnevner et utvalg til å forberede reisingen av et monument over Martin Tranmæl.
2. Som utvalg oppnevnes: Ingvald Hansen, Lage Haugness, Kaare Pehrson, Wiktor Remme og Bjarne Bårdson.
3. Det norske Arbeiderparti anmodes om å tiltre komitéen med en representant.

Det norske Arbeiderparti oppnevnte som sin representant i komitéen Haakon Lie.

Som formann valgte komitéen Ingvald Hansen.

I Sekretariatets møte 16. oktober 1967 ble bl. a. behandlet innstilling fra komitéen til reising av minnesmerke over Martin Tranmæl. Det ble enstemmig gjort følgende vedtak:

- «1. Norsk fagbevegelse går sammen om reising av et monument av Martin Tranmæl på Landsorganisasjonens skole på Sørmarka.
2. Komitéen anbefaler at en godtar professor Per Palle Storms utkast til monument, bestående av en statue i bronse på ca. 2,30 meter og en granittsokkel på ca. 2 meter.
3. ....
4. Komitéen foreslår finansieringen løst ved at samtlige forbund bevilger et beløp til reising av monumentet, svarende til 20 øre pr. medlem.
5. Komitéen foreslår at alt settes inn på at avduking av monumentet skjer i forbindelse med LO-kongressen i mai 1969.»

Minnesmerket ble ferdig som forutsatt til Kongressens åpning. Komitéen innbød derfor til avduking av minnesmerket på Landsorganisasjonens skole, Sørmarka, søndag 18. mai 1969, kl. 15.45. Det var satt opp følgende program:

1. Komitéens formann, Ingvald Hansen, ønsker velkommen.
2. Fellessang: «Frihetens Forpost».
3. Aksel Zachariassen taler om Martin Tranmæl.
4. Komitéens formann foretar avdukingen.
5. Fellessang: «Samholdssangen».
6. LO's formann, P. Mentsen, mottar statuen på vegne av LO.
7. Fellessang: «Internasjonalen».

I høytideligheten medvirker ellers Oslo Arbeiderpartis Ungdomskorps.

Vi gjengir nedenfor FRI FAGBEVEGELSE's referat av minnehøytideligheten.

«Det store høydepunktet under åpningen av LO's 22. ordinære kongress ble avdukingen av minnesmerket over Martin Tranmæl. Minnesmerket er plassert ved LO-skolen på Sørmarka, et særlig egnet og lykkelig valgt sted. Idéen, utførelsen og selve avdukingen kunne neppe vært gjort bedre. Utførelsen har billedhoggeren Per Palle Storm stått for. Hovedtalen under avdukingen ble holdt av redaktør Aksel Zachariassen, noe som ikke minst var årsaken til at avdukingen ble en gripende og særpreget minnestund. En fin åpning av Kongressen og markeringen av Landsorganisasjonens 70-års jubileum.

Formannen i minnesmerkekomitéen — Ingvald Hansen — ønsket velkommen, og ga i sin tale LO's hovedkasserer, Alf Andersen, som i mange år har vært formann i styret for LO-skolen, æren for idéen om et minnesmerke — og da som en gave fra forbundene til LO og skolen.

Komitéen kom lett og enstemmig til at Martin Tranmæl måtte være mannen som skulle hedres, når man skulle sette idéen ut i livet. Men minnesmerket skulle samtidig være noe som kunne stimulere og inspirere nye generasjoner som får sin skolering på Landsorganisasjonens skole, sa Hansen videre.

— Idéen ble kastet fram i 1965, ennå mens Tranmæl levde. Selv om han på dette tidspunkt var syk, var komitéen overbevist om at han ville motsette seg at det ble reist noen statue over ham. Dette førte til at komitéens medlemmer faktisk måtte gjenoppfriske sine erfaringer fra krigens dager og fortsette å arbeide etter illegalt mønster. Denne illegale framgangsmåten hadde imidlertid LO-ledelsens formelle godkjenning, og Martin Tranmæl tilgir sikkert det som ble gjort, sa Ingvald Hansen bl. a. i sin velkomsttale.

Aksel Zachariassen sa innledningsvis i sin tale at det tjener fagbevegelsen i Norge til ære at den reiser et minnesmerke over Martin Tranmæl. På en utmerket måte trakk taleren fram og stilte i relieff Tranmæls storhet og plass i samfunnsutviklingen i hele dette hundreåret.

— Martin Tranmæl var noe langt mer enn talsmann for nye tanker i fagbevegelsen. Han var en av de store nybrottsmenn i arbeiderbevegelsens gjennombruddsperiode. Han var ustanselig på farten, med en innsatsvilje som nesten ikke kjente grenser. Ingen oppgaver var for små for Martin Tranmæl, men heller ikke noen var for store. I bortimot 40 år var han knyttet til LO's ledelse.

Han var ikke ute etter å forme en ny ideologi. Om man tilgir meg uttrykket, så gikk han inn for en moralsk opprustning av en klasse som ennå ikke hadde våknet til erkjennelse av sitt menneskeverd. Den hadde oppnådd stemmerett og en viss organisasjonsfrihet, men forsto ikke å utnytte disse mulighetene til å fremme sine egne interesser. Martin Tranmæl så det — fra sin tidligste ungdom — som en hovedoppgave å vekke arbeiderne til klassebevissthet, et ord som skurrer i mange ører i dag, da klassekampen jo angivelig skal være avviklet. Men for Tranmæl var appellen av klassebevissthet i første rekke rettet innad til arbeideren selv. Takket være sine usedvanlige forkynnerevner kom Martin Tranmæl med sin appell til å fremme en menneskelig og kulturell vokster av den største folkeoppdragende betydning.

Martin Tranmæl ble allerede i levende live en legendarisk skikkelse, skjønt han minst av alt ønsket å bli oppfattet som noen helgen, han ønsket overhodet ikke å bli oppfattet som leder eller fører, han avskydde slike ord i forbindelse med sin person. Det stred mot den beskjedenhet som var en del av hans natur. Han så nok seg selv som den fremste blant likemenn og selvsagt ville han ha makt. Men han søkte ikke makten for å tilfredsstillte personlige ambisjoner eller forfengelighet — han søkte den for å kunne gjennomføre sine idéer og fram for alt for å kunne prege arbeider-

bevegelsen med sosialistisk ånd. Blant europeiske arbeiderførere står Martin Tranmæl i en særstilling, for så vidt som vi, med et par ubetydelige unntak, aldri finner ham i toppstillinger, verken i organisasjonslivet eller samfunnslivet. Når vi kjenner den sterke pliktfølelse og det personlige mot han var i besittelse av, må det være urimelig å tilskrive dette forhold mangel på ansvarsfølelse.

Mange har undret seg over hva Martin Tranmæl overkom, hans nesten ufattelige virkestrang og over at et menneske i den grad som han, kunne gi avkall på fritid og personlig bekvemmelighet for å gjøre innsats i organisasjonslivet først og fremst i agitasjonen. For talerstolen var jo hans rette element. Krefter til sin innsats fikk han vel i første rekke gjennom sin sunne livsførsel og fra sitt intime samkvem med naturen. Men hva var det som ga hans ord deres magiske kraft? Ordene selv og formuleringene var sjelden særlig oppsiktsvekkende. Det var det personlige engasjement de ble framført med som ga dem slik tyngde at virkningen ofte var overveldende. De ble nok forsterket av den klangbunn som hans egen personlighet dannet — det renommé han hadde som en forgrunnskikkelse hvis offervilje ikke kjente noen grenser. Men på talerstolen var nok det som virket sterkest den følelsen av ekte og uforfalsket overbevisning menneskene sto overfor. Sterk og ekte overbevisning møtes alltid med respekt, ja den sterke overbevisning kan i seg selv være overbevisende. Martin Tranmæl var taleren som visste hva han ville, men også ville det han visste. Men hvilke egenskaper i hans personlighet og hvilke krefter i hans sinn ga Martin Tranmæls forkynnelse dens enestående styrke? Selv synes jeg han ga svaret da han ved en leilighet karakteriserte sin nære medarbeider Kyrre Grepp — han hadde et brennende sinn. Den idealisme som vel egentlig er en del av den menneskelige natur, fikk hos Martin Tranmæl tidlig sin utløsning til fordel for avholdstanken. Men det var sosialismens lære om frihet, likhet og brorskap — om rettferd og fred på jord som tente gnisten i hans sinn — gnisten som satte det i brann, en brann som ikke sloknet før hjertet sluttet å slå.

Jeg skulle vel ved en leilighet som denne ha gått nærmere inn på Martin Tranmæls faglige innsats. Selv betraktet han jo fagbevegelsen som livsnerven i arbeiderbevegelsen, som han selv uttrykte det. Dette grunnsyn beholdt han, selv om storparten av hans virke kom til å finne sted på det politiske plan, først og fremst i pressen, sa Aksel Zachariassen bl. a. i sin tale.

At avdukingen ble en gripende minnestund, medvirket også forfatterinnen Ingeborg Refling Hagen til, da hun leste sitt eget dikt

«Den gamle pioner». Populært var det derfor at LO's formann, P. Mentsen, like etterpå takket forfatterinnen for hennes mange vakre bidrag gjennom et langt liv som dikter, og overrakte henne et stipend fra LO.

P. Mentsen takket også for minnesmerket — gaven fra forbundene.

— Det er en stor ære for meg å motta denne fornemme gaven, sa han og sluttet seg til Zachariassens ord om at det var en lykkelig idé å plassere monumentet nettopp på dette stedet og over en mann som Tranmæl. Vi lover at vi skal ta godt vare på minnesmerket, sa Mentsen.

